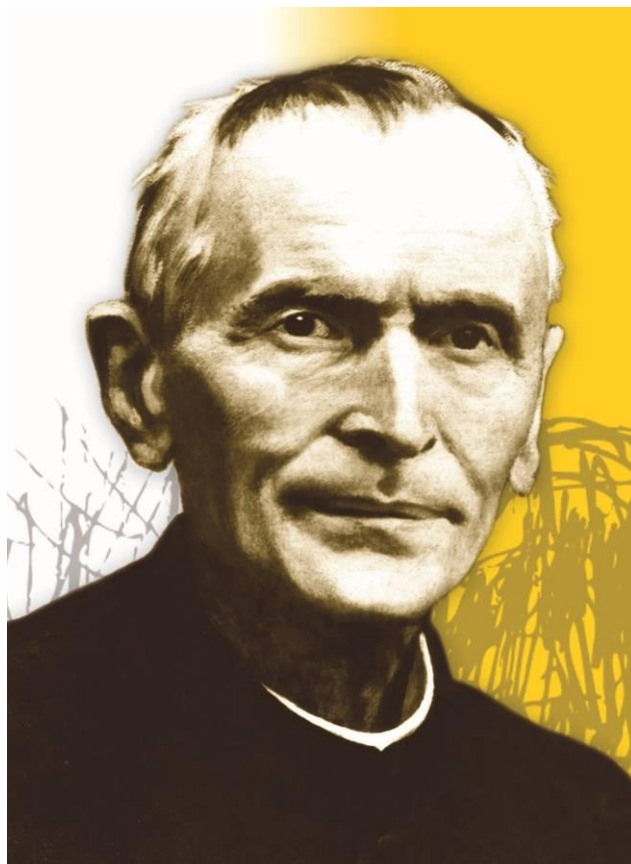

don Angelo Amadei, SDB

**Blahoslavený
don Michael Rua
—
druhý Don Bosco**

Původní 3svazkové dílo (každý svazek o 750–850 stranách)
AMADEI A., *Il Servo di Dio Michele Rua*, SEI, Torino 1931–33
bylo shrnuto do jednosvazkové knihy (o cca 700 stranách)
AMADEI A., *Un altro don Bosco: il Servo di Dio don Rua*, SEI, Torino 1934

V němčině vyšlo (ve dvou svazcích):
Amadei A., *Don Michael Rua. 1837–1910. Ein zweiter Don Bosco*, Salesianer Verlag, München 1936
Do němčiny přeložil: P. Leo Schlegel, S.O.Cist.

Výtah udělal a z němčiny do češtiny přeložil:
P. ThDr. Josef Novosad, SDB (1910–1983)

Přepsáno ze strojopisného samizdatu a mírně jazykově upraveno v roce 2010 Milanem Mydlarčíkem díky sebranickým salesiánům.

Na internetu zpřístupněno v den 100. výročí úmrtí 6. dubna 2010

I. část

1. kapitola

Jsem ochoten vás následovat (1837–1850)

V životě svatého Dona Boska je mnoho znamení Boží přítomnosti. Něčím neobyčejným je nepochybně i dlouhá řada jeho „snů“ či vidění, která mu ukazovala budoucí vývoj a rozvoj salesiánského díla v době, kdy toto bylo jen v Boskově hlavě. Mimořádný je také dar čist ve svědomích a vidět budoucnost. Jedinečná je též jeho schopnost najít v pravý čas a na pravém místě prostředky, od kterých v daný čas závisel další vývoj začatého podnikání.

Ale dostalo se mu ještě dalšího hmatatelného důkazu Boží pomoci. Potkal se s mimořádným velkým člověkem, který mu od raného mládí věnoval všechny síly svého velkého nadání i oddanost ušlechtilého srdce a po jeho smrti převzal jeho dědictví tak důstojně a dokonale, že ho bylo možno nazvat „druhým Donem Boskem.“ Byl to don Michael Rua.

Don Rua pocházel z Turína, přímo ze čtvrti Valdocco, z blízkého okolí prvního a hlavního ústavu Don Boska. Ruova rodina pocházela sice z opačného konce města, z oblasti „Crocetta“, a psala se původně Ruà, později též De Rua, latinsky „De regibus“. Jméno je patrně poitalštěná forma francouzského „De Rois.“ Michael Rua je asi první z této rodiny, jehož jméno je v matrice napsáno bez přízvuku na konci a vždy se také tak podpisoval. Ruova rodina byla od nepaměti rodinou zelinářských zahradníků. Měla rozsáhlé zahradnictví ve čtvrti Crocetta. Ale otec blahoslaveného Michala Ruy, Jan Křtitel Rua, neměl zalíbení v živnosti svých předků. Přesedlal na práci odborného dělníka, později mistra a kontrolora v továrně na výrobu hlavní k puškám v královské továrně zbraní zvané „La Fucina delle canne“ ve čtvrti Valdocco, vzdálené od bytu na Crocette asi 4 km. Protože tenkrát nebyly veřejné dopravní prostředky, brzy ho omrzelo chodit tak daleko do práce. Někdy po roce 1820 si našel byt přímo v továrním bloku budov a přestěhoval se tam i s manželkou Marií Terezií, rozenou Baratelli, a čtyřmi syny: Petrem, Rafaelem, Raimundem a Janem Křtitelem Antonínem. V novém bydlišti mu manželka porodila dalšího synáčka Tomáše Jana, který však zemřel v útlém věku, stejně jako jeho bratři Rafael a Raimund. A 26. dubna 1828 zemřela i matka. Nejstaršímu synu Petrovi bylo 13 let a právě začínal pracovat s otcem v továrně. Nejmladší Tomáš Jan měl sotva 3 roky a byl celý churavý. Co mohl ubohý otec udělat jiného než se opět oženit? Učinil tak ještě téhož roku 1828 a za manželku si pojal ctnostnou dívku Janu Marii Ferrero. Měli spolu další 4 děti: Jana Křtitele, Marii Pavlínu, Ludvíka Tomáše a Michala. Byla to vesměs křehoučká stvořeníčka, kterým nikdo nevěstil dlouhý život.

Královská továrna na zbraně stála v obvodu farnosti sv. Šimona a Judy – nyní zvané sv. Joachima. Ve staré farní matrice je také tento zápis: „Rua Michael, syn Jana a Jany Marie, roz. Ferrero, provdané Rua, narozený 9. června 1837, pokřtěný 11. června v přítomnosti Sereno Rosso Michaele a Dominiky Marie Boeris.“

Michael Rua (už nikoli Ruà) byl posledním synem Jana Křtitele Ruy. Při jeho narození žili z jeho osmi starších bratří už jen čtyři: Petr – dvaadvacetiletý, Jan Antonín – sedmnáctiletý, Jan Křtitel – sedmiletý a Ludvík Tomáš – tříletý. Otec byl muž víry, měl rád společnou modlitbu rodiny, trval na svěcení nedělí a svátků i na zachovávání církevních příkázání a dbal, aby jeho děti včas přistupovaly ke svátostem.

Při vchodu do továrny stál malý kostelík a při něm byl kaplan placený státem. Tento kněz byl zároveň učitelem pro děti zaměstnanců fabriky. On byl též prvním učitelem Michálka Ruy, který byl opravdu Benjamínkem všech členů rodiny a příbuzenstva. Starším nevlastním bratrům se však příliš nelíbilo žít v závislosti na maceše, a ač zůstávali doma, vedli život zcela nezávislý na rodině. Otce to viditelně trápilo, ale společně s matkou se snažili žít skromně a snášet vrtochy mladíků.

Jednou, když byl malý Michálek u tety na Crocettě a šel s ní na vycházku, chtěl trhat květiny na břehu potoka. Zahlédl kytici květů plovoucí po vodě, natahoval se po ní a spadl do potoka. Vyšplhal se na břeh celý mokrý a teta ho musela převléci a sušit jeho šaty. Když se večer vrátil domů, matka hned poznala, že se mu cosi přihodilo a zatím co mu upravovala šaty, vštěpovala mu ctnost, která Michala potom vždy tolik vyznačovala: opatrnost. Na ten pád do potoka a následující maminčino kázáníčko don Rua nikdy nezapomněl. Chlapec Rua měl v sobě cosi něžného, jemného a přitažlivého. Jeho

vzorně čistý zevnějšek byl projevem okouzující čistoty duše. Oblékal se vždy tak vzorně, čistě a vkusně, jako by příslušel k zámožné rodině. Tovární pan kaplan připravil dobře malého Michálka ke svátosti biřmování, kterou přijal z rukou turínského arcibiskupa Aloise Fransonih 25. 4. 1845. V tu dobu potřeboval z různých darů Ducha Svatého asi nejvíce daru síly, protože ho brzy měla postihnout ztráta, na kterou nikdy nemohl zapomenout.

2. srpna 1845 mu zemřel otec Jan Křtitel Ruà ve věku asi 60 let. Dospělí synové z prvního manželství ihned odešli z domu nevlastní matky. Té bylo dovoleno bydlet i nadále v bytě továrny. S ní tam zůstali šestnáctiletý Jan Křtitel, který pracoval v továrně na zbraně, desetiletý školák Ludvík Tomáš a osmiletý Michal, který právě začínal školu u továrního kaplana.

Právě v této době přivedla Boží Prozřetelnost malého Michálka k setkání s jiným Janem Křtitelem, který měl na celý život i věčnost zasáhnout tak hluboce do jeho životních dějů, se sv. Janem Boskem. Ten už od 8. prosince 1841 vedl svůj velký životní zápas o oratoř pro chlapce. V říjnu 1844 se mu dostalo ubytování i zaopatření v útulku markýzy Barolové, která z něho chtěla mít kaplana pro děvčata svého útulku svaté Filomeny. Tady mohl Don Bosco 8. prosince otevřít první kapli pro své opuštěné chlapce. Tam byl také velký dlouhý pruh země, který dodnes odděluje ústav Barolové od Domu Boží Prozřetelnosti sv. Cottolenga. To bylo první vyhrazené hřiště Boskových chlapců. Tam se také v září 1845 asi měsíc po smrti otce malý Michal Rua poprvé setkal se sv. Janem Boskem. V aktech beatifikačního procesu napsal o tom později sám don Rua: „Poznal jsem Božího služebníka Jana Boska v září 1845. Bylo mi 8 let. Začal jsem s jedním kamarádem navštěvovat jeho oratoř tenkrát v „Útulku“. Tato oratoř svatého Františka Saleského neměla ještě pevného sídla. Po vypuzení z prostor Útulku se uchýlila ke hřbitovnímu kostelu sv. Petra v okovech. Vypuzena hned i odtamtud, přestěhovala se do ulice mlynářů „Ai molassi“. Když odtamtud byli vyhnáni, shromažďovali se na ulicích a za městem a když Don Bosco nejen neustupoval od svých chlapců, ale těšil je vizemi skvělé velké budoucnosti oratoře, začali i mnozí jeho přátelé kněží mít obavy, že se Don Bosco pomátl na rozum. Chlapci se to dověděli a bylo jim Dona Boska velice líto. Mezi těmi, kdo plakali nad světcem, byl i malý Rua. Napsal o tom sám ve zmíněném beatifikačním procesu: „Byl jsem ještě malý devítiletý chlapec, když jsem slyšel z úst předních osobností slova: „Ubohý Don Bosco, tak se nechal ovlivnit od svých chudých chlapců, že se opravdu pomínul rozumem.“ Takové řeči slyšel z úst továrního kaplana, ba i ředitele továrny na zbraně. A dodal: „Ani kdyby se jednalo o mého vlastního otce, by mne to snad nebolelo víc.“

V onu památnou Květnou neděli 5. dubna 1846, kdy Don Bosco naposled směl se svými chlapci na louku bratří Filippiových a kdy se rozhodlo o kapli v domě Pinardiho, malý Rua nebyl mezi těmi chlapci, ač slyšel jistě až domů jejich křik, protože louka byla blízko. On se doma s maminkou připravoval na první svaté přijímání. Přijímání chlapců. Děvčata přistupovala poprvé ke stolu Páně ve středu téhož týdne. Všichni pak s dospělými na Zelený čtvrtek i na Velikonoční neděli. Rua dostal povolení přistupovat ke stolu Páně bez omezení i v dalších dnech. Tím však bylo prohlášeno za ukončené také jeho učení ve škole továrního kaplana. Rua měl z toho radost, hlavně protože doufal, že mu nyní maminka snáze dovolí chodit tam, kam ho srdce táhlo – do oratoře Dona Boska, která o velikonoční neděli 13. dubna 1846 zahajovala činnost v prvním stálém a vlastním Boskově sídle v kapli vytvořené z kůlny u domu Pinardiů. Matka však nepovažovala ještě za vhodné pustit tam své syny Ludvíka a Michala. Ale na jaře 1847 se už směl i s bratrem nechat zapsat do družiny svatého Aloise a účastnit se měsíčních schůzí spolku. Napsal o tom později sám: „Navštěvoval jsem oratoř od roku 1847 do roku 1852. Vzpomínám si velmi dobře na jistou zvláštnost z té doby. Kdykoli měl zemřít některý mladý člen družiny sv. Aloise, Don Bosco to vždy předpověděl určitý čas předem. Jméno kandidáta smrti nikdy neuvedl, ale říkal: „Během čtrnácti dnů – nebo během měsíce bude jeden z družiny povolán na věčnost. Mohu to být já, můžete to být vy. Buďme připraveni!“ Posvátná hrůza padala na chlapce. Chtěli vědět, zda se proroctví splní. V době předpovědi byli kandidáti smrti, které měl Don Bosco před sebou, zcela zdraví nebo jen lehce indisponovaní a přece smrt přišla vždy v oznámeném termínu. Sám jsem vícekrát slyšel na vlastní uši takové předpovědi Dona Boska, jindy na to upozornili jiní, ale vždy se to splnilo.“

Dle ujištění blahoslaveného dona Ruy předpověděl Don Bosco i smrt jeho bratra Ludvíka, zmínil se o něm též v předmluvě k životopisu sv. Dominika Savia a označil Ludvíka za vzorného chlapce, jakých mu Prozřetelnost poslala více právě na počátku jeho díla. Všechny tyto události působily na Michala hlubokým dojmem, každé setkání s Donem Boskem, každé jeho slovo a přání bylo

mocným popudem tomuto hochovi, aby si ho stále lépe všimal a snažil se ho pochopit. Také Don Bosco věnoval tomuto chlapci zvláštní pozornost. V roce 1847 měl opět jedno z těch vůdčích vidění, které on nazýval sny. Viděl blahoslavenou Pannu Marii v překrásné růžové zahradě. Středem zahrady vedla nádherná růžová cesta, ze všech stran ověšená růžovými keři. Panna Maria vyzvala Boska, aby se vydal na tuto cestu. Kdo ho viděli, volali: „Hle, Don Bosco si kráčí vždy po samých růžích.“ Ale pod květy byla spousta velkých ostrých trnů, které se ze všech stran zabodávaly do těla. Don Bosco se vrátil, dobře se obul a vydal se znovu na cestu v doprovodu četných průvodců – pomocníků. Ti se však brzy znechutili a vraceli se zpět. Boska to velmi bolelo. Se slzami v očích prosil další o pomoc. Tu se k němu dostavila skupinka kněží, kleriků a laiků, kteří prohlásili: „Done Bosvo, my všichni patříme k vám, jsme ochotni vás následovat.“ Don Bosco dodal: „Růže představují lásku, trny umrtvování, kterému se Salesiáni budou muset podrobit, budou-li chtít vytrvat na nové cestě a zajistit si věčnou korunu.“ V té skupině věrných viděl Don Bosco již tenkrát dona Ruu, jak se ukázalo později.

Zatím nastal bouřlivý rok 1848. Don Bosco ustoupil válečné náladě doby v tom, že nechával své chlapce, aby prováděli různé cviky a nástupy předvojenské výchovy. Mladý Rua bydlel ještě stále s maminkou v továrně. Tam také pochytil od zaměstnanců novou revolucionářskou hymnu, kterou si rád prozpěvoval cestou do oratoře a zpět. Jednou ho zastavil nějaký stařík a varoval ho: „Mlč, hochu, ml, dej si pozor! Uslyší-li tě Němci, dají ti co proto!“ Rua si později vzpomínal s humorem na tuto příhodu z dětství.

Dle plánu rodiny se měl malý Michal připravovat na povolání dělníka v továrně na zbraně, jako jeho bratři. Zatím si však musel doplnit vědomosti v další škole. Byl dán do školy školských bratří u Porta Palatina. Při škole byla kaple. Tam přicházeli různí kněží slouživat mši svatou a zpovídat (školští bratři nebyli kněžími). Mezi nimi býval i Don Bosco. Rua měl z toho nesmírnou radost. A nejen on. Napsal o tom: „Když u nás o nedělích celeburoval a zpovídal a zpravidla i kázal Don Bosco, stávalo se cosi podivného. Sotva vstoupil do kaple, jakoby přeletěla elektrická jiskra řadami chlapců. Vyskakovali ze svých míst a běželi k němu a uklidnili se, až když se jim podařilo políbit mu ruku. Trvalo mu to dost dlouho, než se dostal do sakristie. Školští bratři nebyli schopni zabránit tomuto nepořádku a nechávali nás být. Když přicházeli jiní kněží, ať byli jakkoli hodní a zbožní, nikdy se nic takového nepříhodilo. Když se o zpovědních sobotách rozneslo, že mezi zpovědníky je Don Bosco, neměli ostatní zpovědníci co dělat, protože se všichni chlapci hrnuli k němu. Tajemství přitažlivosti Dona Boska bylo v tom, že hoši brzy poznali, jaké oběti a námahy pro ně tento kněz podstupoval.“

Rua si ho hned zvolil za zpovědníka a duchovního vůdce a zůstal mu v tom věrný po celých 40 let. Bylo mu tehdy pouze 12 let a už toužil vídat Dona Boska každý den. Proto chodil do školy oklikou, ulicí, která vedla okolo oratoře Dona Boska, aby ho mohl vidět buď v hloučcích chlapců, které učil základním pravdám víry, nebo mezi učni, o které se zajímal i v jejich práci. Sotva jej spatřil, hned k němu běžel celý rozzářený, sundal čepici a snažil se mu políbit ruku. Jak byl šťastný, když se na něj Don Bosco usmál a odpověděl mu laskavě na pozdrav. Často pozoroval, že Don Bosco rozdával chlapcům svaté obrázky nebo medailky. Přibíhal a prosil též o obrázek. Ale Don Bosco se na něho vždy jen usmál a nedal mu nic. Když ho znovu prosil, Don Bosco mu napřáhl otevřenou prázdnou levici a pravici naznačoval jako by ji chtěl v polovině dlaně rozříznout a dát mu odříznutou polovici. Při tom se usmíval a říkal: „Na, Michálku, vezmi!“ To se opakovalo vícekrát. Michal stál nechápavě a znovu prosil o obrázek. Don Bosco opakoval totéž gesto a opět mu říkal: „Michálku, tu máš, vezmi si!“ Chlapec odcházel zamyšlený, co to jen má znamenat. Na to mu Don Bosco dal odpověď až po letech.

Zatím uplynuly dva roky 1848 – 1850. V posledním roce navštěvoval Rua tzv. „vrchní třetí“, v jejímž programu byla i francouzština, trochu zeměpisu světa, obchodní korespondence, pokusy a návrhy staveb a nábytku i náčrtky map. K tomu škola zpěvu a deklamace.

Školští bratři si Ruy velmi vážili a snažili se ho získat do svých řad. Zvláště o to usiloval jeho učitel bratr Michael. Student však neměl tenkrát ani pomyšlení na řeholní život, i když obdivoval ctnosti svých učitelů. Dověděl se potají, že koncem školního roku bratr Michael bude přeložen jinam a když na něho opět naléhal ve věci přihlášky do řehole, odpověděl mu se šibalským úsměvem: „Uvidíme. Zůstanete-li příští rok v Turině, podám si přihlášku do vašeho noviciátu.“

Pánem jeho srdce byl už Don Bosco. Při tom však neměl tenkrát ani pomyšlení na kněžský život po boku Dona Boska. Koncem toho školního roku chtěl ukončit i svou školu a nastoupit do zbro-

jovky. O večerech i nedělích chodíval dále do oratoře. Don Bosco měl však jiné plány. Když byl konec školního roku, tázal se ho otcovsky: „Milý Michale, co chceš teď dále?“ – „Chci nastoupit do zbrojovky a pomáhat matce, která se za mne tak obětuje.“ – „A nechtěl bys studovat dále?“ – „Rád bych, ale...“ – „Kdyby šlo o školy latinské a Bůh tě volal ke kněžství, nelíbilo by se ti to?“ – „To by se mi ovšem zamlouvalo, ale maminka...“ – „Promluv si s ní o tom a sděl mi její rozhodnutí.“

Doma mluvil Michal s matkou. Ta zbožná žena tím byla velmi dojata a prohlásila: „Bylo by to mé vroucí přání, vidět tě jako kněze. Prokáže-li mi Bůh tuto milost, nepřestanu mu za to nikdy děkovat. Řekni Donu Boskovi, že tě nechám ještě rok studovat a pak uvidíme, budeš-li schopen pokračovat ve školách.“

Když Don Bosco plně pochopil své poslání u mládeže, snažil se ihned vychovat si pomocníky. Začal vybrané hochy učit latinu. Když však měli tito hoši obléci kleriku a tím nastoupit do seminárních studií, opouštěli Dona Boska. To se opakovalo vícekrát. V roce 1849 tak učil Don Bosco Jakuba Bellici, Josefa Buzettiho, Karla Gastiniho a Felixe Reviglia. Jen dva z nich dospěli ke kněžství, ale žádný nezůstal v oratoři. V srpnu 1850 k nim připojil Don Bosco Michala Ruu a další chlapce, mezi nimi Jana Ferrero a Dominika Marchisio. To byli velmi nadaní chlapci – někdejší spolužáci Ruovi od školských bratří a soupeřili o nejlepší úspěch ve studiích. O prázdninách se jim stal učitelem latiny Felix Reviglio, který bydlel s Donem Boskem už od roku 1847 a byl prvním z Boskových chlapců, který dosáhl kněžství. Patřil i mezi první salesiánské průkopníky, ale později odešel od Dona Boska do diecéze a stal se farářem ve svém rodišti, farnosti sv. Augustina v Turíně, kterou před ním po 40 let spravoval Vincenc Ponsati, jeden ze dvou kněží, kteří chtěli nechat Dona Boska zavést do blázince a dostali se tam sami.

Po několika týdnech žádal Don Bosco od mladšího učitele zprávu o prospěchu jeho žáků. „Jde to,“ odpověděl Reviglio, „Marchisio by mohl dělat divy, Ferrero není tak výmluvný, ale rychleji chápe a má dobrou paměť“ a tak podobně o ostatních žácích. Ale o jednom měl velké pochybnosti, zda vůbec uspěje – a to byl Michal Rua. „Ten je z mého pohledu velmi pozadu. Nevím, co mu je, ale zdá se mi, že ho latina moc nebaví.“

Don Bosco zůstal zaražen. To se věru málo shodovalo s jeho sny a plány. Přerušil výklad Revigliův slovy: „A přece si myslím, že má dost nadání a schopností, aby mohl prospívat jako ostatní.“ – „Může být, ale snad svého nadání málo využívá.“ Ale už po krátké době musel Reviglio změnit úsudek. Josef Buzzetti sdělil tajně Ruovi, co o něm soudí jeho učitel a jak je Don Bosco zklamaný, že se Rua neučí.

Rua zbledl a chvěl se. Poděkoval kamarádovi za napomenutí a slíbil, že si to vezme k srdci. Od těch prázdnin začal studovat s potěšující a trvalou pilí. A Buzzettimu zůstal do smrti vděčným za to upozornění.

2. kapitola

Prvopočátky apoštolátu (1850–1852)

V první polovině září 1850 vzal Don Bosco přes sto chlapců na duchovní cvičení v Giaveně. Přesto, že bral jen chlapce nad 16 let, vzal i Ruu, kterému táhlo teprve na čtrnáctý. Na tyto exercicie Rua nikdy nezapomněl. Don Bosco nekázal, měl jen závěrečnou promluvu, ve které třikrát po sobě zdůrazňoval potřebu dobré měsíční přípravy na šťastnou smrt jako nejlepšího prostředku k zachování trvalého užitku z exercicií. Na zpáteční cestě navštívili mladí Boskovi exercitanti známé piemontské poutní místo sv. Michaela Archanděla na kopci Pirchiriano. Největší radost z toho měl právě Rua. Mohl navštívit chrám svého patrona. Koncem srpna umožnil Don Bosco skupince svých nejlepších chlapců několik dnů zotavení ve svém rodném Becchi. V rodném domě proměnil jednu malou světničku v kapličku Panny Marie růžencové a každoročně tam slavil svátek Královny svatého růžence. Ve skupince chlapců byl i Rua. Na faře v Castelnovu d' Asti (dnes Castelnuovo Don Bosko) se setkal s neobyčejně čiperným, nápaditým a přátelským chlapcem, který byl jen o pár měsíců mladší. Byl to Cagliero. Kardinál Cagliero vyprávěl později často podrobně humorně, jak se poprvé setkal s donem Ruou. Živý a šikovný chlapec Cagliero denně ministroval při bohoslužbách a byl na faře jako doma. Pobýval tam celé dny. Kaplan mu dával hodinu školní přípravy v době, kdy se jim to oběma nejlépe hodilo. Cagliero pomáhal v sakristii, zvoníval, pomáhal na faře, ba věděl i kde je klíč od sklepa a nosíval odtamtud mešní víno.

Bylo to 7. října v pondělí po svátku Růžencové Panny Marie. Tu se objevili kluci z Boskovy oratoře. Cagliero hned běžel k nim, postavil se doprostřed a už jim rozdával chléb a vodu. V krátké chvíli se spřátelili s několika většími hochy. Ale někteří z nich toho chtěli hned využít. Vemlouvali se nevínočce novému kamarádovi: „Jeníku, ty jsi tady jako domácí pán, máš i klíč od sklepa. Buď tak hodný a přines nám kapku vína.“ V Castelnuovu vám podají snáze sklenici vína než vody. A tak mladý Cagliero usoudil, že kdyby tito hoši přednesli svou prosbu panu faráři, jistě by je neodmítl. A proto sebral skupinu chlapců a šli do sklepa. Jenže tam řada žíznivých naráz začala růst a nebrala konce. To polekalo mladého sklepníka a rychle přemýšlel, jak z toho vyvázat. Tu přichází hoch velký asi tak jako on ve velmi hezkém svrchníku, elegantní vzhled, ale při tom přímý, příjemný, přitažlivý, tváře bělostné jako anděl. Cagliero byl jeho vzhledem překvapen, ale hned využil této situace. Otázal se ho v jadrné piemonštině: „Jak se jmenuješ?“ – „Michal“, zněla odpověď. „A já Jenda“, odvětil Cagliero. Při tom odložil sklenici i láhev, šikovně vytlačil Ruu ze dveří sklepa, který za sebou rychle zaklapl. „Bravo, výborně, Michale, jdi se napít vody!“ A tak skončilo ono neplánované čepování vína.

V následujícím školním roce 1850–51 byl Rua se skupinou dalších šesti „latiníků“ svěřen škole zbožného a učeného kněze Petra Merly. Z celé skupiny jediný Rua vytrval a dosáhl kněžství. Jeho radost z pobytu u Dona Boska a z úspěchu ve škole byla trpce zkalena smrtí vlastního bratra Ludvíka Tomáše 23. února 1851. Byl to také andělsky čistý a zbožný hoch, ale velmi slabého zdraví. Don Bosco si ho též velmi vážil. Michala Ruu to velmi bolelo a protože sám byl rovněž křehkého zdraví, čekal, že brzy dojde řada i na něho. Těšila a povzbuzovala ho však blízkost Dona Boska. Na oběd, večeri a nocleh chodíval ještě domů, ale jinak býval celé dny v oratoři. Rád ministroval a snažil se být co nejvíce ve společnosti světce.

V následujícím školním roce přešel Rua i s několika kamarády z oratoře do školy vynikajícího profesora, kněze Karla Bonzanina, který byl velkým spolupracovníkem Dona Boska při budování jeho díla. Tady se dostal Rua do tuhé soutěže s několika neobyčejně nadanými spolužáky, ale po překonání prvních obtíží se brzy dostal i zde na první místo ve třídě a udržel si je po celý rok. Profesor Bonzanino měl na latinu mnoho žáků a bydlel i učil v domě, ve kterém bydlel také Silvio Pellico a kde napsal i své slavné „Le mie prigioni – Má vězení“. Don Bosco se chodil často informovat k prof. Bonzaninovi o prospěchu svých žáků a vždy slýchal s potěšením, že Rua je v čele třídy, daleko před řadou jiných dobrým žáků.

Zatím padlo též rozhodnutí o Ruově budoucnosti. Tolikrát slýchal Don Boska vzdychat: „Kdybych měl dvanáct kněží ke své dispozici, co dobrá by se dalo vykonat! Poslal bych je, aby hlásali pravdy víry nejen v kostelích, ale i na ulicích!“ Někdy ho viděl rozjímat nad mapami světa: „Jak velké končiny tonou v temnotách nevěry a stínu smrti“ a slýchal jeho energické plány, že i těmto lidem se bude muset brzy zanést světlo Evangelia“. A tu v Ruovi vznikala touha: „Kéž bych mohl být i já takovým knězem misionářem!“ A tak přišel k Donu Boskovi s prosbou, aby mu pomohl především k obláčke za klerika, to je kandidáta kněžství. A byl v tom opravdu podnět Ducha Svatého. V oratoři rostl téměř každým dnem počet chovanců a tím i potřeba asistence a dohledu. Rua byl inteligentní, ale i obětavý. Každé přání a pokyn Dona Boska mu byly rozkazem a tak se již jako chlapec dovedl na chvíli vzdálit od svého mistra, aby pohledem či slovem pomohl udržet pořádek. Byl v tomto ohledu jediný a jedinečný. Cagliero o tom napsal: „Don Bosco znal velmi dobře Ruovy schopnosti, určil Ruu za našeho vedoucího, zpočátku jen na cestě do školy a zpět. Naše mladická živost, volnost chování a lehkomyšlnost byly často v konfliktu s Ruovým vážným klidem a svědomitou pevností vůle. Ne vždy jsme na něho dbali a ho poslouchali. A přece jeho vzorné vystupování ve škole, ve studovně i při rekreacích, jeho jemné laskavé chování, jeho neobyčejná zbožnost a vroucnost při pobožnostech nás nutily k přemýšlení a byly silným podnětem, abychom si ho nejen vážili, ale měli ho též upřímně rádi a poslouchali ho.“

V neděli dopoledne byl vždy mezi námi a zúčastňoval se her, zatímco Don Bosco zpovídal. Když skončilo zpovídání, zvonek ohlásil začátek bohoslužby. Tu náš důvtipný Michael nastoupil okamžitě ke kohoutku pumpy, aby varoval před pitím vody ty, kteří chtěli jít ke svatému přijímání a z roztržitosti by se napili. (Tenkrát platil eucharistický půst do půlnoci a vztahoval se i na vodu.) Při mši svaté se choval tak usebraně, že strhával i jiné. Při tom dovedl vybídnout i slovem či pokynem. Nejedna z nás neměl takovou usebranost a brzy po sv. přijímání zvedl hlavu a začal se ohlížet. Tu se Rua dotkl jemně jeho ramene a tiše mu pošeptal: „Vzdávej díky Pánu! Vzdávej díky Pánu!“ O přestávkách s námi mluvil o veliké lásce a dobrotě Dona Boska a vybízel nás, abychom mu to spláceli

také opravdovou láskou a ochotnou poslušností. Byl velmi jemnocitný a svědomitý ve věci mravní čistoty a přísně dohlížel, aby ani řemeslníci, ani venkovní žáci nezaváděli nějaké neslušné a nebezpečné řeči či obrázky. Ještě přísnější byl v té věci vůči svým kamarádům internistům. V té věci byl andělem jako Don Bosco a také proto jsme si ho všichni vážili a měli jej rádi.“

3. kapitola

Rua obléká kleriku (1852–1853)

Ruovy úspěchy ve studiích a jeho vzorné úsilí o ctnost byly tak nápadné, že Don Bosco se o tom zmínil někdy i veřejně. Tak jednou zvěstoval Ruovi klerik Ascanio Savio: „Víš to, Michale? Don Bosco se mi svěřil, že má s tebou zvláštní plány a že mu budeš jednou velmi nápomocný.“ A jindy mu sděloval: „Don Bosco nám řekl, že nyní si je jistý, že v tobě našel toho, který povede po něm dále jeho dílo oratoří.“ Jednoho dne se svěřil Don Bosco mladému Ruovi: „Ještě dříve než jsme mohli začít dílo zde ve Valdoccu, jsem viděl ve snu veliké budovy ústavu a při nich kostel podobný tomu, co teď právě stavíme (sv. Františka Saleského). Na jeho průčelí byl nápis: „Haec domus mea, inde gloria mea – Toto je můj dům, odtud vzejde moje sláva.“ A kolem jsem viděl spoustu chlapců, kleriků a kněží, jak vcházeli a vycházeli. Na to kouzlo zmizelo a na tomtéž místě jsem viděl osamělý domeček.“ Jisté i pod vlivem takového vidění věnoval Don Bosco s velkou laskavostí a trpělivostí všechnu svou otcovskou péči těm, o kterých doufal, že budou jednou jeho spolupracovníky.

Pořádal pro ně občas zvláštní konference, dával jim zvláštní pokyny a pravidla života. Na charakterném kousku papíru nám Rua zachoval záznam o jednom takovém důvěrném setkání 3. června 1852: „Don Bosco nás vybídnul: Mohli byste po celý rok jednou týdně uvažovat o sedmi radostech, které zakoušela ve svém životě nejsvětější Panna Maria. A pak se vynasnažte, abyste jí i jejímu božskému Synu byli také vždy jen k radosti a nikdy k zármutku.“ Té konference se účastnilo kromě Don Boska 14 členů, mezi nimi jeden kněz – don Guanti“. A zápis končil Ruovým povzdechem: „Ó, Ježíši a Maria, učíte svatými všechny, kdo jsou na tomto papíru napsáni.“ Jak často opakoval Rua tento povzdech pro sebe? Don Bosco tenkrát nezamýšlel vytvořit společnost, ale spíše rodinu. Členové této plánované rodiny měli být naplněni pravým duchem bratrství. Dobře věděl, že kdo žije v rodině, zná i chyby a nedostatky druhých. Toho chtěl moudře využít. Vyzval proto shromážděné, aby si každý zvolil z kamarádů jednoho, který by ho se vši laskavostí a zdvořilostí upozorňoval na chyby, aby proti nim mohl bojovat a odstraňovat je. Rua tento Don Boskův návrh uskutečňoval už dávno. Přiznal to ve výpovědi při beatifikačním procesu Dona Boska. „Už v dětství jsem si na radu Dona Boska zvolil přítele, který mne měl upozorňovat. Od něho jsem se naučil lépe využívat čas. Zvolil jsem si staršího kamaráda Reviglia, který ho kdysi tak nepříznivě klasifikoval v začátcích latiny.“

Dalším prostředkem vedení mladých duší byly u Dona Boska opěťované výzvy k častému přijímání svátostí. O tom mluvil veřejně i soukromě, v kostele i ve škole, i pošeptáním dobře promyšlené větičky do ucha. Dále k tomu patřila celá struktura jeho preventivního systému, jeho hlavní zásadou je vytvořit kolem mladých lidí takové prostředí vychovatelovy přítomnosti, aby prakticky neměli příležitost k pokleskům a tím odpadly tresty. S tím souvisely i velkolepé oslavy církevních svátků a zvláště cvičení měsíční přípravy na dobrou smrt.

V této škole svatosti Dona Boska dělal mladý Rua takové pokroky, že – jak ujišťují jeho kamarádi, zvláště Cagliero a Francesia – byl už tenkrát považován od všech za svatého a srovnáván s Donem Boskem.

Na konci školního roku 1851–52 Rua složil s vyznamenáním zkoušky na královském gymnáziu a postoupil do čtvrté, tj. osmé třídy. Don Bosco tím byl velmi potěšen a sdělil mu, že ho obleče do roucha kandidátů kněžství ještě o prázdninách. Avšak než tak učinil, poslal ho k svému svatému zpovědníkovi a vůdci duší Josefu Cafassovi, aby si s ním pohovořil o povolání. Don Bosco často posílal nejen své hochy, ale i jiné lidi, kteří k němu přicházeli o radu, k donu Cafassovi nebo jiným kompetentním kněžím. Jakou radu dal svatý Cafasso Ruovi nevíme, ale je jisté, že kandidát svatosti se radil u zkušeného světce na doporučení dalšího velkého světce.

Kromě Ruy měl přijmout kleriku z rukou Dona Boska také Josef Rocchietti, který v tom roce skončil nižší gymnázium (5. třída). Don Bosco je vzal s asi padesáti jinými hochy na duchovní cvičení v malém semináři v Giavenu. Cestovali tam i zpět, navštívili dvě významná mariánská poutní místa. Duchovní cvičení se vyznačovala tím, že Don Bosco sám kázal a že mnozí chlapci projevovali velikou

horlivost. Cagliero zaznamenal, že Don Bosco řekl o těchto exerciciích Ruovi: „Můj milý Ruo, začínáš nové údobí života. Ale pamatuj: Dříve než budeš moci vstoupit do zaslíbené země, musíš projít Rudým mořem“. Radosti a bolesti se potom střídaly v životě obou světců. „Rudé moře“ byly bolesti. „Zaslíbená země“ je nebe.

A „Rudé moře“ začalo hned šplouchat okolo Ruy své hořké vlny. Sotva se příbuzní dověděli, že Michal chce vstoupit do Boskova ústavu, aby se tam připravoval na kněžství, hned proti tomu začali brojit především jeho nevlastní bratři. Doráželi na jeho matku: „Proč by měl dělat něco jiného, než děláme my? K čemu lozit k Donu Boskovi. To je chudák bez jakéhokoliv jmění, zcela odkázaný na cizí almužnu a pomoc. Není to bláznovství?“ A dlouho se nedali odradit. Michal se tím však nedal zmást. 24. září 1852 nastoupil jako chovanec – internista do Boskovy oratoře. Byl, jak sám poznamenal, 27. chovancem prvního Boskova ústavu. Upravili mu tam především prostičkou ložnici, v níž zůstal až do doby, kdy jako první nastoupil do podkroví naproti schodům v novém křídle ústavu, které postavil Don Bosco. Hned na to s Rocchiettim i jinými chlapci doprovodil Dona Boska a jeho maminku Markétu do rodného Becchi u Castelnua.

3. října 1852 o svátku Růžencové Panny Marie přišel do Becchi děkan z Castelnua Dr. Antonín Cinzano, aby posvětil a předal talár prvním klerikům Dona Boska Ruovi a Rocchiettimu. Před 17 lety stejný kněz oblékal do taláru Dona Boska. Při obědě se otázal pan děkan Dona Boska: „Pamatuješ se ještě na časy, kdy jsi byl ty klerikem? Jednou jsi mne ujišťoval: Budu mít kleriky, kněze, studenty, mladé dělníky a k tomu říznou hudební kapelu a pěkný kostel. Odpověděl jsem ti, že jsi blázen. A teď se ukazuje, že jsi opravdu už tenkrát věděl, co říkáš.“ Sny se postupně realizovaly. Don Bosco mohl klidně ukázat na klerika Ruu a říci: „Tento náleží mně!“

Rocchietti byl velmi nadaný a zbožný chlapec, který choval zvláštní úctu k Bolestné Panně Marii. Po deseti letech se stal knězem, zůstal nějaký čas u Dona Boska jako jeden z prvních velmi obětavých salesiánů, ale pak pro nemoc odešel do diecéze. Byl nejprve rektorem chlapeckého semináře v Giavenu a pak farářem. Zemřel 1. února 1876. Don Rua měl pohřební řeč.

Rua se od chvíle obláčky bezvýhradně oddal Donu Boskovi. Znal Don Boskův sen o růžové cestě plné trní, o tom, jak mnozí začínali a vraceli se zpět, až se přece jen utvořil hlouček kněží, klerik, kteří mu říkali: „Done Bosco, my všichni náležíme vám, my všichni jsme hotovi jít za vámi.“ A Don Bosco viděl v čele této skupiny právě Ruu.

Po návratu do oratoře se tázal jednoho dne klerik Rua Dona Boska: „Pamatujete si, jak jsem vás často potkával ještě jako žák školských bratří a prosil jsem vás kdysi o obrázek, ale vy jste mi nastavil prázdnou dlaň a pravou naznačoval, abych si jí polovinu vzal? Co jste tím chtěl říct?“ Don Bosco hluboce dojatý odpověděl: „Můj dobrý synu, teď už bys to měl umět pochopit. Pochopíš ještě lépe později.“ Oči mu zazářily a dodal: „Don Bosco ti chtěl dát na srozuměnou, že jednou se s tebou bude dělit na polovinu.“

Den obláčky zůstal Ruovi hluboce vtisknutý do duše na celý život a často na to i veřejně vzpomínal. Svě nové roucho opravdu miloval. Dosud chořoval oblečený nejen čistě, ale i vkusně, s jistou elegancí. I ve všední dny mívál šaty vkusné a z dobré látky. O nedělích a svátcích kořile i šaty jen zářily. Jakmile oblékl talár, konec. Oblékal, co právě bylo. I v tom se dělil s Donem Boskem. Jeho první letní i zimní plášt', klerika (v Itálii byly pláště kleriků stylové – uniformní) sloužily napřed Donu Boskovi. „To bylo třeba vidět“, napsal o oděvu Ruově don Francesia, „jinak se tomu ani nedalo věřit.“

V novém školním roce 1852–53 byl Ruovým soukromým učitelem profesor Matouš Picco, velký přítel Boskův, který učil žáky ve svém domě. Také v jeho škole vynikal Rua tak, že za jeden rok „sfoukl“ učivo dvou postupných ročníků: humanity a rétoriky. Radost mu zkalił zármutek nad úmrtím posledního vlastního bratra Jana Křtitele, zaměstnance zbrojovky. Zemřel ve věku 23 let. Z nevlastních bratří žili ještě dva. Michal si při této příležitosti opakoval: „Teď je řada na mně!“ – „Teď to přijde na mne!“ A při svých necelých 16 letech se cítil často velmi slabý. Měl však strach ze smrti? Vůbec ne! Ve škole Don Boska poznal smysl života, cenu času i krásu věčnosti. Po něm si opakoval i on: „Každá minuta je pokladem pro věčnost.“ Jako Don Bosco měl i on po celý život přímo vášeň pro práci. Radost z práce byla význačným rysem dona Ruy. Na konci školního roku se Rua opět podrobil státním zkouškám na Cavourově gymnáziu a jeden z jeho zkoušejících řekl po zkouškách profesoru Piccovi: „Závidím vám tak vynikajícího žáka. Ten půjde jistě rychle kupředu a vykoná velké věci.“

Ani o prázdninách neměl Rua prázdno. Učil latině několik svých slabých kamarádů a připravoval se na přijímací zkoušky do arcibiskupského semináře. V tomto roce se slavilo čtyřsté výročí eucharistického zázraku, který se stal v Turíně 6. června 1453. (Několik zlodějů vyloupilo v noci katedrálu a mezi uloupenými předměty si odváželo na oslovi zlatou monstranci s Nejsvětější Svátostí. Najednou osel na ulici klopýtl, padl na přední kolena, pytel s lupem spadl, otevřel se, vypadla monstrance, otevřela se a svatá Hostie se vznášela do vzduchu. Hned začala prudce zářit. Stoupala stále výš a zářila tak silně, že se měšťané probudili, seběhli se na místo činu, kde ohromení lupiči klečeli na kolenou a modlili se, aby se Pán Ježíš vrátil k nim. Přispěchal i turínský arcibiskup, zvedl uloupený kalich a společně s ostatními prosil Pána Ježíše. Po delší době Hostie začala klesat, až sestoupila do kalicha v ruku arcibiskupa a přestala zářit. Turínští občané pak z vděčnosti postavili nynější honosnou katedrálu Nejsvětější Svátosti, ve které se uchovává také takzvané „Turínské plátno“; to je dlouhý pruh plátna, ve kterém bylo pohřbeno tělo Ježíše Krista a na němž zůstaly stopy, zřetelné otisky ran po bičování, trnové koruně, nesení kříže i ukřížování.)

Don Bosco vydal k této příležitosti nevelkou brožurku „Katolického čtení“, ve které stručně popsal dějiny zázraku i kostela. Večer 22. září, když se Bosco vracel od profesora Picca, u něhož si byl trochu odpočinout a věnovat se opět knihám – šel v doprovodu klerika Ruy a několika jiných chlapců. Přišla řeč na výročí turínského zázraku i na brožurku, která dosáhla velkého nákladu. Tu se Don Bosco zastavil, obrátil se k Ruovi a řekl: „Až se roku 1903 bude opět slavit jubileum této události, já už tu nebudu. Ale ty budeš ještě na živu. Už teď ti ukládám, aby ses postaral o nové vydání této brožurky.“ Rua odpověděl: „Velmi rád přijímám tento úkol, ale což když mě smrtka klepne dříve?“ – „Neměj strach, smrt ti do té doby neprovede žádný žertík. Budeš ještě moci provést úkol, který ti svěřuji.“ Rua si pak skutečně odložil jednu kopii uvedené brožurky, aby ji mohl znovu vydat v roce 1903. Právě v té době ho chtěly jisté kruhy odlákat od Dona Boska. Tato slova Boskova ho zcela uklidnila a učinila ještě rozhodnějším zůstat s Donem Boskem po celý život.

4. kapitola

První salesián (1853–1854)

Když Michal Rua oblékal kleriku, bylo v Turíně jen 17 kleriků a ti všichni byli pod vedením Dona Boska. Většina z nich bydlela u rodičů, jen několik v oratoři. V dalších letech přibývalo těch, co bydleli u Dona Boska, a ubývalo externích, kteří byli přiděleni ke třem městským hlavním kostelům. Všichni klerici chodili do školy do semináře, lépe řečeno do bytů profesorů filosofie a bohosloví bydlících v mezizpatře budovy semináře, kdežto zbytek budovy byl zabrán státem a byla pod správou „ministerstva války“. Již roku 1848 musel sám arcibiskup nechat zavřít seminář a přes 200 kleriků poslat domů pro okázalou neposlušnost v souvislosti s politickými nacionalistickými bouřemi. Od 29. května 1854 byla budova semináře přeměněna v kasárna a teprve po roce se ji podařilo vrátit původnímu účelu. Ale nebylo ani kněžských povolání. Zámožné rodiny nechtěly mít ze svých synů kněze a chudé rodiny neměly ani pomyslení na školy, natož na studium bohosloví.

Don Bosco začal hledat kněžská povolání v chudém lidu. Nemyslel při tom jen na své dílo – myslel především na potřeby diecéze. Roku 1865 ze 45 seminaristů dokončilo svá studia u Dona Boska 38, roku 1873 jich přišlo z oratoře 150 a jiných škol Boskových 120. A když se roku 1883 dělala statistika kléru, mohl říci světec: „Přes 2000 kněží vyšlo od nás do diecézí“ (Mem. V. 411). A co snad bylo ještě důležitější: poznat kněze Jana Boska bylo pro ony kandidáty takovým zážitkem, že je od kněžství nedovedly pak odradit ani nečasové, zkostrnatělé, byrokratické formy výchovy a života ve zdech semináře.

Roku 1853 nastoupili do prvního ročníku filosofie u profesorů semináře pouze dva Boskovi klerici: Rua a Rocchietti. Rua studoval filosofii dva roky. Rocchietti jen jeden. Jsou dochovány ještě jeho zápisky z této školy. Vynikají přehledností, zřetelností a úpravou. Sloužily i jeho pozdějším nástupcům ve studiu k opakování. Dvě hodiny denně filosofie bylo ovšem málo na houževnatou pracovitost Ruovu. Pokračoval soukromně ve studiu řečtiny s takovým úspěchem, že brzy mohl číst evangelium v originále. Stal se také asistentem v novém studijním sálu, který Don Bosco právě zřídil v novém křídle budovy.

O houževnaté pracovitosti Ruově vydal svědectví také tehdejší chovanec Msgre. Piano: „Roku 1854 jsem nastoupil do oratoře Dona Boska zároveň s Dominikem Saviem. Brzy jsem zpozoroval, že

Don Bosco přiděloval kleriku Ruovi lví podíl práce, ač tam byli i jiní: například Rocchietti, který byl o něco starší a na první pohled vhodnější k určování pravidel. Zpočátku jsem se trochu pozastavoval nad tímto zřejmým strkáním Ruy do popředí, ale brzy jsem se přesvědčil, že Rua je opravdu ode všech ctěn a milován jako skutečný představený a zástupce Dona Boska a on zase k němu má zvláštní úctu a lásku.“ V dalším poukazuje, jak se Rua snažil osvojit si všechny ctnosti Dona Boska a jak jeho zevní chování, ostražitost a zdrženlivost byly projevem jeho neposkvrněné čistoty. V květnu radil všem svým kamarádům, aby ke svému jménu na knihy a sešity připisovali dvě písmena: M A = Maria aiuto = Maria pomoz!“

Rua byl generálním asistentem ve studovně, v kostele, na hřišti, v jídelně. Každý týden měl pro chovance hodiny náboženství a byl také prvním knihovníkem vznikající ústavní knihovny. Kromě toho byl sekretářem a neúnavným písařem Dona Boska při vydávání „Katolického čtení“. V tom ohledu prokázal zvláštní schopnost právě v roce 1854, když Don Bosco vydával své „Dějiny Itálie“ pro mládež. Ruova mravenčí píle se uplatňovala i mimo Valdocco v oratoři svatého Aloise na Viale del Re. Klerik Ascanio Savio odešel od Dona Boska, Reviglio dostal na starost oratoř Anděla Strážného, Francesia a Cagliario pomáhali Don Boskovi ve Valdoccu a klerik Rua dostal oratoř svatého Aloise otevřenou už v roce 1849 s pomocí diecézních kněží, mezi nimiž vynikli zvláště Borel a Robert Muri-ald. Ale od roku 1853 padla celá tíha tohoto díla na mladičkého Ruu. V roce 1854 mu chvíli pomáhal horlivý, ale nemocný diecézní kněz Rossi. Nadměrná práce Ruu zmáhala a vážně ohrožovala jeho zdraví. Trpěl hlavně značnými bolestmi hlavy a očividně hubnul, i když nikdy nebyl tělnatý. Každou neděli a svátek šel ráno pěšky do své oratoře a po celodenní vyčerpávající práci odpoledne pěšky zpět. Bylo to cca 12 km. A šlo se za každého počasí. Přicházel zpravidla, když ostatní už byli po obědě, bledý, celý zpocený a ubitý. Přítel Cagliario s ním měl soustrast a promluvil o něm s Donem Boskem: „Rua žije nemožně, bude-li tak pokračovat, zabije se.“ Don Bosco ihned nařídil, aby Rua zůstal přes oběd v oratoři a aby mu tamní vrátný dával na Boskovy útraty teplou polévku. Ale jen polévku. Rua si pak nosil v kapse ještě kousek chleba nebo masa či sýru nebo ovoce. To byl jeho oběd. Kdyby se ho nebyl Cagliario zastal, Rua by se asi nikdy neozval. Ve své pokoře plnil do puntíku každé přání Dona Boska. Jako by to vše nestačilo jeho činnosti, začal v tomto roce ještě vyučovat aritmetiku ve škole profesora Bonzanina. Právě se v Itálii zaváděla desítková soustava a bylo s tím mnoho zmatků u dospělých i ve školách. Nikdo se v tom už nevyznal. Don Bosco vydal velmi srozumitelnou stručnou příručku pro osvojení nového metrického systému a také Rua jej uměl názorně vykládat. Ač tomu bylo sotva rok, co Rua opustil třídu prof. Bonzanina, měl teď za žáky řadu svých bývalých spolužáků, kteří nechodili daleko pro vtípy na nového učitele. Uměl si svou pokorou a trpělivostí, ale i pevností brzy získat všechny žáky a všichni obdivovali jeho názorné a srozumitelné výklady.

Na Nový rok 1855 vyzval Don Bosco všechny své učně, studenty i kleriky, aby každý podle své volby vytvořili brzy nějaké dílo, kterým by ukázali sobě i druhým, co dovedou a předložili mu pak tato svá „mistrovská díla“.

Klerik Francesia začal skládat oslavný historický epos na svou rodnou obec, ale nedokončil. Jinak jiní kapitulovali. Nakonec se soutěž omezila na dva. Jeden učeň předal Donu Boskovi nevelkou, jednoduchou, ale vkusnou skříňku a klerik Rua předložil stránky vzorného překladu evangelia svatého Lukáše z řeckého originálu, doloženého výborným výkladem. K tomu připojil ještě úvod k šesti Ezo-povým povídkám. Don Bosco měl z obou darů viditelnou radost a naléhavě prosil nejlepšího znalce antických jazyků opata Peyrona, aby dával soukromé hodiny řečtiny kleriku Ruovi. V jeho škole se Rua v řečtině značně zdokonalil.

Don Bosco znal velikou výchovnou cenu zdravého soutěžení a každou chvíli vybízel své svě-řence k nějaké nové soutěži v práci nebo chování. V této době už pomýšlel na pomalé kladení základů k budoucí společnosti salesiánů, to je těch, kdo by mu pomáhali a jednou pokračovali v jeho díle pro mládež.

V první den tridua k svátku sv. Františka Saleského byl položen první kámen do základů této společnosti. Don Rua o tom napsal: „26. ledna 1854 jsme se shromáždili v pokoji Dona Boska: Don Bosco, Rocchietti, Artiglia, Cagliario a Rua. Bylo nám navrženo, abychom si s pomocí Boha a přimluvou sv. Františka Saleského předsevzali zkoušku praktického uskutečňování lásky k bližnímu tak, abychom potom dospěli k příslibu tohoto cvičení, který by se později, nakolik to bude možné a vhodné, proměnil ve slib. Od onoho večera byl udělen název „salesián“ každému, kdo se nyní i v budoucnu zaváže k takovému uskutečňování lásky k bližnímu.“

Pravidla společného života chovanců Don Boska i denní pobožnosti byly již tenkrát přibližně takové, jaké jsou v salesiánských ústavech dosud. Salesiánská společnost už byla v jádru na světě.

Rua první udělal další krok salesiánského života. Začal konat pravidelné rozjímání. Podle Francesiovy zprávy se v té době o rozjímání ještě ani nemluvalo, ač Don Bosco na to své kleriky už připravoval. „Klerik Rua však začal dávat příklad. Ráno v určitou chvíli přerušil jakoukoliv jinou činnost, vzal do ruky starou knížku, požehnal se nábožně, přečetl úryvek z knížky a pohroužil se na delší chvíli hluboce soustředěný do toho, co přečetl. Toto jeho počínání hned vzbudilo naši pozornost. Byli jsme opravdu zvědaví, co Rua dělá. Není tedy divu, že ani den před svou smrtí neopomenul don Rua tuto modlitbu, která se mu v mládí stala tak drahou.“ (Po jeho smrti jeden spolubratr řekl s humorem: don Rua umřel brzy ráno ještě před rozjímáním. Sázím, že sotva vstoupil do nebe a potkal se s Donem Boskem, hned se ho tázal: A v kolik hodin se bude konat rozjímání?)

Na podzim 1854 byl Turín postižen cholerou, kterou podle výpovědi bl. Ruy Don Bosco předpověděl již několik měsíců předem. Don Bosco se obrátil na Pannu Marii s vroucími modlitbami za ochranu všech svých hochů i kleriků a nabídl sám sebe v oběť za ně. Potom vyzval své větší chovance k ošetrovatelské službě u nakažených, zvláště ve dvou nouzových „špitálech“ otevřených nedaleko oratoře. Mezi hrdinnými obětavými mladíky, kteří se ve dne v noci věnovali nakaženým, byli Tomatis, Artiglia, Turchi, Buzzetti, Rocchietti, Francesca a Rua. A nebyli ohroženi jen cholerou! I nepřátelstvím zdravých a okolí. V okolí nouzových špitálů bydlela městská spodina. Výrostci z těchto čtvrtí začali hrozbami a posměšky odvracet všechny, kdo se věnovali nemocným počítající s tím, že když se o nemocné nikdo nebude starat, přestane je tam městská správa nemocnic dopravovat nebo sami utečou a lazarety se vyprázdní.

Jednou večer se klerik Rua vracel ze špitálu do oratoře, když náraz nastal hurónský křik: „Na něho – hurá – na něho – dejte mu!“ a začalo pršet kamení ze všech stran. Naštěstí jej žádný kámen vážně nezasáhl. Rua se dal na útěk, brzy dostihl dva celníky a byl zachráněn. Po uhasnutí cholery přijal Don Bosco do ústavu 20 úplných sirotků, z nichž vytvořil skupinu „malých“. Tato skupinka se těšila zvláštní pozornosti matky Dona Boska Markéty a kleriky Ruy, který se ujímal zvláště těch nejzanedbanějších. 8. prosince se konala děkovaná pobožnost za záchranu. Nikdo z oratoře nebyl postižen, jediný Don Bosco zpozoroval na sobě jedné noci příznaky cholery, které však druhý den pominuly.

K svátku Neposkvrněného Početí Panny Marie, který onoho památného roku 1854 byl dnem vyhlášení této náboženské pravdy za článek víry, Don Bosco připravil celý svůj ústav i všechny chlapce a kleriky s velkou horlivostí a vroucností. Byl to v oratoři památný den. Večer dvanáctiletý Dominik Savio zasvěcoval Neposkvrněné opět celý svůj život a obnovoval své předsevzetí od prvního svátého přijímání: „Raději smrt než hřích!“

Veřejná oslava tohoto dogmatu se konala v celé turínské diecézi až o svátku Zvěstování Panny Marie 25. března 1855. A ten den se stal rovněž památným nejen pro Dona Boska a klerika Ruu, posluchače druhého ročníku filosofie. Klečel v pokojíku Dona Boska u nohou světce a na jeho radu a výzvu skládal zcela soukromě do jeho rukou první sliby evangelních rad chudoby, čistoty a poslušnosti podle způsobu života, jaký už po léta znal a žil v oratoři. Tak vznikl první duchovní syn Dona Boska, první salesián. Od této chvíle byla Ruova oddanost Donu Boskovi opravdu bez mezí. Jestli se už dříve snažil odkoukat od svého učitele, co se jen dalo, oč horlivěji od nynějška! V tom zůstal nepřekonatelný po celý život. Sliby pak za rok opakoval na tři léta a roku 1865 na celý život.

V roce 1855 dostával často horečky a hubnul tak, že jeho vzhled budil i útrpnost. Trvalo to několik měsíců. Na začátku prázdnin jej proto odeslal Don Bosco ke svým velkým dobrodincům markýzům Fassati, aby si u nich odpočinul, posílil se a zopakoval si učení. Tam mu ustaly horečky i jiné zdravotní potíže. Kdyby byl Rua v té době zemřel, jistě by ho byl Don Bosco stavěl za vzor svatosti právě tak jako Dominika Savia. Podle ujištění Caglierova se vyjadřoval už tenkrát Don Bosco o Ruovi velmi pochvalně, dokonce řekl, že kdyby klerik Rua chtěl dělat zázraky, stačilo by mu jen požádat Pána Boha o tuto milost a jistě by ji dostal. Tato slova opakoval světec vícekrát i v pozdějších letech, zvláště když mluvil o vynikajících ctnostech svých několika andělských chlapců, kteří už zemřeli: Dominik Savio, Michal Magone, František Bezucco, salesián Dominik Ruffino a jiní. Tu říkal: „Je tu ještě jeden, který tyto všechny předčí a mohl by dělat zázraky, kdyby jen chtěl.“ Mínil tím Ruu.

5. kapitola

Bohoslovec (1855–1858)

Začátkem školního roku 1855–56 nastoupil klerik Rua do prvního ročníku bohosloví. Přednášky se konaly v budově semináře. Rua už nebyl jediným posluchačem. Přidali se k němu posluchači dřívějších ročníků, kteří „pauzovali“. Předními profesory byli František Marengo a Josef Molinari. Oba velcí příznivci i pomocníci Dona Boska. Marenga označil Don Bosco ve svém podání k posvátnému Stolci roku 1874 za externího salesiána. Byl to v té době opravdu vynikající a velmi vážený profesor, jehož jméno bylo známé i v Římě. Ruova píle a horlivost vzbudily i zde nemalý obdiv. Denně odcházel dvakrát do semináře: dopoledne dvě hodiny přednášek, odpoledne půldruhé hodiny. Navečer dával soukromé hodiny chlapcům velikých Boskových dobrodinců Fassati a 2 až 3 hodiny týdně navštěvoval školu hebrejštiny. Jeho zápisky z těchto škol mohou být dodnes vzorem. Čisté, úpravné, jasné a přehledné, z části ve výborné latině jsou zřetelným svědectvím neúnavné snaživosti a bystrého ducha. Kardinál Cagliero doznal, že jak on, tak celá řada jeho přátel, používal těchto Ruových zápisů k přípravě na zkoušky. Ba sami profesori Marengo a Molinari si vyžádali tyto zápisky k prohlédnutí, než vydali tiskem své přednášky z dogmatiky i morálky.

Ruovou láskou byla hebrejštiny. Jak měl chvíli volnou, hned vytáhl učebnici hebrejštiny. Jeho profesorem byl týž Peyron, který ho před tím učil řečtině. Ještě v roce 1906, po letech, kdy neměl ani pomyslení na studia, když byl jako vrchní představený Společnosti na Sicílii a tam se dozvěděl, že spolubratr J. Mezzacasa připravuje do tisku nový překlad „Šalamounových přísloví“, vyžádal si od něho rukopis a po návratu z Malty mu jej vrátil s četnými poznámkami. Řekl mu: „Kniha přísloví“ byla vždy mým miláčkem a studium Písma sv. jsem měl nejraději. Byl bych se velice rád zcela věnoval tomuto oboru, kdyby mne od toho jiné povinnosti nebyly odtáhly.“ Pak vyvolával dávné vzpomínky, citoval hebrejsky celou řadu úsloví, slovíček a s úsměvem řekl: „Vidíš, jak si ještě vzpomínám na hebrejštinu! Ach, byly to krásné časy. Cagliero komponoval, Francesia piloval verše a já jsem studoval hebrejštinu.“

Don Bosco nedovoloval pokračovat ve studiu po večerní modlitbě. Ochotně však dovoloval vstávat časné ráno. Cagliero napsal o těch časech: „Vzpomínám si dobře na dávná zimní rána. Rua, můj soused a já jsme vstávali vždy o čtvrté hodině. Kolikrát jsme se nemohli ani umýt, kohoutky byly zamrzlé. Otevřeli jsme okno, nabrali plné hrsti sněhu, vydrhli jím ruce, tvář i krk, až se kouřilo. Byla to zářivá ranní toaleta. Pak jsem usedal ke spinetu (předchůdce klavíru) a Rua se pohroužil do hebrejštiny. Byly to naše koníčky, kterým jsme obětovali hodinu spánku.“ Skromná světnička klerika Ruy byla obecně známá svou chudobou a čistotou. Jednou do ní uvedl Don Bosco jistého hosta z Florencie. V pokojíku bylo chudé lůžko, stolek, na němž stál pouze kalamář a na prkýnku na cihlové zemi stála nevzhledná polička s knížkami a sešity. Tento pořádek v takové chudobě na návštěvníka hluboce zapůsobil. Než odešel večer do hotelu, kde byl ubytován, chtěl osobně poznat obyvatele oné světničky a gratulovat mu. Říkal: „Jak krásnou duši musí mít tento klerik, když při takové chudobě umí uchovat takovou čistotu.“

V oné době byla oratoř opravdu velkou rodinou. Chlapci i klerici závodili o to, dostat se co nejbližší k Donu Boskovi. Každé ráno se cítil nejvíce šťastný ten, komu se podařilo jako prvnímu vzniknout do kuchyně, vyzvednout tam snídani pro Dona Boska a donést mu ji. Jednou tuto službu prokazoval hoch Bartoloměj Fusero a klerik Rua. Když Don Bosco popíjel kávu, zpozorovali na stole u jeho ruky položené jeho kapesní hodinky. V důvěře v jeho otcovský, dobrácký souhlas, prohlíželi si pozorně tyto hodinky a vzali je i do rukou. Byly to jediné kapesní hodinky v celém ústavu. Pojednou – kdo ví jak – jim hodinky vypadly z rukou. Když to kleplo o zem a rozbité sklíčko břinklo, obrátil se Don Bosco a s nezdočným humorem zvolal žertovným hlasem: „Tak a teď budete za trest celý měsíc bez snídaně.“

Nějakou dobu na to byl Don Bosco pozván do zámku šlechticů Montmorency, aby tam měl mši svatou v jejich domácí kapli. Vzal sebou klerika Ruu jako ministranta. Když vycházeli z kaple, přistoupil k Ruovi mladý hrabě Evžen de Maistre a pošeptal mu: „Nechme Dona Boska posnídat v klidu s tatínkem a s paní vévodkyní, my dva mladí půjdeme do jiného pokojíku.“ A uvedl klerika do jídelny, kde nebyla na stole snídaně, ale vybraná vévodská hostina. Ale klerik se začal velmi zdvořile vmlouvat, že si nesmí nic, opravdu nic vzít. Tu hrabě Evžen vstane a jde k Donu Boskovi, co to s tím

klerikem je. Udivený Don Bosco si ho nechá zavolat a dotazuje se ho na důvody jeho počínání. Po troše zdráhání přiznává Rua s ostychem: „Milý Done Bosco, víte přece, co se stalo onoho rána s vašimi hodinkami.“ Don Bosco mu dal rozkaz najíst se. Když odešel, řekl starostlivě: „S Ruou nejsou žerty. Musím si vždy dávat bedlivý pozor na každé slovo, protože on to bere až strašně vážně, přesně.“

Dalším novým polem činnosti klerika Ruy v roce 1854 byl dohled na místní konference sv. Vincence, jak na Valdoccu, tak v oratoři sv. Aloise. Don Bosco stál o založení těchto konferencí ne tak proto, aby se dostalo nějaké pomoci jeho nejchudším chlapcům, ale daleko více proto, aby nejlepší z jeho hochů byli uvedeni a zacvičováni do této formy sociálního apoštolátu. (Konference sv. Vincence z Pauly byly skupiny věřících, které měly na starosti vyhledávat nejpotřebnější mezi chudými, opuštěnými a nemocnými a ze svých i sbíraných prostředků jim pomáhat. Byla to organizovaná forma křesťanské charity. Místní buňky či konference byly sdruženy ve vyšší organizační celky až postupně v národní a světovou.)

Hrabě Cays, poslanec piemontského parlamentu a zvolený předseda nejvyšší rady všech konferencí v Piemontu, uznal nové Boskovy konference v květnu 1856. Tím je oprávnil též ke sbírání i přijímání příspěvků od Nejvyšší rady. Tak byli mladí členové těchto konferencí zmocněni prokazovat lásku k bližnímu i na poli hmotných podpor. Rua se při výkonu svého poslání v konferencích naučil lépe poznávat hmotnou i duchovní bídu a nouzi lidí a přemýšlet vážněji o prostředcích k jejímu odstranění.

V téže době z iniciativy hlavně Dominika Savia, ale za horlivé spolupráce klerika Ruy, vznikla v oratoři též první „Družina“ internistů Dona Boska, která si vzala za cíl pomáhat Donu Boskovi v apoštolátu vzorným zachováváním všech pravidel domu, povzbuzováním vlažných kamarádů k dobrému a svědomitým využíváním času. Byla to „Družina Neposkvrněné“ ustavena v sobotu 8. června 1856, Rua byl zvolen za předsedu (prefekta), ač duší celého podniku byl sv. Dominik Savio, a jeho prvním pomocníkem v sestavování stanov družiny byl Jan Bonetti, pozdější spirituál salesiánské Společnosti. Don Bosco stanovy pozorně přečetl, popravil a schválil. Všichni první členové této Družiny – kromě zakladatele Dominika Savia – se stali salesiány a vykonali veliká díla ke cti Boha a Panny Marie. Členové družiny vytvořili také sekci „del tozzo – odkolků“, jejíž členové si předsevzali, že budou sbírat kousky chleba odhozené kamarády a budou jich používat k pokrmu místo vlastního přídeľu chleba. Mezi členy této skupiny byl rovněž klerik Rua.

V polovině července 1858 se směl Rua ještě s několika kamarády účastnit duchovních cvičení s Donem Boskem na obvyklém exercičním místě sv. Ignáce. Poslední den exercicií přišla časně zrána velká bouře a blesk uhodil do kaplanky, kde byl ubytován Don Bosco. Don Bosco byl už vzhůru a seděl na malé kryté terase. Blesk sjel právě tam. Sice Dona Boska nezabil, ale značně mu ublížil a Rua s kamarády pozorovali, jak světec kulhá a sotva se vleče.

V listopadu téhož roku smrtelně onemocněla Boskova matka Markéta, a brzy bylo zřejmé, že to s ní jde rychle ke konci. Po přijetí svátostí si zavolala syna a sdělila mu svá pozorování z pobytu v oratoři: „Říkám ti to tak upřímně, jako by to bylo ve zpovědi. Dávej pozor, nehledej ve svých podnikcích ani eleganci, ani nádheru! Máš kolem sebe několik lidí, kterým se líbí chudoba na druhých, ale ne na nich, ač neúčinnější učení je v tom, že člověk sám dělá to, co káže jiným. Tvá řeholní rodina ať zůstane ve svém vlastním stavu – to je v chudobě!“ Dala mu ještě jiné důvěrné pokyny a rady a ujistila ho, že může opravdu důvěřovat a budovat své dílo na kleriku Ruovi, na Caglierovi, Francesiovi a Durandovi, že ti budou jeho schopnými a věrnými spolupracovníky.

Sotva matka Markéta ulehla, hned přispěchala do oratoře matka bl. Ruy, Johanna Marie Rua a prokazovala nemocné obětavé služby až do smrti 23. listopadu 1856. Don Bosco už tenkrát viděl potřebu ženské větve svého díla, který by kromě jiného měla péči i o hospodářskou stránku jeho velkých domácností. Velmi ochotně přijal matku Ruovu natrvalo do oratoře. Ona už od roku 1853 bydlela v blízkosti oratoře v domě, který Don Bosco pronajal a později koupil, aby učinil přítrž hříchům nevěstince. Ač jí bylo už 56 let, byla silná a zdatná, byla vážná a klidná, až úžasně trpělivá, hluboce zbožná a umrtvená. Opravdu důstojná zástupkyně matky Markéty. Chlapci měli i k nové „mamince“ dětinskou úctu. Se zvláštní láskou se ujímala právě těch nejchudší a nejvíc zaostalých. Michal měl radost z matčina rozhodnutí ani ne tak proto, že jí bude mít blízko sebe, jako proto, že velkodušně a obětavě sdílela jeho ideál. Nikdy ani v nejmenším nespolehal na to, že má v kuchyni a v prádelně mat-

ku, nedovolil si ani nejmenší výjimku. Jen jednomu nemohl zabránit. Matka v jeho nepřítomnosti prohlédla jeho chudičkou světničku, zda mu nechybí něco nutného. Zjistila, že syn kvůli umrtvování sundal z postele beztak tenkou matraci, svinul ji a pečlivě uložil v koutě. Matka ji ustlala zase do postele. Ale při další prohlídce ji našla zase v koutě. A tak se to opakovalo vícekrát. Domlouvala mu proto, ale on se vymlouval, že se mu spí docela dobře i bez matrace. Po dalším boji ho přece přiměla, aby matraci nechával v posteli.

Školní rok 1856–67 byl pro Ruu velmi obtížný. Koncem listopadu 1856 zemřel na souchotě (tj. tuberkulózu) mladý kněz Pavel Rossi, který byl duchovním ředitelem salesiánské oratoře sv. Aloise u nádraží „Nová brána“. Byl to diecézní kněz velmi schopný a dobrý a z hloubi srdce oddaný Donu Boskovi a jeho apoštolátu mezi mládeží. Ruovou starostí bylo teď najít nového kněze pro oratoř. Nebylo žádného, který se toho chtěl ujmout na delší dobu a bylo třeba každou chvíli shánět jiného zpovědníka, učitele náboženství, kazatele a celebranta. Často musel kázat sám. Kromě toho a pilného, řádného studia teologie i hebrejštiny, byl také učitelem chlapců v oratoři, generálním asistentem a sekretářem Dona Boska. A jako by to vše nestačilo, přihlásil se ještě k habilitační státní zkoušce na univerzitě, aby dostal kvalifikaci učitele pro obecné a střední školy. Bylo toho nad síly. A při tom všem si stačil ona kázání i různé jiné promluvy – zvláště májová kázání na Valdoccu – vypracovat nebo aspoň načrtnout písemně. Dochovalo se několik jeho vlastnoručních záznamů z té doby. Jsou svědectvím nejen udivující uspořádanosti a jasnosti jeho myšlenek, ale také jeho lásky k chudobě, protože jsou to povětšinou půlky dopisních papírů utržené z dopisů došlých Donu Boskovi, popsané drobným písmem všude, kam jen bylo možné napsat písmeno. Zároveň nám ukazují, jak i na tomto poli Rua věrně napodoboval Dona Boska. Není tam ani stopy po plané mnohomluvné rétorice, která byla tenkrát v módě, ale dýchá z nich hluboká, již jaksí zcela přirozená zbožnost, láska k Panně Marii a zářivá čistá duše. Velmi naléhá na zbožnost pracovitou, spojenou s horlivým plněním povinností vlastního stavu, neboť jinak je to jen přetvářka a lež. Don Bosco často zdůrazňoval dvě typické stránky pravé zbožnosti: pracovitost a umírněnost. To se zřetelně odráží nejen v Ruově životě, ale i v jeho promluvách. Stejně tak výzvy k častému, ale hlavně dobrému sv. přijímání, které se stává ohniskem všech úsilí o stále vyšší dokonalost života. Zpověď a sv. přijímání! Ale dobře připravená a s náležitou usebraností a díkůčiněním. Musí se to odrážet v průběhu celého dne!

V roce 1857 mohl Don Bosco svěřit oratoř sv. Aloise profesorovi Leonardovi Murialdovi, který se později stal zakladatelem společnosti svatého Josefa, určené pro péči o řemeslnické učně. Ten pak byl duchovním vůdcem oratoře až do roku 1865, ovšem za stálé spolupráce bl. Michala Ruy.

6. června 1857 byl vysvěcen první z Boskových chlapců Felix Reviglio. Byla to velká sláva na Valdoccu i v oratoři sv. Anděla Strážného. Reviglio však brzy nastoupil do diecéze a Rua se ujal místo něho oratoře Anděla Strážného.

9. března 1857 zemřel svatý Dominik Savio, mimo jiné tvůrce „Družiny Neposkvrněné“. Její duší se stal klerik Rua. Shromáždil kolem sebe nejlepší hochy. Úkol byl: ujímat se nejroztěkanějších a nejohroženějších spolužáků a přivádět je k milovanému Donu Boskovi, aby je přetvářel v ochotné budovatele Božího království. Francesia vzpomíná: „Právě v té době jsme konávali nejkrásnější májové pobožnosti. Jaká oddanost Matce Boží! Každá větší ložnice, učebna, studovna měla svůj májový oltářík a soutěžilo se nejen, aby na něm byly nejpěknější květiny, ale daleko více, aby srdce náležela co nejúplněji Panně Marii.

Před léty konával Don Bosco jednou týdně výklad zeměpisu Svaté země. Pak to zaměnil tzv. „školou Nového Zákona“. Dnes bychom to nazvali „biblická hodina“ – kroužek. Vysvětlil svým klerikům přibližně deset veršů Nového Zákona – ponejvíce evangelií – a pak jim zadal naučit se je do příští hodiny nazpaměť latinsky. Ale Don Bosco začal být v sobotu stále více zaměstnán zpovídáním a tu předával vedení „biblického kroužku“ svému věrnému pobočníkovi klerikovi Ruovi.

V téže době ho pověřil i revizí svých „Dějín Itálie“ pro nové vydání. Rua se i tohoto úkolu zhostil tak, že sám Don Bosco se tomu podivil. Byla tam celá řada oprav, co do slohu i podání, řada přesnějších údajů, přehlednější rozdělení látky i vysvětlení a vhodné nápisy kapitol. Přidány byly dvě nové kapitoly: „Nárys pradějin podle učebního plánu“.

To vše zvládl Rua v jednom školním roce. Jen učitelské státní zkoušky se pro ten rok vzdal.

6. kapitola

Doprovází Dona Boska na první cestě do Říma (1858)

Don Bosco se počátkem roku 1858 rozhodl pro svou první cestu do Říma, aby předložil papeži Piu IX. svůj plán založení Společnosti salesiánské na udržení svého apoštolátu mezi mládeží a aby mu předložil k posouzení i první návrh stanov budoucí společnosti. Při tom chtěl pochopitelně navštívit také nejpamátnější místa křesťanství v Evropě, zvláště hroby apoštolů. A rozhodl se vzít klerika Rua jako svého sekretáře. Zajisté též proto, aby ho trochu odměnil za tolik věrnosti a obětavosti. O této cestě si psal Don Bosco deníček, z něhož se však uchovala jen část. Byly to zápisy zřejmě určené pro chlapce a kleriky oratoře, psané s vtípem a humorem, ale vystihující velmi dobře hlubokou zbožnost obou poutníků a jejich bezmeznou úctu a oddanost náměstku Kristovu na zemi. Vyjeli 12. 2. 1858. Putovali vlakem do Janova, lodí do Civitavecchia a kočárem odtamtud do Říma. Poslední úsek trval nad očekávání dlouho, blížili se k Římu až pozdě v noci a podle humorné poznámky Boskovy, kdykoliv Rua zahlédl z okna kočáru nějaký stín velikého keře nebo stromu proti obloze, zvolal vzrušeně: „Hle, tamhle je kopule svatého Petra!“ Dorazili do Říma na konečnou stanici až o půl jedenácté v noci. Celí šťastní, že jsou ve „Věčném městě“, v zemi tolika mučedníků a světců. Na byt k šlechtické rodině De Maistre, která patřila mezi přední Boskovy příznivce, se dostali o jedenácté hodině. Don Bosco pak popisuje jejich putování Římem, návštěvy hlavních bazilik a katakomb aj. Na audienci k papeži se dostali až 9. března – první výročí smrti Dominika Savia. Ze záznamů Don Boska o této události dýchá nesmírná úcta obou poutníků k náměstku Kristovu na zemi. Když se dostali až k políbení ruky, políbil ji Rua dvakrát. Jednou za sebe, jednou za své kamarády, jak jim to slíbil před odjezdem. Don Bosco i don Rua chtěli při audienci klečet, ale papež jim pokynul, aby vstali. Jméno Dona Boska bylo na audienční vizitce špatně napsáno jako Don Bosser. Teprve až ze slov Dona Boska vyšlo najevo, že je Piemontčan z Turína a zabývá se výchovou mládeže. Papež zjistil, o koho jde, a začal projevovat mnohem větší zájem. Vzpomněl s pohnutím na dar 35, 40 franků, které mu chudí hoši Dona Boska poslali v roce 1848 (?), když byl uprchlíkem v Gaetě. Poslal všem hochům oratoře medailky a zvláštní dal kleriku Ruovi i Donu Boskovi. Rua pak vyšel a Don Bosco se na vlastní žádost ještě zdržel v důvěrném rozhovoru o svém díle i o svých plánech. Pak se Rua směl opět vrátit a papež jim udělil zvláštní apoštolské požehnání. Při odchodu z Vatikánu se cítili oba přímo spojení štěstím nad setkáním s papežem a nad přízní, jaké se jim dostalo. Don Bosco si zapsal: „Dojem z této audience nikdy nevymizí z našich srdcí. Můžeme prohlásit opravdu z nejhlubšího přesvědčení, že se stačí jen trochu přiblížit k Svatému otci, aby v něm člověk poznal opravdu otce, který nehledá nic než dobro svých dětí. A jeho dětmi jsou všichni věřící na celém světě. Kdo ho slyší mluvit, musí uznat: z toho člověka – z těch slov zaznívá něco, co přesahuje lidskou přirozenost, s čím se u jiných lidí nesetkáme!“

Pius IX. si rovněž odnesl z této audience hlubokou úctu k Donu Boskovi a zamiloval si ho. Požádal ho, aby kázal exercicie pro vězenkyně římské věznice a 21. března ho povolal k další soukromé audienci, při které mu řekl, že schvaluje jeho plán založit řeholní rodinu k udržení a rozvoji jeho apoštolátu mezi mládeží. Na Květnou neděli na přímý příkaz papeže se oba naši poutníci, účastníci papežských bohoslužeb a to v lóži diplomatů a jeho diplomaté dostali od něho také posvěcenou palmovou ratolest. Don Rua si jako vzácnou památku na tuto událost zachoval pozvánku – vstupenku, ale ratolest daroval vrchnímu představenému řehole rosminiánů, k nimž se přestěhoval od rodiny De Maistre. Dělal vše, čím byl pověřen, pomáhal Donu Boskovi ve vyřizování pošty, doprovázel ho na poutích po Římě a opravoval novou brožurku „Měsíc květen“, kterou Don Bosco ve volných chvílích sepisoval pro svou knižnici „Katolické čtení“.

6. dubna 1858 přijal Pius IX. Dona Boska a jeho průvodce k audienci na rozloučenou. Při této audienci, v první části jen pro Dona Boska, vybízel papež Dona Boska, aby opravdu napsal vše, co mu před tím vyprávěl o nadpřirozených jevech a událostech ve vývoji svého díla, že to bude budoucí členy jeho společnosti jistě velmi zajímat. Na to byl předvolán k papeži klerik Rua, teolog Leonardo Murialdo (dnes rovněž prohlášený za svatého) a kancléř arcibiskupské kurie z Janova. Všichni mohli jen žasnout, s jakou pokorou a láskou jednal papež s Donem Boskem.

Teprve 14. dubna opustili Řím a navečer 16. dubna dorazili do Turína, kde Don Bosco musel se zármutkem konstatovat, jak za ty dva měsíce jeho drahá oratoř změnila tvářnost. Don Allassonatti

byl nepochybně kněz svatý a horlivý, plný zájmu o mládež, ale toto neměl – ducha Dona Boska. Ústav byl vzorně uspořádán, všude vládla kázeň a pořádek, ale nebyla to už oratoř. Zmizel život a rodinný duch, na kterém Donu Boskovi tolik záleželo. To Dona Boska velmi zarmoutilo a nešetřil námahy ani obětí, aby vrátil ústav do dřívějších kolejí. Jeho hlavním pomocníkem v tomto díle „obnovení ducha“ byl pochopitelně klerik Rua. Dvuměsíční každodenní styk se světcem v Římě mu dal nejlepší příležitost poznat do hloubi jeho ducha a snahy. Proto se v Turíně ihned ujal svých dřívějších „úřadů a funkcí“ generálního asistenta v jídelně, ve studovně i v ložnicích a prefekta Družiny Neposkvrněné. Do všeho se celý vložil a brzy bylo každému jasné, že kromě kněžství měl mladý klerik Rua v oratoři mnohem větší vliv než starý don Alasonatti. Už jako klerik se Rua dělil s Donem Boskem o vedení oratoře a Don Bosco ho pověřoval stále více různými obtížnými úkoly. Místo oslavy svých jmenin 24. 6. chtěl Don Bosco věnovat všechnu pozornost oslavě jmenin papeže Pia IX., křestním a rodným jménem Jan Mastai-Ferretti. Při té příležitosti vylíčil všechny své dojmy a zážitky z římské pouti.

Hned potom odjel na obvyklé exercicie ke svatyni sv. Ignáce. Odtamtud odpověděl dopisem milému klerikovi Ruovi na jeho krátký dopis.

Milý synu!

Radost a milost našeho Pána Ježíše Krista budí vždy v našich srdcích! Žádáš ode mne několik prospěšných rad. Rád plním tvé přání, i když se nakrátko věnuji ústraní. Věz tedy a měj na paměti, že „utrpení tohoto času nejsou ničím proti budoucí slávě, která se na nás zjeví“. Musíme tedy tuto slávu hledat srdcem i rukou. Život člověka na zemi je kouř, který je vidět nakrátko, stopa mraku, který se rozplývá, stín, který se vynoří a zanikne, vlna, která mizí. Musíme tedy málo cenit statky tohoto života, ale horlivě toužit po statcích nebeských. Raduj se v Pánu! Ať jíš, či piješ nebo cokoliv děláš, dělej věc k větší slávě Boží.

Žij blaze, můj synu, a modli se k Pánu za mne!

Sv. Ignác nad Lanzo, 26. 7. 1858

7. kapitola

Michal Rua se stává knězem (1859–1860)

Bývalý Don Boskův chovanec kanovník Ballesio kdysi napsal: „Don Bosco byl svatý člověk, který učil lidi milovat a praktikovat ctnost.“ Musíme opravdu obdivovat toto jeho umění v utváření Michala Ruy, který mu stál nejbliže.

Roku 1854 začal Don Bosco budovat své řemeslnické, průmyslové školy, jichž se stal průkopníkem na celém světě. (Pouze v Čechách na Budějovicku se zásluhou prof. Fr. Kindermanna začalo o něco později s myšlenkou odborných, průmyslových škol, snad nezávisle na Donu Boskovi, ale toto dílo nepřesáhlo rámec Čech a později Moravy.) Začátky byly velice skromné. Roku 1853 dílny ševců a krejčích, roku 1854 se přidala dílna knihvazačů, roku 1856 umělecké opracování dřeva. Většina chlapců učňů však chodila do práce do města. Jejich řady rostly a potřebovaly vlastního vedení. To bylo svěřeno kleriku Ruovi. Po řadu let byl Rua bezprostředním představeným všech řemeslníků a učňů. Každý druhý večer pro ně mívával také tzv. „večerní slůvko“ po modlitbách, tak jako to Don Bosco konával pro studenty. Velký počet chlapců a jejich rozdílné zájmy a nároky vyžadovaly toto rozdělení i při večerní modlitbě. Počínajíc školním rokem 1856–57 mohl Don Bosco otevřít v oratoři i první tři třídy gymnazijní. V následujícím roce přidal čtvrtou a pak na to i pátou. Studentů Boskových už bylo tolik, že nebylo možné, aby se takové průvody denně pohybovaly po ulicích a navíc se nemohli směstnat v učebnách škol Boskových přátel Picca a Bonzanina. V roce 1859 bylo jen v primě 96 žáků. Po několik let docházeli do gymnázia ve Valdoccu i studenti s Cottolengova „Malého domu Boží Prozřetelnosti“. Vzrůst gymnázia žádal kromě učitelů také vlastního ředitele, nebo jak se u salesiánů říká „školního rádce“. Také tento úřad byl svěřen kleriku Ruovi.

Byl duší všeho a jeho oko dovedlo vidět vše. Udivujícím způsobem si dovedl osvojit smýšlení, jednání, plány i úmysly Dona Boska a proto s obdivuhodnou velkodušností a ochotou přijímal každý úkol, který mu byl svěřen. Kdyby Don Bosco neměl po svém boku takového Ruu, jistě by nemohl vykonat to obrovské dílo a nemohl by uplatňovat vždy jen tu překypující laskavost a otcovskou dobrotu, kterou si tak získával srdce.

Občas Don Bosco vzkazoval, aby se učni účastnili společné večerní modlitby se studenty, po níž měl on sám večerní slůvko pro všechny. Bývalo to zvlášť při příležitostech, kdy vykládal své

„sny“, ale také jindy, kdy bylo něco důležitého pro všechny. Při takových příležitostech to býval obyčejně klerik Rua, kdo poprosil Dona Boska o vysvětlení toho či onoho, co si Don Bosco právě přál a Ruovi již sdělil. A večerní slůvko bylo nejednou dialogem mezi nimi dvěma, dialogem, který názorně vysvětlil Boskův záměr nebo umožnil Otcí poskytnout někomu milost či odpuštění tak, aby to bylo vážným poučením pro všechny.

Příklad: Po několik roků dovoloval Don Bosco hudebníkům vyjít si o svátku sv. Cecilie na oběd do některé restaurace v městě. Roku 1859 už však nepovažoval za dobré udělit toto povolení. Větší počet neposlušných hudebníků, členů kapely, se však přece jen odebrala k obědu do města, spoléhajíc na dobrotu Dona Boska. Don Bosco se to dověděl. Docela klidně vyhlásil, že se kapela rozpouští a dal Buzettimu příkaz, aby vyzvedl nástroje od hochů a dal je pod klíč. Zatím, aby zkoumal, kteří z nově příšlých chlapců by měli vlohy pro hudbu, a začal z nich vytvářet novou kapelu. Neposlušně se rozhodl propustit. Promluvil si s každým osobně. Litoval, že ho donutili k tak přísnému zároku a hledal pro ně přiměřené řešení. Ty, kteří měli rodiče nebo příbuzné, poslal domů, těm, kteří neměli nikoho, našel sám práci a byt u některého mistra ve městě. Jednomu nejopuštěnějšímu se rozhodl odpustit. A dojednal to s Ruou. Po společné večerní modlitbě studentů i učňů měl Don Bosco pro všechny „večerní slůvko“. Tu se přihlásil klerik Rua: „Důstojný Done Bosco, dovolíte-li, rád bych se přimluvil za něco, co mi moc leží na srdci.“ – „A co je to?“ – „Hoch Enria byl propuštěn domů. Tento spravedlivý trest dopadl na ty, kteří nechtěli poslechnout. Ale tento ubohý hoch neměl ještě žádné zkušenosti. Tak se nechal oklamat od kamarádů, kteří mu namlouvali, že dostanou od Dona Boska povolení. Přestoupil tedy zákaz nikoliv ze zlé vůle. Proto vás jeho jménem prosím o odpuštění. Hoch stál se sklopenou hlavou mezi kamarády. Don Bosco odpověděl: „Neměl své kamarády poslouchat. Slyšel přece zcela jasně můj zákaz. Věděl také, že své dispozice neberu nikdy zpět. Proto uvedený důvod nestačí na jeho omluvu. Protože se však za něho přimlouváš ty, nemíním trvat na jeho propuštění. Podržím Enriu ještě nějaký čas na zkoušku. Potom uvidíme...“

I na jiném poli uplatňoval tehdy Rua své dobré srdce. Často přicházeli do oratoře různí venkované a prosili o přimluvu nebo doporučení k přijetí do práce tam či onde ve městě nebo o doporučení nějaké žádosti na ministerstvo či ke královskému dvoru. Rua se ochotně ujímal těchto lidí a pomáhal jim, seč mohl i v záležitostech nejednou dost choulostivých.

Když se po bitvě u Solferina objevilo v okolí Turína mnoho francouzských vojáků, Don Bosco se jim snažil pomáhat dle svých sil a ihned byl po jeho boku také klerik Rua, který ovládal francouzštinu tak, že mohl tyto prosté lidi učit nejen matematice, ale i psaní v jejich rodné řeči. A měl vždy pěkné skupiny žáků, kteří k němu chodili na Valdocco do školy.

Při tom všem nacházel Rua čas pro řádné studium teologie. Ze školního roku 1858–59 se nám dochovalo pět jeho sešitů poznámek a studií k pojednání o Bohu jednom a trojím. Na každém sešitku na obálce je nadpis, datum, signace podpisu a heslo: „K větší slávě Boží,“ pak nějaký citát z Písma. Z téhož roku jsou tři další sešity ze studia Písma svatého, zvláště biblických dějin. Ze způsobu, jak jsou psány, je patrné, že jsou to náčrtky biblického dějepisu většího rozsahu. Bohužel spousta stále nových úkolů nedovolily kleriku Ruovi dokončit toto dílo, které by, jak je z přípravy patrné, došlo velké odezvy, zvláště u mládeže.

8. prosince 1859 uplynulo 18 let od vzniku Boskova díla oratoří a on oznámil svým vybraným, že nazítří večer po odchodu chovanců na odpočinek bude mít pro ně důležitou konferenci. Jak stojí v dochovaném zápisu G. Alassonattiho. Don Bosco po vzývání Ducha Svatého s patrným citovým dojetím připomněl, co vše už řekl na předchozích konferencích a že přišla chvíle, aby dal správnou formu už tak dlouho plánované společnosti salesiánů, která stojí v čele všech jeho starostí a námah, a to tím více, že ho k tomu vyzval papež Pius IX. Tato společnost už tady vlastně je a většina z přítomných k ní náleží aspoň smýšlením a vůlí, někteří i časnými sliby. A tak přišla chvíle, aby se každý zcela svobodně, ale též otevřeně prohlásil, zda chce vstoupit do této společnosti, která nese název „Společnost svatého Františka Saleského“ nebo ne. Proto na příští konferenci v neděli 18. prosince 1859 ať přijdou pouze ti, kdo se chtějí stát členy této nové řeholní společnosti. Klerika Ruu naplnila tato výzva nesmírnou radostí. Dne 10. prosince odešel do misijního domu v Turíně, aby se duchovními cvičeními připravil na přijetí nižších svěcení včetně podjáhentví. Ihned 11. prosince dostal postřiziny a nižší svěcení. Podjáhentví mu bylo uděleno v sobotu 17. prosince. V neděli večer se opět shromáždili v pokoji světce zakládající členové nové Společnosti. Z předchozích chyběli jen dva. Přítomných bylo kromě Dona Boska osmnáct, jeden chovanec, 13 kleriků, 1 podjáhén, 1 jáhen, 1 kněz – Alasso-

natti. „Všichni se shromáždili za jediným cílem a plánem: uchovávat a šířit ducha pravé lásky k bližním, kterého je nezbytně třeba pro dílo oratoří ve prospěch opuštěné a ohrožené mládeže. Shromáždění se proto rozhodli vytvořit společnost či spolek, který bude mít za první cíl vzájemnou pomoc k růstu ve svatosti a pak šířit slávu Boha a spásu duší, především těch, kteří nejvíce potřebují výchovy.“

Pak se přikročilo k volbě prvního představeného a jeho rady. Za vrchního představeného byl jednohlasně aklaťací zvolen Don Bosco. On souhlasil s výjimkou, že si bude moci zvolit zástupce – prefekta. Protože nikdo neměl námitek, jmenoval prvním prefektem nové společnosti dona Alassonattioho, který tento úřad už zastával. Na to byli tajnou volbou zvoleni: spirituál, ekonom a tři rádcové. Za spirituála byl jednohlasně zvolen podjáhen Michael Rua, který volbu přijal. O spirituálii Ruovi z té doby řekl jeden z tehdejších studentů, pozdější kanovník Ballesio: „Rua byl jistě na prvním místě v dětské, upřímné a důstojné zbožnosti. Viděli jsme ho při modlitbě, viděli jsme ho v kostele, hleděli jsme na jeho produčovnělou tvář i na jeho celkové vystupování a viděli jsme, že jeho duch a srdce byly zcela pohrouženy v Boha. Náš Pán v něm měl jistě své zalíbení a působil skrze něj, že i my jsme se věnovali modlitbě. Klerik Rua, don Rua, který byl důstojně usebraný, byl přitom králem volného času, udával tón při zpěvu i hrách. I toto nám uměl vštěpovat dobrou radou, vhodným vysvětlením a svým přitažlivým příkladem, tak jak se to jevílo právě vhodné a nutné. Klerik Rua, don Rua, byl díky svému nadání, díky důvtipu a zřetelnosti myšlení, díky své nevyčerpatelné pili první ve studiích, daleko před ostatními. S milou a přitažlivou pokorou i s udivující jasností vysvětloval těžké pasáže i celé teologické traktáty svým kamarádům a pomáhal jim i jinak radou i činem. Don Rua byl pro nás vtělenou dobrotou v jedné osobě. Myšlenka na něho zaháněla zálibu ve zlém a v nedbalosti. U dona Ruy byly zřejmé dvě lásky: láska k Bohu a láska k Donu Boskovi. Platil za plnomocného, ale i nejvěrnějšího zástupce Dona Boska. Byl první a při tom nejvíce milovaný a ctěný...“ A to nebyl ojedinělý úsudek. Všichni tehdejší chovanci oratoře se v tom shodují.

Tyto Ruovy vlastnosti z něj učinily Boskova pomocníka i v soukromém duchovním vedení těch chlapců, se kterými Don Bosco počítal jako s budoucími členy a spolupracovníky v salesiánské společnosti. Od jmenování spirituálem se to stalo jeho přímou povinností.

Jednou řekl Don Bosco jistému chlapci: „Poslyš, my dva bychom mohli uzavřít smlouvu.“ – „Jakou?“ – „To ti řeknu jindy.“ Mine týden. V sobotu se hoch zpovídá u Dona Boska a pak se ptá: „Co za smlouvu jste chtěl se mnou uzavřít?“ – „Chtěl bys rád zůstat v oratoři, abys byl trvale s Donem Boskem?“ – „Jistě rád.“ – „Tak tedy zajdi k donu Ruovi a oznam mu, že chci s tebou uzavřít smlouvu.“ Obětavý hoch spěchá k donu Ruovi. Ten se chvíli zamyslí, jako by chtěl uhádnout smysl slov, ač ve skutečnosti jej už zná, protože to není první přijetí kandidáta od založení společnosti. V příhodný den jej pozve na konferenci Dona Boska pro salesiány. Tento chlapec se jmenoval Pavel Albera. Byl z None u Turína. Tam ho „uložil“ Don Bosco. Nechal ho prozkoumat donem Ruou a po jeho příznivém posudku jej přijal na studia a pak do společnosti. Tento hoch se stal nástupcem Dona Boska po blahoslaveném donu Ruovi.

Zásluhou dona Alassonattioho se nám dochovalo i několik školních vysvědčení Boskových kleriků z roku 1858–59. Rua byl nejen první ze sedmi bohoslovců, ale byl dokonce ohodnocen zvláštní známkou „plus quam optime – víc než výborně“. V roce 1859–60 byl opět první ze čtrnácti bohoslovců a ohodnocen známkou „optime – výborně“. 18. 2. 1860 při závěrečné zkoušce dostal „elegie – vynikající“. Tak svědomitě a úspěšně se připravoval na kněžství.

17. 3. 1860 začal opět duchovní cvičení a v sobotu před Smrtnou nedělí 24. 3. 1860 přijal svěcení jáhna. Několik dnů předtím napsal Don Bosco z města Fossano do Turína donu Alassonattimu: „Sdělte rytíři Oregliovi (který patřil mezi přední Boskovy spolupracovníky), donu Ruovi, Turchimu a dalším, že budeme teď muset chvíli šlapat po trní, ale potom budeme sklízet vonné „růže“. Trní se brzy ukázalo a bylo velmi pichlavé.

26. 5. 1860 se náhle objevili v oratoři četníci a udělali velmi důkladnou prohlídku pokoje Dona Boska i celé oratoře. Co se stalo? V exilu žijící turínský arcibiskup Fransoni poslal z Lyonu Donu Boskovi dopis, ve kterém ho žádal o důvěrné informování farního duchovenstva, o stavu věcí a udělení směrnic, jak si počínat v oněch těžkých dobách. Tento dopis byl na poště zadržen a na příkaz ministerstva vnitra zabaven. Podobné prohlídky byly současně provedeny u hraběte Cays, u jednoho kanovníka a u sv. Josefa Cafassa, Don Boskova zpovědníka. Po 14 dnech přišli policejní zřízenci znovu. Po nové velmi důkladné prohlídce trvající mnoho hodin byli nuceni prohlásit, že nenalezli nic, co by stát-

ní úřady mohlo zajímat. Způsob prohlídky a hlavně podezření záměrně rozšiřované a zcela nepravdivé byly ostré trny hlavně pro Dona Boska a pro dona Cafassa. Tento citlivý a vždy churavý kněz těmi urážkami a podezřeními trpěl tak, že za 14 dnů těžce onemocněl a 23. 6. zemřel. Byl to další a mnohem drásavější trn pro srdce Dona Boska, ale i pro všechny salesiány.

Ale začaly se ukazovat i růže. Už o vánocích 1859 byl vysvěcen na kněze druhý člen společnosti Josef Rocchetti, 2. 6. 1860 třetí, vynikající don Angelo Savio. A Rua? Ten musel ještě čekat – neměl předepsaný kanonický věk.

Zatím jako spirituál vznikající Společnosti podepsal se všemi ostatními členy žádost na vyhnaného turínského arcibiskupa Fransonioho o schválení prvních stanov společnosti. „My podepsaní, vedeni jasně touhou zajistit svou věčnou spásu, jsme se spojili ke společnému životu. Učinili jsme tak jen ze snahy, abychom se tím nerušeněji mohli věnovat tomu, co prospívá slávě Boha a spáse duší. Abychom mohli uchovat jednotu smýšlení i způsobu života a nadto vytvořit vhodné prostředky pro dosažení cíle Společnosti, složili jsme několik pravidel na způsob řehole. Vylučuje se v nich jakákoliv politická činnost a jediným cílem zůstává posvěcení členů, jehož se má dosáhnout především uplatňováním lásky k bližnímu. Tato pravidla jsme už v praxi vyzkoušeli a zjistili, že jsou v dosahu našich sil a prospěšná našim duším.“

„Vzhledem k mimořádným poměrům této doby by se mohlo stát, že bychom nemohli složit sliby společně, naši členové by mohli být vyprášeni tak, že by zůstali jen dva, ba dokonce jen jeden – tu jsme si slíbili, že i tento jediný vynaloží všechno úsilí, aby přivedl naši zbožnou společnost opět k životu, a bude podle možnosti zachovávat pravidla.“

Tak to zachovával spirituál jáhen Rua už po mnoho let každý den. Konečně i pro něho nadešel den, kdy mohl vystoupit k oltáři. Don Bosco doufal, že Rua bude vysvěcen zároveň se Saviem. Proto pro něho žádal v Římě dispens od překážky věku. Už 20. 4. 1860 mu ohlásil kardinál Marini, že Svätý otec této žádosti vyhověl a to jednoduchou formou reskriptu, aby ušetřil Donu Boskovi poplatek, který se za takové dispense platil. Byl tu ale háček. K uplatnění každého papežského výnosu bylo třeba královského státního souhlasu. A k tomu se vyžadovala zase právní formulace papežské dispense, pouhý reskript nestačil. A tak nezbylo než úřední cestou arcibiskupského turínského Ordinariátu žádat znovu o tutéž dispens a zaplatit příslušný poplatek. 10. 7. 1860 psal jáhen Rua generálnímu vikáři turínské diecéze kanovníkovi Vogliettimu: „Včera mi byly sděleny Donem Boskem dvě velmi potěšující zprávy: že mi byla udělena toužená dispens od překážky věku a že značný poplatek za to jste zaplatil Vy. Vzpomínka na tuto Vaši velkodušnost nevymizí nikdy z mé duše. Přejete si pouze, abych za Vás sloužil jednu mši svatou. To svědomitě učiním.“

21. 7. začal don Rua nový kurz duchovních cvičení jako přípravu na kněžské svěcení určené na neděli 29. července. Toto svěcení mu bylo uděleno v kapli sv. Anny u vily barona Bianca di Barbania v Caselle Torinese u Turína. Na noc před svěcením byl ubytován v pokoji šlechtické vily. Na stěnách viselo plno zrcadel. Ta rušila usebranost kandidáta svěcení. Poobracel je všechna ke zdi. Ráno shledali služebníci barona, že lůžko v pokoji nebylo vůbec tknuté. Ohlásili to hned pánovi: „Jak svätý kněz to musí být: vůbec nespál, ale asi se celou noc modlil.“ Na to odpověděl baron: „Michal Rua je důstojným žákem Dona Boska, proto se vůbec nedivím tomu, co mi hlásíte.“

Následující den ráno celebroid novosvěcenec Rua ve vši tichosti a zbožnosti mši sv. v kostele sv. Františka Saleského v oratoři. Po večerní modlitbě měl večerní slůvko místo Dona Boska. Zcela uchvácený dojetím nad milostí, které se mu dostalo, prosil naléhavě všechny o modlitbu, aby mohl vždy dobře plnit povinnosti kněze. V neděli – týden po svěcení – byla pak slavnost primice dona Ruy. Don Bosco si přál, aby byla co nejpěknější. Chovanci, jak studenti, tak učni přistoupili téměř všichni při této bohoslužbě k sv. přijímání. Don Bosco asistoval novoknězi. Po bohoslužbě se všichni shlukli kolem novokněze a provolávali mu slávu. Přišli i chlapci z oratoře Anděla Strážného a přinesli nádhernou kyticí květin. Maminka darovala svému novoknězi železné lůžko. „Takové lůžko je pro mne přílišný přepych.“ Ale z ohledu na maminku a z poslušnosti k Donu Boskovi nechal přece zanést toto lůžko do svého chudického pokojíku.

Odpoledne po nešporách se konala v oratoři velkolepá akademie ke cti dona Ruy. Básně, promluvy, zpěvy, hudba. Don Rua si svůj proslov na závěr napsal na rub náčrtku dopisu generálnímu vikáři. Tento skrovný útržek papíru si zachoval na památku onoho dne. Oslavné projevy a přání svých přátel považuje za upomenutí, jaký má být. Chtěl, aby mu ony gratulační projevy dali písemně, aby se

k nim mohl častěji obracet jako k připomínce, jak se má chovat. Omlouval se při této příležitosti, že někdy musí z povinnosti svého úřadu říct někomu i nějaké trpké slovo a prosil, aby to nebrali jako projev jeho nevole, ale jediné jako projev vroucí lásky, která hledá jen jejich dobro a doufá, že nebude muset takových slov vůbec používat. A kdyby zase oni na něm pozorovali nějakou nedbalost, ať mají odvahu ho hned napomenout. Bude jim za to vděčný. A celou pozornost i vděčnost shromážděných obracel k otci Donu Boskovi, jehož zásluhou se toto vše stalo skutkem.

Krátce před svým svěcením požádal don Rua Dona Boska krátkým francouzským dopisem o dobrou radu, památku a heslo pro svůj nový život. Don Bosco mu odpověděl latinským dopisem:

„Milovanému synu Michalu Ruovi přeji spásu od Pána. Napsals mi francouzský list a dobře jsi učinil. Bud' jazykem a řečí Francouz, duchem, srdcem a skutkem zůstaň nezastrašený a velkodušný Říman. Poslechni pozorně má slova. Čeká Tě mnoho trampot. Náš Pán Ti však chystá také mnoho potěšení. Bud' vzorem a příkladem při konání dobrých skutků. Vždy znovu žádej o radu a poučení. Co je milé v očích Páně, konej vytrvale. Bojuj proti zlovolnému nepříteli. Při tom důvěřuj v Boha. Můžeš též s jistotou počítat s mou pomocí.

Milost našeho Pána Ježíše Krista bud' vždy s námi! Bud' zdráv!

Kněz Bosco.

Sv. Ignác u Lanzo, 27. 7. 1860

II. část

První pomocník Dona Boska

8. kapitola

Ředitel škol a oratoře ve Vanchiglio (1860–1863)

Blahoslavený don Rua hořel nepochybně vždy upřímnou touhou po dokonalosti. Tajemství jeho ctností bylo věrné plnění všech povinností. „Drž se přísně kázně a neodstupuj od ní! Zachovej ji, neboť v ní je tvůj život“ (Přísl. 4, 13). Této rady se Rua držel opravdu hrdinsky. Don Bosco byl bezesporu výjimečná osobnost světce. Měl kolem sebe vždy mnoho lidí mladých i starších, kteří ho nejen milovali, ale též obdivovali. Don Rua viděl v Donu Boskovi především světce a vynakládal všechny své schopnosti, aby ho následoval. To zůstalo na celý život výraznou charakteristikou bl. Dona Ruy: věrný následovník Dona Boska. Od něho vyšla také myšlenka: vytvořit z Boskových „domácích“ výbor, který by zaznamenával nejdůležitější události ze života světce. Tento výbor tvořili kromě dona Ruy čtyři kněží salesiáni a osm salesiánských kleriků – mezi nimi byli Cagliari, Francesia, Durando, Bonetti a Cerruti. Byly to stále ještě ty zlaté časy, kdy v oratoři závodily desítky chlapců, studentů i učňů o následování Dominika Savia na jeho cestě hrdinské svatosti. Od roku 1858 do roku 1860 byli v oratoři dva skuteční představení: Don Bosco jako skutečný otec a ředitel všeho a don Alasonatti jako prefekt, který měl starost nejen o ekonomickou administrativní stránku ústavu, ale také o kázeň a pořádek v zástupech chlapců, které stále rostly a nebyli to vždy sami Dominikové. Od vysvěcení na kněze vplynul do tohoto procesu uvedení ústavu don Rua jako katecheta či duchovní ředitel. Vplynul tam tak samozřejmě a prostě, že si to kromě Boska téměř nikdo ani neuvědomil a nadále se vědělo jen o dvou představených. A přece don Rua byl kromě toho také ředitelem škol a sekretářem Dona Boska. Na konci školního roku 1860–61 byl počet gymnazistů v soukromém gymnáziu Dona Boska 317. Zkoušky skládali u nejslavnějších městských profesorů té doby. Jedenáct z nich se stalo význačnými postavami salesiánských dějin jako druhý nástupce Don Boskův Pavel Albera, biskupové, misionáři Costamagna, Fagnano, Lasagna, dlouholetý modelátor nových salesiánů Julius Barberis a jiní. V následujícím roce bylo jen nově přijatých studentů 299, v dalším roce 341 a roku 1863 až 360. Jaké pole činnosti pro horlivost dona Ruy!

14. 3. 1862 poprvé skládala skupina prvních salesiánů společně řeholní sliby chudoby, čistoty a poslušnosti do rukou Dona Boska. Bylo to v malém světcově pokojíku a 22 mladých spolubratřích bylo tak namačkána dokola Dona Boska klečícího před křížem na stolku, že nebylo k hnutí. Don Rua předřikával formuli slibů a ostatní ji opakovali. Kdysi byl don Rua jediný, kdo skládal takové sliby do rukou Dona Boska, dnes měl okolo sebe už takovou skupinu nadšených spolubratřích, vesměs vynikajících lidí.

Ačkoliv v této době byl don Rua jediným, skutečným ředitelem oratoře ve Vanchiglia, přece se nazýval i podepisoval jen jako místoředitel. Titul ředitele přenechával profesoru teologie Robertu Murialdovi, který tam občas z dobré vůle vypomáhal. Don Rua nebyl velký kazatel, ale mluvil vždy tak prostě, přehledně a srozumitelně, že se ho dalo dobře poslouchat a že si z jeho kázání posluchači vždy něco odnesli. Z těchto let se dochovala celá řada jeho vypracovaných nebo aspoň navržených promluv o ceně duše, ceně času, dobrotě Boha, o umrtvování, o zlobě ďábla, o zbožnosti, správném plnění povinností svého stavu, o sebeovládání, činné lásce k bližnímu, milosrdenství, soucitu a jiných morálních ctnostech, ve kterých byl don Rua zářivým příkladem.

Režim dne v oratoři Vanchiglia byl pro dona Ruy a jeho případné spolupracovníky podobný jako dříve v oratoři sv. Aloise. Na oběd a na večeri se vraceli domů na Valdocco. (Ale v pondělí ráno se tam vracel znovu, sloužil tam mši svatou a zbývající posvěcené hostie bral sebou do oratoře, protože tamní malý kostelík zůstával po celý týden zavřený. Za velmi špatného počasí zůstával don Rua přes poledne v oratoři a brávil si chudičkový oběd u tamního vrátného. Bylo toho málo, ale Rua byl vždy spokojený a veselý. K Ruovým spolupracovníkům v oratoři patřil tenkrát také student Dominik Fea. Ten doznával, že duší všeho, co se dělo v oratoři, byl don Rua. A když se na večer celí utrmácení vraceli do Valdocca, modlivali se cestou společně růženec. Nejednou se stávalo, že utrmácený chlapec prosil dona Ruy, aby mu dovolil nemodlit se nahlas, protože už nemůže. Avšak Rua mu dobrácky a

přátelsky odpověděl: „Ale modli se ještě. Doma ti dám svou porci večeře!“ A skutečně to udělal. Spokojil se s polévkou a ostatní přesunul před Feu. Také jeho druhý spolupracovník Ballesio vzpomíná, že v zimním nečase po chudíčkém obědě u vrátného vyběhl don Rua jeho i jiné hochy, aby se ještě ohřivali u kamen, ale sám šel hned ven mezi přicházející mládež.

V létě, píše tentýž Ballesio, chodívali jsme do oratoře časně zrána. Celé odpoledne jsme byli v práci mezi hochy, běhali, křičeli, hráli. Kolem poledne jsme se vraceli domů k obědu, v doprovodu četných oratoriánů, kteří se rovněž vraceli domů. Tahali dona Ruu za ruce, za kleriku a loučili se s ním radostným „Čao!“ Došli jsme do Valdocca, pojedli, co zbylo a zase zpět na Vanchiglio. Já jsem po obědě mohl chvilíčku zdřímnout, don Rua si to nedopřál nikdy. Večer jsme se vraceli zpravidla už po večeři a zbylo nám toho málo. Pak jsme šli spát. A don Rua? Toho čekala ještě modlitba breviáře i studium. Ale v pondělí ráno byl vzhůru právě tak časně jako jindy. Takový byl už celý jeho život – vždy měl radost z nadměrné práce a vypínání sil.

9. kapitola

Ředitel prvního ústavu pro studenty.

Salesiánská společnost byla ustavena. Don Bosco mohl rozšířit okruh své činnosti. Prvním dílem mimo Turín byl ústav pro studenty internisty v Mirabello u Monferrata. Po obvyklých exerciciích o prázdninách 1863 u sv. Ignáce si zašel Don Bosco ještě na pouť do mariánské svatyně v Croppa, aby se s Pannou Marií poradil o novém díle a jeho obsazení spolubratry. Na to kázal při třítýdenní přípravě k svátku Nanebevzetí Panny Marie v Monte Magno. 14. 8. za ním přijel don Rua, aby pomohl zpovídat. Tu mu světec sdělil, že ho určil za ředitele nového ústavu. 12. 10. 1863 se don Rua vydal z Turína do Mirabello v doprovodu matky jako před 20 lety Don Bosco putoval s matkou Markétou do Turína. 20. října byla kolej otevřena jako „Chlapecký seminář sv. Karla“. Počet hochů a jejich výchova v ústavě byla taková, že biskupský bohoslovecký seminář v Casale, který měl při otevření ústavu sotva 20 bohoslovců, jich měl za pár let již 120. Don Rua působil v tomto ústavu jen dva roky, do září 1865, ale položil základy k jeho trvalé budoucnosti, dal směr, kterým ústav pokračoval po mnoho desetiletí. Don Bosco mu dal písemně několik směrnic a rad pro nové působiště a pro funkci ředitele. Byly napsány na čtyřech stranách velkého formátu a don Rua je učinil normami svého počínání na celý život. Chtěl je mít před očima i jako vrchní představený salesiánské společnosti. Nechal je zarámovat a zasklít a pověsil je nad starý divan ve své pracovně.

„Vroucně milovanému synovi Michalu Ruovi přeje kněz Jan Bosco zdraví v Pánu. Mám za to, že Ti bude milé, když Ti dám několik rad jako směrnic pro Tvé chování a jednání... Napsal jsem je vlastnoručně. Přijmi je jako důkaz mé otcovské lásky k Tobě... Ničím se nedej vyvést z míry! Radím Ti, nedělat zvláštní umrtvování v jídle. Každou noc hled' odpočívat aspoň šest hodin. Je to nutné pro zachování zdraví a i službu duším. Každé ráno trochu meditace. Během dne návštěva Nejsvětější Svátosti. Dbej o to, abys byl víc milován než obáván. Když rozkazuješ nebo káráš, dej vždy znát, že hledáš jen dobro druhých a nedáváš se strhovat rozčilením. Snášej vše, pokud jde o zabránění hříchu.

Dostaneš-li o někom špatné informace, snaž se získat úplné informace. Někdy Ti budou hlášené věci, které se zdají hotové trámy a zatím to jsou jen třísky.

Snaž se, aby učitelům nechybělo nic potřebného ani v oboru stravy a odpočinku. Uznej jejich práci, onemocní-li nebo se necítí prostě dobře. Pošli do třídy na jejich místo suplenta. Hled' s nimi rozmlouvat často, jak s jednotlivci, tak se skupinami. Dbej, aby neměli úzkosti, aby jim nechyběly knihy, šaty. Zjišťuj, zda netrpí mravně nebo duševně nebo tělesně. Dohlédni, zda nemají ve třídách chlapce, kteří potřebují zvláštního napomínání nebo ohledu. Když něco takového zjistíš, ze všech sil se snaž to vyřídit.

Dbej, aby jim nic nechybělo pro další studia. Snaž se, aby je někdo dále vzdělával a aby měli čas na studium. Rozmlouvej s nimi často, abys poznal jejich úsudek o chování chlapců. Ať jsou vždy dochvilní a ať konají rekreace s chlapci. Občas shromáždí učitele, asistenty, skupináře a všem připomeň úsilí, jak zamezit špatné řeči, odstranit knihy, časopisy, obrázky a cokoliv by ohrožovalo čistotu. Ať dávají chlapcům dobré rady a jsou k nim laskaví. Když zjistí nějakého hochu, který by byl nebezpečný pro druhé, ať ti to řeknou a ať je takový středem soustředěné pozornosti.

Ze všech sil se snaž být na rekreaci s chlapci. V tuto dobu pošeptej laskavé slovo těm, kteří toho potřebují. Je to dobrý prostředek k získání srdcí chlapců.

Laskavost a zdvořilost musí být význačné rysy ředitele, jak v ústavě, tak mimo něj.

Ve sporech o hmotné věci buď ústupný co nejvíc, i za cenu nějaké škody. Jen ať se zachová láska!

Ve věcech duchovních a mravních měj na zřeteli především větší slávu Boží. Závazky, vlastní prestiž, touha po pomstě, sebeláska, platné důvody i otázky cti, vše se musí umět obětovat v takových případech.

Blahoslavený don Rua si směrnice a příklady Dona Boska osvojil tak, že brzy bylo známo v Mirabello i v Turíně, že don Rua je opravdu Donem Boskem v Mirabello. Stále je obklopen houfem chlapců přitahovaných jeho laskavostí a též tím, že uměl ustavičně vyprávět různé historky a anekdoty. Učitelům doporučil na začátku školního roku, aby nekladli hned vysoké nároky na žáky, ani je moc nekárali za malou píli či přílišnou neposednost, ale trpělivě snášeli.

Po obědě chodil vždy mezi chlapce, hrál s nimi a zpíval veselé nebo nábožné písně. A líbilo se mu v jeho novém postavení tak, že se brzy bál, že to až není dobré. Svěřil se s tím pochopitelně nejen Panně Marii, ale i Donu Boskovi. Bál se, aby nepropadl samolibosti tím spíše, že po několika měsících mu státní sekretář ministerstva školství nabídl místo profesora na státním gymnáziu v Susa, neboť don Rua během svých teologických studií při veškeré ostatní práci udělal tytéž státní zkoušky habilitace na středoškolského profesora. Don Bosco mu odeslal – 8. 12. 1863 – aby pěkně poděkoval za nabídku, ale odmítl s odůvodněním, že je už plně zadán jako ředitel chlapeckého semináře v Mirabello. A na pokušení domýšlivosti mu radil léky sv. Bernarda: Správné zodpovězení tří otázek: Odkud pocházíš? Co děláš? Kam jdeš? A končil: Brzy Ti napíšeš dopis, v němž Tě upozorním a vyložím Ti všechno, co jsem u vás pozoroval při svých duchovních návštěvách v různé dny v týdnu a v různé hodiny dne.“

Je známo o Donu Boskovi, že měl dar vidění na dálku, pokud šlo o to, co dělají a jak žijí jeho duchovní synové. A skutečně v několika svých dopisech z oné doby popsal podrobně, co všechno viděl v Mirabello, co se mu líbilo a co nebylo dobré. A don Rua vynakládal všechny své síly, aby v ústavu bylo vše takové, jaké si to přeje Don Bosco. Dochoval se jeho sešitek z roku 1863, do kterého si vedle seznamu nejpoutavějších knih pro mládež zaznamenával též „Myšlenky na slůvko dobré noci“. Je tam též pár záznamů toho, co pošeptat tomu či onomu do ucha. „Jsi právě ve věku, kdy můžeš vykonat mnoho dobrého, využívej dobře času!“ – „Chci ti něco darovat. Řekni mi, co by sis přál! Ale rozumějme si: kladu si podmínku, že mi pak přineseš jedničku ze školy!“ – „Dej mi něco!“ – „Co?“ – „Dej mi svou hlavu! Rád bych z ní připravil pěkný dárek pro Pána Boha!“ – „Jste my dva přátelé?“ – „Rozhodně!“ – „Nuže, udělej mi radost! Nedej se zítra strhnout hněvem! Zajisti si nejlepší známku ve škole a udělej dobře domácí úlohy!“ – „Pomoz mi v tom, co mám teď před sebou. Chci čertovi docela zpěrážet rohy. Pomoz mi i ty vychovat opravdu hodné chlapce v pořádné lidi!“ – „Přemýšlej, jak bys co nejlépe využil tohoto měsíce, kdy budeš častěji chodit k sv. přijímání. Chceš-li udělat něco ještě lepšího, ohlédni se po stejně smýšlejícím kamarádovi, aby ti pomáhal při dobrých skutcích. Nenajdeš-li žádného dobrého, pak hledej špatného například N., napomínej ho a povzbuzuj jej a hled' zabránit, aby nedělal to a to... povzbuď ho, aby raději udělal to a ono.“ – „Přečti si každý den v této knížce jeden pěkný příklad a snaž se jej pak vyprávět svým kamarádům.“

Apoštolát slova a modlitby a ještě více apoštolát dobrého příkladu, to byly věci, které Don Bosco neúnavně znovu a znovu doporučoval svým salesiánům a které od něho tak mistrovsky odkoukal i don Rua. Od něho převzal také hluboké přesvědčení, že velká díla Boží se dají uskutečňovat jen v podmínkách velkého umrtvování a obětí ze strany člověka. Věděl, jak se Don Bosco trvale umrtvoval v jídle, jak často trávil celé noci v práci u psacího stolu a proto následoval v tomto více jeho příkladu než jeho rady, aby si neodříkal potřebné jídlo a spánek.

Proti ústavu v Mirabello bydlela hluboce křesťanská rodina Provera, která měla největší zásluhy o vznik tohoto ústavu a jeden jejich syn – František – byl též salesiánem. Proverovi hlásili často Donu Boskovi do Turína, že se v ložnici dona Ruy svítívá dlouho do noci, ba někdy až do svítání. Přesto, že mu Don Bosco nedovoloval velké kající skutky, které by byly na úkor zdraví, jehož je třeba pro dobré dílo, don Rua si po příkladu Dominika Savia a jiných znepríjemňoval i tu trochu spánku, co si dopřával. Salesián don Celestin Durando o tom napsal: „Zajel jsem do Mirabello s profesory Piccem a Bonzaninem na závěrečné zkoušky tamních hochů na konci školního roku. Protože nebylo dost pokojů, byla mi na noc vykázána ložnice dona Ruy. Onoho večera jsem chtěl jít brzy spát. Právě jsem se chystal do postele, když někdo lehce zaklepal na dveře a volal mé jméno. Hned jsem otevřel. Byl to

don Rua. Byl trochu zmaten a prosil o prominutí. Čeho? V posteli pod plachtou bylo dlouhé poleno od hlavy až k patám. „Něco jsem zapomněl.“ – „Ja, ja, ty chudáku. Já vím, co jsi zapomněl! To se dělá? Ví o tom Don Bosco?“ – „To není nic tak vážného a ostatně toho nepoužívám vždycky.“ To mne utvrdilo v přesvědčení, že don Rua dělával i taková pokání, o kterých se nedalo snadno přesvědčit.

Don Rua vypomáhal ochotně také v místní duchovní správě. Byl v té době jediným knězem v ústavu. Všichni ostatní spolubratři byli klerici. Farní kostel byl zvětšen a obnoven. Při slavnostním otevření obnoveného kostela kázal don Rua. Jelikož kostel je domem modlitby, obnovený kostel musí být spojen také s obnovením a rozkvětem modlitby. „Má-li se však vaše modlitba opravdu vznášet až k trůnu Boha, potřebuje dvou křídel – křídlo víry a křídlo dobrých skutků. Víru, díky Bohu, máte. Zvedněte však ještě také křídlo dobrých skutků.“

Svého mistra Dona Boska uměl don Rua v Mirabello následovat nejen v obětavé lásce a dobrotě, ale také v přísné důslednosti vůči těm, kdo přišli se špatnými úmysly, zlatými návyky, pohoršivými mravy a nechtěli se polepšit. Mnoho jich ředitelova dobrota a důslednost přivedla ke změně života. Ty však, kteří se nechtěli napravit, uměl velmi důsledně odstraňovat, aby se nestali vlky v ovčinci. Velikým zadostiučiněním pro něho byla, že za krátkou dobu jeho působení v Mirabello se mnoho chlapců rozhodlo pro kněžský stav a mnoho se jich stalo vynikajícími salesiány. Mezi nimi byl i jeho druhý nástupce v řízení celé společnosti, kandidát svatosti, don Filip Rinaldi a velký misijní apoštol a biskup Alois Lasagna. Toho ulovil Don Bosco při svém prázdninovém výletě s chlapci roku 1862 a přijal do oratoře. Ale bujnému hochovi se pořádek v ústavu nezamlouval. Po několika dnech zmizel a vrátil se domů. Jeho domácí jej však přivedli zpět. Don Bosco poznal chlapcovy mimořádné schopnosti, přijal ho opět se slovy: „Uvidíte, že je z dobrého materiálu.“ Po třech letech ho poslal s Ruou do Mirabello. Tam jeho ohnivá povaha dostala příkladem i slovem ředitele takové obroušení, že se brzy stal salesiánem a patří mezi zářící postavy velikých průkopníků salesiánských misii v jižní Americe.

10. kapitola

Prefektem salesiánské společnosti a oratoře (1865–1872)

Podzim 1865 přinesl Donu Boskovi k jeho padesátinám těžké dny. Onemocnělo těžce pět jeho salesiánů: don Ruffino, ředitel dalšího salesiánského ústavu v Lanzo, zemřel 16. června. Zdálo se, že don Alasonatti ho bude následovat co nevidět a snad i tři další. Don Bosco se cítil zdravý a noví členové se hlásili do Společnosti. Počet chovanců v oratoři překročil 700. Zdi baziliky Panny Marie Pomocnice, kterou Don Bosco pracně stavěl za neslýchaných obětí, ale i pomocí Matky Boží, se blížily k vrcholu a koncem roku bylo možno dát na kostel střechu, ač chyběla ještě kupole. Když ulehl don Alasonatti, Don Bosco viděl, že nemůže sám zvládnout všechnu práci spojenou s řízením ústavu i společnosti a stavbou kostela. Potřeboval opět dona Ruu u sebe. Nadhodil mu to poprvé už při kladení základního kamene baziliky. Počátkem září ho zavolal do Montemagno, aby mu pomohl zpovídat tamní farníky a poutníky před svátkem Nanebevzetí Panny Marie a tam ho formálně jmenoval svým prefektem – vikářem pro oratoř i celou Společnost. Nadešla chvíle, kdy se don Rua začínal opravdu dělit na polovici se vším, co doléhalo na Dona Boska. Životní cesta zbožného dona Alasonattiho šla rychle ke konci. Don Rua se právě v Mirabello připravoval na zahájení nového školního roku, když přijel z Turína mladý salesián don Provera, vstoupil do místnosti, kde Rua právě psal seznam žáků a učitelů a řekl mu: „Don Bosco Ti vzkazuje, že máš vedení hned předat a přijet k němu do Turína!“

Don Rua odložil pero, vstal, vzal ze stolu breviář a řekl: „Jsem hotov!“ Předal vedení ústavu nástupci a odjel do Turína. Tam přijel tak klidný, jako by ho tato změna nestála vůbec žádnou obětí. A přece ještě po delší době zpozorovali spolubratři v jeho oku slzu, když přišla řeč na jeho ředitelování v Mirabello. Ve Valdoccu zasedl ihned za stůl dona Alasonattiho a s naprostou nenuceností převzal činnost prefekta ústavu i Kongregace. Dokud žil Don Alasonatti, don Rua pokračoval věrně v duchu a směrnicích jeho činnosti, ač tak velký ústav a změněné poměry vyžadovaly nejednou změnu v práci vedení ústavu. Don Rua pokračoval dokonce i v jeho práci o přiznání úcty blahoslaveného krajana dona Alasonattiho Cherubinu Testovi, který tam byl od nepaměti uctíván. Podařilo se mu doručit papežský dekret povolující tuto úctu ještě do rukou svého umírajícího předchůdce. 20 dnů po smrti dona Alasonattiho se shromáždila kapitula salesiánů a don Rua s osmi dalšími spolubratry složil do-

životní řeholní sliby do rukou Dona Boska. Od té chvíle náležel don Rua zcela a bezvýhradně Donu Boskovi a stával se před očima všech „druhým Donem Boskem“.

Jako prefekt či místoředitel salesiánské společnosti měl na starosti především hmotnou stránku všech ústavů Dona Boska, dále kázeň a pořádek a ve spolupráci s rádci pro školní záležitosti a duchovní vedení měl též dohled na vyučující personál i pedagogické asistenty. Nad to měl don Rua bezprostřední osobní vedení všech učňů i mistrů a správu „Katolického nakladatelství lidové četby“ a velmi obtížný úkol vyplácet účty a mzdy při stavbě baziliky Panny Marie Pomocnice křesťanů. A všechno zastával bezvadně. Byl hluboce přesvědčen, že k uchování horlivosti a zbožnosti v ústavech je nezbytně třeba zachovávat přesný pořádek a pravou řeholní chudobu. Proto často svolával představené ústavu na společné konference, na kterých se projednávaly opět a opět různé praktické aspekty – pořádku, chudoby a využívání času. Při tom si počínal tak přirozeně a nenápadně, že jak praví don Francesia o té době povrchní pozorovatel by se mohl domnívat, že don Rua vlastně nic nedělá a zatím se pod patronátem Dona Boska nepohnul bez dona Ruy ani lístek. Byl ve dne, v noci všude.

Vedle řádných chovanců bylo tenkrát v oratoři občas i několik hochů dodaných na intervenci vládních činitelů, soudů a policie, z hnízd krajní bídy a opuštěnosti. Na tyto ubožáky propadlé všelijakým návykům a zárodkům neřesti nepůsobil dostatečně ani příklad vzorného chování ostatních chlapců a bývalo, je třeba nejen často napomínat, ale občas i trestat a tak určitým způsobem vyvažovat nevyčerpatelnou dobrotu a dobráckost Dona Boska. Někteří z těch hochů byli už opravdoví mladiství zločinci a sám Don Bosco se musel několikrát dovolávat pomoci policie. Také tyto ubožáci byli zvlášť svěřeni pozornosti a péči dona Ruy, který v každé situaci zachovával klid a vážnost, která krotila i divochy. Při tom byl vždy vůči všem udivujícím způsobem zdvořilý a laskavý.

Jeden z tehdejších chovanců oratoře don Francesco Paglia o tom napsal: „Don Rua byl vůči všem naprosto spravedlivý. Zastával úřad nepřijemný, a přesto byl od všech milován a ctěn jako otec. Měli jsme ho rádi, protože se všemi jednal pěkně. Někdy musel někoho napomenout, jiného pokárat, uložit pokání nebo trest. Vždy uměl jedinečně smíchat hořké se sladkým. Před pokáráním se snažil pochválit, vyzvednout skutečné zásluhy nebo dobré stránky a povzbudit k naději. Snad právě proto se těšil pověsti velikého světce a říkalo se o něm „mrtvé nekřísí ani neuzdravuje nemocné, ale za to docílí zázračných obrácení“. Jiní se tomu smáli, ale Don Bosco říkal docela vážně: „Kdyby don Rua chtěl, mohl by dělat i zázraky“.

V jeho pracovně stál obyčejný stůl, za ním prostá polička na knihy a u vchodu dvě židle. Jinak nic. Žádný nábytek, žádný obraz jen kříž a jistý čas vedle něho připíchnuté špendlíkem dva malé obrázky, jaké rozdával Don Bosco i on sám chlapcům. Ve vedlejší místnosti několik stolků se židlemi pro sekretáře, kteří vedli účetní hospodářskou stránku celého díla Dona Boska. Don Rua však o všem věděl a vše řídil. Kdokoliv vstoupil do těchto místností, neubrání se hlubokému dojmu. První poučení, které tu získal, bylo poučení o chudobě, druhé o poctivé přehledné správě majetku a šetrnosti. Ani kousek čistého papíru nesměl přijít nazmar. Don Rua býval první u stolu: rozdělit úkoly a přidělit svým spolupracovníkům. Pak se s nimi pomodlil modlitbu před prací: „Činy naše prosíme, Pane...“ a dali se do práce. Před polednem jim přečetl kousek „Následování Krista“, nebo ze spisů svatého Františka Saleského. Pak se spolu pomodlili „Anděl Páně“ a šlo se k obědu. Odpoledne kolem dvou hodin bylo společné duchovní čtení a opět práce za stolem až do večera, kdy se pracovní doba zakončila pobožností s eucharistickým požehnáním.

Jeho „spolupracovníci“ byli lidé velmi rozdílní: jedni byli čekatelé-aspiranty na salesiánský život, byli to laici, klerici, někdy i některý kněz. Byla to pro ně doba zkoušky – do jisté míry noviciát, po němž byli přidělováni k jiným pracím v různých salesiánských domech. Ale někdy byli mezi nimi i lidé, které nikdo jiný nechtěl, že se k ničemu nehodili nebo se jim do ničeho nechtělo. I tyto bral don Rua a snažil se z nich získat, co nejvíce se dalo. Uměl je účinně povzbuzovat příkladem i slovy. Pracovna dona Ruy byla zároveň přijímací kancelář k jednání se všemi dodavateli a hospodářskými faktory i s rodiči či právními zástupci chovanců.

Don Bosco měl konečně zástupce podle „svého obrazu“ a mohl se častěji vzdalovat z oratoře bez obav, že by za jeho nepřítomnosti došlo zase k znetvoření duchovního prostředí jeho ústavů.

Začátkem roku 1867 dosáhl první z Boskových salesiánů don Francesia doktorského diplomu filosofie na královské univerzitě v Turíně. V odměnu za dřinu s tím spojenou mohl provázet Dona Boska do Říma a zůstat tam s ním dva měsíce. V květnu téhož roku byl v doprovodu salesiána kněze

Costamagna v městě svých velkých přátel – Caramagna. Na zpáteční cestě byl v dobré sdílné náladě a vyprávěl svému průvodci, jakou radost mu působí Pán tím, že mu posílá takové vynikající spolubratry, spolupracovníky jako hudebníka Cagliari, spisovatele Duranda, Lemoyne a Francesia, svatého kněze jako Chivarella a jiné a když dospěl k donu Ruovi, řekl: „Poslyš, Jakube, kdyby mi Bůh sdělil: Done Bosco, připrav se, musíš zemřít – zvol si také nástupce, protože nechci, aby dílo tebou začaté zaniklo – žádej proto pro někoho tolik milostí, darů a důkazů přízně, kolik považuješ za potřebné, aby mohl řádně plnit svůj úřad – a já mu je dám – ujišťuji tě, že bych nevěděl, co mám ještě vyprošovat pro dona Ruu, protože on to vše už má!“

Co tak účinně podporovalo dona Ruu, aby se neustále snažil být ve všem vzorem? Nepochybně též mimořádné události okolo jeho duchovního otce Dona Boska.

Byla to léta, kdy se stavěl chrám Panny Marie Pomocnice. Don Rua o tom napsal sám. Byl jsem stále po jeho boku a musel jsem za něho odpovídat na většinu dopisů, které dostával. Mohu říci, že to byly stovky, někdy i tisíce dopisů týdně. Ve všech byly prosby o jeho modlitbu, jako by to byl světec, který u Panny Marie všechno zmůže. Bezpočetní prosili o jeho požehnání, výslovně o jeho osobní. Podobně většina těch, kdo mu posílali dary na mše svaté, považovala to nejvyšší důkaz přízně, aby ji celebroidal on sám.

V květnu 1867 pocítil don Rua sám účinnost jeho požehnání. Už několik nocí jej trápila taková bolest jedné ruky, že nemohl spát, ba musel vstát z lože. V přítomnosti Dona Berty mu Don Bosco dal své požehnání a pomodlil se za něho. Pak ho vyzval, aby konal nověnu k Panně Marii Pomocnici a zvláště při pozdvihování sv. Hostie prosil o milost. „Měj víru, řekl mu, a ne pouze naději!“ Před uplynutím nověny byl don Rua plně zdrav. Ta léta byla pro něho opravdu vysokou školou víry a důvěry v Boží Prozřetelnost. Sám doznal v protokolu beatifikačního procesu Dona Boska: „Někdy jsem k němu přicházel celý rozmrzelý a podrážděný spoustou dluhů, které bylo nutno splatit. Bez nejmenšího vzruchu mi odpovídal vždy s úsměvem: „Člověče malé víry, uklidni se. Pán nám určitě pomůže!“

Svěcení chrámu Panny Marie Pomocnice bylo pro dona Ruu spojeno s tak nadměrnou prací a péčí o všechno v oratoři i mimo, že po skončení slavností trvajících celý týden musel 29. 7. 1868 ulehnout a lékaři brzy usoudili, že nemoc je nadmíru vážná. Don Bosco byl právě mimo Turín. Don Rua sám prosil o svátosti umírajících. V ústavu to vzbudilo velký rozruch a zármutek. Don Bosco byl rychle povolán zpět. Vrátil se podvečer. Sotva překročil práh domu, přiběhli k němu spolubratři i chovanci a podávali mu hlášení o těžkém stavu dona Ruy. Prosili ho, aby šel rychle k němu a udělil mu požehnání Panny Marie Pomocnice. Don Bosco zůstal klidný a řekl: „Uklidněte se, znám dona Ruu, ten od nás neodejde bez mého dovození!“ Toho dne bylo mnoho zpovídání, protože následující den se konala příprava na šťastnou smrt. Don Bosco šel proto rovnou do zpovědnice a byl tam do pozdního večera. Pak přes naléhavé prosby dona Berty šel napřed klidně k večeři, pak do svého pokoje a teprve potom vystoupil do pokojíku dona Ruy. Po několika slovech mu nemocný řekl sotva slyšitelným hlasem: „Done Bosco, je-li to má poslední hodina, řekněte mi to, prosím, docela otevřeně. Jsem připraven na všechno.“

Don Bosco odpověděl docela vesele: „Drahý Done Ruo, nechci, abys teď umřel. Ty mi musíš pomoci ještě v tolika záležitostech!“ Řekl mu ještě několik povzbuzujících slov a udělil mu požehnání. Příští ráno jej šel opět navštívit. Byl u něj právě Dr. Gribaudo, který považoval stav nemocného stále za velmi vážný a dával málo naděje, že by ho bylo možné zachránit. Ale Don Bosco prohlásil: „Ať je stav sebevážnější, můj don Rua se musí uzdravit!“

Na stole stála nádobka s olejem nemocných. Don Bosco to zpozoroval a zvolal: „Jak malou víru máte vy lidé. Done Ruo, buď jen dobré mysli!“ A žertem připojil: „Hleď, ani kdyby tě vyhodili z okna na dlažbu dvora, bys teď neumřel!“ A dal mu znovu své požehnání.

Od té chvíle se stav nemocného začal zlepšovat a za několik dnů byl k údivu všech mimo nebezpečí. Tu se ukázalo, jak byl oblíbený. Sotva se rozneslo v oratoři, že don Rua smrtelně onemocněl, žáci i představení opustili školy a spěchali do chrámu, aby prosili Pomocnici křesťanů o jeho uzdravení a zachránění. Když pak nastala rekonvalescence a nemocný už mohl vstát z postele a udělat pár kroků, musel vyhovět přání všech a sejít do sálu, kde byla na jeho počest uspořádána improvizovaná estráda. Rekonvalescence trvala sice dost dlouho, ale vedla k úplnému uzdravení. Po návratu do práce dostal don Rua ještě další novou funkci: stal se novicmistrem nových členů, kteří se hlásili do Společnosti, která dostala v Římě prozatímní uznání „na zkoušku“. Titul novicmistra však nedostal. Don

Bosco to ještě nepovažoval za vhodné, ani se vůbec nemluvalo o noviciátu. To věděl jen Don Bosco a don Rua, který „novice“ vedl individuálně a působil více příkladem než slovy. Mohl jim říci se sv. Pavlem: „Jedněte, jak vidíte na mně!“

O nedělích a svátcích míval kázání především pro chlapce a spolubratry, odpoledne pak výklad katechismu a o sobotách měl pro mladé spolubratry biblickou hodinu výkladu Nového zákona, která byla vždy zároveň hodinou asketiky. K tomu byl též pravidelným zpovědníkem v domě a měl denně mnoho kajcníků. Velmi často byl volán k lůžku umírajících.

Koncem roku 1871 těžce onemocněl Don Bosco. Při návštěvě salesiánského ústavu ve Varazze dostal osyčky (tj. spalničky) a z toho vysokou horečku. Případ byl hned velmi povážlivý a vyvolal veliký rozruch u všech salesiánů, chovanců i příznivců a všude se začalo útočit na nebe nekonečnými řetězy modliteb a dobrovolných obětí. V čele toho tažení prosebníků stál opět don Rua. Už 15. února se Don Bosco vrátil do Turína zdravý a čilý. Ale don Rua se obětoval ještě usilovněji na všech polích salesiánské práce, aby milovaný otec mohl trochu lépe šetřit své zdraví. Při tom nebyl sám zcela zdravý. Od těžké nemoci v roce 1868 se po mnoho let necítil zcela dobře a Don Bosco napomínal zase jeho, aby se trochu šetřil.

Velkým koníčkem dona Ruy bylo dbát o přesné zachovávání ústavního pořádku, na jehož zdokonalení v posledních letech tolik pracoval. Čím více rostlo dílo, čím více přibývalo chlapců v ústavěch a nových členů společnosti, tím více bylo třeba dbát na pravidelný řád, který i proti vůli svých tvůrců vytvářel onu rodinnou volnost a dobrovolnou souhru všech v počátcích díla. Don Barberis například doznává: „Jako prefekt ústavu musel don Rua dost často plnit i povinnosti trpké a nepříjemné, takže se ho chlapci spíše báli, než ho milovali, ale počínal si při tom tak obratně, že ho museli obdivovat i ti nejlétkomyslnější.“ I v této době si don Rua s hochy ještě hrával při společných hrách o přestávkách a nebylo možné neobdivovat jeho přívětivost, veselost a pokoru. Při tom všem byl nejen ctěn ode všech, ale od nejedněch i obáván a hláška „máš se dostavit k donu Ruovi“ působila na málo snaživé jako studená sprcha. A protože všichni byli přesvědčeni, že právě on bude jednou nástupcem Otce Boska, začali mít i nejlepší spolubratři obavy, že bude-li don Rua zastávat delší dobu s takovou neúhybnou přesností úřad prefekta, ztratí lásku svých podřízených.

A tak se jednoho dne vynikající don Cagliero odebral k Donu Boskovi a otevřeně mu řekl: „Drahý Otče Bosco! Je zřejmé, že po vaší smrti – kéž je co nejvzdálenější – musí vaše dědictví převzít don Rua. To je všeobecné přesvědčení, které jste i vy vícekrát vyslovil. Ale nejsou všichni už tak zjedno, že si pak don Rua dovede získat takovou důvěru jako vy, protože ta naprostá přísnost, s jakou musí vystupovat při udržování pořádku, ho činí nemilým v očích mnohých.“

Don Bosco uznal toto hlášení za odůvodněné a ujistil Cagliera, že to brzy vyřeší. V roce 1872 jmenoval prefektem P. Provera a Ruu ustanovil za ředitele. Don Rua poslechl, ale titul ředitele nepřijal – protože přísluší Donu Boskovi – nazýval se místoředitelem. Změna se začala poměrně brzy projevovat na projevech dona Ruy. Chvíli mu to ještě trvalo, než se dobře vžil do nového úřadu. Něco z jeho strohosti bylo asi zaviněno přirozenými sklony povahy, ale daleko více to vyplývalo z jeho horlivosti plnit vzorně a striktně povinnosti prefekta. Jako generální prefekt Společnosti i oratoře měl i nadále vrchní dozor nad kázní a také nadále o něm trvalo mínění, že je představeným, který přísně dbá na pořádek. Jeho hrdinné ctnosti ovšem působily na každého, někteří chlapci ho dokonce občas považovali ještě za většího světce než Dona Boska.

V roce 1872 dokončil při své nadměrné práci i přípravu k ústní zkoušce pro diplom profesora rétoriky. Písemnou práci udělal na výbornou už v roce 1865, ale k ústní ho na univerzitě nechtěli, protože nesplňoval jakési malicherné podmínky. Teprve v tomto roce konečně dosáhl diplomu. Vynikal kromě toho také v dějepise a zvláště v řečtině. Řecké klasiky překládal všechny přímo „z listu“. Byl v tom také hledaným a úspěšným pomocníkem mnohým studentům.

11. kapitola

Zosobněná pravidla

Don Bosco svěřil v roce 1872 nově jmenovanému řediteli velmi těžký a choulostivý úkol: přidělovat spolubratry, jejichž počet stále stoupal, do osmi salesiánských ústavů. V dopisu z 1. října toho roku mu přikazuje: „Přikroč k přidělování spolubratří. Dělej vše, co je v tvých silách, aby se vše dělo dobrovolně, nikoliv nuceně. Když vyvstanou těžkosti, přenechej je mně!“ A 19. října: „Dělej vše možné, aby vedoucí i podřízení byli spokojeni!“

A přece bylo nemožné opravdu všem vyhovět. Stalo se, že i Don Bosco, který znal tak dobře své duchovní syny a byl tak otcovsky laskavý, dostal od některého z nejlepších salesiánů negativní odpověď. Radil proto i donu Ruovi spokojovat se s dosažitelným a vynakládal vše, aby vycházel spolubratřím, co nejvíce vstříc. Podle informací dona Francesia obraceli se staří i mladí na dona Ruu. Znal výtečně umění zajistit si důvěru a oddanost těch, kteří se pro neúspěch vraceli z bližších či vzdálenějších filiálék. Měl na ně velký ohled a svými radami jim pomáhal k úspěšné práci na jiném místě. I v této věci byl opravdu následovníkem sv. Františka Saleského, který přijal do služeb přihlouplého ubožáka. Když ho proto kdosi litoval, kolik trpělivosti to žádá, odpověděl: „Jsou dary, které Bůh nedává každému.“ I trpělivost dona Ruy byla často vystavena hrdinským zkouškám. Upozorňoval, dohlížel, naléhal, ale spokojoval se s tím, čeho bylo v daných situacích možné dosáhnout.

Další dílo, ve kterém don Rua horlivě a úspěšně pomáhal svému duchovnímu otci, bylo dílo kněžských a salesiánských povolání. Už od prvních let oratoře, ale zvláště od otevření gymnázia ve Valdoccu přicházeli četní starší hoši, kteří byli plní nadšení pro kněžský stav, ale měli za sebou jen několik nejnižších tříd obecné školy. (Školní docházka nebyla ještě povinná.) Don Bosco vytvořil pro ně v ústavu San Pier d' Arena u Janova nové samostatné dílo „Synů Mariiných“, kde se bral ohled na jejich dispozice, věk, zkušenosti a obětavost a podle toho se vytvářela tzv. „ohnivá škola“. Ani všichni salesiáni neuměli hned pochopit myšlenku Dona Boska a nejen, že odpírali spolupracovat na takové – podle nich – povrchní škole, ale házeli jí klacky pod nohy. Don Rua se postavil za Dona Boska s klidem, ale s celou váhou své osobnosti a zvítězil i v tom.

I po jmenování ředitelem podržel don Rua úřad vrchního prefekta a novicmistra. Novicmistrem zůstal do školního roku 1874–75, kdy jej vystřídal vynikající don Julius Berberis – a generálním či vrchním prefektem byl až do jmenování vikářem Dona Boska v roce 1885.

Salesiánský kněz don Jan Rinaldi, který byl v letech 1924–29 prvním ředitelem českého salesiánského díla v Perose Argentině, vzpomínal, jak ho v roce 1873 don Rua jako magistr noviců zkoušel v trpělivosti a pokoře. Nechal si ho zavolat do kanceláře, kde pracoval i se sekretářem pod záminkou, že mu chce dát nějakou práci. V poledne se s ním pomodlil Anděl Páně a poslal ho k obědu s tím, aby přišel opět ve dvě hodiny. Když se opět přesně dostavil a ohlásil, odpověděl mu dobrácky, že pro tentokrát nepotřebuje jeho pomoc a že ho opět zavolá, až ho bude potřebovat.

O jeho bdělosti v té době vypráví slavný salesiánský hudební mistr a skladatel koadjutor Dogliani: V době, kdy jsem byl ještě zaměstnán v knihkupectví, jsem jednou pozdě večer dobře pozoroval dveře obchodu, abych se mohl oddat na chvíli hře na housle. Spustil jsem i rolety a byl přesvědčen, že to nemůže být ven slyšet. Byla už půlnoc. Slyším klepání. Kdo by to mohl být? Dělam jako bych neslyšel a hraji dále. Klepání se ozve znovu a značně hlasitě. Nezbylo než otevřít. K velkému údivu i úleku vidím před sebou dona Ruu. On znal dobře mou citlivost a proto ani slovo výtky. Položil mi několik otázek a požádal mne, zda bych mu nemohl něco ještě zahrát. To já ochotně. A don Rua: „Ale venku jsem slyšel harmonii jako z dvojích houslí. Ty jsi tu sám?“ – „To jsem, důstojnosti, právě jsem nacvičoval skladbu na dvě struny.“ – „Zahrej mi to!“ Zahrál jsem rád. „Pěkné, ale zdálo se mi, jako bych slyšel flétnu.“ – „Toho se, Done Ruu, docílí tak, že při hraní se sotva dotýkáme strun houslí a zároveň foukáme na ústní harmoniku.“ Na to don Rua: „Výborně, ale když ty cvičíš tak pozdě v noci, můžeš si poškodit zdraví. Najdeme ti jiné hodiny pro školu hudby. Noc je na spaní a klid.“ Pozdravil mne velmi přátelsky a rozešli jsme se. Bylo to pro mne velké a trvalé povzbuzení.

Podobně svědčí don Varvello, že když se jako chovanec oratoře připravoval s kamarády na maturitu, vstávali potají už před čtvrtou hodinou a učili se na hlavním schodišti, kde svítilo jediné plynové světlo. Anž si dovedli vysvětlit jak, byl don Rua najednou u nich. Chlapci se rozprchlí, on je však poznal, ale nikdy jim to nevytkl. Když bylo třeba, napomínal, varoval opět a opět celé měsíce i

roky, ale nikdy proto neodpíral takovým svou lásku. Když šlo o urážky Boha, byl přísný jako Don Bosco. Když šlo o drobné chyby a přestupky, byl shovívavý a někdy i vtipný. Jeho téměř všudypřítomná bdělost byla obdivující. Píše don Piccolo: „Byl jsem už mladičkým klerikem, když si mne jednou o přestávce po obědě zavolal don Rua a pravil: Poslyš, Františku, potřebuji tvou pomoc. Každý den o hlavní přestávce po obědě přijdeš ke mně a přivedeš mi chlapce, jehož jméno ti řeknu.“ Obětavě jsem se snažil splnit uložený úkol. Ale ne a ne najít hledaného hochu, ač jsem prochodil všechny dvory a všechny kouty i místnosti ústavu. Vracel jsem se s hlášením, že jmenovaného chlapce nemohu najít. Nebyl jsem tím nijak dojat, ale přikázal mi, abych se znovu vydal na obchůzku a pomodlil se při tom Otče náš ke cti sv. Antonína. Ale i tak má snaha a námaha zůstala marná. Strávil jsem tímto chozením celou dobu velké odpolední přestávky a téměř nikdy jsem hledané nenašel. Až po letech jsem se dověděl, že v té době za mnou „pálil“ nebezpečný kamarád a don Rua, kterému nic neušlo, mne tímto způsobem vzdaloval z dosahu takového nebezpečného přátelství. Dával mi hledat chlapce, kteří v ústavu vůbec nebyli, abych tím byl zaměstnán po celý čas rekreace. Někdy jsem mu šel podat hlášení do jeho světničky. Po zaklepaní jsem rychle otvíral dveře a obyčejně jsem ho přistihl při modlitbě vkleče, nebo jak chvatně vstával z klekátka.

První pravidla nové salesiánské společnosti, která Don Bosco předkládal v Římě ke schválení, sestavoval nejen podle svých představ, ale také podle praktického denního života svých duchovních synů, především Ruy. Jako význačné salesiánské charakteristiky doporučoval často to, čím se tak vyznačoval don Rua: Jednotu v myšlení i jednání, šetrnost a věrnost pravidlům. Všichni tehdejší chovanci a salesiáni byli toho názoru, že don Rua je zosobněná věrnost pravidlům. Nikdo ho nemohl pozorovat bez údivu a obdivu.

Jednoho dne časně zrána asi o půl čtvrté sloužil don Rua mši svatou u oltáře v bazilice Panny Marie. Tu příběhne ke kostelníkovi kněz a ptá se: „Kde je don Rua?“ – „Slouží mši svatou.“ – „To je hrozné. Právě k vám přichází jistý kněz s rodinou a don Rua ho musí přivítat, když Don Bosco není doma.“ – „Má snad přerušit mši svatou?“ – „Ať si aspoň pospíší.“ – „Po mši svaté vám bude jistě k dispozici. Ať na něj výsosti laskavě počkají.“ Panstvo zatím vstoupilo a já jsem je pozval, aby se na chvíli posadili a počkali. Minulo 20 minut a don Rua se vracel od oltáře se sklopenýma očima a zcela usebrán. Hned k němu přiběhl onen uspěchaný kněz a říká mu hlasitě: „Done Ruo, pospěšte si, je zde jistý kněz se svou rodinou. Pospíchejte.“ don Rua zcela ponořený v Boha, kterého právě přijal, jakoby ani neslyšel. Odloží roucha a obrátí se. Tu kněz povstává a chce mu jít vstříc. Rua však mírně pokyne rukou, aby na chvíli počkal. Klekne na klekátko, vnoří tvář do dlaní a stráví tak v modlitbě dalších 20 minut. Konečně povstane, usměje se jako anděl, rozpřáhne ruce a jde vstříc vysokému panstvu. Omlouvá se, že se jim nemohl hned věnovat, protože se chvíli musel věnovat Pánu a Králi nebes.

Kněz i jeho průvod byli prostě udiveni a dojatai. Při odchodu opakoval kněz: „Don Rua je světec, veliký světec.“

12. kapitola

První vizitátor salesiánských domů (1875–1877)

Dosud navštěvoval nové salesiánské domy především sám Don Bosco. Jeho návštěvy měly ovšem vždy ráz otcovský. Ale bylo stále více třeba dohlédnout, poradit, pomoci, vybízet také po stránkách formálních a úředních. Nadto se stávalo, že když byl Don Bosco mimo Turín, slábly hmotné příspěvky různých dobrodinců, kteří byli zaměřeni na osobu světce. A tak ustanovil Don Bosco svého prvního pomocníka též prvním vizitátorem a inspektorem všech ústavů.

První takové kontrolní a organizační vizitace vykonal don Rua v roce 1875 v ústavech v Lanzo, San Pier d' Arena a ve Varazzo, kam přišel pár dnů po návštěvě Dona Boska. Při své až puntičkářské přesnosti a důkladnosti vedl si samozřejmě zápisníček, do kterého drobným písmem, ale přehledně zaznamenával vše, co mělo být v ústavu ověřeno a vyšetřeno, zjištěné nedostatky, potřeby i úkoly pomoci. Nejdříve vizitoval sakristii a kostel nebo kapli, zjišťoval čistotu kostelních rouch i oltářního prádla, stav oltářů, čistotu podlahy i stěn. Ověřoval si, kdy a jak se konají nedělní a sváteční bohoslužby. Pak prohlédl pokojíky představených, zda v nich není něco zbytečného nebo odporujícího salesiánské chudobě. Potom přišly na řadu studovny, třídy a ložnice chovanců a všude se přesvědčoval, zda tam nejsou závady v čistotě, větrání a vůbec v hygieně. A pochopitelně se nejvíce zajímal o

duchovní život spolubratrů a chlapců. Chtěl vědět, zda se konají předepsané konference pro spolubratry, měsíční přípravy na dobrou smrt, zda v domě vzkvétá pokora, čistota, chudoba, poslušnost, zda každý plní dobře povinnosti svého úřadu. Zvláštní pozornost věnoval klerikům. Kontroloval, jak se věnují studiu filosofie, případně teologie, jak plní povinnosti asistentů a učitelů. U chlapců se zajímal především o jejich zdraví, dále jak jsou vedeni při modlitbách a pobožnostech, jaké pomoci se jim dostává při studiu a ve škole, jak vzkvétají jejich družiny, jakou mají důvěru ke svým učitelům a představeným, zda jsou mezi nimi nadějní kandidáti kněžství, zda mají k dispozici řádné i mimořádné zpovědníky apod. Nakonec kontroloval hospodaření ústavu a jeho evidenci v knihách a jaké vážnosti používá dům ve svém okolí. Na všechny zjištěné nedostatky nebo závady upozorňoval dotyčné hned na místě, ale zapisoval si je také do notýsku a po návratu do oratoře vypracoval zprávu o výsledku své vizitace, kterou pak poslal řediteli a prefektu ústavu. Tak jednou řediteli zdůrazňuje, aby kárání a všechna disciplinární řízení přenechával jiným, aby se tak nepřipravoval o oblíbenost u podřízených. Jinému doporučuje, aby tolik nezdůrazňoval svou autoritu, jinak si odradí všechny spolubratry i chlapce. Jinému opět připomíná, aby se více stýkal s chlapci ústavu a tak poznal lépe jejich potřeby i nebezpečí atd.

V roce 1875 vizitoval na přání Dona Boska také právě vznikající dílo Dcer Panny Marie Pomocnice v Monrese. V jeho notesu chybí jakékoliv poznámky z této vizitace, ale v kronice ústavu v Monrese je zaznamenáno, že jeho návštěva velmi povzbudila všechny sestry k větší horlivosti a zanechala trvalý vliv.

11. 11. 1875 odjížděla z Turína první výprava misionářů Dona Boska do Argentiny a Patagonie. Vedl je slavný don Cagliari, který byl po Ruovi hlavním a velmi výkonným pomocníkem světce při budování salesiánského díla. Jeho odjezdem padlo opět tolik práce a úkolů na hlavu Ruovu! První Don Boskův pomocník, generální prefekt i spirituál salesiánské společnosti, ředitel oratoře, řádný kazatel a zpovědník v bazilice Panny Marie Pomocnice, vizitátor salesiánských domů v Itálii, vrchní ředitel díla Dcer Panny Marie Pomocnice, navíc i zpovědník Sester, které přišly do nového ústavu v Turíně poblíže oratoře ve Valdoccu, ba jednu dobu duchovní ředitel útulku markýzy Barolové. Jiného by byl takový nával práce prostě srazil, ale don Rua konal vše tak klidně, vesele a samozřejmě, jako by to byla nejpřirozenější věc.

21. 6. 1876 mu zemřela matka. Byla to pro něho těžká rána a stěží přemáhal pláč. Zůstal však zcela oddán do vůle Boží. Velkou útěchou mu byla upřímná účast nejen všech spolubratrů s Donem Boskem v čele, ale také stovek chlapců, kteří obětovali za zemřelou sv. přijímání, modlitby a jiné dobré skutky. Dědici matčinými byli don Michal a bratr Antonín. Don Rua byl pořadatelem pozůstalosti. Vypočetl vše do haléře a rozdělil stejným dílem, i když šlo jen o hodnotu několika desítek lir. Poslal bratrovi 70 lir a navrhl mu, aby to rozdělil mezi své děti jako památku po babičce.

Večer 14. 8. 1876 bylo po dlouhém zpovídání několik kněží zpovědníků s Donem Boskem u večeře. Přišla řeč na to, zda je pravda, že práce zabijí salesiány. Don Bosco řekl: „Kdokoliv z nás by umřel z pracovního přepětí, přitáhl by této naší společnosti sto jiných. Je pravda a jsem na to hrdý, že se u nás pracuje mnoho. Ale řeči, které sem tam slyším, že naši zemřelí kněží zemřeli v důsledku nadměrné práce, se mi zdají nesprávné. Pracovali mnoho, byli to stateční rytíři práce. Kdyby si dopřávali klidu, snad by mohli žít déle, ale každý z nich měl nemoc, kterou lékaři museli prohlásit za nevléčitelnou.“ A vypočítával, jaké nemoci měli čtyři kněží – Alasonatti, Ruffino, Croserio a Chiala, kteří v nedávné době zemřeli, a pak pokračoval: „A to platí i o dalších. Byli nepochybně bez ustání v práci, ale přece se nezhroutili docela a doslova pod tíhou práce. Jako oběť práce bychom však mohli označit dona Ruu. Přece však vidíme všichni, že nám ho Bůh uchovává v dostatečném zdraví a síle. I kdyby bylo pravdou ono povídání o smrti z práce, jaká by to byla sláva padnout pod tíhou práce. Tak velkou oběť odměnil Pán nejen velkým vyznamenáním uchovávaným v nebi pro tyto hrdiny práce, ale také na zemi tím, že pošle příslušné společnosti stonásobný dorost.“ A mluvil pak o chudobě, o střídmosti v jídle a pití a o poslušnosti. To vše byly význačné rysy hrdinství dona Ruy. Na začátku školního roku 1876–77 ho Don Bosco zbavil úřadu místoředitele oratoře, který převzal Josef Lazzero. Při večerním slůvku oznámil žertovně chlapcům: „Don Rua zkrachoval a přestal být ředitelem, Don Bosco zkrachoval již dříve a don Lazzero to také tak dopracuje, nakonec zbankrotujeme všichni.“ Ale i přes toto vyhlášení obraceli se i nadále jak spolubratři, tak chlapci na dona Ruu jako dříve.

13. kapitola

Vždy obdivuhodný (1877–1879)

V únoru 1877 se sešli ve Valdoccu ředitelé ústavů v Itálii a Francii. Don Rua podával zprávu o stavu Společnosti v těchto státech a Don Bosco zprávu o misijní činnosti v Latinské Americe. Při tom don Rua prohlásil: „Naše Společnost činí denně obdivuhodné pokroky. Je to přímo hmatatelné, jak se těší trvalé přízni Boží. Rozvíjí se nejlépe právě v pronásledování a těžkostech.“

Don Bosco na závěr své zprávy uvedl, co mu řekl papež Pius IX. při audienci před několika dny: „Jděte a pište svým synům, říkejte jim to teď a opakujte vždy znovu: není nejmenší pochybnosti, že Boží ruka řídí vaši společnost. Na vás spočívá proto velká zodpovědnost a budete muset klást počet z takové přízně a milosti. Říkám vám to ve jménu Božím. Budete-li s Boží pomocí spolupracovat svým dobrým příkladem, budete-li ve svém společenství rozvíjet zbožnost, mravnost, zvláště pak čistotu srdce, budete-li toto smýšlení pěstovat a šířit, pak budete mít horlivé pomocníky, spolupracovníky a služebníky, pak uvidíte, jak se bude stonásobně množit počet povolání řeholního stavu, jak k vám, tak do jiných řeholí i diecézních kněží.“ Byla to poslední slova toho papeže Donu Boskovi. A ten je v Turíně komentoval: „Neopomíjejme pečovat s největší svědomitostí o zdravou mravnost. Bylo by to neštěstí a zatemnilo by to všechnu nabytou dobrou pověst, kdyby salesiáni degenerovali. Bůh by nás rozptýlil a zničil, kdybychom se proviňovali proti čistotě. Je to vůně, která musí být šířena u všech národů a u všech osob, je to jádro každé ctnosti. Jak věrným pomocníkem a spolupracovníkem Dona Boska byl i na tomto poli don Rua. Mohlo by se zdát, že byl tak horlivý a věrný do puntíčku pravidel z přirozeného sklonu své povahy tíhnoucí k dokonalosti ve všem, ale ve skutečnosti si takto počínal jen z poslušnosti. Don Bosco byl jeho vůdcem a učitelem i v bdělosti. Je dochována řada lístků a psaníček, ve kterých ho krátkými, ale jasnými a naléhavými slovy pověřuje různými choulostivými záležitostmi. Don Boskův pohled i napomenutí při jednotlivých drobných přestupcích, životně důležité záležitosti i zdánlivě bezvýznamné maličkosti. Ale ve všem mu byl don Rua pravou rukou. Don Bosco byl a chtěl být vždy vůči všem dobrotivý otec. Když však bylo třeba napomenutí nebo důrazného disciplinárního zákroku, pověřoval tím dona Ruu. Dochované lístky obsahují nejčastěji napomínání k chudobě a pořádku. Tak například: „Done Ruu, od večerní modlitby až do snídaně druhého dne ať se zachovává mlčení. Ať se nemluví ani potichu, ani nahlas!“ – „Dohlédni, aby se konalo řádně rozjímání, duchovní četba a návštěva Nejsvětější Svátosti.“ – „NN ať nikoho netrestá, nikoho nepropouští z oratoře a nikomu nedává povolení k odchodu.“ – „Tvrdí se, že NN se nechová náležitě, dopouští se té a té chyby. Ať se vůči němu postupuje tak a tak.“ – „Pro dům v... zelenina zkažená, protože byla odhozená, když jí byl nadbytek. Cizozemská nevhodná vína. Víno málo ředěné, sotva pětina vody, ačkoliv je předepsána polovina.“ – „Plýtvání mýdlem, protože je měkké. Plýtvání plynem, dřevem, uhlím.“ a tak podobně. Tak se don Rua stával adjutantem (pobočníkem) Dona Boska, lépe řečeno doplněním Dona Boska. „Don Rua ať se postará – don Rua ať se podívá, jak se to dá nejlépe provést – don Rua ať pozorně přečte pověření a pak provede“ tak a podobně zněly výzvy Dona Boska. Aby mu pak nepletl provedení úkolů, podroboval se Don Bosco často sám dispozicím svého adjunta. Vždy však bděl i nad jeho počínáním. Tak nám kronika ústavu dochovala i tento rozhovor mezi oběma světci dne 29. 4. 1879: „Poslyš, Done Ruu, všichni chtějí peníze a stěžují si i u mne, že je posíláš pryč s prázdnými rukama.“

„To se stává z prostého důvodu, že pokladny jsou prázdné.“ – „Ale přece by bylo možné prodat zbývající cenné papíry a tím vyrovnat aspoň ty nejnaléhavější nároky.“ – „Několik jsme jich už prodali, prodat i ten malý zbyteček se mi nezdá zodpovědné, protože každý den se vyskytují nepředvídané případy a tu bychom neměli k zaplacení ani vindru.“ – „Ale je třeba mít trpělivost. Pán se pak postará, ale zatím proplatme ty nejnaléhavější účty.“ – „Už jsem si udělal plán ohledně té trošky peněz, co mi zbývá. Vyzvednu je, abych mohl zaplatit dluh 28 000 lir, který bude vymahatelný ve 14 dnech. Jen z tohoto důvodu zadržuji již po několik dnů všechny příjmy.“ – „Ale, můj drahý, to je bláznovství – nechávat dluhy, které můžeme dnes proplatit, abychom dali dohromady sumu, která bude třeba až za 14 dnů.“ – „Splácení dluhů běžných se dá odsunout, ale co se stane, když se bude muset proplatit tak velký obnos?“ – „Pak se postará Bůh. Dejme zatím to, co máme k dispozici. Barikádujeme Pánu Bohu cestu, když odkládáme peníze na budoucí potřeby.“ – „Opatrnost nám však radí pamatovat i na budoucnost. Nezakusili jsme již v kolika případech, do jakých těžkostí jsme se takto dostali? Byli jsme donuceni dokonce dělat nové dluhy, abychom zaplatili staré. Tou cestou se brzy dojde

k bankrotu.“ – „Poslechni mne, chceš-li, aby se o nás bezprostředně starala Boží Prozřetelnost. Jdi do svého pokoje a vydej zítra vše, co máš. Musíme hledět uspokojit pokud možno všechny věřitele. Co se s námi bude dít dále, to ponechejme klidně milému Pánu Bohu!“ A Don Bosco dodal: „Nemohu si prostě vychovat takového správce, který by mne následoval bez ohledů, který by totiž měl neomezenou důvěru v Boží Prozřetelnost a nic neodkládal stranou na budoucí potřeby. Obávám se proto, že se dostáváme do takové peněžní nouze právě proto, že stavíme do cesty příliš mnoho výpočtů. Ale je faktem, že když je člověk tak opatrný a vypočítavý, Bůh se mu skrývá, prostě ustupuje.“

Co tu více obdivovat? Důvěru Dona Boska v Prozřetelnost nebo Ruovu opatrnost? Obojí jsou křesťanské ctnosti a oba mají za to zásluhu u Boha. U obou je ten nejčistší úmysl a Pán, který vytvořil pro člověka tisíce cest, přijímá hold různých forem projevu křesťanských ctností.

Jeden protestant napsal z Florencie Donu Boskovi, že by chtěl u něho v Turíně přestoupit na katolickou víru a zůstat u salesiánů. Odpověděl mu don Rua, ale trochu tvrdě, protože v té žádosti viděl vedlejší zájmy a podezřívá pisatele z nedobrych úmyslů. Ale ten muž napsal znovu Donu Boskovi a projevil mu své zklamání nad odpovědí dona Ruy. Ujišťoval opět o svých čistých úmyslech.

Jednoho dne se Don Bosco procházel po obědě s donem Ruou po jídelně a vykládal mu své názory na různé záležitosti. Mezi jiným řekl: „S lidmi, kteří jsou nováčky v náboženských věcech a nejsou proto schopni snést ani malou urážku, musíme umět jednat vždy s krajní dobrotou, i když se důvodně obáváme, že mají vedlejší úmysly a chtějí klamat. V tom byl Don Bosco nenapodobitelným mistrem. Budiž poznamenáno, že ten rozhovor byl zcela soukromý a byl to sám don Rua, kdo sdělil kronikáři ústavu donu Juliu Barberisovi obsah rozhovoru, aby to napsal jako ukázkou moudrosti Dona Boska. A don Francesia poznamenává: „Kdykoliv se Donu Boskovi naskytla příležitost udělit donu Ruovi nějaké napomenutí před jinými spolubratry, byl z toho celý šťastný, že může druhým ukázat zářivý příklad poslušnosti, jakou by chtěl mít u všech.“

V roce 1879 se vrátil don Cagliero z první misionářské cesty a jel jednoho dne s Donem Boskem na návštěvu nově založeného ústavu v San Benigno a k jeho dávnému žákovi do Foglizza. Ačkoliv dopravním prostředkem byla jen malá dvoukolá kára tažená jedním konikem a cesta byla velmi hrbolatá, projednával Don Bosco se svým společníkem řadu závažných záležitostí salesiánské společnosti. „Pojednou, píše don Cagliero, se na mne obrátil s otázkou: Pro případ, že Don Bosco umře, kdo by mohl být jeho nástupcem?“ – „Milovaný Done Bosco, teď není ještě čas mluvit o smrti. Ještě nejsme dost upevnění ani v ctnosti, ani v praktických znalostech. Ba nemáme ještě ani dostatečnou základní znalost našich stanov. Pán nám neodejme našeho Dona Boska tak nečekaně a před časem!“ – „Dobrá, doufejme v Pána a důvěřujme v naši dobrou Matku, Marii Pomocnici křesťanů. Ale připustme případ...“ – „V takovém případě je po mém soudu jen jeden jediný, kdo by vážně přicházel v úvahu jako nástupce Dona Boska.“ – „Jeden jediný?“ To snad ne! Doufám, že jsou dva, tři.“ – „Později snad, ale teď je tu jen jeden.“ – „A kdo je podle tebe tento jediný?“ – „Prosím, Done Bosco, jmenujte mi napřed své dva, tři kandidáty!“ – „Řeknu ti je, ale řekni mi napřed ty toho svého jediného.“ – „Je to don Rua, jediný Don Rua!“ Don Bosco pak řekl jména dvou dalších kandidátů, kteří by mohli přijít v úvahu, ale dodal: „Myslím, že jsi to uhádl. Máme jen jediného dona Ruu. On byl vždy pravou rukou Dona Boska.“ Na to jsem řekl: „Nejen rukou, ale hlavou, okem, duchem a srdcem, aby mohl nahradit zestárlého Dona Boska. A kéž k této záměně dojde co nejdříve!“

I toto je malá ukáзка, jak ušlechtilé, velkodušně a důvěrně spolu žili první synové Dona Boska!

III. část

Zcela k dispozici Donu Boskovi

14. kapitola

Po boku duchovního Otce (1880–1883)

Don Rua byl první, kdo učinil slib, že zůstane vždy s Donem Boskem. Byl pak prvním ředitelem, inspektorem jeho duchovních synů – první a nejdůvěrnější spolupracovník a též první ctitel jeho svatosti a jeho poslání v lidstvu. První salesiáni Dona Boska, kteří u něho vytrvali po celý život, byli: Rua, Cagliero a Francesia. Později se k nim připojil kněz P. Alassonatti.

Vytvoření Salesiánské společnosti uznané církví jako samostatná řeholní rodina dalo Donu Boskovi velmi, velmi mnoho svízelné práce. Hlavní oporou světcovou v tomto velikém díle byl vždy don Rua. Pro udržení jednoty a pravého ducha poradil don Rua svatému zakladateli, aby každý měsíc posílal všem ředitelům salesiánských ústavů oběžní list, ve kterém by dával všem potřebné informace, směrnice a rady. Totéž se rozvinulo v následujícím roce na vyšší úrovni, když byly zřízeny první tři salesiánské inspektořie: v Piemontu, v Ligurii a v Americe a ustanoveni první inspektoři. Ve vsí této korespondenci veřejné i soukromé měl don Rua vždy lví podíl. On sestavoval oběžníky a on je po opravách a doplňcích opisoval. V roce 1880 se konala generální kapitula Společnosti, na níž se znovu projednala a opravila usnesení kapituly z roku 1877. Vydání těchto usnesení tiskem se protáhlo až do roku 1882. Avšak Don Bosco chtěl zatím seznámit všechny ústavy a spolubratry aspoň s hlavním obsahem těchto usnesení. Připravil proto vlastnoručně latinský oběžník, ve kterém shrnul obsah jednání kapituly do osmi bodů. Než jej však dal do tisku, dal jej k prostudování a opravě donu Ruovi. Don Rua napsal své poznámky na dvě stránky. Některé poznámky se týkaly jen formy, jiné však měly vliv i na obsah onoho oběžníku – poznámka o způsobu konání měsíčního cvičení přípravy na šťastnou smrt, o způsobu salesiánské poslušnosti, která zavazuje členy vůči představeným, stanovám i povinnostem vlastního stavu.

V letech 1877–82 prokázal Rua velmi cenné služby Donu Boskovi v jeho těžkém a pokořujícím sporu s turínským arcibiskupem a jeho ordinariátem, stejně jako s jejich mocnými straníky v Římě. Od roku 1881 také ve velmi těžkém úkolu zbudování baziliky Nejsvětějšího Srdce Ježíšova v Římě. Rua byl nejen do všeho zasvěcen, ale sdílel se svým duchovním otcem opravdu na polovinu všechny strasti, bolesti i pokoření. A uměl mlčet stejně hrdinsky jako Don Bosco.

Turínská oratoř měla v té době dvojí tvářnost. Na jedné straně to byl dům Panny Marie, která tam napařád konala divy, především skrze Dona Boska, jejichž ozvěna šla celým světem; na druhé straně to byl obrovský ústav s cca 900 chovanců a celkovým počtem asi tisíc obyvatel. To vyžadovalo mimořádně trpělivé a osvícené vedení. Nad chodem a rozvojem tohoto velkolepého díla bděla ustavičně klidné a moudré oko dona Ruy.

Divy, které se tam díky Boží dobrotě děly, se dají dělit do dvou kategorií. Jedním a to trvalým divem bylo, že se každý den sešlo tolik hmotných prostředků, aby bylo možno opatřit stravu a vše potřebné k životu pro takový počet lidí, kteří neměli žádné pevné příjmy, ani důchody, ani zisky z práce nebo obchodu. Do druhé kategorie patřila zázračná uzdravení a jiné důkazy mateřské lásky Patronky oratoře, které se tu děly v tak velikém počtu. K tomu je třeba připočítat ještě třetí kategorii mimořádných jevů, které se týkaly především vnitřního života salesiánské společnosti a oratoře, případně jiných ústavů. Jsou to ty proslulé „sny“ Dona Boska. V tomto oboru zůstal navždy památný sen, který měl světec v noci na 11. 9. 1881 při duchovních cvičeních v salesiánském ústavu San Benigno Canavese.

Zdálo se mu, že hovoří v nádherném sále s ředitelem salesiánských ústavů. Tu před ním stane vznešená postava. Měla na sobě plášť, který zvlášť upoutal Boskovu pozornost. Na nákrčním šále stálo napsáno: Pia Salesianorum Societas, Anno 1881, qualis esse debet – Společnost Salesiánů v roce 1881, jaká má být. Na plášti bylo 10 nádherných velikých diamantů: 3 na hrudi s nápisy: Fides, spes, caritas – Víra, naděje, láska. Čtvrtý: Labor – Práce byl na levém rameni; pátý: Temperantia – Umírněnost na levém rameni. Dalších 5 diamantů bylo na zádech tak, že 4 tvořily čtverec: nahoře vpravo stálo

Votum paupertatis – Slib chudoby; pod ním Praemium – Odměna. Vlevo nahoře: Votum castitatis – Slib čistoty. Tento diamant zářil zvlášť význačně a přitahoval oči. Pod ním byl diamant s nápisem: Jejunium – Půst. Největší a nejvíc zářící diamant byl uprostřed čtverce a nesl nápis: Oboedientia – Poslušnost. Z jednotlivých diamantů vycházely paprsky jako plaménky a na nich bylo možné číst vysvětlující texty. Tak na spodní lemovce pláště stál latinský nápis: „Opakujte si vícekrát denně předsevzetí plnit svědomitě i nejdrobnější povinnosti. Pak dospějete k veliké dokonalosti. Běda tomu, kdo nemá úcty k drobnostem!“ Přítomní ředitelé komentují tento zjev. Don Rua například zvolá: „Tohle si musíme zapsat, aby se na to nezapomnělo!“

Výjev se změnil. Setmí se. Všude čirá tma. Don Lasagna zanotuje hymnus Veni Creator Spiritus, pak další modlitby. Tu se objeví svítící nápis: „Pia Salesianorum Societas, qualis esse periclitatur anno 1900“ – „Salesiánská společnost, jakou se hrozí stát roku 1900“. Opět přibývá trochu světla a v tom rozbřesku se opět objeví ona vznešená osoba, je však smutná a skleslá, plášť vybledlý a vetčný. Místo 10 velikých diamantů je na plášti 10 tlustých červotočů a u nich jsou uvedeny příčiny této hrozné změny, totiž hříchy, které jsou přímo proti dříve uvedeným ctnostem. Všichni ředitelé jsou vyděšeni a začínají se modlit. Je slyšet hlas proroka: „Jak se změnila barva nejkrásnější!“ V temnotách zazáří jasné světlo, které nabude tvaru krásného, nádherného oblečeného jinocha. Jinoch začne mluvit: „Co jste právě viděli, je nebeské poselství. Buďte opatrní. Každé neúnavně a žijte podle toho, co kážete. Buďte opatrní při výběru nových kandidátů. Konejte denně rozjímání a duchovní četbu podle svých stanov. Pak vám nebude chybět Boží pomoc. Všichni, kdo se dožijete přelomu tohoto století, budete jednoduše volat: „Ne nám, ne nám, Pane, ale Tvému jménu ať je vzdávána sláva“ (Žalm). Don Bosco zapsal tento sen vlastnoručně a na konci připsal: „Pro memoriam – na památku. Tento sen mi zabral téměř celou noc. Ráno jsem se cítil velmi vyčerpán. Přesto z obavy, že bych něco mohl zapomenout, jsem časně ráno vstal a zaznamenal jsem si několik bodů, které by mi pomohly vyvolat si celý sen. Na každou podrobnost se už přesto nepamatuji, ale z celku jsem mohl vyvodit zcela bezpečně, že Bůh nám prokazuje velké milosrdenství. Naše Společnost má pozhnání nebes, to však žádá, abychom také my dělali své. Hrozcím zlům se dá předejít, budeme-li o ve snu viděných ctnostech a na druhé straně o viděných neřestech kázat a budeme-li sami plnit, co kážeme a praktickou tradicí ukazovat svým následovníkům, co se vykonalo a co ještě zamýšlíme vykonat. Mohl jsem z toho všeho vyvodit, že nás čeká ještě mnoho těžkostí a tvrdé práce, ale pak přijdou velké radosti. Okolo roku 1890 těžké obavy, okolo roku 1895 velký triumf.“

Don Rua si vzal slova otcova zvlášť k srdci a hned si načrtl plán pro spolubratry o onom snu a o jednotlivých ctnostech i opačných poklescích či špatnostech. Onen památný sen utkvěl na dlouho v paměti spolubratrů a často se o něm hovořilo. Po smrti světce, v roce 1890 nechal don Rua celý Don Boskův zápis o tom vytisknout a rozeslat do všech salesiánských domů.

Bylo nesporně velkou zásluhou bl. Dona Ruy, že téměř od prvního setkání s Donem Boskem si uvědomil jeho mimořádné vlastnosti i jeho svéráznou svatost a nejen, že sám velmi horlivě pozoroval a studoval svůj velký životní vzor, že totéž důtklivě doporučoval svým spolubratřím a všem přátelům, ale že také od počátku začal sám zaznamenávat a nechal od jiných sbírat a zapisovat všechny významné události ze života a činnost světce, aby i budoucí pokolení salesiánů mohla dobře poznat smysl a ducha Zakladatele. Když pak zvlášť za cest sv. Dona Boska po Francii těch mimořádných událostí valem přibývalo, začal je don Rua nejen soukromě zaznamenávat, ale také bez průtahů sděloval do všech salesiánských domů, aby se tím všichni mohli povzbudit a utvrdit ve svém povolání. Zájem Pařížanů o Dona Boska a jeho dílo na jaře 1883 byl takový, že světec nestačil zvládnout návaly a povolal si na pomoc svého věrného „pobočníka“ Ruu. Také tam na něho čekalo tolik práce, že byl zaměstnán celé dny i noci a nestačil ani do Turína napsat víc než pár kusých zpráv o nejvýznamnějších událostech, kterých byl svědkem. Po měsíci pobytu ve Francii se vrátili 31. května do Turína a ještě týž den o tom podal don Rua písemnou zprávu do všech domů a přiložil k nim popis „snu“, který měl Don Bosco již 17. ledna toho roku.

V tom snu se mu zjevil jeden z prvních vynikajících salesiánů P. František Provera, jehož rodina měla lví podíl na vzniku ústavu v Mirabello a vybízel ho, aby pracoval neúnavně tak, jako by tu měl žít na věky a při tom byl připraven umřít okamžitě. Dal mu též několik norem pro život salesiánů i chlapců. Sdělte, prosím, mým přátelům spolubratřím, že je čeká velká odměna, kterou však Pán dá jen těm, kdo vytrvají v jeho zápasech. Ohledně chlapců sdělte, že je třeba se starat o to, aby byli stále ně-

čím zaměstnání a aby byl na ně dohled. Ať se často živí chlebem silných a při zpovědi, ať si dělají upřímná předsevzetí!“

V Turíně sdělil a vyložil don Rua tento sen už v dubnu před odjezdem do Paříže a zakončil: „Každý plňme svou povinnost horlivě a obětavě se snažme udělat kus dobrého v tom, co se týká pořádku, úspěchů ve studiích a denních zaměstnáních, ale zvláště ctnosti. Kdo neplní přidělený úkol, je tu, jako by vůbec nepracoval. Dohled všude! Buďme uprostřed chlapců, naše slova ať jsou jim solí života a naše příklady světlem.“

Právě v ty dny bylo těchto výzev zvlášť zapotřebí, protože vlivem různých drobných chybiček nedopatření a nedbalostí některých spolubratrů a snad také pro velký počet chovanců, studentů i učňů v tak obrovském ústavu, mezi nimi byli i hoši s pochybnou minulostí, začal v oratoři mizet onen duch vzájemné důvěry a rodinné spontánnosti, který byl dosud nejkrásnější charakteristikou výchovného systému Dona Boska.

V roce 1883 doprovázel bl. Don Rua sv. Jana Boska též do Froschdorfu v Rakousku (blízko hranic s Moravou) k hraběti Chambordovi. Nejen Don Bosco, ale i don Rua zanechali tam po sobě památku světců. Tentýž dojem působil již tenkrát don Rua u všech lidí, se kterými se stýkal.

Když byl Cagliero v roce 1883 jmenován apoštolským vikářem pro Patagonii a jako takový byl na audienci u Lva XIII., řekl mu mezi jiným papež: „Don Bosco zestárnul. Řekněte mu, ať si hledá nástupce, který by mu důsledně pomáhal a přesně a věrně převzal jeho ducha. Každá instituce má svého ducha, kterého musí uchovávat a nefalšovaného předávat dalším, chce-li si zajistit rozkvět. Na to musíte myslet už teď, protože ducha instituce lze snáze pochopit, dokud žije zakladatel.“

Cagliero k tomu poznamenává: „Když jsem slyšel tuto papežovu výzvu, ihned jsem si řekl – tu přichází v úvahu jenom Rua. Už teď je zástupcem Dona Boska a on to povede i dále. To je ten pravý muž!“

15. kapitola

Don Rua se stává generálním vikářem Dona Boska (1884–1885)

Zdraví Dona Boska rychle ochabovalo. Bylo to na něm zřetelně vidět. Po návratu z Paříže byl zcela vyčerpan a nemohl se už zvetit. Ale na jaře 1884 začal s plány dalších cest. Byly nezbytné k opatření peněz pro oratoř, misie v Patagonii a zvláště pro ukončení stavby baziliky Nejsvětějšího Srdce Ježíšova v Římě, které se ujal na žádost papeže Lva XIII. Doporučil proto Vrchní radě společnosti, aby zasedala pravidelně každý měsíc a projednávala všechny záležitosti salesiánské společnosti, předal don Rua neomezenou plnou moc a jemu i donu Caglierovi předal také svou závěť, ve které je činil univerzálními dědici všeho, co bylo vedeno na jeho jméno. Pak se vydal na cesty. Nejprve po Itálii, pak do Francie. Po návratu z Francie se v dubnu vydal do Říma, aby tam vyjednal pro salesiánskou společnost nezbytné výsady a pravomoci církevní autonomní jednotky. 9. května byl na soukromé audienci u Lva XIII., při níž mu papež prohlásil: „Potvrzujeme vaši žádost v celém rozsahu. Kdo se staví proti vám, staví se proti Bohu. Bál bych se být proti vám. Papež, Církev, celý svět myslí na vás i na vaši Kongregaci a obdivují vás. Váš podivuhodný rozvoj a vykonané dobro se nedají lidsky vysvětlit. Bůh sám vede, podpírá a udržuje vaši společnost. Říkejte to, pište to a hlásejte to!“ Tím byla salesiánská společnost právně zabezpečena. Don Rua to okamžitě oznámil všem domům, ač byl právě vážně nemocen. Trápily jej velké revmatické bolesti. Přesto nezůstal ležet a s hrdinským sebezáporem pracoval jako zdravý. Don Bosco vzkázal po svém sekretáři v dopise donu Bonettimu: „Povzbuď dona Ruu, řekni mu ve jménu Dona Boska, že salesiánská společnost je odkázána na jeho zdraví, jinak půjde, jak říkají Francouzi, celý svět vzhůru nohama.“

Byly dravotní potíže dona Ruy výsledkem jen přirozených příčin nebo také důsledek jeho umrtvování? V dopise salesiánovi P. Lazzerovi napsal Don Bosco: „Řekni donu Ruovi, ať odloží svůj hrudní pancíř, protože by se mohl příliš dusit!“ I s takovými bolestmi těla se don Rua vydal v ty dny do Toulonu ve Francii, aby osobně vyzvedl velkodušný dar 150 000 lir od hraběte Colle. Tam i zpět cestoval ve voze třetí třídy, což ještě značně zvětšovalo jeho bolesti. Při návratu do oratoře byl zachvácen velkými bolestmi zápalu ledvin a nemohl se už ani napřímit. Bolelo to dívat se na něj, jak byl shrbený a přece s veselou tváří žertoval, že mu tíha přivážených peněz způsobila pruh.“ A přece pro oratoř a její dílo bych byl ochoten to nejen opakovat, ale podrobit se i daleko těžším břemenům“, prohlášoval s krásným úsměvem.

V oratoři je však čekala daleko těžší a trpčí práce obnovit a přivést k rozkvětu bývalou vzájemnou důvěru a lásku mezi představenými a chovanci a tak přivést zase k rozkvětu Don Boskův preventivní systém výchovy. Právě v té době se, snad pro nepřítomnost Dona Boska a nadměrné pracovní zatížení dona Ruy, hodně zanedbaly základní složky tohoto systému a Don Bosco až z Říma nařikal nad duchovním stavem oratoře, jak jej viděl ve svých nočních viděních či „snech“. Don Rua se podle dopisu Dona Boska dal hned do práce a v oratoři ožilo zase ovzduší Don Boska.

V létě 1884 si Don Bosco na naléhání svých duchovních synů i lékařů dopřál pár týdnů odpočinku u biskupa v nedalekém Pinerolo. Sekretář Don Boskův psal odtamtud donu Ruovi: „Kdybyste věděl, jak často a s jakou láskou se o Vás hovoří! Don Bosco Vám vzkazuje, že máte trochu dbát o své zdraví, protože přepjatý luk praská.“

Také papež Lev XIII. měl starost o život Dona Boska a vyslovil přání, aby Don Bosco sám jmenoval svého generálního vikáře, který by ho mohl ve všem zastoupit. 28. 10. 1884 svolal Don Bosco vrchní radu své Společnosti a sdělil jim papežovo přání. Oznámil jim také, že má za to, že všichni budou souhlasit, když za svého vikáře jmenuje dona Ruu. Už za měsíc přišel z Říma dekret, kterým se stvrzovalo toto ustanovení Dona Boska. Tento dekret se nedochoval v archivu společnosti, snad jej don Rua ve své pokoře zničil. Bránil se tomu ustanovení a prohlašoval, že je to nad jeho schopnosti. Již v dubnu následujícího roku se však vydal ve funkci zástupce Dona Boska na vizitaci salesiánských ústavů v Itálii – až na Sicílii.

V Randazzo přijal pozvání katechety ústavu, aby dával exercicie chovancům ústavu. Tyto exercicie změnilo značně duchovní tvář života v ústavu. Mnozí chlapci se pak přiznali, že don Rua jim četl ve svědomí a ještě po mnoha letech vzpomínali na ony exercicie s velkým pohnutím.

Jednou při rekreaci, když byl obklopen houfem studentů, upřel zrak na malého chlapce a řekl mu: „Ty se staneš mým duchovním synem.“ Po čtyřech letech chlapec opravdu vstoupil k salesiánům a stal se výtečným spolubratrem i ředitelem ústavu.

Teprve 24. 9. 1885 jmenoval sám Don Bosco dona Ruu svým generálním vikářem a odvolal se při tom na jednání se Svatou Stolicí. Do jeho dosavadního úřadu generálního prefekta dosadil jiného spolubratra P. O. Durando. Okružním listem ze dne 8. 12. 1885 oznámil toto ustanovení všem spolubratrům i Dcerám Panny Marie Pomocnice.

Don Rua rychle ukázal, jak dobře pochopil, že být zástupcem Dona Boska je něco jiného než být generálním prefektem. K nemalému obdivu všech odložil ihned bývalou přísnost a přímo ztělesňoval duchovní otcovství Dona Boska. Jestli už od mládí měl za hlavní přednost svého studia a snažení poznávat, napodobovat a vštěpovat druhým ducha a příklad tohoto mimořádného světce, nyní se tomu oddal celou bytostí. Nic pro něho nebylo důležitější než správně pochopit každé světcovo přání a vyplnit je co nejdokonaleji. Proto silou své duchovní kázně uměl tak bezprostředně změnit i své vnější chování, svůj přístup k lidem.

Oči všech byly na něj upřeny stále více a se stále větší úctou. On však pro svou dětinskou uctivost k Donu Boskovi a pro svou jmenost se snažil zůstat ovšem co nejvíce skrytý. V nenucenosti salesiánských způsobů jednání se uměl skrývat tak prostě a přirozeně, že téměř každý viděl za vším Dona Boska, ale nikoliv Ruu. Byl to však závod v pokoře z obou stran. Od chvíle, kdy byl Rua papežským dekretem jmenován vikářem, snažil se Don Bosco z upřímné pokory uznávat ho i za svého představeného a být ve všem na něm závislý. V důležitých věcech jako otevření nových domů vyložil Don Bosco svůj názor, ale ani v nejpříznivějším případě nečinil rozhodnutí bez dona Ruy. Ve vztahu k němu se nazýval „synem poslušnosti“. Don Rua zase věnoval všechen čas i noci pilnému vyřizování nesčetných záležitostí života Kongregace, ale při žádném rozhodování nevystupoval samostatně, vždy stavěl do první linie Dona Boska. Bylo ho prostě třeba vidět! Byly to nezapomenutelné dojmy vidět Ruu, jak se pozorně a něžně sklání k vyčerpanému, chvějícímu se stařečkovi, aby dobře slyšel každé jeho zašeptání, jak ho pozvedal a při chůzi podpíral oběma rukama a s jakou něžností a jemností pomáhal při celebrování mše svaté. Nikdo by v něm nehádal generálního vikáře, ale skromného a šetrného služebníka.

16. kapitola

V posledních letech (1886–1887)

V roce 1886 se Don Bosco vydal na poslední cestu za hranice do jižní Francie a do Španělska. Vzal sebou dona Ruu. Ten si vzal sebou španělsky psaný spisek o Donu Boskovi a jeho díle a po dvou dnech četby se už uměl vyjadřovat trochu španělsky, protože už před tím v Turíně si opatřil jakousi stručnou a lacinou učebnici tohoto jazyka a četl též „Následování Krista“ ve španělském překladu. Když vstoupili na půdu Hispanie, don Rua začal mluvit španělsky a v Barceloně mu to šlo tak dobře, že se mohl nejen bavit s chovanci ústavu, ale že se odvážil i na kazatelnu. Prokázal tak Don Boskovi opravdu cenné služby věrného tlumočníka a vikáře.

Dona Boska vítaly v Barceloně obrovské zástupy a nával k němu byl přímo umořující.

Jednou k němu přinesli chlapečka, jehož záchranu lékaři už zcela vzdali a který už umíral. Don Bosco byl však tak vyčerpán, že už nebyl s to přijmout tyto lidi. Vzkázal jen, aby dali chlapce požehnat od dona Ruy. Don Rua učinil, co mu bylo vzkázáno, a hošík byl na místě uzdraven. Případ se tenkrát jevil všem jako zcela přirozené působení svatosti Dona Boska. Ale v oratoři v Turíně se s podivem i obdivem pozastavovali nad touto událostí jako nad důkazem, že tu jde nejen o svatost mistra, ale i jeho věrného žáka, protože slýchali často ujištění Dona Boska: „Kdyby don Rua chtěl, mohl by dělat zázraky!“

Jak v Barceloně, tak při zpáteční cestě v jižní Francii musel don Rua i fyzicky chránit svého mistra před návaly ctitelů, kteří z touhy mít nějakou památku nebo „ostatek“ tohoto světce, byli by Donu Boskovi rozstříhali celé šaty. Za krátkého pobytu ve Španělsku (půldruhého měsíce) se don Rua naučil tak dobře španělsky, že mohl mívat i konference a kázání pro spolupracovníky a vůbec pro veřejnost.

Po odjezdu biskupa Msgr. Cagliera do jižní Ameriky, byl don Rua opět pověřen také úřadem generálního ředitele Dcer Panny Marie Pomocnice. V této funkci předsedal v srpnu 1886 jejich generální kapitule v Nizza Monferrato.

V září byla zahájena také generální kapitula salesiánů na Valsalice. Don Bosco byl přítomen, ale jednání vedl don Rua. Byli voleni noví představení Společnosti – s výjimkou vrchního představeného, jímž byl Don Bosco na doživotí a jeho generálního vikáře, jehož trvání v úřadu bylo závislé na vůli Dona Boska.

Všechna usnesení generální kapituly byla předložena Donu Boskovi ke schválení nebo změně podle vlastního úsudku. Don Bosco poděkoval za důvěru a dnem 21. 11. 1886 vydal přehlednou zprávu o průběhu kapituly, ve které k usnesením kapituly připojil ještě několik nezapomenutelných připomínek.

Své představené považujeme za bratry, ba za milující otce, kteří hledají jen slávu Boží, spásu duší a dobro naší Společnosti.

Chraňme se, drazí synové, upadnout do velkého poblouznění reptání, které se tolik protiví lásce, je odporné Bohu a ničí komunitu.

Ještě jedna věc mi leží na srdci: bezvýhradné zachovávání slibu chudoby. Pamatujme, že blaho naší Společnosti závisí především na zachovávání tohoto slibu. Dosud nás Boží Prozřetelnost podporovala, přiznejme, až podivuhodně podporovala ve všech našich potřebách. Můžeme si být jisti, že tomu tak na mateřskou přímluvu Panny Marie Pomocnice bude i nadále. To nás však neosvobozuje od úsilí redukovat co možno výlohy a šetřit na zřizování nových podniků, na cestách, při stavbách a vůbec ve všem, co není opravdu nutné.

Poslušnost, láska a chudoba byla poslední doporučení Dona Boska, ale také ctnosti, které zářily po celý život na jeho vikáři.

Vzpomíná don Dones: „Byl jsem novopečeným klerikem v oratoři. Don Bosco mne vzal do své předsíně jako pomocníka obou jeho sekretářů Vigliettiho a Testy. Don Rua mě častěji posílal, abych zanesl šaty nebo boty ke správce do krejčovských nebo ševcovských dílen. Vždy mi však ukládal, abych se zastavil u prefekta domu pro příslušné povolení. Jednou jsem se odvážil namítnout, že by měl stačit jeho lístek i bez prefektova povolení, protože on jako Don Boskův vikář je přece nejvyšším

přestaveným v domě. „Ne, ne, jen prefekt je oprávněný vydávat příkazy řemeslníkům,“ odpověděl don Rua a já jsem se už neopovážil něco namítat, ale obdivoval jsem jeho velikou pokoru i chudobu.“

Na podzim 1886 byl otevřen nový ústav pro aspiranty kleriky ve Foglizzo Canavese. 4. 11. se dostavil sám Don Bosco, aby jej posvětil. Zřejmě s ohledem na dona Ruu jej postavil pod ochranu svatého Michaela. Na začátku roku 1887 se Don Bosco přesvědčil, že mu zdraví už nedovolí uskutečnit plánovanou cestu do Francie, ale za každou cenu se chtěl ještě vypravit do Říma k posvěcení jeho nového kostela Nejsvětějšího Srdce Ježíšova na Castro Pretorio. Jeho průvodci byli sekretář Viglietti a don Rua, který ho kdysi doprovázel také na první cestě do „Věčného města“.

Vyjeli z Turína 20. 4. 1887 a po krátkých zastávkách v různých městech, kde už byli salesiáni nebo Dcery Panny Marie Pomocnice nebo aspoň význační spolupracovníci, dorazili 30. dubna do Říma. Donu Boskovi tolik leželo na srdci setkat se ještě jednou se Svatým Otcem. Jak Don Bosco, tak don Rua přijeli do Říma zcela vyčerpaní. Dona Ruu vyčerpávala především obšírná korespondence, které musel věnovat na cestách celé dny a často i kus nočního odpočinku. Přesto zůstal i v Římě věrný svému zvyku vstávat velmi časně a jít do chrámu sloužit mši svatou. Přemáhal svou únavu, jak jen mohl, takže při jeho obvyklé, už obecně známé hubenosti, téměř nikdo nepozoroval, že se sotva drží na nohou. Druhý den, když se v sakristii vkleče připravoval ke mši, začal omdlévat. V čas to zpozoroval kostelník, přiskočil a zachránil ho před pádem. Když se don Rua trochu vzpamatoval, doprovodil nebo lépe donesl ho kostelník do pokoje v prvním patře, kde don Rua znovu omdlel. Kostelník přivolal křikem dalšího spolubratra a společně uložili na smrt bledého a nehybného Ruu do postele a pomocí octových masáží i inhalací jej přivedli k vědomí. Sotva se vzpamatoval, poděkoval Rua za péči a poslal je po své práci. Po krátkém odpočinku sestoupil znovu do sakristie a šel sloužit mši svatou. Omdlení připisoval šálku kávy, kterou den před tím ještě na cestě vypil.

Zpráva o příjezdu Dona Boska se bleskurychle roznesla po celém Římě a začal nával ctitelů ke světcí. Přicházeli nejen jednotlivé, ale celé útvary seminaristů, spolků, řeholních komunit a jiní. Byly to perné dny práce pro oba světce.

Památná byla audience u papeže Lva XIII. v předvečer posvěcení nové baziliky Nejsvětějšího Srdce Ježíšova, kterou vykonal protektor salesiánů, kardinál Parrocchi 14. 5. 1887. Papež projevoval Donu Boskovi velkou úctu. Na konec audience byl povolán také don Rua, jeho uvítal papež: „Ach, to jste vy, don Rua, vikář Kongregace! Výborně! Jak slyším, byl jste ve škole Dona Boska už od dětství. Pokračujte v začatém díle a uchovejte si ducha Zakladatele!“ Na to odvětil don Rua: „Zajisté, Svatý Otče, doufáme, že s Vaším požehnáním zasvětime svůj život až do posledního dechu dílu, kterému jsme se oddali do mládí!“

Na to následovalo představení Boskova sekretáře a řeč se stočila na práci salesiánů. Don Bosco poznamenal, že jeho syny není třeba k práci povzbuzovat, ale spíše brzdit. Svatý Otec odpověděl: „Víme, je třeba rozumně se držet míry. Tělo žádá také náležitý oddech.“ Tu vpadl don Rua: „Svatý Otče, jsme ochotni poslouchat, ale Vaše Svatost musí vědět, že kdo nám v této věci dává špatný příklad, je právě Don Bosco.“ Všichni se usmáli.

16. 5. 1887 sloužil Don Bosco v nové bazilice Nejsvětějšího Srdce mši svatou u bočního oltáře Panny Marie Pomocnice křesťanů. Často se při ní zastavoval a vzdychal. Před jeho duchovním zrakem vyvstal opět výjev onoho slavného prvního „snu“ v devíti letech a ujištění Panny Marie: „Svým časem pochopíš!“ Nyní pochopil, že dílo, které mu už tenkrát světil Pán pro záchranu mládeže, dostalo korunu touto budovou baziliky Nejsvětějšího Srdce Ježíšova v srdci křesťanstva. Jeho osobní práce dospěla ke konci a stojí před ním odchod ze země a nástup do věčnosti.

Večer 20. května byli opět v Turíně. Vstoupili ihned do baziliky Panny Marie a Don Bosco přijal eucharistické požehnání, které mu i všem přítomným udělil don Rua.

V předvečer svátku Pomocnice křesťanů 23. května podal don Rua obsáhlý a poutavý referát o pobytu v Římě a svěcení chrámu všem přítomným salesiánským spolupracovníkům. Don Bosco seděl v kněžišti vedle biskupa Leto a oči všech byly stále upřeny na něho. Trvalo mu to přes hodinu, než se po konferenci a pobožnosti dostal přes sakristii ke schodišti vedoucímu k jeho pokojům. Tak se kolem něj tlačil zástup přátel a spolupracovníků.

V červenci se ještě vypravil na dostaveníčko svých bývalých chovanců, kněží i laiků do Lanzo Torinese. Také tam mluvil don Rua. Řekl: „Každý chovanec oratoře musí ve svém způsobu života

uplatňovat rady a přání Dona Boska, které za svého pobytu ve Valdoccu opět a opět slyšel a musí si umiňovat: „Ať jsem kdekoliv, všude musí být na mně patrné, že jsem ve škole Dona Boska!“

20. října byl Don Bosco i s donem Ruou opět ve Foglizzo, aby předal roucho kleriků 94 salesiánským novicům. Při tom prohlásil: „Příští rok už sem nepůjedu, ale přijde místo mne don Rua!“

24. listopadu předal Don Bosco řeholní roucho ještě polskému knížeti Augustinu Czartoryskému a třem jiným kandidátům z Polska, Francie a Anglie v bazilice Panny Marie v Turíně.

A ještě 6. prosince doprovodil don Rua vetchého stařečka do baziliky, aby předsedal slavnosti rozloučení s prvními salesiánskými misionáři odjíždějícími do Ekvádoru. To však bylo už opravdu naposled.

17. kapitola

Při smrti otce (1887–1888)

7. prosince se objevil v Turíně Msgre. Cagliari z Ameriky. Jen zázrakem nezahynul při strašném pádu z koně do propasti v Kordillerách a sotva se trochu zotavil, slyšel naléhavý vnitřní příkaz: „Jed' hned do Turína a stůj při umírajícím Donu Boskovi!“ S ním přijelo do Turína několik vynikajících pánů z Chile, kteří chtěli ještě spatřit světce a mluvit s ním. Don Bosco byl však už tak slabý, že sotva mluvil. Po chvíli rozhovoru vstávali oni páni, omlouvali se za vyrušení a sdělovali, že jedou do chrámu Panny Marie, aby se tam modlili za jeho uzdravení. Don Bosco na to odvětil: „Nikoliv, milí pánové. Nemodlete se za mé uzdravení, ale vyprošujte mi raději milost dobré smrti! Tak přijdu brzy do nebe a odtamtud budu moci svým synům pomáhat mnohem více, aby mohli pracovat ke slávě Boží a spásě duší.“

V tutěž dobu se objevil v oratoři i Msgre. Doutreloux, biskup z Liège v Belgii, který tolik toužil po tom, aby salesiáni otevřeli ústav v jeho diecézi. Don Bosco mu už nedal vzkázat, že pro nedostatek personálu nelze vyhovět jeho žádosti. O svátku Neposkvrněné 8. prosince vyprávěl Don Bosco svým synům se slzami v očích, že se mu zjevila Panna Maria a ujistila ho, že je to vůle Boží i její, aby salesiáni otevřeli v Liège ústav ke cti Nejsvětější Svátosti. Právě v Liège kdysi začaly první veřejné průvody „Božího Těla“ k uctění Nejsvětější Svátosti. Mělo se stát záležitostí salesiánů, aby tam tuto úctu Spasitele v Eucharistii opět obnovili v řadách mládeže a užívali jí jako mocného nástroje výchovy.

Mnozí doufali, že se Don Bosco dožije ještě zlatého jubilea kněžství 6. 6. 1891, ale don Rua a ti, co byli světci nejbliže, pozorovali, jak se smrt rychle blíží a že jen zázrak by tu mohl ještě pomoci. A don Rua si uvědomoval také, jak je důležité, aby Don Bosco zajistil i po právní stránce řádné převedení ústavů, které byly vedeny jako jeho jmění na nástupce tak, aby daně z převodu neubily celé dílo stále zatížené velkými dluhy. Don Bosco upravil své poslední pořízení v této věci tak, aby po jeho smrti nedošlo k tahanicím s berními úřady.

Ještě 20. prosince si Don Bosco toužebně přál vyjet si do turínských ulic a šlápnout naposled na dlažbu těch ulic, po kterých se tolik naběhal. Don Rua mu zařídil tuto projížďku kočárem a doprovázel ho na ní. Byla to poslední společná cesta po Turínu.

23. prosince se Don Bosco náhle obrátil na spolubratra dona Bonettiho, který byl u něj, stiskl mu ruku a prosil ho se slzami v očích: „Bud' vždycky mocnou oporou dona Ruy!“ Na Štědrý den donesl Msgre. Cagliari ve slavném doprovodu spolubratrů a domácích Donu Boskovi svátostného Ježíše jako pokrm na cestu do věčnosti. Po vánocích, před koncem roku, rozeslal don Rua do všech ústavů okružní list, kterým podával spolubratrům zprávy o průběhu nemoci Dona Boska. Mezi jiným psal: „Don Bosco nám včera říkal: doporučuji salesiánům denní svaté přijímání a úctu k Panně Marii Pomocnici křesťanů. Když jsem mu navrhl, že by to mohlo být vhodné heslo na příští rok, odpověděl: „To musí být heslo na celý život!“ Přistoupil však na to, aby to bylo heslem programu na příští rok 1888!“

Usilovné modlitby za uzdravení otce vysílané k nebi z desetitisíců srdcí a hrdel spolubratrů, chovanců, spolupracovníků a přátel na mnoha místech světa, se zdály se mít nadějný úspěch. Od 2. ledna se začal Boskův zdravotní stav zlepšovat a 7. ledna prohlásil on sám sekretáři donu Lemoyneovi: „Cítím se dnes tak dobře, jako bych ani nikdy nebyval nemocen. Co může Bůh svou všemocí, do-

sahuješ ty, ó Maria, svou přimluvou. Ještě zřejmě nenadešla má poslední hodina. Bude to možná brzy, ale teď právě ještě ne.“

V této době se světec věnoval téměř výhradně donu Ruovi. Jednou se několik dní před smrtí Don Bosco díval dobrotivě a mlčky na svého vikáře i nástupce a pak naráz zvolal: „Fatti amare – Snaž se, aby tě měli rádi!“ Tato slova se stala donu Ruovi svatým odkazem a všichni, kdo ho znali, mohli pozorovat, jaká změna se s ním stala v tomto ohledu.

O čem všem hovořili, nevíme, protože to patrně zůstalo utajeno v Ruově duši. Víme jen, že mu vyprávěl o zjevení Panny Marie v doprovodu jiných světců, že v tom bylo tolik světla, až se všechno ostatní světlo ztrácelo jako temnota a že mu Panna Maria oznámila brzké uzdravení jednoho smrtelně nemocného novice. Na dona Ruu toto vyprávění zapůsobilo drtivě: „Jak může on být nástupcem člověka, kterému se dostávalo tolik a tak velikých, mimořádných Božích darů?“

Když v těch dnech přijel z Říma salesián don Sala, chtěl Don Bosco vědět, kolik dluhů leží ještě na nové bazilice Nejsvětějšího Srdece. Nikdo neměl odvahu říct mu pravdu, vždyť to byl na tu dobu obrovský dluh – přes 600 000 lir.

Zlepšení Boskova zdravotního stavu netrvalo dlouho. 25. ledna se stav náhle zhoršil a bylo vidět, že Don Bosco spěje rychle ke konci. 29. ledna přestal mluvit, jen chvílemi mohl pronést několik slov. Dona Ruu začaly trápit úzkosti, zda se o Boskův pohřeb bude mít starat on – vikář – či zda to spadá do kompetence jiného spolubratra. Prosil jednoho ze sekretářů, kteří se střídali ve službě u umírajícího, aby se na to nějak vhodně světce zeptal. Don Bosco projevil údiv a zvolal: „Don Rua si dělá takové starosti? Inu, on by nerad zasahoval do práv někoho jiného. Řekni mu,“ odvětil Don Bosco, „že oratoř a celá Kongregace se podobá domu. Víš, co se děje, když začne pršet na střechu domu? Kapky, které dopadly na nejvyšší hřebenové tašky, stékají na druhé, třetí až na poslední dolů. Řekni tedy donu Ruovi, ať se uklidní. Voda steče z nejvyšší tašky na tu, co je pod ní a nebude mít při tom žádných těžkostí.“

31. ledna o půl druhé hodině v noci začal světcův smrtelný zápas. Don Rua si vzal štolu a začal modlitby za umírajícího, které se začal modlit už 2 hodiny před tím. Rychle byli přivoláni ostatní spolubratři, představení, přispěchal také Msgre. Cagliari. Don Rua mu předal štolu, klekl k umírajícímu, naklonil se k jeho uchu a se slzami v očích mu říkal: „Jsme zde, vaši synové a prosíme vás pokorně za odpuštění všech nepříjemností, které jste pro nás musel vytrpět. Na znamení odpuštění a vaší lásky k nám, udělte nám ještě jednou své požehnání.“ Všichni sklonili hlavu a don Rua uchopil světcovu pravici a naposled jí požehnal přítomné i nepřítomné svolávaje při tom na všechny také požehnání Panny Marie Pomocnice křesťanů.

I v této poslední chvíli se tito dva světci opravdu dělili o vše na polovinu.

Ve tři čtvrtě na pět vydechl Don Bosco naposled. Biskup Cagliari hluboce dojat, předříkával „Subvenite omnes sancti Dei – Všichni svatí Boží, chvátejte na pomoc“ a hned na to se všichni pomodlili žalm „De profundis – Z hlubin volám k Tobě, Pane!“

Na to povstal don Rua a se slzami v očích i hlasem zvolal: „Teď jsme dvakrát sirotky. Ale počtěšme se! Ztratili jsme otce na zemi, ale dostali jsme ochránce v nebi. Ukažme se ho vždy hodnými tím, že budeme následovat jeho svatý příklad.“

Ještě dlouho zůstal pak klečet u mrtvoly. Na to sestoupil do baziliky a obětoval mešní oběť za zemřelého. Po ní se vrátil do svého pokoje, sestavil telegrafická úmrtní oznámení Svatému Otcovi, salesiánským inspektorům a předním dobrodincům, sepsal okružní list všem spolubratrům, Dcerám Panny Marie Pomocnice i spolupracovníkům, ale každou chvíli se vracel do pokoje Dona Boska, aby se tam modlil u zemřelého a čerpal u něho inspiraci i sílu. V okružním listu vyslovuje opět své hluboké přesvědčení, že Don Bosco je už v nebi, a bude odtamtud svými přimluvami pomáhat salesiánskému dílu více, než mohl v poslední době svého krušného života.

Kde kdo se chtěl ještě rozloučit s Donem Boskem. Don Rua s ostatními představenými vyjednávali urychleně s městskými úřady o povolení pohřbit světce buď v kryptě pod bazilikou Panny Marie, nebo v hrobce, kterou mínili k tomu účelu zřídit v prostoru mezi horním a dolním dvorem v ústavu na Valsalice na periférii města. Zatím byla mrtvola světce oblečena v kněžská roucha a posazena do křesla – vystavena v kostelíku svatého Františka Saleského. Obrovské zástupy lidí se valily do oratoře a procházely ustavičně okolo zemřelého. Když pozdě večer nával přestal, don Rua přišel do kostela,

klekl co nejbliže u mrtvého a modlil se tam až přes jedenáctou hodinu noční. Jeho vzhled byl při tom vážný, ale i tajemně slavnostní. Rovněž celý následující den trval nepřetržitý proud ctitelů Dona Boska. Jednání s úřady se vleкло a bylo třeba vykonat potřebné obřady.

Ráno 2. února byla mrtvola již uložena do rakve, přenesena do baziliky a biskup Cagliero sloužil pontifikální bohoslužbu za zemřelého.

Odpoledne o půl čtvrté hodině začal pohřební průvod městem a za udivujícího slunečního světla a bezvětří trval až do šesté hodiny večer. Don Rua s ostatními vrchními představenými kráčel s hlavou hluboce skloněnou hned za rakví. Očití svědkové odhadovali stav účastníků na pohřbu Dona Boska na 200 000 lidí. Jelikož záležitost pohřebního místa ještě stále nebyla vyřešena, vrátil se průvod i s rakví zpět. Rakev byla uložena potají ve světničce jednoho z představených a teprve následujícího dne, když došel souhlas městské správy k pohřbení na Valsalice, byla dvojitá rakev se světcem převezena potichu do tamního ústavu. Hrobka však nebyla ještě hotová. Rakev proto byla uložena v ústavní kapli a teprve 6. února byly světcovy pozůstatky konečně řádně pohřbeny v nové hrobce. Mezitím 4. února navštívil don Rua v doprovodu biskupa Cagliera a několika členů představenstva Kongregace turínského arcibiskupa kardinála Alimonda, aby s ním jednali o otázce nástupce Dona Boska, neboť listina, kterou Svatý Otec Lev XIII. v roce 1884 potvrdil dona Ruu za světcova vikáře a jeho nástupce, nebyla nikde k nalezení. Kardinál radil, aby don Rua podal Svaté Stolicí stručnou informaci o stavu věci.

Hned po světcově pohřbu byly 7. 2. 1888 přečteny spolubratrům a jiným přítomným dva dekry papeže Urbana VIII. o počínání, jaké je třeba zachovávat v projevech úcty kandidátům svatosti, aby se neprojudikovalo celé šetření o jejich svatosti a úctě jim přikazované a již následující den sděloval don Rua spolubratrům, že kardinál Parocchi, vikář Svatého Otce doporučuje, aby se co nejrychleji zahájil diecézní proces o svatosti Dona Boska.

IV. část

Nástupce Dona Boska

18. kapitola

Papežské potvrzení

Hledět nahradit Dona Boska, uplatnit všude ducha Dona Boska a počínat si ve všem jako on, to bylo nejvyšším úsilím a cílem dona Ruy. Hned 8. února rozeslal všem spolubratrům aspoň krátký výťah duchovní závěti Dona Boska. Stálo tam: „Váš první představený zemřel, ale náš pravý představený Ježíš Kristus neumírá! Váš rektor zemřel, bude však zvolen jiný, který bude pečovat o vás a vaši věčnou spásu. Naslouchejte mu, milujte ho, poslouchejte ho a modlete se za něho, jak jste to dělávali za mne!“ A don Rua nakonec připojil: „Drazí spolubratři, poslouchám rady, kterou nám dal velmi obětavý a hodný spolupracovník – heslem při volbě nového představeného i pro celý náš život budiž: „Svatý život synů je důkazem svatosti otce!“ To zajisté zvětší radost milovaného Dona Boska, který, jak rádi doufáme, byl už přijat do náruče Boha a my z toho budeme mít veliký prospěch.“

Téhož dne zaslal do Říma kardinálu Parocchi, vikáři Svatého Otce a ochránci salesiánů dopis s připisem Svatému otci, kterým prosil, aby jmenoval někoho jiného a vhodnějšího za nástupce Dona Boska a jej zbavil tohoto těžkého úřadu. Sliboval zároveň, že s Boží pomocí učiní vždy vše, co bude v silách k dobru salesiánské společnosti, ať mu bude přiděleno jakékoliv místo.

Zcela jinak však smýšleli jeho spolubratři. Také oni s biskupem Cagliem v čele poslali kardinálu Parochimu své psaní: „My v úctě podepsaní bychom měli velikou radost, kdyby Svatý Otec potvrdil v úřadě vrchního představeného skromné společnosti svatého Františka Saleského, zmíněného kněze Michala Ruu. On byl totiž už od Dona Boska označen a navržen za jeho nástupce a to právě na návrh Svatého Otce, který chtěl právě tím zajistit blaho a rozkvět salesiánské společnosti. Protože jsme členy prvního představenstva společnosti, známe dobře nejen smýšlení voličů, ale i všech spolubratřů. Můžeme proto s naprostou upřímností ujistit, že zpráva o potvrzení otce Ruy v úřadu vrchního představeného by byla přijata nejen s naprostou poslušností, ale i s upřímnou srdečnou radostí. Dodáváme, že kdyby mělo dojít k pravidelné zákonité volbě, určitě by naprosto jednohlasně byl zvolen don Rua. A stalo by se to i z úcty k Donu Boskovi, který ho vždy považoval za svého prvního důvěrníka a za svou pravou ruku. A stalo by se tak i pro všeobecnou úctu k jeho ctnostem, pro jedinečnou zručnost v řízení Společnosti, stejně jako i pro jeho vyzkoušené a uznávané schopnosti ve vyřizování záležitostí, které tolikrát prokazoval pod vedením našeho nezapomenutelného Zakladatele!“

Toto prohlášení bylo velmi milé kardinálovi i Svatému Otci, protože tak byly rozptýleny pochybnosti některých členů kurie, zda nebude krajně obtížné nebo nemožné najít člověka, který by se mohl stát Boskovým nástupcem. Někteří už delší dobu tvrdošíjně šířili názory, že se Boskovo dílo po jeho smrti zhroutí.

Kardinál Parocchi dosáhl už 11. února od Svatého Otce Lva XIII. žádané potvrzení dona Ruy v úřadě vrchního představeného a s radostí to obratem sděloval Msgre. Cagliemovi. V novém dekretu je zmínka také o původním dekretu v této věci, vydaném papežem na žádost Dona Boska již 27. 11. 1884, který se však patrně do Turína vůbec nedostal.

Sotva měl don Rua v rukou tento důležitý dokument, hned se vydal do Říma složit Svatému Otci svůj hold. Již 20. února se v bazilice sv. Petra účastnil svatořečení Jana de la Salle, zakladatele školských bratří, jejímž chovancem v Turíně byl ve svém dětství, než přešel k Donu Boskovi. 25. února byl přijat papežem a dostalo se mu cti mít přednost před jinými. Sotva jej papež spatřil, zvolal: „Done Ruo, vy jste tedy nástupcem Dona Boska. Vyjadřuji Vám soucit nad jeho ztrátou, ale vyjadřuji Vám i svou radost, protože Don Bosco byl světec, který vám bude jistě z nebe pomáhat.“

Na Ruovu odpověď, že salesiáni budou svou lásku k papeži, kterou jim Don Bosco tolik vštěpoval, dokazovat především svou věrností a poslušností k církvi a svou neúnavnou prací pro čest Boží a spásu duší, řekl papež: „Dobře, pokračujte ve svých svatých dílech, ale hleďte především na to, abyste se pevně zakotvili. Pro nejbližší dobu není třeba rozšiřovat své dílo, ale snažte se, abyste už založené ústavy udrželi a připravili jejich rozvoj!“

Na to don Rua: „Právě totéž mi písemně doporučil náš drahý Don Bosco. Dal mi ve svých pamětech pokyn, abychom v nejbližší době odsunuli otvírání nových ústavů, abychom mohli vylepšit stav personálu v ústavech již existujících.“ V dalším vyzvedl, že svatý Don Bosco ještě na smrtelné posteli zdůrazňoval svým synům, aby kdekoliv budou, všude podporovali autoritu papeže a šířili úctu, věrnost a poslušnost k církvi a její hlavě. Tu zvolal papež: „Je vidět, že Don Bosco byl opravdu světec jako svatý František z Assisi, který rovněž před svou smrtí odporoučel opět a opět svým duchovním synům, aby byli oddanými syny a oporami církve i její hlavy. Poslechněte těchto naléhavých připomínek svého zakladatele a Bůh vám jistě neodepře své požehnání.“

V několika následujících dnech, co ještě zůstal v Římě, hledal informace o potřebných postupech k brzkému zahájení beatifikačního procesu milovaného Otce a Učitele.

Po návratu do Turína 28. února svolal hlavní radu představených společnosti a sdělil jim pokyn kardinála Parocchi, aby ihned začali sbírat zprávy a svědectví o životě a ctnostech Dona Boska i o milostech a divech, které by se staly na jeho přimluvu tak, aby bylo možné co nejdříve zahájit diecézní proces blahověření. Pověřen tím byl zvláště don Bonetti, ale don Rua oběžným listem z 11. března zapojil do tohoto díla všechny spolubratry a celé salesiánské dílo. Odezva byla úžasná. Nemíjel téměř den, aby nepřicházely zprávy o mimořádných vyslyšeních na přimluvu Dona Boska a krásná prohlášení obdivu a vděčnosti od vlivných lidí s naléháním, aby byl co nejrychleji zahájen beatifikační proces. Mezi těmi připsy byl také od Karla Gastiniho, jednoho z prvních chlapců Dona Boska, který byl teď předsedou Sdružení bývalých chovanců.

Dochovala se písemná odpověď dona Ruy. V ní po vřelém poděkování za projev soustrasti a uznání lásky Dona Boska píše mezi jiným: „I když se mé srdce nemůže rovnat srdci Dona Boska, přece chci udělat, co bude v mých silách, abych Vám dokázal svou bratrskou lásku při každé příležitosti. Vždy budu ve vás vidět syny Dona Boska, předmět tak úžasné lásky našeho oplakávaného Otce a vždy vás budu považovat za své drahé bratry. Prosím tě, abys to sdělil všem členům sdružení.“

A v odpovědi spolubratřím v Argentině doznával: „Veliká láska, která naplňovala srdce našeho milovaného Dona Boska, rozžehla jeho příkladem i slovem také plamínek lásky, který vložil Bůh do mého srdce. Vyrůstal jsem přece na výsluní jeho lásky. I když jsem jako jeho nástupce nezdědil všechny jeho velké ctnosti, přece jasně cítím, že mi Bůh udělil jeho velikou lásku k jeho milovaným synům. Věnuji vám všechny své dny, ba všechny chvíle svých dnů. Tak je to správné, když vás Bůh svěřil mé péči. Proto na vás myslím, za vás se modlím a pracuji pro vás jako matka pro své jediné dítě. Za to od vás žádám jen jedno: staňte se všichni svatými – velkými svěťci! Doporučuji vám naléhavě: prchejte i před stínem hříchu. Ve svém způsobu života se řiďte vzorem našeho Dona Boska, který se tak mimořádně řídil vzorem Ježíše Krista. Odvahu, mojí draží synové! Když císař Titus, pohan, považoval za ztrátu den, ve kterém by nebyl vykonal něco dobrého, oč více bychom měli my považovat za ztracený den, kdy bychom opomenuli konat dobré, ač nám k tomu Boží Prozřetelnost poskytuje tolik příležitostí. Pamatujme, že my křesťané, my salesiáni, musíme jít v dobrém stále kupředu a s lítostí považovat za ztracenou každou chvíli dne, kdy jsme byli leniví nebo vlažní na cestě své duchovní dokonalosti!“

1. 3. 1888 se slavila v bazilice Panny Marie v Turíně slavná bohoslužba „In trigesima“ třicátého dne smrti. Promluvu převzal turínský arcibiskup kardinál Alimonda, který pak byl i hostem u stolu. Tu se obrátil na dona Ruy s otázkou: „Ustaly snad důkazy Boží přízně a milosti od doby, kdy Don Bosco odešel do slávy nebes?“ don Rua odpověděl: „Musíme doznat, že Don Bosco si od vstupu do nebe nedopřává odpočinku, ale pracuje dále a ještě intenzivněji.“ A dodal: „V den smrti Dona Boska byli naši spolubratři v Paříži ve velikých starostech a úzkosti. Chyběly jim peníze ke koupi domu v Menilmontant – celých 30 000 lir – a termín končil. Tu nám telegrafovala jistá osoba, že chce věnovat na salesiánské dílo určitý dar, ale ráda by věděla, zda má poslat peníze do Turína nebo je má předat salesiánům v Paříži. Odpověděli jsme jí obratem, aby je předala na adresu v Paříži. Obnos byl dokonce ještě větší, než bylo nutně zapotřebí ke koupi domu.“

O svátku svatého Josefa 19. 3. podával don Rua všem spolubratřím referát o svém pobytu v Římě a mezi jiným napsal: „Další myšlenka, která mi utkvěla, je, že se smíme považovat opravdu za šťastné, že jsme syny tak velkého otce. Naši přední starosti musí nyní být udržet začaté dílo a časem je rozvíjet dále. Musíme se však také držet vzorně metody výchovy, které nás naučil slovem i příkladem. Dále musíme v řeči i v jednání následovat vzor, který nám v něm dobrotivý Bůh dal. To jsou, milování

synové, směrnice, kterými se chci dávat vést při výkonu svého úřadu, ale to ať je také cílem a snahou každého salesiána!“

Brzy na to psal svému milovanému spolubratrovi a příteli z mládí P. Angelovi Saviovi, misionáři v Patagonii. „Vzpomínám si ještě na ten sen, který nám vyprávěl kdysi Don Bosco, že viděl nás dva táhnout káru? Jak víš, tvrdil, že mne viděl, jak táhnu tu káru a ty že ji tlačíš. Nelze dnes mluvit o splnění tohoto prorockého snu? Mně bylo uloženo táhnout káru naší Společnosti – odtud z mateřince. Ty v Patagonii – na samém konci světa tlačíš káru naší Společnosti kupředu. A to po tolika změnách a zvratech, které se zdály, že znemožní splnění toho snu. Buď tak dobrý a modli se za mne, protože já se celý třesu při pomýšlení na zodpovědnost.“

19. kapitola

Rok smutku (1888–1889)

Rok 1888 byl pro dona Ruu rokem smutku. V tom roce nevyjel z oratoře nikam, ani do nejbližších ústavů, kam Don Bosco chodíval aspoň dvakrát, třikrát do roka na význačné oslavy. Měl stále na očích tu velkou ztrátu a všemožně se snažil nahradit zemřelého Otce. Práce mu nechyběla. Po celý tento rok pokračoval v pravidelném nedělním hlásání Božího slova v chrámu Panny Marie Pomocnice.

Stejně tak jako Don Bosco, věnoval nyní zvláštní péči chovancům nejvyšších tříd gymnázia, aby jim pomáhal ve volbě povolání. Také představeným v misiích v Argentině kladl na srdce starost o nová kněžská a salesiánská povolání a zdůrazňoval, že škola latiny má v tomto ohledu výjimečné postavení. Docházelo mnoho žádostí o nové ústavy, ale v tom nechtěl don Rua vyhovět žádné, kromě těch, které přislíbil již Don Bosco. Velikým křížem nejen vrchního představeného, ale všech představených i celé Společnosti, byly velké dluhy, které po Donu Boskovi zůstaly, zvláště kvůli chrámu Nejsvětějšího Srdce v Římě. Jejich výše se pohybovala okolo 600 000 lir, což byla převeliká suma i na instituce daleko známější s velkým štábem dobrodinců. Podle směrnice Dona Boska don Rua i všichni členové hlavní kapituly mlčeli o výši dluhů před všemi, aby nevznikly paniky a pomluvy.

Životopisec Don Boskův a nyní historik Společnosti, Otec Lemoyne, ujišťuje, že don Rua si při přejímání Boskova dědictví dojednal s Pánem Ježíšem, že ze své strany se nebude vyhýbat žádné oběti, ale za to mu Pán kromě potřebných prostředků na udržení dosavadního díla zajistí příliv alespoň 1 000 lir denně na splácení dluhu za kostel Nejsvětějšího Srdce v Římě.

Nemáme zprávy, jak fungovala tato dohoda uzavřená pravděpodobně, podle obecného přesvědčení udržovaného v oratoři, hned když v den své smrti Don Bosco Ruovi předal své dílo. Faktem je, že ohledně Boskovy důvěry v Prozřetelnost učinil don Rua v diecézním beatifikačním procesu tuto výpověď: „Don Bosco skládal všechnu svou důvěru v Boží Prozřetelnost, ve své úsilí a námahy. Ve své poslední nemoci věděl dobře, jak veliký dluh bylo ještě třeba splácet za postavení kostela Nejsvětějšího Srdce Ježíšova v Římě i za jiné podniky. Zakázal mi sdělovat veřejnosti velikost tohoto dluhu, ale ujistil mne jinak, že nám nepochybí pomoc Prozřetelnosti. Výsledek skvěle ověřil jeho neomezenou důvěru. Po jeho smrti jsme mlčeli o své krajně tísnivé situaci, ale začalo hned docházet tolik darů, že jsme nejen mohli pokrývat výlohy běžného života, ale mohli také odkládat průměrně tisíc lir denně na splátky dluhů. A to trvalo celý ten rok. Tak jsem mohl ještě během toho roku splatit do Říma přes 140 000 lir. Největší údiv budilo to, že nám tyto peníze přicházely ze zdrojů naprosto neznámých. Tak jsme například dostali poukázku na 60 000 franků od někoho, kdo nechtěl vůbec udat své jméno.“

Další velkou starostí nového vrchního představeného bylo rozmnožit počet spolubratrů v misijních ústavech – stanicích. Už 10. března odjížděla malá skupina nových misionářů do Argentiny. V říjnu následovala druhá vedena Msgre. Fagnanou a v listopadu se chystala třetí. Všichni, kdo žili v oratoři a vůbec všichni, kdo s ním přicházeli častěji do styku, mohli pozorovat, jak se don Rua stával stále více skutečným Donem Boskem. A to bylo opravdu snem jeho celého života. V dětství poznal tohoto světce a v krátké době si učinil velké předsevzetí, že se bude snažit poznávat jej stále lépe a následovat seč síly stačí. Od chvíle, kdy složil své první řeholní sliby, se toto předsevzetí proměňovalo v ustavičně rostoucí hrdinný závazek: poslouchat i nejmenšího pokynu Otcova a následovat jeho příkladu v každém ohledu. Nejtěžší a nejhrouzavější úsek cesty dona Ruy k salesiánské svatosti však začal smrtí Boskovou. Zůstal teď sám na nejvyšším místě v čele tolika spolubratrů, kteří v něm viděli a chtěli vidět skutečného svatého Boska. A on si toho úkolu byl plně vědom. Po celý život uměl velmi mistrně a přirozeně ukrývat lesk svých ctností tím, že každý úspěch a celý udivující rozkvět díla pod

jeho vedením zcela přesvědčivě připisoval jedině svatosti Dona Boska. Pěkně se však ukázalo právě o slavnosti Panny Marie Pomocnice křesťanů, jak nenuceně a docela přirozeně „vrostl“ don Rua do role Dona Boska. Všichni zpočátku postrádali přítomnost světce Mariina, ale když v předvečer na slavnostní schůzi salesiánských spolupracovníků don Rua přišel a prostince usedl do křesla, ve kterém při dřívějších podobných příležitostech sedával Don Bosco, všichni přítomní měli na chvíli dojem, že tam sedí opravdu Don Bosco. A také hned po schůzi obklopili tito dávní přátelé a spolupracovníci dona Ruu právě tak přátelsky a nenuceně, jak to činili s Boskem. Rovněž o slavnosti se valily stejně velké zástupy věřících k donu Ruovi do sakristie a prosili ho o modlitbu, o požehnání, o medailku Panny Marie, jako to činivali za života světce. Don Rua jim věnoval celé dopoledne, i velkou část pozdního odpoledne. Podobně večer po slavnostním mariánském průvodu a skončení oslav se kolem dona Ruy shromáždilo na dvoře tolik spolupratrů kněží, kleriků i chovanců, že to opět vyvolávalo iluzi: „Tam je Don Bosco!“

Také na výročním sjezdu bývalých chovanců zaznělo stejné prohlášení: „Don Bosco není mrtev, žije v donu Ruovi, žije ve svém velikém nesmrtelném díle!“ Začalo se už tehdy mluvit o postavení pomníku Donu Boskovi. Jedni bylo pro to, jiní navrhovali každoroční sjezd a pouť k hrobu světce, ale nakonec se shodli v tom, že památku Boskovu uctí nejlépe tím, že svou vděčnost i důvěru přenesou na jeho nástupce Ruu. Ten si přál, aby se i nadále sjížděli do Turína k oslavě jmenin Dona Boska 24. června a po slavných bohoslužbách se společným svatým přijímáním putovali k hrobu světce na Val-salice. V tom smyslu vybízel k organizování bývalých chovanců i inspektory a ředitele vzdálených ústavů a připomínal, aby se mluvilo o při těch příležitostech „o četných milostech“, kterých se dosahuje na jeho přímluvu.

8. června 1888 rozeslal don Ruu salesiánským domům brožurku „papežských výsad pro řeholníky“, o které Don Bosco v posledních letech života tolik usiloval, aby zajistil své Kongregaci bezvýhradnou samostatnost a svéprávnost. Don Rua označil tyto „Výsady“ za „dar Boží dobroty“. Při tom je nápadné, že po stránce občansko-právní Don Bosco ani don Rua nejen se nedomáhali, ale nechtěli ani přijmout státní uznání salesiánské společnosti jako řeholní právní osoby tam, kde se jim to nabíze-lo jako v roce 1889 v Chile a ve Španělsku. Dávala se přednost obecně platnému občanskému spolko-vému právu.

Ještě před koncem roku smutku začal don Rua pomýšlet na vymalování a výzdobu baziliky Panny Marie Pomocnice. Bude se snad při této práci opakovat, co se dělo při stavbě kostela, že Don Bosco mohl v roce 1868 prohlásit s naprostou pravdivostí: „Každá cihla a každý kámen v této budově jsou plodem nějakého milostivého zásahu Panny Marie!“

Don Rua vyhotovil otevřený dopis, kterým prosil o pomoc a navrhoval tři prostředky ke sbírání financí:

Odložme každý týden něco stranou na dobročinnost a podporu náboženství, jak doporučoval už svatý Pavel prvotním křesťanům.

Přinesme občas nějakou oběť nebo se vzdejme nějakého výdaje. Například cesty, zábavy, koupě šatů apod. I v kuchyni se snad podaří někdy nějaká úspora.

Kdo míní darovat část svého majetku na dobrá díla, ať poslechne dobré rady a učiní tak ještě za života. I když to bude malý dar, může být svědkem, jak je jeho daru upotřebeno. Po smrti mohou vyvstat velké, nečekané obtíže a může dojít k hádkám i sporům. Z toho nemají dobročinná díla žádný prospěch, ba lidé, kteří se nechávají strhnout žádostivostí a prospěchářstvím, mohou při tom utrpět těžké škody na duši. Naše cesta na věčnost bude lépe osvětlena jednou svící darovanou za života než dvěma po smrti.

Naděje dona Ruy nebyly zklamány. Ze všech stran Itálie i z ciziny docházely dary mariánských ctitelů, kteří zakusili požehnání nebeské matky. Zprávy o těchto vyslyšeních proseb se zapisovaly do zvláštního sešitu a byly uveřejňovány v měsíčníku „Salesiánský věstník“. Při tom bývala často také zmínka o požehnání, modlitbách i medailkách podávaných donem Ruou, jako kdysi Donem Boskem. A výsledky bývaly rovněž podivuhodné!

Tak jistý mladík trpěl padoucníci. Záchvaty se dostavovaly nejčastěji v noci a mladík byl stále v nebezpečí, že se zadusí. Bylo to velké trápení i pro rodinu, protože museli vždy vstávat, aby mu pomohli. Jinoch byl ustavičnými záchvaty už tak vyčerpán, že se nemohl udržet na nohou a musel vlastně stále ležet. Matka si konečně vzpomněla na častá zázračná vyslyšení proseb k Panně Marii

Pomocníci. Vypravila se do oratoře k donu Ruovi a prosila ho i ostatní salesiány o modlitby. Don Rua jí slíbil modlitby své i spolubratří a dal jí medailku Panny Marie, aby jí zavěsila synovi na krk. Ona to udělala a od toho dne se nedostavil ani jediný záchvat. Po roce přišla šťastná matka i s hochem do oratoře a přinesla dar za podivuhodné uzdravení.

Proudy poutníků do chrámu Panny Marie rostly každý den. 21. 5. 1889 měl don Rua referát na schůzi spolupracovníků, jak to zdědil po Donu Boskovi. Mezi jiným prohlásil: „K našemu povzbuzení mohu prohlásit, že máme mnoho důvodů k díkům Bohu i Panně Marii Pomocnici. Často bylo slyšet obavy, že se dílo Dona Boska po jeho smrti rozpadne. On sám však prohlásil, ještě než ulehl v poslední nemoci: „Toužím, abych se brzy dostal do nebe. Odtamtud budu moci být naší Společnosti a svým synům mnohem prospěšnější a budu je chránit.“ A dodržel slovo. Každý den zakoušíme jeho ochranu a pomoc. Můžeme opravdu tvrdit, že máme v nebi nového přímluvce.“ Ta slova zapůsobila hluboce na všechny přítomné. Hrabě z Villeneuve – Floyou, který přivedl na pouť skupinu vynikajících Francouzů, zvolal: „Nemýlím se, když tvrdím, že teď máme dva Dony Bosky. Jeden je v nebi a je tam mocnější a vlivnější než byl na zemi. Druhý je jeho živým obrazem mezi námi!“ A don Rua se opravdu vyznačoval každý den více Boskovou dobrotou srdce.

20. kapitola

Důvěra ve spolupracovníky

Při svěcení náhrobní kapličky nad hrobem Dona Boska na Valsalice don Rua v závěrečném děkovném proslovu neopomenul vybízet přítomné také k vytrvalým modlitbám za duši Dona Boska, přesto, že všichni jsou přesvědčeni, že těch modliteb není třeba, protože je už v nebi. A také následujícího rána již o páté hodině sloužil u oltáře této kaple mši svatou za zemřelého duchovního Otce.

Velkou pozornost věnoval v následujících měsících bývalým chovancům nejen v Turíně, ale ve všech ústavech v Itálii. Ponavštěvoval v krátké lhůtě všechny ústavy a všude se chtěl setkat s bývalými chovanci. Zapůsobilo to všude velmi hluboce a ve většině z nich se probudil zájem o duchovní hodnoty, které získali u salesiánů, zvláště u Dona Boska a také o udržování a šíření jeho díla.

25. června navštívil také ústav v Borgo San Martino, kde ho vítali s velkou slávou a s hudbou ho vedli z nádraží do ústavu. Pojednou umlkla hudba i provolání. Proč? V sousedním domě Dcer Panny Marie Pomocnice křesťanů umírala sestra Filomena Botto na břišní tyfus komplikovaný zánětem ledvin a oboustranným zápalem plic. Konsilium lékařů místní nemocnice prohlásilo její stav za beznadějný a za počátek agónie, která skončí asi během noci. Po večeři zašel don Rua do kuchyně, kde pracovaly spolusestry umírající Filomeny. Velmi se ho dotkl zármutek sester, které ho prosily, aby navštívil umírající, udělil jí požehnání Panny Marie Pomocnice a vzhledem k tomu, že je už na prahu smrti, jí dovolil složit doživotní sliby. Don Rua se chvíli zamyslel a řekl: „Uklidněte se, sestra nezemře. Musí ještě vykonat mnoho dobrého. Teď ji nemohu navštívit, ale oznamte jí, aby se zcela uklidnila. Zítra brzy ráno ji navštívím. Dnes večer o deváté hodině jí udělím požehnání Panny Marie Pomocnice. V tutéž dobu se shromážděte u jejího lůžka a modlete se s ní třikrát Zdrávas Maria.“ Pak šel mezi chovance ústavu a vyzval je, aby se rovněž před ulehnutím pomodlili Zdrávasy o deváté hodině, kdy se je modlily také sestry u lůžka umírající. Za hodinu na to usnula sestra klidným spánkem, ač už 14 dnů nemohla zamhouřit oka. Už ve čtyři hodiny ráno byl don Rua u lůžka nemocné, udělil jí svátostné rozhřešení, podal jí svaté přijímání a přijal její doživotní sliby. V tu chvíli se zdravotní stav nemocné náhle zlepšil. Brzy na to přicházel lékař a tázal se hned ve vrátnici, v kolik hodin sestra Filomena zemřela. Přichvátal do pokojíku nemocné a vyšetřil její stav. Ze všech nemocí a bolestí zbyla jen celková slabost. Zvolal: „To je opravdu zázrak! Z takových nemocí při takových komplikacích bylo uzdravení lidsky zcela vyloučeno!“ Když to bylo sděleno donu Ruovi, usmál se a řekl s pokorou: „Podívejte se, co dělá Panna Maria. Neřekl jsem vám, že se máte zcela uklidnit?“ Sestra Filomena žila pak ještě 25 let a zemřela v Damašku v Sýrii jako představená tamního pozdějšího ústavu.

V roce 1889 končilo třileté období od poslední generální kapituly a podle tehdejších Stanov se měla konat další kapitula. Don Rua ji svolal na začátek září do Valsalice. Konala se od 2. do 6. září pod předsednictvím dona Ruy. Hlavními náměty kapituly byly: studia teologická a filosofická (změna učebních textů); noviciáty a formační domy pro kleriky po noviciátu; prázdniny spolubratrů, chovanců i čekatelů; kde a jak nejlépe je trávit (exercicie o prázdninách); správa osobních majetků spolubratrů;

jednotnost modliteb, pobožností i svátečních, zvláště velikonočních bohoslužeb, ve všech domech; hudba a liturgický zpěv a různé návrhy spolubratrů.

Díky sekretářům a zapisovatelům, z nichž jedním byl P. Jan Rinaldi (první ředitel českých salesiánských čekatelů v Perose Argentíně v letech 1924–28) se dochovala značná část promluv dona Ruy při těchto příležitostech.

Tak na konci prvního sezení dal tyto rady salesiánským ředitelům: „Ředitelé jsou svítily uprostřed ostatních: *Constitui te lumen gentium*. Podřízení pozorují ředitele ve všem, i v maličkostech, v řeči, v jednání, při hře. Zakusil jsem to sám.

Mají sloužit mši sv. a modlit se breviář: *pie, attente a devote* a jsou vzorem v modlitbách. Ať pamatují vždy na první důvěrnou radu, kterou Don Bosco zanechal ředitelům: *Niente ti turbi* – Ničím se nedej vyvést z míry. Tak si počínala sv. Terezie a sv. František Saleský. Tak si budou moci uchovat ducha jasného ve všem a správně rozsuzovat i rozhodovat o věcech, které se nás týkají. Mějte vždy tolik potřebnou a tak užitečnou vyrovnanou náladu. To budí důvěru a získává srdce. Ředitelé musejí být také příkladem v práci. Pracuje se mnoho a mohu za to jen děkovat Pánu Bohu „*Deo gratis*“. Ale ředitelé ať pamatují, že nemají dělat všechno sami. Ať se snaží přidělovat práci druhým. To je základ pořádku.

V dílně, kde pracuje mistr sám, pracují dvě ruce, když ale rozdělí práci druhým, pracuje rukama všech. Tak se ředitel nevyčerpá a podřízení budou spokojeni.“

A na závěr čtvrtého sezení: „Přihodí se, že ředitel dává příkazy podřízeným, kteří už mají jinou práci přidělenou od jiných a že jim pak činí neoprávněné výtky. Prosím, aby se ředitel, než začne vytýkat někomu nebo odvolávat ho z práce, o věci napřed dobře informoval, a když mu spolubratr tvrdí, že má už jiné úkoly a příkazy, aby to neměnil svou mocí, ale promluvil s tím druhým představeným a je-li třeba, požádal jej, aby svou dispozici odvolal. Jinak v tom budou podřízení vidět roztržku mezi představenými a ztratí k nim úctu.

Než začneme někomu domlouvat, počkejme, až budeme klidní. Když někdo není na svém místě, nemysleme hned, že to dělá ze zlé vůle. Dotažme se ho a už to nás uklidní. Téměř vždy k tomu mají své důvody. Když se ukvapíme, znechutíme spolubratry, vyvoláme v nich špatné dojmy o sobě, dojmy, které se potom těžko zahlazují. Shrnuji vše do rady sv. Pavla: „*Praebe teipsum exemplum bonorum operum in scientia, in integritate, in gravitate*.“ Co do integrity dávejme pozor i na výrazy, které se na nás nesluší a které i dobré maminky zakazují svým dětem. Snažme se být v čele slovy i příklady!“

A na konec sedmého sezení: „Pro vaše vztahy k spolubratrům vám doporučuji slova Spasitele: „*Vos fratres estis*.“ Mějte je opravdu za spolubratry, pomáhejte jim v ohledu hmotném i v duchovním, ve všem. Úkoly, nejsou-li už přiděleny Hlavní kapitulou, přidělujte úměrně. Hled'te dosáhnout nejlepších úspěchů, ale nevyžadujte nad míru. Nikdy neříkejte – ten a onen nejsou k ničemu. Mějte pro ně pochopení, zvláště když to jsou nové síly. Ved'te je, pomáhejte jim, jsou-li to učitelé nebo asistenti, ale nedávejte jim najevo, že je stále kontrolujete. Sledujte je však a pěkným způsobem jim hled'te poradit. Uvidíte, že v krátké době zvládnou mnoho. Někdy to bude trvat měsíc, jindy rok a déle, ale potom budou patřit k nejlepším, jak jsem se sám přesvědčil.

Neukládejte nad míru na dobré, protože druzí uhýbají. Ředitel ať pomáhá i takovým, kteří nejraději shazují práci na druhé a ať je přiměje k práci, aby dobří nemuseli trpět za ně. Ba ať dohlédne, aby si ani sami nebrali příliš mnoho práce, protože tím utrpí jejich zdraví a brzy vypadnou.

Naléhavě vám ukládám zamezovat používání násilí. Kdyby někdo měl opačný názor, musí se v tom naprosto jednoznačně zabránit. Porad'te mu, jak udržet kázeň dobrotou. Když podávají hlášení o chování chlapců, vždy to přijímejte vážně. To je povzbudí, aby se sami přemáhali a neupadali do staré chyby. Ještě více než nepoužívání násilí vám doporučuji zabránit za každou cenu snaze mazlení a hlazení. Někteří jsou dobří ve všem, ale v tomto ne! Ředitelé musejí první dávat dobrý příklad. Naše láska ať je silná, nikoliv zženštilá. Tak se to musí žádat i od jiných. Chlapci vychovaní s mazlením se stávají často nejhoršími, necitelnými a drzími. Moc dobroty ukládám i pro vztahy ke koadjutorům a k pomocníkům. Nikdy je nepovažovat za sluhy. Jednat s nimi uctivě, ale ještě více s láskou. Žádejte po nich někdy něco jen tak kamarádsky. Don Bosco dával velmi najevo, že si jich váží.

U chlapců je třeba starat se o všechno i o tělesné a duševní zdraví, nejen o učení. Staráme-li se jen o učení, zrazujeme nejdůležitější úkoly svého poslání a nedosahujeme ani čtvrtiny. Vedme je k praktickému náboženskému životu. A starejte se o povolání. Mluvte o tom často, ale ještě více dbejte, aby často přijímali svátosti. Don Bosco věnoval mnoho času poučení, jak se dobře zpovídat. Když u nás nebude poklesků proti mravopovědnosti, budeme mít mnoho povolání. Pomohou nám i „Družiny“.

V poslední říjnový den roku 1889 zemřel poslední z osmi bratří dona Ruy – Antonín Rua. Jeho smrt naplnila smutkem celou turínskou oratoř, protože poslední léta života věnoval jen své rodině a oratoři a jediný Bůh ví, jakým námahám a vypětím se při tom podroboval. A byl celý šťastný, že mohl pomáhat Donu Boskovi a po něm svému bratrovi Michalovi. A jeho příklad táhnul. Jako se po smrti matky Dona Boska Markéty ujala jeho chlapců matka Ruova, tak teď zase na místo Antonína Ruy nastoupil v hospodářském oboru synovec Dona Boska František Bosco, který v té obětavé nezištné dřině vytrval po celý život.

Hospodářské poměry v Evropě nebyly v oněch letech právě dobré. Mnoho bank zkrachovalo a mnoho jejich klientů přišlo na mizinu. Pro udržování a rozvoj takové společnosti, jakou už byla duchovní rodina Dona Boska, bylo třeba značných sum. A celé dílo spočívalo jen na dobročinnosti spolupracovníků.

Don Rua byl v hospodářské tísní a musel vydat ohnivou výzvu k spolupracovníkům. Uvedl v ní, co všechno již salesiáni dělají, co jim tíživě leží na bedrech a co je ohroženo ve svém trvání či rozkvětu. Dotkl se i hospodářských bankrotů, kterými utrpěli také někteří význační salesiánští dobrodinci a poznamenal: „Jejich neštěstí mne zarmucuje. Vyprošuji jim pomoc a útěchu od Pána, ale tyto ztráty mi vyvolávají na mysl napomenutí, které často dával náš Don Bosco takovým zámožným lidem, kteří neměli bezprostředních dědiců nebo aspoň ne dědiců chudých. Říkával: „Ukládejte své peníze přednostně do banky, která nikdy nezavírá svá okénka, která často vyplácí víc než 100 % Je to banka Boží, banka Panny Marie Pomocnice křesťanů, zvaná také bankou Dona Boska. Tato nebeská banka opatruje vaše jmění vždy dobře, vyplácí vám stonásobně mimořádným požehnáním v tomto životě a na konec vám vrací celý vklad tím, že vám dává věčné nebe!“

Výzva se setkala s pochopením na všech stranách.

Zatím bylo stále patrnější, že nástupce Don Boskův musí jako on jet za apoštolátem dobročinnosti i za hranice Itálie. Napřed se však vypravil znovu do Říma pro požehnání Svatého Otce, a aby se přesvědčil, jak pokračuje stavba ústavu pro římské sirotky u baziliky Nejsvětějšího Srdce Páně. Ústavu tam bylo naléhavě třeba také proto, že právě v těch končinách Věčného města zakládaly tenkrát různé sekty jinověrců své podniky, do nichž lákali ty nejchudší z římské chudiny. Don Rua naléhal proto na urychlení stavby bez ohledu na náklady, dokonce i na zvětšení budovy tak, aby mohla pojímat 400–500 chlapců místo plánovaných 130. Do Říma se vypravil 12. 1. 1890 a dne 22. ledna byl přijat Lvem XIII., který se nechal informovat o stavu salesiánské společnosti a jejího apoštolátu mezi mládeží a poznamenal: „Podniky svatého kněze Jana Boska požívaly zvláštní Boží přízně za jeho života, ale těší se té mimořádné přízni i po jeho smrti.“ Velmi ho zajímala stavba ústavu v Římě. Zakončil audienci výzvou: „Pokračujte s odvahou! Vidět, že kde se něco dělá a podniká i přes nepříznivé podmínky dnešní situace, lidé přicházejí na pomoc a dá se udělat mnoho dobrého.“

25. ledna docestoval don Rua z Říma do La Spezia u Janova, kde byl salesiánský dům a odtud do dalšího domu v San Pier d' Arena. Všude měl promluvy ke spolupracovníkům. Stejně tak i v Turíně, kam se vrátil na svátek svatého Františka Saleského. Dovedl přesvědčit své posluchače, že čím jsou poměry horší, tím více je třeba otvírat nové útluky pro chudé chlapce. Je třeba šetřit a dělat vše možné, aby se mohlo trochu odpomoci této bídě.

A prosby o pomoc se valily ze všech stran jako záplava. Obrázek jednoho dne: sotva don Rua ráno skončil mši svatou, přišla k němu do sakristie chudá žena s vyzáblým dítětem zamotaným v cárech v náručí. Kolem ní čtyři malí chlapečci vyzáblí na kost, odění v cáry. Nejstaršímu mohlo být 19 let. Ubohá žena klekla před Ruou a se slzami mu vyprávěla svou situaci. Zhoubná chřipka ji připravila o muže. „Děti přišly o otce a já nejsem s to je uživit.“ S pláčem ho prosila, aby přijal do ústavu aspoň jedno z jejich dětí.

Když don Rua odešel do svého pokojíku, přišel za ním asi pětapadesátiletý muž s podobnou prosbou. Jeho bratr zemřel a zanechal v bídě ubohou ženu s dvěma dětmi. On, ač má početnou rodinu,

je ochoten přijmout do svého domu švagrovou s mladším hochem, ale pro staršího už nemá místo ani při nejlepší vůli. Prosil o přijetí chlapce do ústavu.

Ještě tento prosebník nebyl ani ze schodiště dole, už vstupoval třetí prosebník, asi dvaadvacetiletý jinoch se čtrnáctiletým bratrem. Rodiče jim zemřeli a starší prosil o přijetí mladšího do nějaké dílny, ač ten ještě nic neuměl.

V zápětí za nimi přicházel čtvrtý prosebník – asi osmnáctiletý, vychrtlý a zbídačelý chlapec. Prosil o jídlo a práci.

A tak to chodilo skoro každý den. Co si měl don Rua počít? Měl si zacpávat uši, protože už bylo všude plno a peněz málo? On znal Boží Prozřetelnost. Někdy nechává člověka v nejistotě a strachu, ale v krajní nouzi zakročí vždy. Ještě neklamala! Proto zvětšuje stávající a staví nové. Natahuje ruku ke spolupracovníkům a prosí o almužnu, aby chudí mohli pomoci chudším.

21. kapitola

První cesty za hranice

Don Rua se rozhodl navštívit osobně všechny salesiánské domy v Evropě a byla jich už hezká řádka, neboť se počítaly i domy Dcer Panny Marie Pomocnice křesťanů.

Již 8. února 1890 se vydal do Nizza Marittima na Azurovém pobřeží, kde měli salesiáni internát i oratoř. V neděli tam měl přednášku pro spolupracovníky, ve které prohlásil také: „Snažím se napodobovat Dona Boska, pokud jen síly stačí.“ A že se mu to dařilo, dosvědčovali všichni, kdo se s ním dostávali, ať soukromě nebo veřejně, do styku. Tak tamější kapucín P. Antonín prohlásil ve veřejném projevu: „Zažil jsem div! Don Bosco vstal z mrtvých. Don Rua není pouze Boskův nástupce, on je opravdu druhý Don Bosco. Je stejně přátelský, pokorný a shovívavý, má tutéž velkodušnost a šíří kolem sebe radost právě jako on. V životě a díle Dona Boska je vše podivuhodné, ale toto jeho pokračování v donu Ruovi mi připadá nejvíce podivuhodné. Don Rua mluví stejně vznešeně, prostě a v osobním styku získává srdce tak neodolatelně jako on. Také při slavnostních příležitostech a oslavách vystupuje jako Don Bosco, jako pravý učedník Ježíše Krista.“

19. února odcestoval do francouzské Navarre, kde byl uvítán od chlapců i přátel díla jako Don Bosco. Chlapci protrhli řady a všichni se nahrnuli k němu. Pro každého měl pozornost a dobré slovo. Všichni v něm opravdu viděli „pokračování Dona Boska“. Když mu přítomní dávali najevo tento svůj dojem, bránil se, že nemají přehánět, že on je jen zástupcem a mluvčím tohoto světce.

Z Navarre odcestoval do Toulonu, kam už Don Bosco rád jezdíval. Tam měl rovněž přednášku pro spolupracovníky. Pak se vrátil do Navarre, kde pokřtil dva chlapce přijaté do ústavu a znovu přijel do St. Cyr u Toulonu. Po přednášce v tamním farním kostele byl kolem něj takový nával, že nebylo hnutí, právě jako za časů Dona Boska. Rua prohlašoval opět a opět zcela upřímně a veřejně, že nemá Boskovy ctnosti a schopnosti, i když chce mít stejnou lásku ke všem jako on. A Bůh odměnil tuto jeho pokoru i podivuhodným zásahem. Jan Roudeau z okolí St. Cyr byl v únoru 1887 při návštěvě Dona Boska zbaven četných nemocí, které ho trápily už 10 let. Protlačil se tenkrát ke světci, klekl před ním a prosil ho o uzdravení. Don Bosco mu poradil několik modliteb, které se měl modlit až do svátku Božího Těla. Poslechl a uzdravil se úplně. Teď však už zase ztratil sluch – asi půl roku už neslyšel vůbec nic. Řekl si: „Don Bosco žije dále v osobě svého nástupce.“ Šel tedy k donu Ruovi, když se dověděl, že přijel do St. Cyr. Šel na jeho přednášku pro spolupracovníky. Neslyšel však ani slovo. Řekl si však: „To nevádí, půjdu k němu a poprosím ho o požehnání. On mne požehná a já se uzdravím, jako kdyby mne požehnal Don Bosco!“ Tlačil se tedy po přednášce hned k donu Ruovi, ale pro velký zástup se k němu nedostal. Neztratil však naději. Když se dověděl, že don Rua je v místním sirotčinci, vypravil se tam druhý den za ním. Dostal se k němu. Don Rua se zeptal: „Co si přejete?“ – „Neslyším nic. Dejte mi své požehnání a uzdravím se,“ zvolal. Don Rua mu dal pokyn, aby si klekl, dal mu požehnání a ujistil ho: „Uzdravíte se, ale musíte se stát spolupracovníkem.“ A doporučil mu, aby se po jistý čas modlíval denně třikrát Otče náš, Zdrávas, Sláva Otci a jednou Zdrávas Královno a Rozpomeň se. Roudeau však nevěděl, jak dlouho se to má modlit. Začal ihned. Už třetí den se cítil zdrav. Vrátil se do ústavu a ujišťoval, že už zase slyší dokonale. Chtěl vědět, co to znamená být spolupracovníkem. Vysvětlili mu to a on ihned vstoupil do Sdružení spolupracovníků.

Jiný podobný případ se stal v St. Cyr. Salesiánská spolupracovnice, paní E. Roux, trpěla již 6 let těžkou a velmi bolestivou nemocí. Léčila ji už dlouhá řada lékařských specialistů a byly vyzkoušeny všechny možné prostředky. Bezúspěšně! Viditelně jí ubývalo sil a lékaři se vzdávali naděje na uzdravení. Paní, která byla jinak v nejlepších letech, tím byla zcela zdrčená a smutná tím více, že povaha její nemoci byla společensky choulostivá a nemohla o ní mluvit s přáteli. Když se dověděla o příjezdu dona Ruy, pojala k němu velkou důvěru. Rozhodla se ho vyhledat a poprosit o požehnání. Na tutéž dobu měla však vyjednaný také nástup do jistého léčebného ústavu. Sotva don Rua přijel, už byla v ústavu a prosila o rozmluvu s ním. Dostala ji ihned. Když mu vyličila svou trampotu, don Rua jí dal požehnání a uložil jí, aby se až do svátku Zvěstování Panny Marie (25. března) modlila denně Zdrávas Královno, Otče náš, Zdrávas Maria a Sláva Otci a o svátku přistoupila ke stolu Páně. Paní slíbila a složila do Ruových rukou všechnu svou naději. Hned se začala cítit poněkud lépe, ale ještě ani v ranních hodinách svátku se nemohla zbavit úzkosti, zda bude ten den opravdu uzdravena. Šla ke sv. přijímání a hned na to zmizela bolest a jakákoliv stopa po nemoci. Cítila se omládlá o nejméně deset let. Zprávu o těchto událostech poslali spolubratři ihned do Turína. Ale jako Don Bosco, tak i don Rua viděli v těchto událostech vždy jen dobrotu Boží a zásahy Panny Marie Pomocnice křesťanů, nikdy na svoje zásluhy.

Posledního února 1890 přišel do Marseille, kde se mýnil zdržet několik dnů, jak to dělával i Don Bosco. To vyvolala v tamních spolubratrech a spolupracovnicích velikou radost. Prohlašovali dona Ruu za druhého Dona Boska. On však veřejně prohlásil: „Don Bosco je jen jeden. Jsou salesiáni, kteří se snaží napodobovat Dona Boska, protože to byl svatý kněz, ale nikdy nebudou takoví jako on.“

Z Marseille odjel v doprovodu spolubratra Julia Barberise do Španělska. Cesta ve voze třetí třídy jim trvala od šesti hodin večer do jedenácti hodin odpoledne druhého dne, pak přesedali do vlaku s jednou třídou pro všechny a opět do dalšího třetí třídou. Několik dobrodinců z Barcelony jim jelo naproti do nedaleké stanice. Tam je marně hledali ve vozech první a druhé třídy a mysleli už, že zmeškali vlak. Donu Filipu Rinaldimu, který byl tenkrát ředitelem řemeslnických škol v Sarriá, napadlo podívat se ještě i do třetí třídy a tam je objevil těsně před odjezdem vlaku. Rychle tam naskákali i všichni pánové, kteří přišli dělat doprovod, ale v nejbližší stanici převedli dona Ruu i společníka do vozu první třídy. V Barceloně mu přichystali tak slavné uvítání jako Donu Boskovi. Do salesiánského ústavu se dostal teprve o páté hodině večer, všemi toužebně očekávaný.

Z Barcelony odjel do Madridu, dále do Utrery, kde byl salesiánský ústav se 200 chlapci. Všichni v něm viděli skutečného světce. Při loučení všichni plakali a dojali k slzám i don Ruu.

Z Utrery jeli pak už zpět do Turína. Umořeni přijeli v 8 hodin ráno na Květnou neděli. Ale už o půl desáté celebroidal don Rua slavnou bohoslužbu se svěcením palem.

Po dvou týdnech se vypravil opět na vizitační cesty a to do Francie, Anglie a Belgie. První zastávka byla u klarisek v Lyonu, jejichž klášter stál na místě prvního kláštera Dcer Navštívení Panny Marie, kde zemřel svatý František Saleský. Navštívil také tamní sídlo „Díla šíření víry“, které vykonalo a koná stále velmi mnoho pro katolické misie a podporovalo už i salesiánské misie.

Z Lyonu odcestoval do Paříže, kde už ho čekali chlapci tamního salesiánského ústavu. Při mši svaté, kterou pro ně sloužil, zpívali gregoriánský chorál. Věděli, že to don Rua má velmi rád. Po dvou dnech, 19. 4. 1890, odcestoval do Londýna, kde právě vznikalo první salesiánské dílo ve Velké Británii. Za první kapli sloužil ubohý barák z prken a plechu, který nebyl schopen ochránit přítomné ani před deštěm, natož před větrem a zimou. Navíc byla tato bídná kaple vzdálená 20 minut chůze od obydlí spolubratřích v blízkosti kaple a salesiáni tam hned otevřeli oratoř pro chlapce. Don Rua se zajímal o brzké zřízení také dívčí oratoře Dcer Panny Marie a zahájil stavbu řádného salesiánského ústavu s kostelem. Už 25. 4. byl don Rua zpět ve Francii.

Odjeli do Lille, kde už byl salesiánský ústav. Tam se zdržel celých deset dní a velmi přispěl k rozkvětu tamního díla. Získal si takovou oblibu u chlapců, že jen na přísný zákrok ředitele se don Rua mohl vymanit z jejich obklíčení.

7. 5. 1890 večer byl už v belgickém Lutychu, kde následujícího dne za velké slavnosti se kladl základní kámen pro tamní salesiánský ústav svatého Jana Berchmanse. Tam za ním přišlo více lidí z jiných belgických měst i z Holandska, dokonce ho prosili, aby zajel až do Cách. To však nebylo možné. Během deseti dnů ponavštěvoval řadu dobrodinců v různých městech a místech Belgie i Fran-

cie a 20. května se vrátil do Paříže, kde se zdržel týden. Pařížský arcibiskup kardinál Richard přerušil hned své vizitační cesty po diecézi a vrátil se do Paříže, aby se mohl setkat s donem Ruou.

28. května byl don Rua už v Paray-le-Monial, kde ho čekali spolupracovníci z Cluny a řada význačných osobností. Odtamtud se pak ráno 30. května vrátil do Turína.

3. 6. 1890 o slavnosti Panny Marie Pomocnice křesťanů měl obvyklou „konferenci“ – přednášku pro salesiánské spolupracovníky. Podal přehled o svých cestách a prohlásil s radostí: „Všude jsem se u salesiánů setkal s chudobou, ale také s velikou ochotou, pracovitostí a radostnými úspěchy. Naše dílo zachraňuje ročně tisíce chlapců a dává jim předpoklady, aby si mohli čestně vydělávat chléb a stát se platnými občany i dobrými křesťany. Církev je obohacována o stovky kněží, kteří pracují jako poslové Boží a zachránci duší.“

Velikou radostí naplnila v té době nejen dona Ruu, ale všechny salesiány a přátele Dona Boska zpráva, že 6. 5. 1890 souhlasilo všech 20 biskupů z církevních provincií Turína a Vercelli, aby byl zahájen diecézní proces blahřečení Dona Boska i když od jeho smrti uplynula teprve dva roky. A hned po svátku Panny Marie Pomocnice křesťanů svolal arcibiskup kardinál Alimonda první sezení diecézního soudu, který se měl touto záležitostí zabývat. Don Rua přikázal, aby se ve všech salesiánských domech při ranních i večerních modlitbách konaly přímluvy za zdar tohoto procesu.

Památka Dona Boska se udržovala také pokračováním oslavy jeho jmenin, které se slavily dále 23. června, jako svátek vrchního představeného. Následujícího dne přišli také blízcí bývalí chovanci, jako v minulých letech. Z větších vzdáleností se dostavili k oslavě Dona Boska v donu Ruovi až 20. července.

Také Boží Prozřetelnost se postarala o oslavu Dona Boska. V mateřském domě Dcer Panny Marie Pomocnice křesťanů čekala na smrt sestra Marietta Sorbone. Měla rakovinový vřed v žaludku. Už 40 dní se nemohla hnout z lůžka. Nemohla přijímat žádnou potravu a při tom měla ustavičné nutkání ke zvracení. Byla již zaopatřena a čekala na anděla smrti. Tu dne 14. 12. 1890 přijel don Rua. Přišel k ní, vyslechl její zpověď a řekl jí: „Polibte ostatek Dona Boska (ze šatů?), které máte na krku a prostě ho o uzdravení!“ Při tom jí udělil požehnání a dal souhlas, aby mohla složit celoživotní sliby.

„Byla jsem už ve stavu umírání,“ píše sestra. „Svědky mých slibů byly spolusestry a vrchní představená, která mi předříkávala formuli slibů. Když mi po složení slibů don Rua vkládal na hlavu růžový věnec, jak bylo při takové příležitosti zvykem, řekl: „Přejeme si, abyste žila ještě tolik let, kolik růží je na vašem věnci. Vaše hodina smrti by vlastně už byla tu, ale Don Bosco potřebuje zázraků, aby mohl být blahřečen. Dělejte, ať je tento jeden z nich! Zůstanete naživu a uzdravíte se, ale ne zcela. Budete muset vždy trochu trpět, ale budete moci ještě pracovat a vykonat mnoho dobrého.“ Na to mi udělil po druhé požehnání a dal mi políbit ostatek Dona Boska. „Zázrak sama popíšete,“ dodal, „a dělejte Donu Boskovi čest!“ Požehnal mne po třetí a odešel z pokoje. Byl snad teprve na schodišti, když jsem v sobě pocítila zvláštní pocit hladu. Obrátila jsem se náhle na sestru, která stála vedle a řekla jsem sotva slyšitelným hlasem: „Andělko, mám hlad! Už více než 40 dní jsem nic nepolkla.“ Sestře vystoupily slzy do očí a opakovala ostatním přítomným: „To už nastává poslední hodinka.“ Přesto splnily mé přání. Mohla jsem trochu spolknout a nezvracela jsem. Asi za půl hodiny jsem se ozvala znovu: „Cítím v sobě hlad!“ Do večera jsem jedla po troškách sedmkrát. A začala jsem v sobě cítit opět i životní sílu. Žádala jsem naléhavě o šaty, abych mohla vstát z lůžka. Nikdo mi nechtěl věřit. Slyšela jsem, jak si sestry kolem mne šušejí: „To jsou už její poslední chvíle, už umírá.“ Já však v sobě cítila život. Nechala jsem všechny vyjít a bez váhání jsem vstala. „Zázrak, zázrak,“ křičely sestry v slzách radosti. Zpráva o tom se rozšířila po celém domě jako blesk. Sešla jsem sama bez podpírání po schodišti, vešla do sálu, kde zasedala naše hlavní rada pod vedením dona Ruy a ředitele Bretto. Zakleपालa jsem. Když mi otevřeli, ucítila jsem v důsledku vypětí sil jakoby závrať. Padla jsem donu Ruovi k nohám a zvolala: „Jsem uzdravena. Požehnejte mne!“ – „Nemluvte nesmysly!“ napomínal mne ctihodný Otec. „Jděte do kostela, poděkujte Panně Marii i Donu Boskovi. Pak si poslušně lehněte oblečená na lůžko a odpočiňte si. Přijdu se na vás podívat a budete zbavena nemoci.“ Ráno se objevil lékař. Večer před tím řekl sestřím: „Bděte nad ní, rána se nedožije!“ Považoval mne za skutečnou mrtvou a tázal se vrátne, zda sestra Marietta ještě žije. Řekla mu, že žije a chodí po domě. Nechtěl tomu věřit. Na znamení zvonku ohlašující příchod lékaře jsem mu spěchala naproti a zvolala jsem: „Pane doktore, jsem uzdravena. Už mi nic není.“ Užaslý a dojatý vyhotovil pak písemné prohlášení.

Hned dalšího dne jsem odjela do ústavu v Bordigliera a nastoupila jsem místo učitelky a pedagogické asistentky tamních žaček. Léta běžela a mýjela přesně tak, jak mi don Rua předpověděl: „Budete žít, ale vždy budete trochu trpět.“ Bylo tomu tak!

Sestra Marietta se měla rok setkat s donem Ruou. Ať ji potkal osaměle nebo ve společnosti druhých, vždy jí připomínal: „Sestro Marietto, pamatujete se ještě na 14. 12. 1890? Je to památné datum vašeho uzdravení. Pán Ježíš si přál, abyste si zasloužila nebe trvalým utrpením a prací odpovídající vašim silám. Odvahu tedy a pracujte pro Pána Boha.“

Pak minula léta, odpovídající počtu růží v mém věnci slibů a čekala jsem smutně i ustrašeně na poslední, když jsem se představila donu Ruovi. On mi však řekl: „Odvahu, máte strach, chápu. Pamatujete si? Datum se blíží a vy se chvějete. Nuže, slibte, že budete pracovat pro slávu Boží a pro dobro vám svěřených děvčat a já se za vás přimluvím u Boha, aby vám ta léta zdvojnásobil. Život už nepatří vám, ale Bohu a duším. Pamatujte na to! Odvahu a radostnou důvěru. A dodržujte věrně, co jste slíbila.“ Později mi napsal: „Nesmíte své síly přepínat, ale musíte mít na sebe ohled. Don Bosco na vás dohlíží z nebe!“ don Rua ji také nazýval „Sestra zázraků“. V roce 1929 čili přibližně po 40 letech tvrdila sestra Marietta: „Tou nemocí jsem už nikdy netrpěla.“

22. kapitola

Muž Boží (1891)

O svátku svatého Františka Saleského a třetím výročí smrti Dona Boska se konalo v Turíně slavnostní rozloučení se skupinou 45 salesiánských misionářů, kněží, koadjutorů a Dcer Panny Marie Pomocnice. Brzy na to se vypravil na cesty i don Rua. Po vzoru Dona Boska navštěvoval v zimních měsících ústavu v zahraničí, zvláště ve Francii. Při tom konával na jednotlivých zastávkách přednášky pro spolupracovníky a dobrodince. V nich tentokrát vyzvedl do popředí zvláště sváteční oratoře.

Po velikonocích se vypravil zase do končin Tridentu a Benátek, pak do Bologne a Parmy, kde všude už salesiánské dílo rovněž zapouštělo kořeny, především oratořemi.

V roce 1891 připadla slavnost Nejsvětější Trojice na 24. května, na den svátku Panny Marie Pomocnice křesťanů, právě tak jako před 50 lety, kdy v tento den slavil Don Bosco svou primici. Don Rua byl už v Turíně a neopomněl poukázat na tuto okolnost a na to, jak Panna Maria vedla světce ve všech jeho dílech, které sledovaly jen oslavu trojjediného Boha. Právě v této době zařídila Prozřetelnost, že se dílo Dona Boska dostalo náhle až do Palestiny. Jistý zbožný kanovník Antonín Belloni založil „Dílo Svaté Rodiny v Betlémě“ ve prospěch chudých, opuštěných a osiřelých chlapců. Brzy však poznal on i jeho spolupracovníci, že sami nestačí udělat z tohoto podniku trvalé dílo a když se Belloni seznámil se salesiány, snažili se přivtělit celé toto dílo ke společnosti synů Dona Boska.

Don Rua se už dávno obracel v modlitbách k nebesům, aby se salesiánské dílo mohlo dostat i do Svaté Země. Uvítal nabídku s radostí a se souhlasem tamního katolického patriarchy i Svaté Stoliče, vypravil 6. června 1891 první skupinku salesiánů do Betléma. Don Belloni i větší část jeho spolupracovníků se pak rovněž stali salesiány. Dílo se tam přes velmi četné a těžké překážky i zvraty rozšířilo a drží se dodnes.

Na 21. června téhož roku připadlo třistaleté výročí smrti svatého Aloise a don Rua využil této příležitosti k oživení úcty ke svatému patronu mládeže. Všude se konaly zvláštní oslavy, které stavěly chlapcům před oči vzor mladého světce.

16. srpna 1891 – sedmdesátéšesté výročí narození Dona Boska – bylo oslaveno rozloučením s další skupinkou misionářů, z nichž někteří odjížděli jako první průkopníci do černé Afriky.

Na podzim jely velké skupiny katolických francouzských dělníků do Říma. Sedm mimořádných vlaků projíždělo Turínem a všechny se tu zastavily, aby poutníci mohli navštívit hrob svatého Dona Boska. Všichni byli vítáni s nadšením zvláště od dona Ruy. Jednoho dne byla před příchodem poutníků obloha zcela zatažena, přšelo a počasí bylo bouřlivé. Spolubratři si dělali starosti, jak přijmout tolik poutníků a poskytnout jim nějaké přístřeší a občerstvení. Don Rua byl se skupinou salesiánů pod střechou nedaleko vchodu, starostlivě se díval na oblohu a vyzval přítomné k modlitbě, aby Bůh poslal trochu příhodnější počasí. Sundal bilet a modlil se. Už po malé chvílce se mraky ztratily a paprsek slunce ozářil modlící se skupinku. Don Rua se přežehnal a pohlédl k nebi, pak se ohlédl po spolubratrech a s milým úsměvem pravil: „Podívejte se přece, jak je Bůh dobrý!“ A obloha se opravdu

zkrátka úplně vyjasnila. Jindy pršelo silně už od rána. Když však přijel vlak a poutníci se vydávali na cestu, přestalo a teprve když byli všichni v kostele na bohoslužbě, přišel liják, po němž se opět obloha zcela vyjasnila.

V Itálii a hlavně v Římě a okolí byla v té době rozdmýchávána proticírkevní a protipapežská nálada. Tehdy zakoušeli i poutníci jedoucí vzdát papeži Lvu XIII. hold díky za encykliku „Rerum novarum“ a za všechny jeho podněty k sociálním reformám. Často byli štváni proti papeži a různě tupeni. Všechny zbraně proti církvi byly dobré. Do té doby a situace spadlo také berní tažení proti salesiánské společnosti. Jakýsi berní úředník přišel s nápadem zdanit jako jeden příjem nejen všechny předpokládané příjmy hlavního domu ve Valdoccu, ale zároveň také příjmy všech ústavů v celé Itálii a dospěl k dani ve výši tehdejších 322 000 lir. Donu Ruovi to způsobilo mnoho trpkostí a námahy. Prosil všechny o modlitby, aby Bůh osvětlil berní úřady a pohnul je k zodpovědnému a spravedlivému smýšlení.

8. 12. 1891 se slavilo padesátileté jubileum začátku oratoře Dona Boska s Bartolomějem Gallim v kostele svatého Františka z Assisi. K této příležitosti byly také dokončeny práce na vnitřní výzdobě baziliky Panny Marie Pomocnice křesťanů. Oslavy byly velkolepé a dostavilo se k nim i šest biskupů z různých diecézí. Věřící však vyhledávali nejvíce dona Ruu. V něm stále viděli pokračování Dona Boska.

A právě v této době dal don Rua spolubratrovi misionáři P. Uniovi dovolení, aby směl svůj život zasvětit výhradně malomocným v Kolumbii. Jaké úžasné dílo pak vyrostlo v leprosáriu Agua de Dios, znají jen tamní dějiny a Bůh!

Panna Maria osvědčovala svou mimořádnou přízeň dílu Dona Boska stále četnějšími, mimořádnými uzdraveními nemocných, kteří se doporučeli do modliteb dona Ruy, jeho spolubratrů a chlapců.

23. kapitola

Stále kupředu! (1892)

V roce 1892 chtěl don Rua vizitovat ústavy na Sicílii. Odjel do Říma, kde se mu dostalo audience u Lva XIII., který chválil především misijní činnost salesiánů a o Donu Boskovi tvrdil, že si získal veliké zásluhy nejen o církev, ale i o lidstvo a svět.

Na další cestě se zastavil v Marsale, kde tamní světský profesor Gembini složil a nechal zhučebnit k jeho uvítání jakousi slavnou píseň. Po přednášce, kterou měl don Rua pro tamní dobrodince, se k němu hrnuly zástupy lidí, mezi nimi i zmíněný profesor se dvěma synky. Don Rua si jich zvlášť všiml, pohlídal je po hlavě a ptal se, jak se jmenují. Když mu bylo řečeno, že jeden je Michal, druhý Alois, řekl zamyšleně: „I já se jmenuji Michal a měl jsem bratra Aloise. Brzy jsme však osiřeli. Přijďte ke mně do sirotčince, přijďte. Budu s vámi zacházet velmi pěkně!“ Tato slova se dotkla především otce. Stiskl mlčky donu Ruovi ruku a loučil se. Don Rua mu však řekl: „Na shledanou, na shledanou v nebi!“ Všichni přítomní byli nemile dotčeni, jaké divné přání to projevil tak svatý muž vůči těm dvěma chlapcům. Co se stalo? Už za pár dnů upadl otec do smrtelné nemoci – zápalu mozkových blan a za krátkou dobu zemřel. Z chlapců se opravdu stali sirotci.

Z Marsaly pak odjel don Rua na Sicílii, kde byl všude vítán s velkým nadšením, protože se o něm šířila pověst světce.

O setkání s ním v domě Dcer Panny Marie Pomocnice v Marsale-Nunziata vyprávěla později sestra Maria Genta. „Krátke před tímto setkáním jsem ztratila matku. Ovdovělému otci zůstali můj bratr a dvě malé sestřičky. Měla jsem proto starosti. Tu přišel nejdůstojnější otec don Rua. Při vhodné příležitosti jsem ho prosila o požehnaní pro naši rodinu. On mi odpověděl: „Napište svému otci, že i pro něho je místo u salesiánů.“ Zdálo se mi to nemožné. Zнала jsem zvyky svého otce i rodinné poměry. A přece se mé sestry po sedmi letech staly řeholicemi a můj otec odešel k salesiánům, kde žil spokojeně a šťastně až do smrti.“

Ze Sicílie se vrátil přes Loreto, Rimini do severní Itálie a přímo odtud do Francie. 13. března byl už v Nizze Přímořské, kde oslavil s tamními spolubratry a spolupracovníky padesátileté trvání díla Dona Boska. Ve slavnostní promluvě velebil jedinečné schopnosti i ctnosti svatého zakladatele, skromné začátky i udivující rozkvět jeho díla v padesáti letech. Při té příležitosti vzpomněl také na

sen, který měl Don Bosco v roce 1856. Vznešená osobnost ho vyzvala, aby vzal za kliku a otáčel obrovským kolem, které vypadalo jako divné kolo štěstěny. Otočil jednou a slyšel těžký šepot. „Víš, co znamená každé otočení kola? 10 let tvé oratoře.“ Pak otočil tím kolem štěstěny čtyřikrát. Při každé otáčce se vzrůstal hluk. Don Bosco se o tom vyjádřil takto: „Při druhém otočení jsem měl dojem, že to muselo být slyšet v celém Turíně, ba v celém Piemontě. Při třetím v celé Itálii, při čtvrtém v Evropě a při pátém musel být hluk slyšitelný už na celém světě. Nakonec mi ona osobnost řekla: To bude úděl tvé oratoře.“ don Rua mohl jen konstatovat, že sen byl vskutku prorocký a po padesáti letech je dílo Dona Boska známé a hledané na celém světě.

Při svém návratu do Turína navštívil v ústavu Dcer Panny Marie Pomocnice, který sousedil s valdickou oratoří, těžce nemocnou sestru Janu Saratti, kterou trápily těžké srdeční záchvaty a vysoké horečky. Vybidnul k důvěře v přímluvu Dona Boska a udělil jí požehnání. Ihned se její stav začal zlepšovat a v několika týdnech byla zcela zdravá.

Brzy na to došlo k podobnému případu ještě u turínského profesora Josefa De Magistris. 29. 5. 1892 byl raněn mozkovou mrtvicí a lékaři zjistili jeho stav jako beznadějný. Už přestával i slyšet a vidět. Byl zavolán don Rua. Ten vložil nemocnému ruku na hlavu a řekl jeho domácím: „Nemějte obavy, neumře. Mějte důvěru jako já.“ Pak se obrátil na nemocného se slovy: „Uzdravíš se a budeš ještě se mnou obědvat!“ Nemocný to považoval za proroctví, stejně i jeho rodina, protože krátce před tím se lékaři vzdali naděje. Tak se i stalo a De Magistris to vyprávěl ještě v roce 1930.

Koncem srpna 1892 se konala na Valsalice šestá generální kapitula salesiánů. Tyto kapituly se tenkrát konaly každý třetí rok. Bylo také třeba zvolit nové členy Vrchní rady. Projednávaly se na ní jen ty předlohy, které byly zaměřeny na upevnění a rozvoj Společnosti a na duchovní a vědecký pokrok členů. Na začátku každého sezení četl don Rua stať důvěrných směrnic, které mu Don Bosco zanechal v posledním sešitu svých Pamětí v roce 1884. Když se jednalo o nové úpravy příručky pro modlitby v ústavěch a byla řeč o latinských modlitbách, don Rua použil příležitosti, aby zdůraznil nutnost znalosti latiny. Prohlásil, že úsilí o dobré ovládnutí církevní latiny musí být význačným rysem salesiánské společnosti, jak to tolikrát zdůrazňoval Don Bosco. Tyrani, kteří chtějí zničit svěbytnost porobeného národa, se snaží především zničit vlastní jazyk toho národa. Právě tak ti, kteří chtějí zničit jednotu církve, usilují o likvidaci latiny.

Na sezení 3. září mluvil don Rua o kněžských a salesiánských povoláních. Bůh povolal společnost salesiánů k péči o kněžská povolání. I když se povolání vyskytují ve všech společenských třídách, daří se jim zpravidla hůře v rodinách zámožných, kam více proniká svěťáckost. Budiž naší snahou ochraňovat chlapce před svěťáckostí. Špatná četba, špatní kamarádi a špatné řeči (a dnes bychom dodali špatné filmy a programy v televizi) mají na svém kontě nejvíce ztroskotaných povolání. Nikdy však nedoporučujeme kněžský stav chlapci, který je vratký v čistotě. Můžeme doufat v nápravu, když nejde o vážné poklesky, ale o poklesky z křehkosti třeba i u kandidátů svěcení, ale pro lásku Boží nikdy nevybízejme k slibům a tím méně k svěcení takového, který propadl úpornému návyku. Přehlížejíme nedostatek nadání, ale buďme přísní ve věci čistoty.

Dobrym dílem pro rozvoj povolání je dílo „Synů Panny Marie Pomocnice“. Přičiňujme se, aby tito hoši nebo mladí muži dosáhli cíle. Nikdy nikoho nezanedbávejme jen proto, že mu chybí peníze. Pracovitost a vzorné chování salesiánů jsou výtečným nástrojem, jak získávat chlapce pro dobro i pro kněžské nebo salesiánské povolání. Trpělivost a laskavost získávají mnoho povolání. Takové, kteří jsou dobře disponováni, vybidněme k nějaké mimořádné pobožnosti, ředitel ať se doporučí do jeho modliteb, ujistí ho svými a vybidne ho nakonec studií k volbě takového stavu, který ho bude nejvíce blažit na konci života. Rozmluvme však kněžskou dráhu takovým, kteří při tom mají na zřeteli hmotný prospěch své rodiny. Tady pamatujme na zásadu Dona Boska: „Lépe ševcem než knězem penězoměncem!“

Stejný den odpoledne se don Rua vrátil opět k tomuto tématu a mezi jiným řekl: „Naše Společnost není pro bývalé svěťáky. Potřebujeme členy mravně bezpečné, kteří chtějí u nás dojít křesťanské dokonalosti.“

A Boží zaslíbení v salesiánském díle se projevovalo i v tom, jak společnost vzrůstala. 2. října toho roku skládalo na Valsalice řeholní sliby 112 nových salesiánů. A 19. října odjížděla další výprava misionářů do Ameriky, do Mexika, kde začínalo nové salesiánské dílo.

Vatikánský státní sekretář kardinál Rampolla v doporučení nových misionářů mexickému arcibiskupovi napsal: „Tito vynikající synové Dona Boska zasluhují všestranné podpory Sváté Stolice s ohledem na duchovní i hmotné dobro, které působí, zvláště výchovou a výukou mládeže v oboru vědění i umění a rozvázným přístupem k přáním a potřebám věřících v jejich různých formách a projevech.“

V roce 1892 se slavilo zvláště v Janově čtyřsetleté jubileum objevení Ameriky. Z Ameriky se při příležitosti slavnosti na lodích vrátili v srpnu do Itálie a zúčastnili se Generální kapituly tři z prvních průkopníků salesiánských misí vedeni biskupem Cagliem a dvě Dcery Panny Marie Pomocnice. Přivezli sebou několik členů indiánských kmenů z Ohňové země i dvě indiánská děvčata z Patagonie. K oslavám jubilea byla uspořádána v Janově i misijní výstava, na které se salesiánské oddělení s ukázkami způsobu života a kultury patagonských Indiánů – včetně ukázky živé domorodé vesnice – těšilo největšímu zájmu. Msgr. Cagliari vzal skupinu Indiánů také do Říma a představil je Svátému Oci Lvu XIII., který jim připomněl, že se nemají spoléhat jen na misionáře, ale musejí usilovat o postupné osamostatnění i na poli křesťanství. Misionáře pak povzbudil: „Je-li pravdou, že záchrana byt' jen jedné duše téměř zajišťuje spásu vlastní duše, jak odmění Pán vás, kteří jich zachraňujete tolik!“

6. prosince při slavnosti loučení nové výpravy salesiánských misionářů v Turíně, které se účastnili i Indiáni z Patagonie, udělil turínský arcibiskup křest jednomu z nich: Danielovi Alacalufovi. Finanční náklady spojené s výpravou byly velké, ale důvěra dona Ruy v Boží Prozřetelnost byla větší a neztrácel humor ani při ohromné zadluženosti.

O duchovních cvičeních na Valsalice poslal prefekt don Vota klerika Giaccardiho se spěšným naléhavým psaním k donu Ruovi na Valdocco. V dopise prosil o okamžitou finanční pomoc 3 000 lir k zaplacení dluhu u pekaře, který nechtěl už dodat ani kousek chleba a hrozil jinými nepříjemnostmi, nebude-li mu dluh do posledního vyrovnán. V domě už nebyl kousek chleba. Giaccardi vypráví: Dodal jsem spěšný list donu Ruovi. Rychle jej otevřel, pohlédl do své zásuvky a našel tam celých 10 lir. Poslal mne za hlavním prefektem Belmontem. Ten měl také 10 lir. Vrátil jsem se s tím k donu Ruovi. Poslal mne do baziliky, abych se tam pomodlil tři Zdrávasy. Pospíšil jsem s tím, protože ručičky hodin se už hrozivě blížily ke dvanácté. Hned jsem se vrátil. Právě na prahu dveří jsem se setkal s pánem v černém obleku a s cylindrem na hlavě. Za ním přicházel don Rua s obálkou v ruce, kterou mi předával se slovy: „Vidíš toho pána? Nechce být jmenován. Právě mi přinesl tuto obálku. Je v ní 3 000 lir. Zanes je co nejrychleji donu Votovi.“

24. kapitola

Da mihi animas (1893)

Heslo svatého Františka Saleského: „Jen duše mi dej, ostatní si můžeš nechat!“ si nepřisvojoval pouze Don Bosco, ale stejně tak i don Rua. To ponechání „ostatního“ se uplatňovalo v praxi vždy především v nedostatku hmotných statků, ve skutečné chudobě a tíživé zadluženosti. Jako Don Bosco, ani don Rua nechtěl nikdy vzdát potřebné dobré dílo jen pro nedostatek peněz a nestyděl se v případě nutnosti i žebrot.

V březnu 1893 se don Rua uchýlil k prosebným dopisům na spolupracovníky, aby nemusel vzdát stavbu kostela v Londýně. Svatý Josef, který v pozemském životě míval podobné starosti a úzkosti se zaopatřením Božího Syna a jeho Matky a na něho se don Rua odvolával, mu účinně pomohl.

V roce 1892 byl v Římě dobudován a otevřen sirotčinec u nové baziliky Nejsvětějšího Srdce Ježíšova, která byla posledním a snad nejbolestnějším dílem Dona Boska. Sirotčinec byl otevřen k oslavě biskupského jubilea papeže Lva XIII., který zůstal velkým příznivcem salesiánů a právě v té době zřídil ze salesiánské misie v Ekvádoru nový apoštolský vikariát pod vedením prvního salesiánského inspektora Aloise Lasagna, kterého povýšil na biskupa. Svěcení nového salesiánského biskupa, kterého Don Bosco předpověděl už mnoho let před tím, se konalo v Římě, v bazilice Nejsvětějšího Srdce. 14. 3. 1892 byl don Rua hluboce dojat. Očekával novosvěcence v sakristii, kde mu chtěl jako první pokorně políbit prsten. Ten to však nepřipustil, ale objal dona Ruu a mocně jej přitisknul k srdci.

Při návratu z Říma se zastavil v bývalém papežském letním sídle, v městě Orvieto, kde tenkrát salesiáni spravovali chlapecký seminář a v Bologni. V obou ústavech řádila epidemie příušnic. V obou don Rua doporučil třídenní pobožnost ke cti Dona Boska a nemoc hned zmizela. Všechny to potěšilo

jako důkaz, že Don Bosco už pomáhá. Radosti však byly míchány s bolestmi. Došla zpráva z misíí, že vynikající a svatý kněz Angelo Savio, jeden z prvních salesiánů Dona Boska, zemřel v lednu 1892 na apoštolské cestě za Indiány, v indiánské chatrči vysoko v horách. 7. 4. 1893 zemřel v pověsti svatosti polský kněz August Czartoryski, který se pokorou a obětavostí domohl toho, že ho takový apoštol chudiny, jakým byl Don Bosco, v roce 1887 přijal mezi své syny. Bůh mu však nedopřál věnovat se apoštolské činnosti mezi chudou mládeží a žádal po něm spolupráci pokorných a trpělivým utrpením. Kněz, který byl od dětství chatrného zdraví a nebyl zvyklý na tvrdý život chudiny, brzy u salesiánů onemocněl, jen tak tak, že dokončil bohosloví a 2. 4. 1892 byl vysvěcen na kněze. Jeho kněžský život plný utrpení, pokory a modlitby, trval jeden rok, ale vysloužil si úctu, obdiv a pověst pravé svatosti.

24. 5. 1893 se slavilo 25leté jubileum posvěcení turínského poutního chrámu Panny Marie Pomocnice křesťanů. Přesto, že trvale a vydatně přšelo, proudily do chrámu nepřetržitě zástupy lidí. 24. května se už ve 3 hodiny ráno začalo podávat svaté přijímání poutníkům a podávalo se téměř nepřetržitě až do poledne.

Svátek svatého Aloise chtěl don Rua oslavit se spolubratry v Borgo S. Martino. Cestou tam se zastavil u Dcer Panny Marie Pomocnice v Trino Vercellese. O tom vypráví setra M. Cossolo: „Don Rua navštívil dílnu, kde pracovaly dvě mladé dívky, sestry, na vyšívání kostelních okras. Don Rua na ně přátelsky promluvil. Tu k němu přistoupila jedna z nich, jménem Mariana, a šeptem mu sdělovala své tajemství, že se chce stát Dcerou Panny Marie Pomocnice, druhá se jen s úsměvem dívala na dona Rua. Tu se on podíval na jednu i druhou a řekl nejprve latinsky, pak italsky: „Ne ta, ale tato vstoupí do řehole a stane se Dcerou Panny Marie.“ A vskutku ta druhá, Josefina Buffa, která dosud na řeholní život ani nepomyslela, zaslechla v tu chvíli Boží volání a po překonání velkých překážek se stala brzy sestrou. Za málo let zemřela ve stejném ústavu a snad i ve stejné místnosti. Mariana zůstala ve světě a po letech sama tuto předpověď vyprávěla.

Ve dnech 12. a 13. září se konalo ve Valsalice první shromáždění diecézních vedoucích salesiánských spolupracovníků. Don Rua jim předkládal vedoucí linie této, Donu Boskovi tak drahé a tak originální organizace. Říkal jim: „Don Bosco byl katolický až do morku kosti a ve všech svých podnicích chtěl podporovat a vyzvedat autoritu vikáře Ježíše Krista. Totéž vidíme při četbě všech jeho spisů a knih: vynakládal všemožnou péči, aby pomáhal věřícím stát se papežem. Papež však uplatňuje své poslání vůči věřícím skrze biskupy. Proto se Don Bosco usilovně přičiňoval o to, aby se věřící přimykali stále více ke svým biskupům. Tito vrchní pastýři pak vykonávají své poslání a svou autoritu skrze faráře. Žádný div tedy, že Don Bosco opět a opět doporučoval, aby farníci stáli věrně při svých duchovních správcích. On sám v tom dával vždy zářný příklad a zřízení salesiánských spolupracovníků je také ovocem tohoto jeho smýšlení a těchto záměrů.“

Pak jim podával přehled dějin tohoto díla Dona Boska od samých počátků oratoře, kdy mu v Turíně pomáhali někteří nezištní kněží i laici – mezi nimi i některé později proslulé postavy italských dějin – přes rostoucí a stále lépe organizované společenství, po celý světcův život až do přítomné chvíle, ale stále v úsilí o co nejtěsnější spojení s biskupy a kněžími v duchovní správě. Don Bosco vymohl spolupracovníkům četné duchovní výsady jako odměnu za prokázané služby. Chtěl, aby byli vždy spojení navzájem a touto spoluprací mu pomáhali v díle výchovy mládeže i katolizace širokých lidových vrstev. Po celý svůj kněžský život myslel na to, jak spojit věřící celého státu s papežem, věřící diecéze s biskupem, farníky s farářem a všechny s Ježíšem Kristem. Proto také zařizoval společenství spolupracovníků tak, aby nejbližším organizátorem, tzv. dekurionem, byl pokud možno farář, kterému by v praxi pomáhali vybraní farníci jako jeho adjutanti. Za diecézní ředitele by měl nejraději příslušné biskupy, ale poněvadž ti pro množství jiných úkolů nemohli zpravidla na sebe brát takovou starost, prosíval je, aby oni sami zvolili schopné zástupce – vikáře. Takto salesiánští spolupracovníci vytvářeli semknuté útvary okolo svých vrchních duchovních pastýřů a na jejich pokyny pracovali na dílech pro čest Boží a spásu duší.“

Také don Rua měl velmi vyvinutý smysl pro rozvíjení apoštolátu církevní hierarchie.

V říjnu 1893 odjel do Londýna na svěcení kostela Nejsvětějšího Srdce Ježíšova, které 14. října vykonal biskup Cagliero. Don Rua celebroid v novém kostele první mešní bohoslužbu jako vroucí dík za toto první dílo v protestantském prostředí.

Z Londýna odjel do Belgie. Za svých pobytů v Bruselu býval hostem u jistých řeholnic, které měly při klášteře ústav pro dcerky zámožných rodin. Tentokrát ho představená prosila, aby navštívil

klášterní ošetřovnu, kde mezi jinými pacientkami ležela již umírající sestra Van de Brauen. Byla již zaopatřena a chroptěla ve smrtelném zápase. Představená se tázala dona Ruy, zda by pro ni nemohl něco učinit. Don Rua přistoupil k loži umírající, nad níž visel obrázek Dona Boska a zeptal se jí: „Máte víru a důvěru?“ Když přikývla, sepal ruce a udělil jí požehnání. V tu chvíli přestala chropět. Sestry se tázaly mezi sebou, zda to znamená uzdravení nebo smrt. Nemocná se uzdravila.

Z Belgie se přes Francii vrátil do Turína. Cestou ponavštěvoval řadu měst, kde existovaly skupiny salesiánských spolupracovníků.

30. 11. 1893 se konalo v Turíně rozloučení se 60 spolubratry odjíždějícími do misí – do Ameriky, Afriky i Asie.

V děkovním dopise, který koncem ledna 1894 don Rua rozesílal spolupracovníkům, je informoval o všem, co se v uplynulém roce vykonalo pro čest Boží, pro výchovu mládeže a nových kněžských i řeholních povolání, pro rozkvet nedělních oratoří apod. Hlavně kladl důraz na péči o nová kněžská povolání: „Pečujte o nová povolání!“

Jednou se tázala jistá dáma našeho drahého Dona Boska, jak by bylo možno nejlépe konat smír za tolik hříchů, rouhání, hanobení a bezbožectví, kterými dnes lidé urážejí Boha. Navrhovala různé prostředky a nabízela na ten účel i větší sumu peněz. Don Bosco jí vysvětlil, že pomůže-li dobrému chlapci k dosažení kněžství, udělá tím lepší dílo než cokoli jiného. Už svatý Vincenc z Paula prohlásil: „Není tak dobrého a krásného díla jako podporovat kněžská povolání.“

V květnu 1894 byla do baziliky Panny Marie Pomocnice dopravena smrtelně nemocná a navíc neoperovatelná žena z jedné monferratské farnosti, která po modlitbách a požehnání dona Ruy byla během mše svaté, kterou on celebroid, úplně uzdravena.

V červenci se don Rua vydal na cestu do Lutychu přes Švýcarsko, Alsasko a Holandsko. Všude chtěl pozdravit skupiny salesiánských spolupracovníků. V Lutychu byl očekáván na slavnost svěcení nového salesiánského kostela Panny Marie Pomocnice křesťanů. Velmi vřelého přijetí se mu dostávalo všude, zvláště ve Švýcarsku. V Muri mu místní duchovenstvo přišlo naproti 25 km. Na jeho konferencích pro spolupracovníky bylo všude nabito. Mluvil francouzsky a některý místní kněz to překládal do němčiny. Svěcení kostela v Lutychu se konalo 16. července. Za svého pobytu navštívil několikrát tamní ústav Dcer Panny Marie Pomocnice. Byly tam dvě sestry příjmením Rossini, jedna Zefira, druhá Viktorie. Nebyli vůbec příbuzné. Zefira kvetla zdravím, Viktorie trpěla souchotěmi. Při návštěvě dona Ruy se mu v hovorně představila nejprve kvetoucí Zefira. Don Rua ji několikrát povzbuzoval k odvaze a řekl: „Ubohá sestro, nějak to dobře nevypadá s vaším zdravím.“ Na to ona: „Dovolte, Otče, já nejsem nemocná, to je druhá Rossini, sestra Viktorie, která čeká za dveřmi.“ don Rua však opakoval: „Mějte odvahu a odevzdejte se zcela do vůle Boží!“ Sotva vyšla z hovorny, běžela za představenou a sdělovala jí, jak si ji don Rua spletl se sestrou Viktorií. Ale po jeho odjezdu se nad tím znova pozastavovala: „Nebylo to proroctví? Nemám brzy zemřít?“ Po několika dnech se nachladila, dostala rychlé souchotě, byla převezena do Turína a po krátké době zemřela. Když se donu Ruovi představila sestra Viktorie, ani téměř nevzpomněl její nemoci a dodal jí odvahy. Žila do srpna 1899.

Z Lutychu odbočil krátce do Holandska. Dostalo se mu tam všude mimořádně vřelého přijetí a utvořily se tam početné skupiny spolupracovníků. Po návratu psal ředitelům ústavů v Americe, kladl jim na srdce prohlubování víry, horlivost v práci o duše a zvláště péči o kněžská a řeholní povolání. „Jsem přesvědčen, že všude jsou mnozí chlapci povoláni ke službě oltáře – jejich počet je větší než si myslíme a než jsme schopni zjistit. Mnohá povolání se však ztratí, protože nebyla poznána a pěstována.“

25. kapitola

Ve Svaté Zemi (1895)

Rok 1895 byl pro salesiány řetězem radostí a bolestí, ale při tom vždy zároveň důkazem otcovské Boží péče. „Procházíme-li pozorně dějinami naší společnosti,“ napsal, „musíme zvolat: Prst Boží je tu zřejmý. Jak v radostných, tak i v bolestných událostech poznáváme ruku Boží Prozřetelnosti, která vedla našeho Dona Boska a teď vede i nás a přímo mateřskou péčí řeší naše potřeby. Musí-li nám to na jedné straně vlévat velikou důvěru, že nám nikdy nepochybí Boží pomoc, na druhé straně

nás to musí vést k svědomitému využívání těch prostředků, jež nám Prozřetelnost svěřuje. Nezapomínejme nikdy, že Don Bosco nám slíbil ochranu nebes, dokud u nás bude v úctě chudoba. Rozumnou šetrnost v denním životě, cestování jen opravdu nutné. A pamatujme, že i na cestách nás váže chudoba. Chraňme se zbytečných výloh.“

V tom všem předcházel don Rua zářným příkladem.

Počátkem roku 1895 navštívil don Rua některé salesiánské ústavy v jižní Francii, ale již 16. února nastoupil v doprovodu vrchního spirituála P. Pavla Albery a markýze Villeneuve-Trause v Marseilli na parník Druentia a vydali se do Svaté Země.

Do poloviny dubna však musel být již zpět k vyřízení jiných důležitých záležitostí. Pouť do Svaté Země naplánoval i zaplatil markýz Villeneuve, který chtěl takto překonat žal nad smrtí 19letého syna. Velkou milostí bylo pro oba kněze, že mohli na parníku denně celebrovat. 23. února dopluli do Alexandrie v Egyptě, kde byli po dva dny hosty jezuitů a setkali se také s jinými tamními řeholníky. Z Alexandrie pluli turistickou lodí plnou světáckých výletníků ze Švédska a z Německa, s nimiž nebyla žádná řeč. Nebylo možno ani celebrovat mši svatou.

3. března dopluli do Joppe-Jaffy, kde je již očekával kanovník Belloni s několika spolubratry. I tamní farář je přijal s velkými poctami a doprovodil je na nádraží, odkud pokračovali vlakem do Jeruzaléma. K soumraku se blížili k hradbám Svatého města. Sotva vystoupili, byl don Rua obklíčen zástupem kněží, kleriků a chovanců ústavu v Betlémě. Všichni byli šťastní, že vidí nástupce Dona Boska. Po několika minutách vyjelo pět velkých povozů směrem k Betlému. Don Rua seděl v posledním. Chlapci z ústavu i přátelé z jeho okolí naskákali na vozy, kudy se dalo, jiní na koně, mezky, osly a zbývající běželi pěšky. Jen těžce se prodíral zástupem do ústavního kostela. Cestou vyhrávala hudba. V sakristii ho už očekávali kněží oblečení v liturgická roucha. V jejich průvodu šel k oltáři a zanotoval Te Deum laudamus. Na konec udělil svátostné požehnání. Během té doby se spustil venku déšť, na který obyvatelé už dlouho toužebně čekali. Teď tvrdili, že jim ho přinesl světec.

Následující den don Rua věnoval návštěvě františkánů a hlavně baziliky Božího narození. Dlouho setrval v rozjímání v jeskyni Narození.

V pondělí 4. března odjel do Jeruzaléma. Cestou mluvil jen o dějinách těch míst. V Jeruzalémě navštívil nejprve latinského patriarchu Msgr. Piaviho, světícího biskupa a bohoslovecký seminář. Na terase semináře, odkud byl nádherný rozhled na město i okolí, vyzýval shromážděné seminaristy zvláště k houževnatému studiu a upřímné zbožnosti, aby mohli účinně působit v těch místech, o jejichž ovládnutí právě tolik usilovali schismatici, protestanti i svobodní zednáři. Ti poslední konali právě v tyto dny v Jeruzalémě kongres a radili se, co podnikat proti Kristu Ježíši.

Po úředních návštěvách u církevních i státních představitelů mohl věnovat odpoledne návštěvám baziliky svatého Hrobu, Kalvarie, místa bičování, místa nalezení svatého Kříže, kaple svaté Heleny a jiných svatých míst. Hluboce na něho zapůsobila zbožnost ruských poutníků, kteří líbali mramorové dlažby a padali na tvář na místech, zbrocených kdysi krví Vykupitele. Večer ho pozvali otcové františkáni k večeři. U nich také nocoval a následujícího rána už o čtvrté hodině celebroid mši svatou nad svatým Hrobem. Večer setrval dlouho do noci na balkoně se zrakem upřeným na svatá místa a v tiché modlitbě. Také následující den byl celý věnován návštěvě svatých míst. Ponavštěvoval je téměř všechna.

Večer se vrátil opět do Betléma, kde byl hned obklopen spolubratry. V Palestině měli salesiáni tenkrát tři domy: v Betlémě, který don Rua nazval „domem víry“, v Kremisanu, vzdáleném od Betléma asi 10 kilometrů, který nazval „domem naděje“ a největší Beitgemal, který nazval „domem lásky“. Do Kremisanu šel don Rua pěšky, protože cesty nebyly právě dobré. Domem naděje jej nazýval proto, že tam byl větší počet aspirantů, kteří se chtěli stát salesiány.

8. března odešel opět do Jeruzaléma, ale musel se celý den věnovat záležitostem Kongregace. Uvedené ústavy nevybudovali totiž salesiáni. Patřily takzvané kongregaci Svaté Rodiny, kterou založil a vedl jistý don Belloni, Ital ve Svaté Zemi. Když viděl, jak se jeho kongregace určená pro výchovu chudé a opuštěné mládeže v Palestině nemůže rozběhnout a vnitřně chátrá, při setkání s Donem Boskem a později v jednání s donem Ruou, pojal myšlenku stát se salesiánem a převést k salesiánům i celé své dílo. To se skutečně stalo v roce 1891. Ovšem nebylo to bez velkých problémů. Ne všichni členové „Svaté Rodiny“ byli pro sloučení se salesiány a první salesiáni i Dcery Panny Marie Pomocnice nebyli náležitě připraveni pro působení na Blízkém východě s jeho těžkou problematikou nejen

ve styku s křesťany odtrženými od jednoty církve, ale ještě více s různými orientálními rity uvnitř církve samé. Vznikaly spory i s církevní autoritou v Palestině i s Propagandou víry a jinými papežskými institucemi pro církevní záležitosti Orientu. Don Rua při „donboskovské“ pokoře s poslušností se snažil vycházet vstříc i za cenu velkých obětí, ale nedostatek kvalifikovaného personálu znemožňoval nebo aspoň brzdil úspěšný rozvoj salesiánského díla.

Z Jeruzaléma se don Rua odebral do Beitgemalu. Pobyl tam jeden den. Vynaložil velké úsilí, aby to byl opravdu dům lásky, především mezi všemi členy salesiánské rodiny tvořící se ze salesiánů příšlých z Itálie i z členů bývalé Svaté rodiny.

Z Beitgemalu odjel do Jaffy, tam nasedl na loď a jel do Kaifa, kde byl hostem karmelitánů a odtamtud povozem jeli do Nazaretu. Dorazili tam 15. března odpoledne. Také v Nazaretu měli už salesiáni pozemek pro stavbu nového ústavu: sirotčince a kostela Ježíše – Chlapce. Don Rua se cítil pobídnut k urychlení stavby také pohledem na mohutnou protestantskou budovu, která stála v těsném sousedství. Z Nazaretu si je tak na skok zajeli na Karmel. Také tam byli velmi přívětivě přijati od karmelitánů. Do pamětní knihy tam Don Rua poznamenal: „Při vystupování na Karmel přicházejí bezděky na mysl slova žalmu: Kdo vystoupí na horu Páně? Kdo má čisté ruce a neposkvřené srdce!“

Druhý den ráno po mši svaté, kterou sloužil již o půldruhé hodině v noci, sestoupili chvatně do Kaify. Tam čekali na parník, který pro bouři nemohl přistát. Když konečně přistál u lávky, vlny znemožnily nástup na loď. Když jim kapitán nemohl zaručit ani přistání v Jaffě, hledali povoz, jak tu cestu zvládnout po souši. Konečně jej našli a o osmé hodině se vydali na cestu – na necestách. Ráno v 10 hodin byli v Jaffě. Don Rua zůstával stále klidný a veselý, jako by vše šlo podle jeho přání. Baval spolucestující dobrým humorem. Jinak se modlil breviář a rozjímal z knížky „Následování“, kterou měl u sebe v němčině. Noc strávil ve voze ve volné přírodě. Ráno nechtěl kočí vyjet, dokud nebylo plné světlo, protože se musely přejíždět horské potoky bez mostů. V jednom místě, kde se dělala úprava potoka a stavba mostu byla přes hluboké údolí potoka jen provizorní, lávka bez zábradlí a tak úzká, že nebylo téměř možné, aby po ní přešli tři koně vedle sebe. Don Rua naléhal, aby všichni vystoupili. Jednoho koně odstrojili a na druhé straně zase vše dali do pořádku. Ale mladý kočí na to nedal, přitáhl uzdu, švihl do koní a přeletěli přes lávku, aniž mohli vědět jak! Na okamžik se všem zatajil dech a polil je pot hrůzy, když viděli hluboko pod sebou dravé vody potoka, které je mohly pohřbít. Když to šťastně přečkali, povzdechl don Rua: „A čím jsou tyto svízele proti nám, co napořád musejí snášet misionáři? Bůh mne sem zavedl, abych nabyl představy o nebezpečích a trampotách, kterým jsou vystaveni hlasatelé víry.“

Z Jaffy odjeli do Jeruzaléma a o půl sedmé večer byl don Rua opět v Betlémě. Následující 14. březen byl v betlémském ústavu veliký svátek. Don Rua celebroid slavnostní bohoslužbu, pak přijímal sliby nových spolubratrů a oblékal nové novice. Poté předal řeholní roucho také jedné novice Dcer Panny Marie Pomocnice. Příslušné proslovy měl italsky, ale byl tam někdo, kdo je překládal pro ty, kdo italsky nerozuměli. Den na to už odjížděl z Palestiny.

Na parníku z Jaffy se setkal se dvěma spolupracovníky, kteří mu spolu s markýzem Villeneuve prokazovali ochotné služby a umožnili i celebroidání během plavby. Zastavili se na chvíli v Kairu, kde na nátlak dobrodinců navštívili některé pyramidy a egyptské muzeum.

23. března odpluli z Kaira a 29. byli opět v Marseille. Cestou do Turína ponavštěvoval don Rua řadu ústavů salesiánů i Dcer Panny Marie Pomocnice a 6. dubna na začátku svatého týdne byli opět v Turíně.

26. kapitola

Velká sláva (1895)

Po velké noci odjel don Rua do Bologne, kde se měl slavit první salesiánský kongres ve dnech 23. – 25. 4. 1895. Slavné bohoslužby se konaly v kostele dominikánském, pracovní shromáždění v kostele svaté Kateřiny boloňské. Kongres se konal za účasti 4 kardinálů, 29 arcibiskupů a biskupů a tisíců spolupracovníků i ze zahraničí. Čestným předsedou byl boloňský arcibiskup kardinál Svampa, výkonným předsedou byl don Rua. Hlas se mu chvěl pohnutím, když promlouval k tak početnému a čestnému posluchačstvu. Dostavili se preláti a spolupracovníci i zahraničí. V Bologni nebyl ještě salesiánský ústav, ale už se o něj jednalo. Shromáždění se konala po tři dny ráno i odpoledne a jednalo se, co podnikat, jak pracovat a organizovat práce, aby se co nejúčinněji zasáhlo do záchrany a náboženské

i mravní výchovy mládeže, která se stávala stále hroživějším problémem rodící se průmyslové společnosti. I když kongresová jednání spočívala nejvíce v promluvách a referátech vybraných řečníků, přece to nebyly jen oslavné řeči na Dona Boska a salesiány, ale přednášely se tam rozborů náboženské, morální a sociální situace mládeže i širokých vrstev lidu, předkládaly se problémy a navrhovaly prostředky ke zlepšení podle hesla koncilu: „Sociální záchrana prostřednictvím náboženství a církve“. Spolupracovníci tu sice nebyli prohlašováni formálně za laické salesiány ve světě, jak to původně zamýšlel Don Bosco a jak to původně zamýšlel Don Bosco a jak se to nyní opět rekonstruuje, ale byli považováni za „prodlouženou ruku Dona Boska“, ne pouze v ohledu finanční podpory, ale také v přímém uskutečňování díla Dona Boska záchrany mládeže. Pěkně je to vidět ze závěrečných resolucí a programů další činnosti, které byly na kongresu vypracovány a rozdány nebo zaslány všem účastníkům i téměř všem spolupracovníkům:

Don Boskův výchovný systém.

Kdekoliv se naskytne spolupracovníkům možnost a příležitost, ať ochotně a horlivě věnují výchově mládeže. Při tom ať se řídí pokyny a příklady Dona Boska. Ať připravují děti k časnému svatému přijímání! Ať je usměrňují k časté svaté zpovědi, svatému přijímání a k doplňování náboženského vzdělání. Ať se podle svých možností v duchu 2. článku svých Pravidel ujímají především takových chlapců a mladíků, kteří mají předpoklady a určitá znamení pro kněžská povolání, ať jim pomáhají svými radami a usměrňují je do ústavů, kde by mohli kráčet za tímto voláním.

Nedělní oratoře a katechizace.

Salesiánští spolupracovníci ať za své přední dílo považují vyučování náboženství v rodině. Mají-li děti, ať učí především ty. Mají-li podřízené, ať se věnují jim a pomáhají tak v katechizaci kněží. Kde mohou, ať horlivě vypomáhají svým duchovním otcům ve vyučování katechismu, případně ve vedení nedělní oratoře. Ať považují za vážnou povinnost neposílat o nedělích děti a podřízené na takové zábavy, které jim znemožňují účast na bohoslužbách a katechismu.

Škola a náboženství.

Spolupracovníci ať usilují o zřízení takových škol, kde ještě nejsou a vypomáhají v těch, které už existují. Každá nedělní oratoř má mít takovou školu.

Vyučování náboženství ve státních školách.

Spolupracovníci se musí domáhat žádostmi a všemi zákonnými prostředky, aby bylo takové vyučování na škole zavedeno a umožněno.

Koleje a útulky.

Ujímat se opuštěných dětí a pomáhat jim, aby se dostaly do takových ústavů.

Výchova děvčat.

Nedělní oratoře s katechismem. Umožňovat Dcerám Panny Marie Pomocnice, aby se dostaly do továren a jiných velkých podniků za vychovatelky a pečovatelky o děvčata zaměstnanců a mladé dělnice.

Výchova učňů a mladých dělníků.

Ať se spolupracovníci spojují se všemi lidmi dobré vůle k dosažení spravedlivého zákonodárství, opravdového respektování svatých práv mateřství. Ať spolupracují se sdruženími na opatření řádných bytů pro dělníky, umístění a zaopatření dělnických dětí v jeslích a školkách v těch situacích, kdy se matky samy nemohou starat o své děti. Přednost ať dávají zařízením, která vedou řeholní osoby. Ať pomáhají mladým lidem najít dobré zaměstnání v takových podnicích, kde se respektuje náboženství a mravnost. Spolupracovníci, kteří jsou majiteli nebo vedoucími podniků, ať se o své učně a mladé zaměstnance starají jako o své děti, jak po stránce technické, tak po náboženské a morální. Ať nedovolují pohoršení, kluzké řeči nebo orgie, ale slovy i příkladem ať jim vštěpují úctu k Bohu i k sobě a lásku k práci. Ať je vedou k tomu, aby se od mládí stávali členy spořitelenských a pojišťovacích sdružení, aby si zajistili pevnou základnu pro případy nemoci, nouze a stáří. Ať napomáhají, kde mohou ke zřízení řemeslnických a uměleckých škol.

Rolnické osady a školy.

Péče o vystěhovalce.

Tisk pro lidové vrstvy.

Kongres vzdává hold uznání a díky neúnavné a vynalézavé činnosti Dona Boska na poli dobrého tisku. Povzbuzuje jeho duchovní syny a žáky, aby s neúnavnou pílí vydávali a šířili dobré knihy a všechny formy dobré četby. Ať napomáhají ke vzniku a udržení katolických novin, zvláště pro dělnické vrstvy. Horlivě vybízí všechny spolupracovníky, aby odváděli lidi od čtení špatných, nemravných novin a časopisů a šířili na jejich místě katolické časopisy. Kongres doporučuje přízni všech salesiánské tiskoviny, zvláště „Katolické čtení“ Dona Boska a „věstník“.

Školské a učební příručky a pomůcky.

Spolupracovníci – rodiče, ať pečlivě bdí nad knihami, které se dětem předepisují jako příručky nebo pomůcky, zvláště v oboru dějin, literatury, přírodopisu a občanské nauky. Zjistí-li, že se předpisují knihy mravně a nábožensky závadné, ať proti tomu protestují u nadřízených institucí. Zvláštní opatrnost je třeba věnovat literatuře, která se mazlí s nejstrašnější vášní a rozvrací zvláště mládež.

Organizace spolupracovníků.

Kde už existují zřízení spolupracovníků, ať je v každé farnosti zvolen dekurion, v každém menším městečku zástupce ředitele a v každém biskupském městě diecézní ředitel. Ať se konají pravidelné výroční konference spolupracovníků. (Don Rua byl výkonným předsedou kongresu a těšil se největší pozornosti přítomných. Po dobu svého pobytu byl ubytovaný ve šlechtické rodině Pilati Domini. Byl tam téměř ustavičně pozorován a u všech členů rodiny a služebnictva působil hlubokým dojmem pro svou krajní umrtvenou, přísnou ukázněnost a nevyčerpatelnou laskavost ke všem.)

Poslední den kongresu byl uzavřen společnou poutí do mariánské poutní svatyně na kopci nad Bologní, které se účastnilo na 50 000 věřících.

Don Rua v tyto dny často vzpomínal na sen Dona Boska z roku 1881. „Stojí před námi mnoho trní a trampot. Pak přijdou velká potěšení. Těžké obavy okolo roku 1890 a velká sláva roku 1895!“

Ale ani rok 1895 nebyl jen rokem slávy. V květnu zemřel generální ekonom, vzácný P. Antonín Sala, velký stavitel a stavebník salesiánských staveb. Byl první pohřbený v salesiánské hrobce, kterou nechal pořídit.

Hned druhý den po pohřbu se konalo slavné biskupské svěcení velkého salesiánského misionáře Jakuba Costamagny, apoštolského vikáře v Mendez v Ekvádoru.

7. října byl odhalen pomníček Dominikovi Saviovi. Slavnosti poslal přepis i Msgre. Jakub della Chiesa – pozdější papež Benedikt XV., který vzpomínal, jak mu v dětství jeho zbožná matka četla životopis Dona Boska a při tom mu dávala Dominika za vzor.

31. října bylo v Turíně rozloučení se zatím největší výpravou salesiánských misionářů. 87 salesiánů a 20 Dcer Panny Marie odjízdělo na různá misijní působiště v Mexiku, Venezuele, Ekvádoru, Bolívii, Peru, Chile, Argentině, Uruguay, Brazílii, Ohňové zemi, v Alžírsku, Tunisu i v Palestině. A už 5. listopadu se objevil velmi bolestný trn. Při zlovolně nastrojeném železničním neštěstí zahynul mladý, horlivý a svatý salesiánský misijní biskup Msgre. Alois Lasagna, jeho sekretář a čtyři Dcery Panny Marie Pomocnice. Don Rua dostal telegrafickou zprávu o neštěstí ve Foglizzo po slavnosti řeholní obláčky 140 noviců. Mlčky přečetl telegram, zvažněl, zkřížil ruce na prsa a zvolal: „Dominus dedít, Dominus abstulit, sit nomen Domini benedictum!“ Pak oznámil obsah telegramu přítomným a brzy na to všem spolubratrům. Když po delší době došly písemné zprávy o neštěstí a sděloval je salesiánské rodině, napsal: „Teď je na nás, abychom se ukázali lidmi zkušenými a připravenými na různé zvraty řeholního života. Ať se naše osudy točí jakkoliv, ať jsou naše věci příznivé nebo nepříznivé, naším údělem je přizpůsobit se ve všem Boží vůli, sklonit se před nevyzpytatelnými osudy Božími, zůstat pevní a horliví v jeho službě, opakujíc s Jobem: „Sit nomen Domini benedictum“.

Msgre. Lasagna byl velký misionář, svatý muž, vzor salesiána. Ve své téměř neprostupné misií viděl úkol daný od Boha a svou víru živil hlubokou zbožností. Mši svatou sloužil vždy vzorně, i když to bylo někdy velmi pozdě a musel být celý den lačný, třeba na dlouhých, vyčerpávajících cestách. Ráno byl první na společné meditaci – i jako biskup – vždy s křížem v ruce při modlitbě i při studiu, nikdy nevynechával týdenní zpověď, umrtvený v jídle, nikdy nejedl mimo dobu hlavního jídla, v pátek nosil kající pás. Měl dětinskou úctu k Panně Marii. Všem misionářům byl opravdu otcem.

Den po svátku Neposkvrněného Početí zemřel v Turíně na zánět ledvin jiný velký salesiánský misionář. Zakladatel misií pro malomocné, don Unia, kterého povolali z Agua de Dios zpět do Turína v naději, že zachrání jeho život.

Tak se v roce 1895 střídaly radosti a velké trny!

27. kapitola

Nové, mimořádné události (1896)

Celý život dona Ruy byl pod tíhou starostí. A velká část těchto starostí byla z ekonomické oblasti. V roce 1895 značně poklesl příliv darů, takže podle prohlášení dona Ruy to salesiáni táhli dále jen se vzdycháním. Bůh chtěl takto zkoušet jejich důvěru v Prozřetelnost. Don Rua důvěřoval opravdu bezvýhradně. Po vzoru Dona Boska zůstával klidný a veselý a jako on se snažil prokazovat dobro, kde jen se dalo. Jako za časů Dona Boska i teď oratoř zůstávala opravdovou a zřejmou rodinou Panny Marie Pomocnice křesťanů. Jako za dnů Dona Boska, tak i za dona Ruy, pokračovala řada mimořádných zásahů a vyslyšení v různých nemocech a trampotách života na přímluvy Panny Marie Pomocnice, zvláště když s modlitbami a almužnami bylo spojeno také požehnání dona Ruy.

V roce 1896 světil don Rua sochu svatého Josefa v noviciátu Dcer Panny Marie. Při mši svaté, kterou sloužil pro sestry a novicky v jejich kapli, všimla si sestra Angelina Boffa, že na něj stále doráží dotěrná moucha. On však jako by ji nevnímal. Když začal podávat svaté přijímání, usadila se mu moucha v koutku bolavého oka. On ji neodháněl. U stolu Páně bylo přes 150 účastnic a dvacet minut mu seděl obtížný hmyz v ráně oka. Don Rua ani nemrkal. Sestra bedlivě pozorovala chování vrchního představeného a cítila za něj takovou bolest, že jí to přímo nutkalo skočit a mouchu odehnat. Tenkrát pochopila prostou i velikost jeho umrtvení.

V roce 1896 se salesiánské dílo značně rozrostlo v Itálii i mimo ni. 15. března se don Rua účastnil slavnosti kladení základního kamene ke kostelu Panny Marie Pomocnice v Chieri. Čtyři dny na to stejná slavnost v Navaře. 6. dubna otevíral novou nedělní oratoř ve Vignale Monferrato. Druhou neděli po velikonocích předsedal krajskému shromáždění salesiánských spolupracovníků v Janově. 10. května podobně v Intra.

V předvečer svátku Pomocnice křesťanů mluví na tradičním velkém shromáždění spolupracovníků v Turíně, které dojíždí k slzám líčením krutého pronásledování salesiánských misionářů v Bolívii, v Ekvádoru a krajní nouze misionářů i Indiánů v Ohňové zemi.

1. června už předsedá valnému shromáždění spolupracovníků v Miláně, kde se jedná rovněž o vybudování nového salesiánského domu. Den na to je už ve Veroně, kde jedná se spolupracovnice o rozšíření tamního ústavu.

5. června mluví zase na schůzi spolupracovníků ve Vicenze, kde jim podává přehled o celém díle, zvláště však o misiích. Odtud jede do Este a v neděli na to se účastní kladení základního kamene salesiánského kostela v Casertě u Neapole. Odtud se vrací do Říma a 17. června otvírá za velké slavnosti nový ústav v Genzano u jezera Albano. Do Turína se vrátil k tradičním oslavám jmenin Dona Boska, které se staly oslavou vrchního představeného jako zástupce a pokračovatele Dona Boska.

Obavy o osud misijního díla a misionářů v Ekvádoru se ukázaly v srpnu toho roku oprávněnými. V noci z 23. na 24. srpna 1896 vnikl obrovský oddíl vojáků do ústavu v Quitu, obrátil tam všem vzhůru nohama a odvedl všechny kněze na policii. Po výslechu ohledně nesmyslných politických obvinění bylo osm kněží a jeden klerik vypovězeno ze země. Pěšky byli hnáni přes močály a neprostopupné pralesy po celých 25 dní a nocí až na hranice Peru. Odtamtud se dostali do hlavního města Limy. Tam za nimi brzy přišli i další vypovězení spolubratři z Ekvádoru. Jeden zahynul útrapami na cestě. Ale ani tyto bolestné události nezabránilo dalšímu rozvoji misijního díla.

11. října odjela v tichu skupinka salesiánů do Portugalska a 31. října se konala v Turíně obvyklá slavnost rozloučení s 50 misionáři odjíždějícími do různých zemí Afriky, Jižní i Severní Ameriky.

3. listopadu se v Turíně slavilo padesátileté jubileum onoho památného 3. 11. 1846, kdy se Don Bosco uzdravený z těžké nemoci v doprovodu Matky Markéty vracel pěšky z Becchi do Turína, aby se tu natrvalo usadil a položil základ svému jedinečnému dílu oratoře. Při oslavě tohoto jubilea byl zhodnocen význam Matky Markéty pro celé salesiánské dílo a don Rua vyzýval všechny přítomné k veliké vděčnosti.

28. kapitola

Všem vším (1897)

V knize „Následování Krista“ stojí také slova: „Vskutku veliký je ten, kdo má velikou lásku!“ – „Nemám-li lásku, nejsem ničím“, prohlašuje svatý Pavel. Don Rua si toho byl vždy hluboce vědom. Leden pro něj býval tradičně měsícem nadměrné práce – jednak protože přicházelo mnoho spolupracovníků, kteří mu chtěli osobně předat své dary, jednak že míval pracovní stůl zavalený korespondencí dobrodinců, kterým odpovídal osobními listy. Bylo to pro něj tím namáhavější, že už léta trpěl oční chorobou. K devátému výročí smrti Dona Boska zaslal oběžní list všem spolubratrům, ve kterém se věnoval hlavně výkladu slibu a ctnosti poslušnosti. Rovněž zdůrazňoval význam šetrnosti. Tvrdil, že kdo nechce být šetrný ve všem svém vystupování – v jídle, oděvu, na cestách – nemůže být ani zbožný. Jak může být takový člen ochotný k obětem, které žádá salesiánský život? Je třeba si opět a opět uvědomovat, jak často jsou příspěvky našich dobrodinců ovocem jejich veliké šetrnosti a odříkání!

V oběžníku dále zdůrazňoval všem spolubratrům péči o nová povolání: „Jak všichni víte, vyrostl jsem ve škole Dona Boska. Všichni také znáte mé stanovisko a můj názor, že nevěřím snadno v horlivost kněze nebo řeholníka, který se spokojuje s tím, že své žáky učí a vychovává a nedává si žádnou práci, aby ukazoval a rovnal cestu do svatyně kněžství těm chlapcům, kteří jeví neklamně povolání.“

Nakonec sděloval radostnou zprávu, že byl ukončen informativní proces o svatosti Dona Boska.

5. 8. 1897 se slavilo stříbrné jubileum trvání Společnosti Dcer Panny Marie Pomocnice křesťanů a stále jim ještě chybělo úřední schválení Svaté Stolice. Byly pouze tzv. diecézní řeholnice – diecézní řeholí – a turínský ordinariát nerad viděl jejich velkou závislost na salesiánech a kladl sestrám různé překážky v rozvíjení jejich díla. Stříbrné jubileum poskytlo donu Ruovi dobrou příležitost, aby se znovu zasazoval v Římě o schválení. Dostalo se jim pochvaly, ale formální schválení zase ještě nedošlo.

13. října 1897 se don Rua vydal na cestu do Francie, navštívil tamní domy a jednat s úředními vedoucími Díla šíření víry. Celé dopoledne strávil i se svými průvodci ve vlaku. Jeden klerik, cestující s ním, sebou vzal na cestu jedno jablko. Byli na něj tři. Rozkrojili tedy jablko na tři díly a to byla jejich večeře. Jistý cestující, který to viděl, s nimi měl soucit a nabídl jim skleničku vína.

30. října se v Turíně opět loučila skupinka misionářů. Don Rua se s nimi loučil v pokojíku Dona Boska a dával jim tato tři doporučení:

- „Utíkat se vždy k oltáři, to je k Eucharistii.
- Utíkat se k Panně Marii Pomocnici – šířit její úctu a kult.
- Udržovat v sobě živou vzpomínku na Dona Boska, který prohlásil, že čeká všechny v nebi.“

Hned na to se v těchto místnostech konalo rozloučení i s misionářkami Panny Marie Pomocnice křesťanů.

V prosinci 1896 zničil divoký požár celou misijní stanici salesiánů i Dcer Panny Marie na ostrově Dowsou v Ohňové zemi jižní Patagonie a způsobil hmotnou škodu za více než 160 000 lir. Zprávu o tom dostal don Rua počátkem ledna. Misionáři si zatím zbili jen nejnouzovější přístřeší z několika zinkových ploten, které přečkaly požár. Ani tamních 165 Indiánů, bydlících v misii se nechtělo vzdát od misionářů. V druhé polovině roku 1897 přišla další Jobova zvěst z jihoamerických misí – tentokrát z Chile. Don Rua vybízel počátkem roku všechny salesiány a zvláště ředitele domů k obětavé, důsledné šetrnosti. Ředitel jistého misijního ústavu v Chile byl velmi podnikavý ve stavění, ale málo zodpovědný v hodnocení možností hradiť takové stavby. Proti zvyku Dona Boska a proti přísnému zákazu dona Ruy, půjčoval si peníze u bank nebo i u soukromých lidí a to na značně vysoký úrok. Stavěl hlavně řemeslnické dílny. A tu došlo naráz k vyhlášení finančního krachu. 21. 7. 1897 se musely všechny školy a dílny ústavu v Conception zavřít. Chlapci – v naprosté většině sirotci – byli vyhnáni na ulici. Některých se ujali příbuzní, jiných dobrodinci, ale mnozí nemohli najít nikoho a toulali se s pláčem po ulicích. Dona Ruu tyto zprávy drtily, ale snažil se zachránit, co se dalo. Sháněl peníze ze všech stran, aby ústav, který byl navržen do dražby, zachránil.

Misionáři v Patagonii měli zase co do činění s pomluvami, které se o nich šířily i v jistých církevních kruzích. Dona Ruu to velice bolelo. Energicky se ujal nejen jich, ale i vyhnaných misionářů z Ekvádoru.

30. 12. 1897 zemřel na Valsalice v pověsti svatosti mladý salesián, kněz P. Ondřej Beltrami. Don Rua byl přesvědčen o jeho svatosti, doporučil se jeho přímluvám, zvláště prosil o milost, aby mohl ještě lépe plnit povinnosti svého postavení.

29. kapitola

Znovuzvolení za vrchního představeného (1898)

31. 1. 1898 bylo desáté výročí smrti sv. Dona Boska. Tato příležitost neušla pozornosti nejen salesiánů, jejich bývalých chovanců a spolupracovníků, ale ani široké veřejnosti především v Itálii, don Rua se o to velmi přičinil. Již v prosinci 1897 v oběžném listu spolubratrům vzpomínal na poslední dny života Dona Boska a děkoval za všechnu důvěru a oddanost, kterou od světcovy smrti prokazovali jemu jako nástupci. Dále oznamoval, že největšími rodinnými událostmi roku 1898 bude konání osmé Generální kapituly s volbou vrchního představeného a vrchních představených a oslavy desátého jubilea odchodu Dona Boska na věčnost. Pokud se týkalo volby vrchního představeného společnosti, poukázal, že by sice měl setrvat v úřadu ještě nějakou dobu, ale že by pak volba padla na nevhodnou dobu, únor 1900 a musela by se po dvou letech znovu svolávat generální kapitula, což by se neobešlo bez nových značných útrat. A proto žádal Svatou Stolicí, aby trvání jeho doby v úřadě bylo počítáno jako pokračování úřadu Dona Boska, počínajícího rokem 1874, kdy Svatá Stolica schválila Stanovy společnosti a potvrdila Dona Boska v úřadě vrchního představeného. V této souvislosti pak končí doba jeho úřadu 31. 8. 1898.

Hned v lednu se vydal na obvyklou obchůzku blízkých ústavů. 22. ledna měl v Ivrei konferenci pro tamní spolupracovníky, ale i pro seminaristy a četné představitele veřejného života. Rozebíral hlavně blahoslavenství: „Blahoslavení mírní, neboť oni dostanou v úděl zemi“ (Mat 5). Budou si získávat lidská srdce. Svatý František Saleský musel dlouho bojovat a tvrdě zápasil, než získal tuto ctnost a přitahoval srdce. V tom bylo také tajemství jeho požehnaného působení. Don Bosco, tento pravý následovník Ježíše Krista a svatého Františka Saleského, znal rovněž obdivuhodné umění získávat si srdce mládeže. Plní radosti se k němu sbíhali a tlačili. Získával si však i srdce dospělých, kteří s ním přicházeli do styku – dokonce si získal srdce i takových, kteří byli od něho daleko, ať byli dobří nebo zlí. I hříšníci se obraceli na jeho slova!

Pak jim vyprávěl případ odpadlého kněze turínské diecéze, jistého Grignaschiho, který strhnul k odpadnutí celou farnost Viarigi. Don Bosco tam kázal misie a získal farníky pro návrat do církve. Vypravil se za nešťastným odpadlíkem, který byl právě ve vězení v Ivrei a podařilo se mu získat i jeho. Přednášku uzavřel vzletnými slovy francouzského biskupa Vaix: „Napoleon byl na krátkou dobu pánem světa. Don Bosco byl pánem srdcí natrvalo. Napoleonovy zisky se omezily na Evropu, zisky Dona Boska zasahují celý svět.“

Z Ivree odejel na chvíli do Foglizza, ale 29. ledna byl už zpět v oratoři a 31. se účastnil slavné pontifikální mše „Requiem“ za Dona Boska. Den před tím se konala podobná zádušní liturgie na Valsalice za velké účasti různých katolických dělnických spolků.

V turínské oratoři začínal rok 1898 nechvalně. V důsledku závažných názorových rozdílů některých spolubratrů začala mizet upřímnost. Ta upřímnost, která je právě v patriarchální struktuře salesiánských domů podstatně nezbytná. Don Rua to brzy postřehl a věnoval tomu zlořádu velkou pozornost. Soukromými rozhovory i společnými promluvami se snažil odstranit každé rozštěpení a nevěli. 8. března svolal všechny učitele a asistenty, předložil jim tento politováníhodný zjev a otcovsky je vybízel, aby se chránili jakéhokoliv zlovolného výkladu toho, co se v ústavu děje a každé nespokojenosti, aby se snažili o upřímnost a ve vykonávání svých funkcí, aby se chovali opravdu bratrsky. 29. dubna si svolal všechny kněze a naléhavě je vybízel, aby v této věci dávali dobrý příklad. „Jste jako louče – ať svítí světlo vaší vzájemné lásky. Ano, milujme se jako bratři. Jste bratři! Varujme se všeho, co může vyvolat mrzutost a především se chraňme reptání!“

Měl přednášky rovněž pro žáky nejvyšší třídy gymnaziální a často se objevoval i mezi řemeslníky, aby je povzbuzoval k vzájemné lásce a obětavé úslužnosti.

V Turíně se v roce 1898 slavilo několik památných výročí a král dovolil, aby se od 25. května do 2. června mohlo vystavit veřejné úctě tzv. turínské plátno, to je rouška, ve které byla zavinuta mrtvola Pána Ježíše a do níž se zřetelně otiskly stopy celého procesu mučení i umírání. Při té příležitosti shlédlo plátno přes 750 000 věřících. Asi 100 000 jich navštívilo také baziliku Panny Marie Pomocnice a pokoje Dona Boska. Obrovské zástupy se valily stále rovněž na Valsalice k světcovu hrobu. Don Rua osobně doprovázel spousty poutníků, hlavně při prohlídce oratoře a pokojů Dona Boska. Všichni návštěvníci si odnášeli společný dojem: „A ten hubený, pokorný kněz je také opravdový světec.“ don Rua často opakoval především svým duchovním synům a dcerám: „Láska k bližním musí u nás salesiánů a Dcer Panny Marie být význačnou charakteristikou. Naše činnosti musejí vždy a bez výjimky vycházet z lásky!“

O svátku svatého Jana Křtitele se opět s velkým oduševněním konala výroční oslava Dona Boska, totiž vrchního představeného. V děkovném oběžníku spolubratrům děkoval nejen za všechny projevy přízně prokazané jemu, ale hlavně za obětavé příspěvky na záchranu ústavu v Conception, dále za otevření nových svátečních oratoří a úsilí o nová povolání, za péči o povznesení slavných bohoslužeb, pěstování gregoriánského chorálu, za nová sdružení bývalých salesiánských chovanců a jiné.

Další věcí, která ho jednak těšila, jednak zahanbovala, byla veliká úcta, jakou tolik vynikajících osobností i prostý lid prokazovali salesiánům a na tolika místech toužili mít salesiánské domy. To musí všechny salesiány pobízet, aby opravdu byli takoví, za jaké jsou považováni a milovali to, co slouží dobru mládeže a prostých lidí.

Ctnosti dona Ruy, zvláště otcovská láska ke každému jednotlivému spolubratrovi, jeho horlivá zbožnost, zápal pro boj proti hříchu a pro šíření Božího království zazářily zvláště o duchovních cvičeních, která se konala v době velkých prázdnin. Přes veliké vedro pracoval od rána do večera. Jednoho dne omdlel při zpovídání. Zvedli ho a zanesli do pokoje. Za chvíli však už byl zpět a pokračoval ve zpovídání.

Koncem srpna se pod jeho vedením konaly na Valsalice duchovní cvičení pro členy budoucí osmé Generální kapituly. Tu zahájil a vedl don Rua dne 29. 8. 1898 nad hrobem svatého zakladatele. Jejím členy byli i dva biskupové Msgre. Cagliari a Msgre. Costamagna, všichni členové Vrchní rady, generální prokurátor, novicmistr a kromě dvou ze zámoří všichni ředitelé domů.

30. srpna dopoledne se konala volba vrchního představeného. Po zahajovací modlitbě nechal don Rua kolovat mezi přítomnými vlastnoručně psanou žádost, aby při volbě nového představeného odhlíželi od něho a zvolili mladšího spolubratra, který by lépe mohl zdlouhat obrovskou práci, kterou rozvoj společnosti nakládá na bedra vrchního představeného. Sliboval, že bude i na posledním místě ve Společnosti pracovat ze všech sil pro slávu Boha a dobro duší. Na to sestoupil z místa předsedy a posadil se mezi ostatní. To vyvolalo údiv všech přítomných. Bylo přítomno 217 voličů. Pod dojmem jeho žádosti dva odevzdali své hlasy pro mladšího Josefa Bertella, jeden misionář z daleké Patagonie napsal na volební lístek „Don Bosko“. Don Rua volil Jana Marenca, pozdějšího biskupa a všech ostatních 213 hlasů bylo pro Ruu. Za mohutného potlesku se ujal don Rua opět řízení kapituly. V následující volbě členů vrchní rady byli také zvoleni všichni dosavadní, kromě již dlouho churavého P. Lazzeri, na jehož místo byl zvolen Bertello. V oběžním listu, který podával spolubratrům zprávu o průběhu kapituly a voleb, připisoval své téměř jednohlasné zvolení jedině veliké úctě všech členů kapituly k Donu Boskovi, který si ho zvolil za vikáře a nástupce. Kapitula skončila 1. září s okázalou slavností, neboť se dostavil i kardinál, biskup Manara z Ancony a turínský arcibiskup Richelmy.

18. září se konala v Castelnuovu d'Asti velká slavnost odhalení pomníku Donu Boskovi. Slavnost se konala za účasti šesti biskupů a arcibiskupů, z toho Cagliari a Costamagna – salesiáni. Hlavním celebrantem při pontifikální mši svaté byl Cagliari, rodák z Castelnuova. Za světskou vrchnost byli přítomni mimo jiných starostové z Turína a z Milána, předsedové význačných spolků a organizací světských i církevních a nepřehledné zástupy lidí. Pěkný pomník představující Dona Boska se dvěma chlapci, z nichž jeden je viditelně představitel Patagonských Indiánů, získal obdiv všech a byl už nesčetněkrát zpodobněn i kopírován. Pro dona Ruu, který celou slavnost řídil, to byl den plný blaha. Den na to se konala pouť k rodnému domku Dona Boska v Becchi a tam byla v přírodě sloužena slavná pontifikální zádušní mše svatá za asistence turínského arcibiskupa a čtyř biskupů.

K oslavě různých turínských jubileí se kromě jiných podniků konala také „výstava křesťanského umění a misíí“, na níž se účastnili i salesiáni. Misionář don Balzola přivezl sebou z brazilského

státu Matto Grosso tři mladé divošské Indiány Corroados. Přesto, že byli stále ve styku s Italy, nenaučili se italsky a bavili se jen mezi sebou. Těšili se stále velké pozornosti návštěvníků a dostávali mnoho darů. Jednoho dne při návratu z výstavy byli cestou na Valsalice pozváni kýmsi do hostince a po-častováni likéry. Na Valsalice vpadli do jídelny představených a způsobili tam mezi večeřícími nema-lou paniku. Ukázala se celá jejich divokost. Za zuřivých, nesrozumitelných skřeků skákali po stolech a židlích, takže večeřící hosté utíkali od stolů, někteří do koutů, jiní ven. Jen don Rua se nehnul. Stál u stolu, rukama se o něj opíral a upíral soustředěný pohled na divochy. Ti na něho najednou pohlédli a hned se uklidnili. Pak k nim přišel don Balzola a klidně je odvedl do jejich pokoje. V té době je už připravoval na křest. On jediný znal jejich mateřštinu.

16. 10. 1898 měl don Rua to potěšení, že je mohl v bazilice Panny Marie pokřtít. S nimi přijí-mal křest i jeden Žid a jeden evangelík.

24. října 1898 odjíždělo do misí spolu s Corroados 130 salesiánů a Dcer Panny Marie. Byla to jedna z největších výprav na památku desátého jubilea odchodu Dona Boska ze světa. Na slavnosti loučení s misionáři kázal biskup Costamagna, který misionářům zdůrazňoval především význam chu-doby, z níž a v níž vyrostlo celé obrovské dílo Don Boska.

Koncem roku se don Rua vypravil ještě do Říma, aby papeži podal zprávu o stavu věci v salesiánské společnosti. Lev XIII. se velmi živě zajímal o vše a vyslovil přání, aby se věnovalo mnoho úsilí a péče studiu filosofie a teologie. Taktéž se vyslovil, že není důležité otvírat stále další a další domy, i když je o ně zájem, jako spíše řádně obsadit už existující. Velké uspokojení projevil nad salesiánskými misími.

Na zpáteční cestě z Říma chtěl ponavštěvovat různé ústavy, které byly poblíž zvolené trasy. V Gualdo Tadino v Romagni byl překvapen sněhovou bouří a takovými spoustami sněhu, že následu-jící den se zdálo přímo nemožné vydat se na cestu a všichni od toho zrazovali. Ale don Rua naléhal, aby mu pomohli dostat se na nádraží k vlaku. Když ani koně nemohly projet s bryčkou, vypravili sel-ský vůz tažený párem volů, který ho šťastně odvezl na nádraží. Don Rua se tomu nápadu vesele smál a dlouho na tu cestu vzpomínal.

I když spěchal, aby byl na vánoce v oratoři, přece se cestu zastavil ještě u Dcer Panny Marie Pomocnice v Lugo. Na to setkání vzpomíná později sestra Paulína Negro: „Toho roku 1898 jsem byla v Lugo. Přijel k nám don Rua a navštívil ústav. Když procházel mezi řadami chovanců – sirotků, měl pro každého nějaké přátelské slovíčko. Na jedno děvče však pohlédl tak přísně a pronikavě, že si hned zakryla hlavu a vzkřikla: „Prohlédl mne!“ Chování této dívky bylo skutečně daleko od dobrého, ale don Rua o tom nemohl vědět.“

Na Štědrý den se ještě kratince zastavil v ústavech v Bologni a Parmě a do Turína se vrátil právě včas, aby mohl celebrovat slavnou půlnoční.

Za 10 let od smrti Zakladatele se počet salesiánů a Dcer Panny Marie Pomocnice křesťanů téměř zečtyřnásobil a jejich ústavy nejen v Itálii, Francii, Španělsku, Anglii, Argentině, Uruguay, v Patagonii, v Chile, v Brazílii, Ekvádoru, ale i ve Švýcarsku, Rakousku, Belgii, Portugalsku, v Egyptě, v Turecku, v Polsku, v Mexiku, Kolumbii, Venezuele, Peru, Bolívii, Paraguay, na Antilách i ve Spojených státech. V tomto rozšíření díla Dona Boska a jeho všeobecné oblibě viděl don Rua nejen důvod k radosti, ale také podnět k pokoře před Pánem, který rád používá právě malých a pokorných k uskutečňování svých největších záměrů.

Právě v této době si napsal na arch papíru předsevzetí, která nosil s sebou až do posledních dnů života:

„1898. Rectorem te posuerunt – Učinili tě svým vedoucím!

- Noli extolli. – Nevynášej se v domýšlivosti, ale cvič se v pokoře!
- Esto in illis quasi unus ex ipsis. – Chovej se mezi nimi jako jeden z nich. Buď přístupný a vlídný!
- Curam illorum habe. – Starej se o ně. Pěstuj prozíravou lásku a opatřuj svým podřízeným vše potřebné v ohledu duchovním i hmotným!
- Et sic conside! – Ovládej sám sebe. K záležitostem naší Společnosti přistupuj s klidem a důvtipem!

- Et omni cura tua recumbe! – Odpočinek si dopřej teprve až jsi splnil všechny své povinnosti. Se vši horlivostí se snaž šířit slávu Boží a dobro duší a neodpočívej dříve, než jsi zařídil vše, co je k tomu nutné.
- Vzbuzuj mezi spolubratry družiny ke cti Neposkvrněné.
- Vyhrad' jeden den pro členy vrchní rady, aby si mohli s tebou důvěrně pohovořit.
- Podle možností přenechávej sekretářům vyřizování korespondence.
- Vše možně se snaž udržovat čilé styky se spolupracovníky.“
- Vlídlost, přátelskost, prozíravá láska, mírnost, obezřetnost, horlivost o slávu Boha a spásu duší, to byly přímo nápadné ctnosti dona Ruy, vyrůstající z jeho hluboké pokory. Budou zářit ještě jasněji v posledních 12 letech jeho života, v letech pro něj nejnamáhavějších.
- Bezvýhradná odevzdanost službě Bohu v radostných i žalostných osudech života, to bylo u dona Ruy trvalé projevování lásky.
- „Ať roste stále naše věrnost Bohu, který nám prokazuje tak velikou přízeň! Svou vděčnost projevujme tím, že se s rostoucí radostí věnujeme úkolům, které on sám ověřil!“
- Hledat Boha všemi silami duše se mu věnovat, to byla jeho celoživotní snaha. V posledních letech života ještě více než před tím usiloval o neustálé spojení s Bohem živou vírou, horoucí láskou a udivující svědomitostí v každé povinnosti. Vnitřní síla tohoto jeho úsilí nápadně mohutněla.
- Hledat Boha je nejvyšší dobro!

V. část

Ve šlépějích Dona Boska

Předpovědi dona Ruy

Svatost nezáleží v zázracích, ani ve velkých úkonech kajicnosti a dlouhých modlitbách, ale v konání povinností vlastního stavu.

Naprostu nestačí, abychom se sami stali svatými. Musíme vstoupit do nebe se šikem duší, kterým jsme pomohli ke spáse.

Pamatujte, že hlavním účelem naší Společnosti je posvěcení jejích členů. Konáme-li řádně vše, i věci drobné, jistě se nám podaří postavit mohutnou budovu svatosti.

Michal Rua, kněz

30. kapitola

Vždy vzorný

Don Michal Rua byl milým, podnětným asketou tak mnohých ctností, že byl vždy a všude příkladem a podněcoval k úsilí o lepší život. Kdo ho viděl poprvé, nemohl se ubránit obdivu, někdy dokonce prožíval vzrušení, jaké dovedou vyvolat jen světci.

V jeho způsobech vystupování bylo tolik dobroty a srdečnosti a přitom tolik vznešenosti a důstojnosti, že bylo těžké říct, jestli více vybízí k důvěře nebo vzbuzuje úctu.

Svým bledým a trpitelným zjevem vyvolával dojem člověka, který se stále oddává kajícím skutkům. Z jeho vysokého – veselého čela zářila velká vnitřní radost člověka zcela oddaného Bohu a nezdolná mladická svěžest. Jeho dobrácké a pokorné oči byly často přizahalené víčky jako unavené velkou prací a dlouhým bděním. Nejednou byly načervenalé a tu připadaly jako plamínky hořící v hlubokých důlcích. V posledních letech života bývaly okolo očí drobné rány a stroupky. Přesto vše v nich pohrával vždy přívětivý, přátelský úsměv. Podle úsudku všech, co ho znali, byl to vždy vzorný, hluboce zbožný a láskyplný kněz, důstojný sluha Páně. Kdokoliv žil s tímto nástupcem Dona Boska nebo se s ním setkával, byl vždy plný obdivu a úžasu. Vynikající ctnosti spojené s neměnnou prostotou, přitažlivá důstojnost vystupování a dobrácké srdce jako u Dona Boska, výjimečná obezřetnost spojená s nepřekonatelnou přímostí a nade vše ryzí zbožnost. Kdo ho pozorněji sledoval, poznal jeho jedinečný „sensus Christi“ – křesťanské smýšlení, jež bylo hnací silou jeho života i jeho neotřesitelnou oddanost papeži a všem církevním představeným.

Jistý turínský podnikatel, který se často stýkal s donem Ruou, řekl o něm: „Je to člověk v každém ohledu mimořádný a vzorný. Dívej se na něj s kteréhokoliv hlediska, nenajdeš na něm hany. Díváš-li se na něj u psacího stolu při vyřizování běžných hospodářských záležitostí, mohl bys ho považovat za finančníka nebo zkušeného obchodníka, který je zcela oddán jen obchodním záležitostem. Díváš-li se na jeho osobní styk s vysoce postavenými osobnostmi, zdá se ti vtělenou laskavostí a zdvořilostí s tak příjemnými způsoby společného vystupování, jaké se nacházejí jen u nejlépe vychovaných lidí. Pozoruješ-li ho při modlitbě v kostele, budeš ho hned prohlašovat za světce, který nemá na starosti nic jiného, než se oddávat modlitbám s myslí volnou od jakýchkoliv jiných myšlenek a roztržitostí.“

Opravdu, kdo ho chtěl poznat, musel ho pozorovat při modlitbě: hlava trochu skloněná, oči přivřené, ruce složené. Ze rtů, spíše ze srdce vystupovaly občas zaslechnutelné vzdechy k trůnu Nejvyššího. Bylo zřejmé, že je to člověk, kterému se úvahy a rozjímání o Bohu staly druhou přirozeností. Kolikrát uprostřed rozhovoru se spolubratry nebo s přáteli při zaslechnutí zvonu k modlitbě Anděl Páně nebo svátostnému požehnání, sundal okamžitě biret nebo klobouk z hlavy, poklekl na chvíli na dvoře a začal se modlit s takovou soustředěností, že to opravdu vždy budilo obdiv. A při slavnostních procesích! Zachovával takovou usebranost, že nejednou bylo slyšet zvolání lidí: „Podívejte se, světec!“

Jistý spolubratr píše: „Jednou jsem v kostele „Consolata“ v Turíně pozoroval eucharistický průvod. Když přecházel klérus, díval jsem se, na kom bude vidět největší usebranost a zbožnost. Jeden se vyjímal nad všechna důstojenství a duchovenstva – don Rua.“

Německý salesián Georg Ring napsal: Ze všech lidí, které jsem poznal, nejhlubším dojmem na mne zapůsobil don Rua. A to byl dojem téměř všech mých kolegů. Při výročních exerciciích, které jsem s ním konával na Valsalice, nedaleko hrobu Dona Boska, působila na mne vzorná zbožnost dona Ruy, více než nejmvlivnější promluvy kazatele. S jakou usebraností se modlival žalm: „Smiluj se nade mnou, Bože“ cestou z jídelny do kaple. Vždy jsem ho sledoval a snažil se dostat blízko k němu, abych se povzbudil. Nikdy jsem nezapomínal, že by věnoval svému okolí byt' jediný, rychlý pohled. Vždy jsem si při tom říkal: „Podívej se, jak se modlí svatí!“

A jedna Dcera Panny Marie Pomocnice prohlašuje: „Jeho přítomnost, jeho chování, celý jeho zjev vyvolával ve mně živý pocit Boží přítomnosti. Z jeho zevnějšku vyzařovala svatost a ctnosti do té míry, že jsem se až bála přiblížit. Byla jsem tak hluboce přesvědčena o jeho vnitřním spojení s Bohem, že jsem v něm obdivovala téměř nadpozemskou bytost. Jeho pohled byl pohled člověka pohrouženého v Boha, celé jeho chování ukazovalo jeho ducha umrtvování.“

„Nikdy bych nevěřil,“ prohlásil jeden kněz, „že tak význačná svatost může být spojena s takovým lidským rytířstvím. Opravu je to tak, že kdo miluje dokonalost, miluje ji i v nejnepatrnějších všedních věcech.“

Na jeho rtech pohrával téměř stále lehounký přátelský úsměv. I učené lidi přiváděl k obdivu duchaplností a ryzostí svých pojetí a názorů i rozsáhlostí svých poznatků v mnoha oborech. V hovorech s lidmi prostými a s chlapci byl zpravidla humorný, rozveseloval, ale také povzbuzoval k dobrému. Dobrým žertům se srdečně smál a sám často pronesl nějaký vtip. Nejednou pozorovatel o něm prohlásil s obdivem: „Zásadový a přece poutavý.“

Vědomí povinnosti bylo jeho význačnou vlastností, ale při výkonu povinností byl mírný a dobrácký.

Vojenský arcibiskup A. Bartolomasi, kterého don Rua žertem nazval „adoptovaným salesiánem“, velmi dobře se s ním znal a často přátelsky stýkal, napsal o něm a o těchto setkáních: „V jeho blízkosti cítil člověk opravdovou duchovní radost a mnohému se učil. Vše na něm bylo poučné, vše co prosvítalo jeho bezvadnou, skromnou a prostou bytostí. Již jeho trvalý otcovský úsměv prozrazoval duši naprosto čistou a plnou lásky. Jeho pohled byl pronikavý a přitom mírný, pátravý a při tom přitažlivý. Byla to duše toužící po duších, aby je přivedla k Ježíši.“

A jakou měl radost z práce!

Spolubratr P. Pavel Lingueglia prohlašuje: „Po mém názoru je pramálo lidí, kteří by pracovali víc než on. Od časného rána do pozdní noci, stále byl zapřažený v práci. Člověk by řekl, že musel mít železné zdraví, že mohl být takhle zaměstnán po více než 50 let. Jistě, Don Bosco stojí před námi jako veliký, neúnavný dřič. Jednoho dne se don Rua z poslušnosti vrátil z Mirabella do oratoře a stanul Donu Boskovi po boku. Už se odtamtud nevzdálil. Převzal velikou část jeho práce a umožnil tak Donu Boskovi vzdálit se z oratoře a cestovat po Itálii i za hranice. V těch hrdinných dobách oratoře práce opravdu nikdy nechyběla! Přes tucet lidí by bylo mělo co dělat, celá řada úředníků by se tu uplatnila. A zatím si po dlouhou dobu celou tu obrovskou práci dělili mezi sebou oni dva.“

A don Rua věru neměl železné zdraví! Byl těla slabého a jemného, ale navykl je tak na neúnavnou činnost, že by se v jakémkoliv společenském postavení těžko našel někdo, kdo by pracoval víc než on. Měl mysl pronikavou a mnohostrannou, byl značně citlivý a úžasně výkonný. Kdyby se dal na vědecká studia, byl by nepochybně vynikl nad kolegy. I ze škol přípravy na kněžství vyšel jako člověk vzdělaný a kultivovaný. Zdálo se, že se vyzná ve všem. Odborně mluvil o filosofii, teologii i dějinách. Měl dobré znalosti latiny a řečtiny, ovládal francouzštinu, španělštinu, portugalsčinu, rozuměl anglicky, německy a učil se i polsky. Byl nadaný vynikající schopností pozorovat a měl podivuhodnou intuíci. Když byl žádán o názor nebo radu, sklonil na chvíli hlavu, soustředil se a za chvíli pronesl schválení či odmítnutí návrhu – plánu – programu a vysvětlil hned velmi přesně také důvody, proč třeba to nebo ono schválit nebo odmítnout. Málokterý problém života mu byl cizí, a když se účastnil debaty o důležitých problémech, byly jeho poučky tak rozmyšlené a pronikavé, že se často lidé tázali: „Kde jen ten člověk našel čas pro taková studia?“ Přímou úžasnou byla jeho paměť. S matematickou přesností si vzpomínal na události, fráze a okolnosti dávných setkání, citoval rozsáhlé výňatky z latinských a řeckých spisovatelů, z Písma Svatého. Znal jména a příjmení mnohých bývalých chovanců a všech salesiánů, s nimiž se třeba jen jednou setkal, i velmi četných spolupracovníků. Třeba po dlouhých letech

se setkal s někým z nich a ihned si vzpomínal na jejich jméno, vlast i na zcela podružné okolnosti někdejšího setkání. Vše měl jasně před očima.

Málokterý zakladatel řeholní společnosti byl od svých prvních stoupců tolik milován jako Don Bosco. I v tomto ohledu oddanosti byl don Rua v čele všech. Jeho největší přítel od mladých let, kardinál Cagliero o něm prohlásil: „Michal Rua byl vždy primus inter pares, to je nejpřesnější v plnění povinností, nejusebranější v modlitbě, nejsvědomitější v zachovávání stanov, nejpilnější jako kněz, nejcitlivější a nejneúnavnější v práci pro slávu Boží. U něho nebylo nikdy „io“ (já), nebylo „mio“ (mé), ale vždy jen Dio (Bůh). I on mohl všem spolubratrům dávat výzvu svatého Pavla: „Buďte mými následovníky, jako jsem já Kristův“. – „Dělejte, jak dělám já – následujte Dona Boska!“ Kráčet horlivě ve šlépějích Dona Boska pro slávu Boha, bylo hrdinným životním programem dona Ruy. Řídil se Donem Boskem a stal se vzorem ostatním.

Ve srovnání s Donem Boskem se zdál drsný a přísný. Je třeba si však uvědomit, že svatost Dona Boska rostla v trendu jeho povahy, projevovala se nenápadně, kdežto u dona Ruy byla nápadnější, protože byla stále dílem jeho neúhybné vůle přizpůsobovat se Donu Boskovi.

U něj byl i navenek pozorovatelný vzlet horlivosti, která působila neobyčejným dojmem i ve věcech obyčejných.

Stálo ho to velké oběti? Don Francesca, který byl po smrti Dona Boska jeho zpovědníkem, odpověděl na tuto otázku: „Na první pohled se mohlo zdát, že don Rua se šplhá na horu dokonalosti jen za cenu ustavičných obětí. Ale nebylo tomu tak. Už od mladých let byl ctnostný život jeho nejvyšší touhou, ideálem, dokonce přímo hávem jeho duše. Proto ho to v dalších letech už nic nestálo. Byl věrným obrazem Dona Boska. Lišil se od něho jen vnějším vzhledem, svými pohyby, vystupováním a posuňky.

Tento rozdíl byl patrný například už v chování při modlitbě. Don Bosco míval ruce složené, hlavu nakloněnou a býval tak usebraný, že sotva bylo možné pozorovat lehounký pohyb rtů.

Chování Dona Ruy bylo rovněž povzbuzující. Jemu se však nedařilo ukrývat vnitřní žár zbožnosti, která nápadně vystupovala ze srdce na rty. Člověk měl dojem, že stojí u pramene lásky. Jeho zjev sám sebou nebyl nějak přitažlivý, ale tento vnitřní žár lásky mu dával tolik duchovní krásy, že to čistě lidské nějak přímo mizelo pod světlem lásky, sebeovládání a obětavosti. Don Rua nehledal nic než slávu Boží a oslavení Dona Boska. Tomu zasvětil zcela svou ocelovou povahu, vynikajícího ducha, nezlomnou vůli, neúnavnou píli a všechny své mimořádné schopnosti. Stal se tak novým, názorným příkladem, že křesťanská svatost se nesestává z mimořádných činů, ale z mimořádného způsobu konání řádných drobných a všedních úkonů života. Don Rua okouzloval svou prostotou.

Nevinný jako dítě, prostý jako venkovan, byl přísný k sobě a krajně úslužný k nešťastným a chudým. Ochotný ke každé službě, neostýchal se být žebrákem, aby mohl šířit dílo Dona Boska ve prospěch chudých. Nikdy se nedal odvrátit od plnění povinností, ať vyvstávaly sebetěžší překážky. Vždy vítězila jeho neotřesitelná víra a smysl pro spravedlnost.

Bylo nápadné, že vždy smekával před dětmi. Byl to projev úcty k nevinným. Děti se také cítily přitahovány k němu. Na slavnostní mariánské akademii v Římě malé děti, které byly jako ozdoba roztaveny po stranách jeviště, během představení opouštěly jedno po druhém svá místa a usadily se v půlkruhu na stupeň okolo dona Ruy, zády k publiku, ale s tváří neúnavně obrácenou k němu. Dávaly se na něj, ukazovaly si prstem a vůbec nejevily zájem, co se jinak děje v sále.

31. kapitola

Zcela pro Boha

Ve škole Dona Boska se don Rua brzy propracoval k živé víře, která ho podněcovala po celý život. Během času tato víra trvale rostla a stávala se stále větší silou v životních zápasech a zkouškách, které by bez ní zlomily i nejsilnějšího. Při tom zachoval vždy prostotu, tak příznačnou pro čisté duše. Žít v přítomnosti Boha mu bylo nejúčinnějším prostředkem pokroku v dokonalosti. „Žijme v přítomnosti Boha. Buďte s ním spojeni usilovně, ale prostě a přirozeně. Mějme neochvějnou víru. Vzhůru srdce! Hledejme ve všem slávu Boží. Neuhýbejme od rozhodnutí stát se svatými za každou cenu. Ježíš ať je jediným pánem naší hlavy i našeho srdce. Ať je středem našeho života – naše jediné bohatství.“ To byly myšlenky, které opět a opět zdůrazňoval těm, kdo žili s ním!

A nešlo jen o citové postoje. „Musíme se zbavovat svých chyb a sebe, oblékat se v Krista, abychom žili z něj a s ním. Ježíš nám musí být vzorem lásky, trpělivosti, poslušnosti, přesnosti v každé činnosti. Budeme-li žít z Ježíše, budeme šťastni i na zemi, protože nebeský Otec, když v nás bude vidět podobu svého Syna, bude na nás shlížet se zalíbením, až dokud nás nezavolá do nebe.“

Už od dob, kdy se stal klerikem, se cítil hrdý, že je křesťanem a vštěpoval takové smýšlení i druhým.

Jeho víra byla také pramenem jeho usebranosti. Kdo ho potkával ráno, když se ubíral do kostela nebo na mši svatou, vždy ho viděl pohrouženého do modlitby. Všechny modlitby mu byly drahé, zvláště pak opakované obětování denních prací, které často připomínal i druhým. Ve volných chvílích opakoval znovu spousty stělných modliteb. I ve vlaku, když nečetl nebo nepsal, modlil se. Měl velmi oblíbené povzdechy zvláště: „Vše pro Pána! Staň se vůle Boží“ a podobné. Na cestách pěšky se rád modlival růženec a vyzýval ke společné modlitbě růžence i své průvodce, zvláště když to byli spolubratři. Když jel vlakem okolo kostelů, vždy se obracel tím směrem a zdravil svátostného Spasitele. Pokud byly na cestě salesiánské ústavy, ve kterých se nemohl zastavit, obracel se směrem k nim, tiše se modlil a žehnal jim. Jeho usebranost a zbožnost při modlitbě působila velmi povzbudivě i podmanivě na všechny, kdo ho pozorovali. Ať se modlil jakoukoliv modlitbu a kdekoliv, bylo na něm pozorovat okamžitě takovou usebranost, jako kdyby byl už dlouho oddán rozjímání. Přezehnat se a vstoupit tím do intimního spojení s Bohem mu bylo čímsi zcela přirozeným. Takto se také účastnil všech společných modliteb a pobožností. Společnou modlitbu velmi miloval. Upouštěl i od oblíbeného soukromého díkyčinění po mši svaté, aby se mohl co nejdříve účastnit společných modliteb komunity. Tiché soukromé modlitbě obětoval i část nočního odpočinku. Až téměř do konce života se po společné večerní modlitbě procházel dlouho do noci pod podloubím vedle chrámu nebo vešel do baziliky nebo do kostelíka svatého Františka a oddával se usebrané modlitbě. V kostele pak klekával nejčastěji před svatostánkem, někdy před oltářem svatého Josefa nebo před oltářem růžencové Panny Marie v kostele svatého Františka, kde klekával už jako chlapec a klerik s Dominikem Saviem a s jinými svatými hochy. Tady setrval v dlouhé modlitbě. Vrátný mohl vše klidně pozamykat, on měl své klíče – odemkl a při odchodu zamkl. Byl přistižen, jak se modlí u dveří kostela svatého Františka Saleského ještě i po půlnoci. Ve dne mu práce ponechávaly málo času na modlitbu a tak to nahrazoval v noci. Byl tak pohroužený do modlitby, že nevnímal okolí. Když klečoval na stupni hlavního oltáře baziliky Panny Marie, často se k němu lísala kočka, kterou kostelníci na noc zamykali v chrámu. Nikdy jí nevěnoval nejmenší pozornost, asi jí nikdy ani neupozoroval.

Jeho chování při rozjímání bylo udivující. Ještě než se u Dona Boska začalo se společným rozjímáním, Rua sotva oblékl kleriku, zahájil meditaci osobní. Klekl si ve studovně a pohroužil se prostě do rozjímání. Nevynechával je nikdy ani na cestách. Vedl také druhé k této tak potřebné modlitbě. Pro spolubratry, kteří se hned ráno museli věnovat chlapcům, zařídil, aby vstávali o půl hodiny dříve než ostatní a mohli si v klidu vykonat rozjímání. On býval vždy mezi nimi na svém místě uprostřed kůru za oltářem baziliky Panny Marie. Hlava skloněná, ruce na tváři, po celou dobu bez pohnutí. V posledních letech života změnil místo, aby byl blíže k tomu, kdo četl meditaci. Vždy se stejným usebráním!

Don Lorenzo Saluzzo doznává: „Po sedm let jsem byl pověřen předčítáním bodů k rozjímání, které v zimě bývalo o půl šesté, v létě o páté hodině. Don Rua byl vždy první na svém místě a vždy naprosto usebraný v Boží přítomnosti i tenkrát, když se vrátil z cest v pozdních nočních hodinách.“

Při návštěvách salesiánských domů zjišťoval nejprve, v kolik se tam konává rozjímání a duchovní četba a pravidelně se jich účastnil. Při rozhovorech se spolubratry se vždy dotazoval, jak konávají rozjímání a radil jim vracet se k myšlenkám rozjímání častěji během dne, zvláště jestli byli někdy okolnostmi donuceni rozjímání zkrátit. Přitom opět obnovit předsevzetí z rozjímání nejlépe ve formě stělné modlitby. Jedna Dcera Panny Marie Pomocnice ho prosila o lehký návod, jak prospívat ve činnostech. Napsal jí ho: „Nikdy nepřipravte svou duši o pokrm horlivého rozjímání. Každé ráno si při něm učíte praktické předsevzetí a připomínejte si je častěji během dne, abyste je opravdu uvedla ve skutek.“ Protože byl sám hluboce proniknutý láskou k rozjímavé modlitbě, uměl tuto lásku vštěpovat také druhým a doporučel jim konat rozjímání nejen pravidelně, ale tak aktivně, aby bylo účinným prostředkem růstu v křesťanské dokonalosti.

O Ruově zbožnosti praví P. Julius Berberis: Nepěstoval příliš mnoho pobožností. Stál spíše o vytrvalost v těch, které žádají stanovy nebo které doporučoval Don Bosco. Kdo ho pozoroval při modlitbě, byl stržen. A jeho přesnost i vytrvalost v rozjímání se stala přímo příslovečnou. Nevynechal je ani na cestách, ani v nemoci a nikdy je nezkracoval. Často měl při tom hodinky v ruce. Stejně velkou úctu měl i k modlitbě breviáře a jiným liturgickým modlitbám. Při výročních exerciciích vždy doporučel kněžím nábožnou modlitbu breviáře: „digne, agente ac devote“. Podobně při rozhovorech a zvláště bohoslovcům připravujícím se na svěcení. Sám v tom byl zářivým příkladem, ať to bylo v kostele, v sakristii nebo v pracovně. Tam se jej modlival vkleče před obrazem Dona Boska. Když se modlil breviář ve vlaku, jeho pohroužení v Bohu bylo strhující pro všechny, kdo ho viděli. V hovorech často užíval vět nebo příkladů Otců a ze života světců, jak byly uváděny v breviáři. Měl úctu ke všem církevně schváleným modlitbám a žehnáním.

„Ve všech záležitostech své duše se obracej na mne,“ vyzvala kdysi dávno Panna Maria mladého Dona Boska. A ten se s tím svěřil svému nejmilejšímu žákovi Ruovi a vyzval ho, aby činil stejně tak. A ten poslechl z celého srdce. Jeho důvěra v Boží Prozřetelnost a v přimluvu Panny Marie byla opravdu neochvějná. Často musel bojovat s velkými hospodářskými nesnázemi, nejednou mu chyběly prostředky k udržování velkého a stále rostoucího salesiánského díla. Právě v takových situacích se zářivě osvědčovala jeho víra v Prozřetelnost. V každé těžké nebo bolestné situaci vyprošoval pomoc od Boha a pak s neotřesitelnou důvěrou čekal v naprostém klidu na Pána. A Bůh mu sesílal svou pomoc často i zázračně, aby tak ukázal, jak je mu milá důvěra oddaného věřícího člověka. Opřen o tuto důvěru snesl don Rua všechna protivenství, kterých v jeho životě nebylo málo. Ode dne, kdy se zasvětil apoštolátu Dona Boska mezi mládeží, zaměřil své smýšlení a naděje výlučně na hodnoty věčné. „Marnost je vše, co neslouží věčnosti,“ říkával s oblibou. Toto vnitřní zaměření ho povznášelo nad všechny požitky pozemské. Na tolika cestách po Itálii i za hranice nikdy nestál ani o nejmenší požitek. Říkával: „Přijel jsem sem kvůli našim domům, kvůli našim spolupracovníkům, abych vykonal něco dobrého pro mládež a ne proto, abych okukoval krásné věci nebo rarity.“ Toto totální vnitřní zaměření na Boha také dávalo velikou přesvědčivost jeho slovům a budilo v posluchačích hlubokou důvěru v Boží dobrotu. Z tisíců mladistvých i starších lidí, kteří se u něho zpovídávali, nebylo snad ani jediného, který by trpěl skrupulemi a úzkostmi. Takovou důvěru a klid uměl vlévat. Takovou důvěru a sílu ducha uměl vlévat také umírajícím, i když šlo o umírající v mladém věku. V oratoři se říkávalo: „Jak je to krásné – umírat za asistence dona Ruy!“

Život mu byl neustálou přípravou na věčnost. I když byl zcela oddaný Boží vůli, co se týká délky života, dával přednost dlouhému životu a to ze dvou důvodů: za prvé mu každý den dával možnost chválit Boha zde na zemi a podávat mu stále jednoznačnější důkazy své lásky, a za druhé viděl v každém dni života příležitost stát se méně nehodným věčného života. Proniknut vědomím, že k čisté a plné lásce k Bohu se dostane, jen když bude mít stále před očima plnění vůle Boží, snažil se být precizní i v nejmenších detailech své práce a svých povinností. Všichni znali jeho hrdinné předsevzetí vystříhat se i nejmenších nedokonalostí. A dělal to tak snadno, že se při všem vždy usmíval. „Kdo miluje, je vždy šťastný,“ tvrdil často. „Milujme Pána! Naše myšlenky ať směřují k němu! Ale pracujme také pro něho! I naše řeči mají vždy směřovat k jeho oslavě. Následujme Dona Boska, který uměl najít příležitost k oslavě Boha i při zábavě.“

Hříchy se ho zase dotýkaly vždy zřejmě bolestně a jeho reakce byla nápadná. Přivíral oči, svraštil čelo, hlas se stával drsným a tvrdým, kdykoliv se dozvěděl o nějaké urážce Boha. Vždy byl v řeči velmi zdrženlivý a nikdy nemluvil o sobě. Pracoval a mlčel. Nehnul by prstem, kdyby nevěděl, že je to v souladu s Boží vůlí. V utrpeních, protivenstvích a pokořeních ho těšilo vědomí, že právě ta ho očisťují a získávají mu Boží zaslíbení.

32. kapitola

Služebník věrný a moudrý

Don Rua byl ve všem přesný tak, že byl všeobecně uznáván za muže spravedlivého. Nikdy neříkal: „Dost!“ Po celý život měl jen jednu touhu – sloužit Bohu, milovat ho a přitahovat k jeho lásce a službě také druhé. Byl tak vzorem křesťana, řeholníka, salesiána, kněze i představeného.

Jako křesťana ho vyznačovala živá a hluboká vděčnost k Bohu za nesčetná dobrodiní, která prokazuje člověku. K této vděčnosti vybízel velmi často i druhé. „Vše učinil Bůh pro člověka. Jak dob-

ry je Bůh! Zahrnul člověka nejkrásnějšími dobry světa ještě dříve, než ho stvořil.“ volával často don Rua.

Jako řeholník vynikal takovou přesností v zachování norem řeholního života, že byl právem nazýván živou regulí.

Jako salesián dříve a více než kdokoliv jiný pochopil, že je jeho první povinností poznávat a osvojovat si ducha Zakladatele. Jako Don Bosco choval i on velikou úctu k papeži. Také jeho slova o vznešené hlavě církve působila mocným dojmem: „Jako synové Dona Boska musíme dbát i na soukromé názory papeže, musíme mu být upřímně oddáni a jeho autoritu chránit slovem i písmem. Ctít ho a svou úctu vštěpovat také druhým.“ Každý návrh, každé přání papeže nacházelo u dona Ruy pohotovému a obětavému přijetí. Když o svátku svaté Cecílie roku 1903 vyšlo „Motu proprio“ Pia X., kterým se reformovala chrámová hudba a odstraňovala se z bohoslužeb slavná, klasická a romantická hudba barokní doby, vyvolalo to také u salesiánů nemalé roztrpčení, protože od časů Dona Boska, hlavně zásluhou Cagliera, se taková hudba těšila ve všech ústavech veliké oblibě. Také don Rua se netajil nikdy svými sympatiemi pro tento druh chrámového zpěvu a hudby, který měl v sobě mnoho divadelního. Tím obdivuhodnější a záslužnější byl jeho upřímný a naprostý souhlas s papežskou reformou.

Ze stejného ducha úcty a úslužnosti ke Svaté Stolicí vycházely také jeho snahy o rozkvět misijního a unijního díla salesiánů v Palestině, které byly tak příznačné pro pontifikát Lva XIII.

Totéž smýšlení a cítění s církví určovalo také jeho postoj k modernistickým proudům, které na přelomu století bouřily, hlavně evropský a americký křesťanský svět. V soukromých hovorech, v promluvách, na kázáních a exerciciích, prostě při každé příležitosti vybízel důtklivě k zachování věrnosti církvi a papeži a zásadnímu odmítání novotářství.

Přirozeným důsledkem této úcty a oddanosti církvi a papeži byla také jeho známá uctivost k ostatním církevním představeným, zvláště k biskupům. Ale také k farářům a jiným. Rovněž ředitelům salesiánských ústavů velmi naléhavě doporučoval, aby dbali o dobrou shodu nejen s diecézním biskupem, ale i s místním farářem. I v nejtěžších konfliktních situacích se choval vždy s opatrností a uctivostí světců. Nikdy se nedal strhnout ke kritizování nebo reptání, i když z druhé strany tu byly projevy velké zaujatosti a nepřízně.

Vůči státním úřadům choval význačnou zdvořilost a opatrnost. Ovládal umění dávat císaři, co je císařovo a co je Boží Bohu. Podobně jako Don Bosco trval na tom, aby se ani salesiáni ani Dcery Panny Marie nemíchali naprosto do politického stranictví a pokud jen možno mluvili o všech politických dobře. „Máme dobrý přístup ke všem a rádi bychom všem prokazovali dobré služby“, říkával.

Také příbuzným věnoval vždy značný kus přízně. Po smrti matky věnoval značnou pozornost svým dvěma bratřím Petru a Antonínovi a jejich početným rodinám. Jeho malí synovečci a neteřinky ho často přicházely navštěvovat a byli šťastní, když jim strýc věnoval chvilku pozornosti. A jelikož všechny spolubratry považoval opravdu za bratry, měl stejný vztah pozornosti a lásky i k jejich příbuzným a nikdy jim v naléhavých situacích neodepřel pomoc. Na druhé straně se však také nenechal jimi zdržovat a tím méně ovládat. Spolubratrům často připomínal, že je třeba udržovat hlavně s rodiči písemný styk a podávat jim zprávy o svém životě, zdraví a činnosti, aby se rodiče necítili zanedbávání.

Známa byla jeho význačná vpravdě „donboskovská“ pozornost a péče o salesiánské spolupracovníky a dobrodince. Velmi si vážil jejich dobročinnosti, která vlastně udržovala celé salesiánské dílo a kde jen mohl, to vyzvedal. Po příkladu Dona Boska prokazoval význačným dobrodincům zvláštní příležitostné služby. Měl seznam největších dobrodinců, kterým posílal k svátkům a jiným rodinným příležitostem vlastnoruční blahopřání nebo projevy soustrasti při neštěstích. Protože nemohl odměňovat všechny dobrodince, zval občas k společnému obědu alespoň místní lékaře, profesory a vysoké státní představitele a pak jim vždy velmi ušlechtilě poděkoval. Občas za ně obětoval mši svatou a vždy je o tom předem vyzval. Také spolubratři a chovanci byli vyzýváni, aby za ně obětovali své modlitby a svatá přijímání. V nemocích je horlivě navštěvoval a těšil a to někdy i za cenu velikých obětí ze své strany.

V každém člověku viděl don Rua bratra, přítele, duši drahou Bohu a proto se ke všem choval s význačnou laskavostí. S těmi, kdo kdysi patřili k jeho duchovní rodině jako spolubratři, ale když odešli, udržoval přátelské styky a při každé příležitosti jim prokazoval různé pozornosti. Totéž si přál, aby navzájem udržovali bývalí chovanci a proto usiloval všemožně o vznik a rozkvět „Sdružení bývalých chovanců“. Jeho pozornost a péče patřila všem – i posledním posluhovačům v domě.

Ať na něj přišly sebetěžší dny, přečpané prací, slovem, starostmi, nikdy ho nikdo neviděl rozčileného, zmateného nebo netrpělivého. Vždy mu z tváře zářil podmaňující klid a vnitřní veselost. Málokdo na světě se uměl tak ovládat jako on: nikoliv z lidské vypočítavosti, ale z oddanosti Bohu. Byl to muž velmi ušlechtilého charakteru, jemně vychovaný, duchovní, udivující paměti a neúnavné pracovitosti, který celým svým zjevem budil všude úctu a obdiv. Nikdo z jeho okolí u něho nepozoroval ani jedinou dobrovolnou nedokonalost. Jeho život byl setkání z práce, modlitby a obětí. Tak svorně prohlašují ti, kdo s ním nejdéle žili pod jednou střechou.

33. kapitola

Statečný stoupenec umrtvování

Na dona Ruu se stačilo podívat, aby člověk viděl, že je to ztělesněné umrtvování. Zralé sebeovládání se projevovalo už jeho vážností intimně spojenou s laskavou a upřímnou nenuceností. Projevovalo se to i v jeho vzorném chování, vždy umírněném a povzbuzujícím, i v jeho klidné veselosti a rozvážných slovech. Nikdy se v hovoru příliš nerozohnil, nedával se strhnout do příliš hlasitého smíchu, ač jemný úsměv mu téměř stále pohrával na rtech a někdy se uměl srdečně zasmát. I když seděl celé hodiny u psacího stolu, neopíral se o opěradlo a vydržel sedět nehybně a zpřímá. Při modlitbě na klekátku se zpravidla neopíral lokty ani rukama o klekátko a jen výjimečně sklonil hlavu. Nehledal žádné pohodlí a osobní záliby. Umírněnost byla jeho význačnou ctností. Lze o něm tvrdit, že nikdy neukájel chuť v jídle. Co jedl, řádně rozkousával, ale jedl jen pro zachování života. Přijímal jakékoliv jídlo a všechna mu chutnala stejně dobře. Nesnášel kávu ani mléko – snídával hrníček teplé vody, často neslazené, do níž míchával jednu dvě lžičky kakaa, které mu darovali dobrodinci. Vína pil velmi málo. Když se podávalo jídlo na společné mise, bral vždy z kraje, nikdy nevybíral vhodnější sousto. Droby z chleba, který se v Itálii láme, sbíral do posledního kousíčku. Přál si vždy prostá jídla a pouze v poslední nemoci přistoupil na lékařský nátlak na trochu diety.

„Třicet let jsem s ním sedával u jednoho stolu,“ doznává don Berberis, „ale nikdy jsem na něm nepozoroval ani nejmenší stín mlsnosti nebo vybírání v jídle. Jedl bez rozdílu to, co se mu předložilo. Posty, jak církevní, tak salesiánské, dodržoval s největší přísností.“

„Byl vynikající v umění ukrývat své umrtvování. Nikdy jsem z jeho úst nezaslechl slova o jídle nebo způsobu jeho přípravy,“ svědčí jeho druhý nástupce P. Filip Rinaldi. Jedl jen tolik, co bylo nutně třeba k udržení života, zdraví a výkonnosti. Mimo jídelnu a dobu jídla nevzal nic do úst. Tomu se naučil od Dona Boska. „Nikdy nebylo možné zjistit, co mu chutná,“ prohlásila sestra Jindřiška Sorbone, generální představená Dcer Panny Marie Pomocnice. Na návštěvách u dobrodinců nepřijal zpravidla žádné pohoštění. Měl-li průvodce, vyzval ho zdvořile, aby za něho vypil hrníček kávy nebo sklenici vína. Při vizitacích salesiánských ústavů mužských nebo ženských na otázku, co by si přál za pohoštění, odpovídal se smíchem: „Hrníček ničeho.“ Na naléhání, co by potřeboval, opětoval: „Potřebuji hrníček ničeho.“ Co mu přijde vhod, opět „hrníček ničeho“. Když už někdy nemohl uniknout naléháním, poprosil o malou skleničku bílého vína. S omluvou pak vylil větší část obsahu na kapesník a otřel si jím své věčně zanícené až zkrvavené oči. Zbytek pak s díky vypil. Byl-li na návštěvě ve společnosti světských osob, přijímal bez zdráhání malé občerstvení, aby se nestal nápadným. Ale snažil se přilít do dobrého vína vodu. Řídil se smýšlením svatého Augustina, že mírnost nespočívá v druhu a způsobu jídla, ani ve způsobu, jak jich podle svých požadavků nebo neduhů požíváme, ale ve svobodě a volnosti ducha tak, že se duše cítí povznesena nad smysly a s klidnou lhostejností zachází s jídlem podle času a potřeby.“

Při vizitacích ústavů nebránil, když se první a případně i poslední den vizitace oslavil trochu také u stolu. Ale když kterýsi španělský ředitel dával takové přilepšení každý den, ozval se po několika dnech veřejně v jídelně: „Je to docela v pořádku, když se při příchodu představeného přidá něco k obvyklému jídlu na projev radosti. Dá se to omluvit i v poslední den po delším pobytu, ale nejde to dělat každý den. Kam by chudák představený dospěl, kdyby se to tak dělalo ve všech ústavech!“

Povzbudivé a ušlechtilé byly i jeho hovory u stolu. Mnozí vynikající kněží, kteří se vícekrát setkali s donem Ruou u stolu, říkali po takových obědech: „To byl dnes oběd, který nám prospěl na duchu i na těle.“

Don Rua držel na uzdě všechny smysly nejen chuť a jazyk. Oči míval zpravidla sklopené a nikdy je neupíral na ženy, ani když to byly ještě děti... Chovanky římské oratoře říkávaly: „To je ten

představený, který se na nás nikdy nedívá.“ Také při akademických a různých divadelních představeních dávaných v ústavech Dcer Panny Marie k jeho počtě, míval oči sklopené. Klopil je na chvíli i při pohledech na mimořádně krásné a zajímavé krajiny. Velkým umrtvením zraku byla jeho práce u psacího stolu dlouho do noci při blikotavém plynovém světle. Asi hlavně z toho trpěl očním neduhem a míval po léta oči zanícené. Ty bolavé, zanícené oči byly zvlášť lákavé pro mouchy, kterých mu tam dorážela celá hejna. On je většinou nechával být a dělal, jako by to ani nepozoroval. Určitě je klidně takto nechával při bohoslužbách. Neodháněl je, nekroutil hlavou, ba ani nemrkal. Prostě je nevnímal. Jeden spolubratr, který měl po léta službu v domácí ošetrovně na Valsalice, prohlásil: „Jeho bolavé, zarudlé oči působily bolest při pouhém pohledu na ně. Nikdy však nežádal nějaké léky na ně. Občas za mnou přišel na ošetrovnu. Tu mne jeho sekretář požádal o trochu octu, aby si vrchní představený mohl omýt oči. Po takovém ošetření seděl don Rua ke stolu a pracoval dlouho do noci. Staral se o blaho druhých ne o své!“

Podobný sebezápor konával při nočním odpočinku. Obyčejně chodil spát až okolo jedenácté hodiny, někdy pracoval celou noc. V zimě vstával v pět hodin, v létě o půl páté. Don Bosco mu doporučoval dopřávat si aspoň šest hodin spánku. Ale každá pravidlo má své výjimky. Don Rua si v zájmu Božího díla málokdy mohl dopřát těch 6 hodin spánku. A na čem odpočíval? Od doby, kdy se stal vrchním představeným, až do poslední nemoci nechtěl mít z ohledu na návštěvy lůžko ve své pracovně. Přilehlou místnost nechtěl používat za ložnici z úcty, protože v ní trpěl a zemřel Don Bosco. Další pokoj nechtěl z důvodů chudoby a tak vyřešil problém tím, že spával ve své pracovně na divanu. Říkával: „Mně se lépe spí na divanu.“ Ani v parném létě si nedopřával odpočinek po obědě. Aby překonal ospalost, pracoval u stolu vstoje nebo četl při chůzi, nebo naslouchal spolubratrům. Spolubratr, který ho občas holil, dosvědčil, že ho přitom žádal o dovolení, aby si mohl zdřímnout a hned na to usnul. Tak hluboce, že mu holič mohl, jak chtěl, otáčet hlavou, on se neprobudil. Sotva však zaslechl „hotovo“, probudil se, s úsměvem poděkoval a dal se opět do práce.

Jeho sebeovládání bylo ustavičné a projevovalo se i v mistrovském dodržování pravé míry ve všem. Vícekrát byl ve Francii, mnohokrát ve Španělsku, cesty ho vedly nedaleko Lurd, ale nikdy tam nezajel. Velmi často jezdil okolo Monte Cassina, nikdy tam neodbočil, aby si prohlédl tak památné sídlo benediktinů. Nepovažoval za fér, aby si jako představený dopřál, co si nemohli dopřát jiní spolubratři. „Jezdím navštěvovat salesiány a naše chovance, ne proto, abych si dopřával rozptýlení a požitky, které se mi náhodou naskytou na služebních cestách,“ odpovídal na podobné výzvy ze strany spolubratrů nebo dobrodinců.

Od samých začátků díla uměl Rua nést nelehké a protivné břemeno: vykonávat nepříjemné úkoly ve vedení chlapců i ústavu. V salesiánském výchovném systému nemá odíózní řízení s chlapci i jejich ochránci vyřizovat ředitel ústavu, ale jiný spolubratr, zpravidla prefekt. Jemu také přísluší vrchní dozor na pořádek, odstraňování zlořádů, výstřelků a podobně. To byl Ruův úděl po celá desetiletí a plnil jej vždy s veselou myslí i tváří tak pečlivě, že Don Bosco nemusel nikdy takové záležitosti vyřizovat. Napomínal, často i opětovně, ale vždy mírně a přátelsky až dosáhl svého. Často musel jednat s lidmi hrubými, nevychovanými i drzími, ale i v takových případech zůstával laskavý a klidný.

Jednou, vypráví jistý spolubratr, cítil don Rua povinnost napomenout se vši otcovskou opatrností, ale i důsledností jistého staršího ředitele, o němž bylo známo, že je velmi urážlivý. Ten skutečně začal odporovat nevybranými, urážlivými slovy. Don Rua zmlknul, neřekl už ani slovo a nechal, aby rozčilený ředitel vylil svou žluč. Složil ruce na prsou a bylo vidět, jak se celý chvěje úsilím o sebeovládání. Když ten druhý už dal plný průchod svému rozčilení, promluvil don Rua se slzami v očích: „Máš-li ještě co říct, klidně to řekni, jen abys nalezl opět klid!“ Tato neočekávaná odpověď tak překvapila rozčileného spolubratra, že padl před Ruou na kolena a prosil za odpuštění svého hněvu a urážlivých slov. Bylo mu ihned odpuštěno.“ On sám mi pak důvěrně vyprávěl tuto příhodu a velebil do nebe Ruovy ctnosti.“

Byl tak zvyklý snášet denně statečně nejrůznější protivnosti, že často opakoval: „Považujte za ztracený den, který jste prožili bez trampot a protivností.“ Toto sebeovládání pramenilo z jeho duševní odvahy. Odvahu! – to zvolání bylo u něj možné slyšet v každé těžkosti. Naučil se tomu od Dona Boska.“Odvahu! V bouři a vichru mohutní kořeny dubu!“ – „Odvahu! Tyto oběti nám otvírají brány nebes!“

34. kapitola

Vzorný řeholník

Chudoba byla jeho znakem. Oblékal se chudě, vystříhal se jakéhokoliv pohodlí, uměl využít i malých zbytků. Pečlivě dbal, aby také ostatní salesiáni milovali a zachovávali chudobu, jak ji chápal Don Bosco. Oděv míval značně polátaný, jeden pár bot mu vydržel několik let, klobouk byl starý, ošumělý. V domě nosil v zimě starý plášť, který nosíval už Don Bosco. Dceru Panny Marie, která měla za úkol opravovat šaty spolubratrů, prohlásila, že jen velmi zřídka dostávala k opravě kleriku dona Ruy – a když se tak stalo, vždy to bylo s prosbou, aby si pospíšila s opravou co nejrychleji, protože don Rua zatím sedí v kanceláři oblečený jen ve starém plášti, protože nemá druhou kleriku. Svrchník byl už natolik polátaný, že bylo těžké na něm najít původní látku. Když mu chtěli pořídit novou kleriku, muselo se to dělat bez předchozího měření tak, že takový oděv pak přiléhal jen dost zhruba. Ale on jej nosil zase až do úplného opotřebování. Když se ho při nějaké oslavě sestry ptaly, co by mohly udělat pro jeho osobu, odpověděl s úsměvem: „Škoda, že jste s tím nepřišly včera. Potřeboval jsem naléhavě klobouk. Ale zemřel jeden klerik a jeho klobouk je ještě zánovní a docela dobře mi pasuje.“

Obuvníci a krejčovští učni řemeslnických dílen ve Valdoccu léta soutěžili, jak mu k svátku zhotovit dobré boty a oděv. On tyto dary přijímal s vděčností, ale nebylo vidět, že by je nosil; dával je, pokud vyhovovaly, druhým a sám nosil staré. Při tom byl vždy oblečen tak čistě, že to překvapovalo spolubratry i dobrodince. Říkával: „Není třeba šaty často měnit, ale je třeba je vždycky udržovat v čistotě, pak vyhovují dlouho. I záplatované se hodí docela dobře, když ten, kdo je nosí, je vzorem pokory, zbožnosti, lásky a opatrnosti v řeči.“

Po dlouhá léta velmi trpěl na nohy, měl omrzliny a bércové vředy. Nikdy nechtěl nabízené papuče. Když mu je kterási dobrodinka pořídila a předala jeho sekretáři se žádostí, aby přiměl dona Ruu nosit je, po delším opakovaném naléhání sekretáře řekl s úsměvem: „Neobuji to, ne, neobuji to. Kdyby zítra spolubratři viděli, že don Rua nosí papuče, také by je chtěli.“

Svou lásku k chudobě dokazoval i na cestách. Jen velmi zřídka používal pouličních dopravních prostředků. Takto ušetřené peníze dával žebrákům. V Turíně chořoval pěšky na nádraží i do vzdáleného ústavu Valsalice. A jak běhával! I na dlouhé cesty vlakem používal vždy lidové třetí třídy a teprve když mu to zdravotní stav nedovoloval, přešel na druhou třídu. Jednou nebylo v druhé třídě místo k sezení. Dobrodinci mu zaplatili první třídu. Byl z toho celý nešťastný a všem spolupracovníkem, kteří ho přicházeli pozdravit na nádraží, se omlouval a vysvětloval, jak k tomu došlo, že cestuje v první třídě. Báł se, že takovým přepychem dává pohoršení. Podobně trval na tom, aby se výroční výlety chlapců konaly zásadně pěšky, jak se to dělávalo za Dona Boska.

Velmi často připomínal salesiánům velkodušnost tak mnohých dobrodinců, kteří se odříkali potřebného, aby mohli přispět malým darem na dílo Dona Boska.

V lásce k chudobě ho sotva kdo překonal, dovedl šetřit i na nejmenších věcech jako je papír, špendlíky, provázky na balících apod. Říkával, že kdo nechce chudobu, není schopen následovat Dona Boska, ani není schopen žádného pokroku ve ctnostech. Měl radost, když mohl někoho povzbudit k větší zálibě v chudobě. Asi rok před jeho smrtí jej prosila jistá Dcera Panny Marie o program na duchovní pokrok po celý život. Dal jí obrázek a řekl: „Ježíš se narodil v chudobě a zemřel obraný o všechno. Učte se tedy o něho milovat chudobu a osvobodovat své srdce od všeho, co není Bůh, co není pro Boha. Budete-li to činit, budete šťastná v životě i v umírání. To je památka, kterou vám zanechávám.“

Tato význačná láska k chudobě plynula ze životního cíle, který měl před sebou: žít v co nejintimnějším spojení s Bohem a přivádět stále více duší k Bohu. V tomto duchu a smýšlení povzbuzoval a napomínal i jiné.“ Říkal spolubratrům otevřeně: „Buďte přesvědčeni, že má napomínání v této věci sledují cíl daleko vyšší. Jde o to zařizovat vše tak, aby u nás vládl správný duch chudoby, ke které jsme se zavázali slibem. Nedbáme-li o šetrnost, dovolujeme-li svému tělu mnoho v jídle i v odívání, na cestách a při osvěžování, jak se můžeme s plnou horlivostí oddávat modlitbě? Jak můžeme být schopní a pohotoví k obětem, které po nás žádá salesiánský život? Tak se naprosto znemožňuje jakýkoliv skutečný pokrok v dokonalosti, jakékoliv úspěšné následování Dona Boska. Bez poctivé šetrnosti neexistuje horlivost ve zbožnosti.“

Don Rua měl stále na paměti heslo Dona Boska: „Da mihi animas, cetera tolle – Dej mi duše, ostatní si ponechej!“ a opakoval i jeho odůvodnění šetrnosti: „Tak můžeme více chlapcům poskytnout zaopatření, církvi vychovávat více služebníků, zachránit více duší před záhubou. Tak dlouho bude Bůh žehnat naší Společnosti, jak dlouho bude u nás kvést chudoba. Až u nás začnou bujet pohodlí a blahobyť, bude naše společnost v koncích. Chudobu musíme milovat skutky.“

Pokud šlo o další ctnost, ke které se řeholníci zavazují slibem – o čistotu – tady byl don Rua anděl v těle. Don Bosco považoval tuto ctnost za výsostně nutnou, vznešenou, andělskou, která sebou táhne mnoho jiných. Don Rua byl také v tomto ohledu nejvěrnějším žákem Dona Boska. Zář této ctnosti jakoby se rozlévala po celé jeho bytosti. Pouhý pohled na něho povznášel od pozemskosti. Jeho pohyby, úsměvy, celé chování, dokonce i jeho vtipy a žerty dávaly najevo jeho hrdinné sebeovládání a ušlechtilou mravní jemnost.

I při dlouhých rozhovorech zachovával vždy velké usebrání a pozornost. Vrchní představená Dcer Panny Marie Jindřiška Sorbone, která s ním mívala časté jednání, prohlásila: „Don Rua mi svou ukázněností a čistotou připadal vždy jako anděl – bylo na něm přímo vidět, že je ponořen v Boha. Nikdy na ženy neupíral zrak, podíval se ovšem, ale vždy rychle a cudně. Během rozmluvy často zvedal oči k nebi. Ruce míval buď složené, nebo pozvednuté jako k žehnání. Nikdy jsem ho neviděla se na židli opírat o opěradlo, seděl vždy zpříma.“

Při rozhovoru s ženami, šlechticemi nebo prostými dělnicemi se choval zdvořile a přátelsky, ale vždy s jistým odstupem. Jeho trvalé spojení s Bohem, jeho duch modlitby a kajícího, jeho horečná činnost ho udržovaly v tak povzneseném a téměř slavnostním ovzduší, že se to zcela určitě projevovalo v celém jeho chování.

V jistém salesiánském ústavu v jižní Itálii se konala duchovní cvičení. Exerციátor pojednával právě o čistotě, když nečekaně přišel don Rua. Vstoupil do kaple, kde se konala exerciční promluva. Pozdravil Spasitele ve svatostánku, pak pozorně naslouchal kazateli. Brzy zjistil, že kazatel má s tímto tématem potíže a nevyjadřuje se právě vhodně. Po chvíli vstal, šel tiše dopředu k pultu a řekl: „Dovolte, abych k tomu i já řekl několik slov.“ Kazatel ochotně odstoupil a don Rua rozebíral téma čistoty důkladně, ale tak, že všem přítomným chlapcům vléval nadšení pro zachování této krásné ctnosti a při tom uváděl na pravou míru některé nevhodné výrazy kazatele, který se pro to necítil nijak dotčen.

Spolubratrům říkával: „Velmi milujte chlapce, kteří jsou vám svěřeni, ale nenavazujte na ně své srdce. Chcete je naučit, jak je milovat? Dělejte to jako archanděl Rafael. Ten měl velkou péči o mladého Tobiáše, který mu byl svěřen od Boha, ale při tom nebyl na něj navázaný.“ Prokazujte všem stejnou lásku. Musíme se starat o každého jednotlivce, o každou jednotlivou duši, ale nenechte si od žádného ukrást srdce. Buďte opatrní a jemní, zvláště vůči osobám druhého pohlaví.“

Kdykoliv mluvil o čistotě, jeho hlas nabýval zvláštního milého zabarvení, které přímo okouzlovalo a strhávalo. „Ježíš se zdržuje mezi liliemi a tam nachází své zalíbení. Lilie jsou ta srdce, která jsou volná od smyslných navázaností a silných náklonností. Musíme umět kdykoliv prohlašovat s naprostou pravdivostí, co říkával svatý František Saleský: „Kdybych věděl, že v mém srdci jedna jediná žilka není zcela pro Boha, vytrhl bych ji.“

„Jsem přesvědčen, že don Rua za celý život neposkvrnil čistotu žádným hříchem“, prohlásil jeho přítel a kolega od mládí – kardinál Cagliero. Podobně i další kolega don Giulio Barberis.

Don Rua byl také mužem mimořádné poslušnosti. Poslušnost zachovával vůči představeným, vůči institucím i vůči povinnostem svého stavu. Říkal: „Poslušnost u nás musí být dokonalá, musí v každém ohledu souhlasit s našimi stanovami a to tak, jak si to přál Don Bosco, k jehož společnosti patříme.“ – „Jako je vyšším stupněm lásky dát z lásky ke Kristu almužnu chudákovi, než ji nabízet samému Spasiteli, tak je také vyšším stupněm poslušnosti poslouchat lidi z lásky k Bohu než poslouchat samého Boha v jeho příkázáních.“ Byl si vždy až udivujícím způsobem vědom svých povinností. Konec přestávky bývá v ústavech oznamován zvonkem. Sotva zazněl, don Rua i jeho vrchní představený okamžitě přerušil hovor. Když někdo chtěl ještě rychle dopovědět, co právě vyprávěl, don Rua s úsměvem položil ukazováček na ústa na znamení zmlknutí. Podobně dbal o zachování četby při obědě a večeři. Výjimku povoloval jenom z velmi vážných důvodů.

Dost často se v ústavech stávalo, že chyběly peníze i na stravu. Don Rua trval na tom, aby se i v takových případech dávala spolubratrům i chlapcům předepsaná strava. V kterémsi ústavu chtěli v takové situaci ušetřit na ovoci při večeři. Předložili mu to k rozhodnutí. Odpověď zněla: „Dávejte

ovoce i při večeři. Pravidla to předpisují, tak se toho držme. Bůh se už postará.“ Jinde zase pro množství ovoce povolovali jíst je i mimo dobu jídla, protože neměli možnost je uchovat. Doneslo se mu to. Odpověděl: „Dejte chudým, ale držte se pravidel.“ Jistému klerikovi s časnými sliby prý lékař předepsal kouření. Don Rua napsal tamnímu řediteli: „Jak se dovidám, lékař předepsal klerikovi X kouření jako lék. Dobrá, může tedy kouřit, ale ať vezme na vědomí, že po vypršení slibů musí opustit naši Společnost, jelikož nebude možné věrné zachovávání našich pravidel.“ Prohlásil kouření samo o sobě za lhostejné. U nás je však domácím řádem zakázané. V duchu Dona Boska je odřeknutí se kouření součástí našeho pojetí slibu chudoby. Tento slib žádá šetrnost ve výlohách a co nejlepší využití toho mála, čím jako chudí lidé můžeme disponovat.“

Stejně velká byla i jeho uctivost k představeným. Prýštila ze stejných principů víry. Na prvním místě to byla úcta k Donu Boskovi, ale i ke všem představitelům autority. Ukláněl se a poklekal k políbení posvěcené ruky biskupů a církevních knížat.“ Ale prokazoval také upřímnou úctu představitelům politické moci, pokud to dovolovalo jeho postavení. Nikdy nevedl s nikým spory.

Neméně se jeho poslušnost projevovala v plnění povinností stavu. Podle svého životního a pracovního stylu plnil všechny své povinnosti do puntíčku. Byl předvídavý a bdělý, obezřetný, vzorně pilný. Byl však také chytrý, chápavý, laskavý a dobrácký se srdcem v pravdě otcovským. S hlubokým vědomím povinnosti u něj byla spojena mimořádná obratnost ve vyřizování různých administrativních záležitostí, ale vždy ve službě oslavy Boha a pro dobro duší.

35. kapitola

Vzor kněze

Účinnost kněze apoštolského působení je podmíněna především příkladem jeho života, ctnostmi, které září z jeho osoby.

V tom byl don Rua vždy vynikající, v kostele, na hřišti, v pracovně i na ulici. Kdo jej viděl sloužit mši svatou, konal jiný liturgický úkon, kdo ho slyšel kázat, kdo se mohl u něho zpovídat, každý odcházel s prožitkem setkání se světcem. Ať měl sloužit mši svatou o kterékoli denní hodině – časně zrána nebo až po poledni, nestalo se nikdy, aby cestou do kostela hovořil s kýmkoliv. Byl si vždy vědom, jak Don Bosco naléhal, aby se zachovávalo mlčení od večerní modlitby až do chvíle po ranní mši svaté. Když se k němu v takovou chvíli přiblížil někdo s nějakým problémem nebo zprávou, odpovídal šeptem: „Ještě jsem necelebroval“, nebo „Jsem právě na cestě k sloužení mše svaté“ a vzdálil se v usebranosti. K bohoslužbě se vždy ještě připravil modlitbou na klekátku. Při celebrování vyslovoval všechny předpisy rubrik a dbal, aby tak činili i jiní. Při proměňování jako by byl celý prozářený. Nejednou se mu oči zalévaly slzami. Nikdy vlastní vinou nevynechal celebrování mše svaté, i když to někdy znamenalo zůstat naprosto lačný a se žizní až do druhé hodiny odpoledne, jak k tomu měl zvláštní povolení. Také po mši svaté jeho postava zářila tajemnou radostí. Děkůčinění konal na klekátku tak, že sklonil hlavu do dlaní, v nichž měl bílý šátek, neboť ho téměř vždy bolívaly oči a po 20 minut vroucně hovořil s Pánem. Výlevy srdce bývaly často slyšitelné i v okolí. Ještě i při odchodu z kostela na něm bylo pozorovatelné, že prožil právě něco mimořádně krásného a milého. Když ho v takovou dobu obklopili chlapiči nebo spolubratři, pozvedal ruce jako by chtěl Kristovou láskou obejmout svět.

Spolubratrům kněžím připomínal opět a opět, že mají být vzorem ve zbožném celebrování mše svaté, neboť zbožně celebrowaná mše svatá je pro věřící nejkrásnějším kázáním. Opět a opět vybízel chlapiči i spolubratry a sestry k častému svatému přijímání. Při vizitacích zjišťoval, zda je v domě dost příležitostí k slavení svátosti smíření, aby byla možnost častého svatého přijímání. Při daných příležitostech vybízel také ke včasnému přijímání dětí a to dlouho před tím, než papež Pius X. vydal příslušné výzvy a směrnice. Podle příkladu Dona Boska doporučoval svaté přijímání jako velmi účinný prostředek k potírání vášní. Staral se také o to, aby po svatém přijímání věnovali přijímající aspoň čtvrt hodinku děkům. Úcta k eucharistii byla pro něho tak příznačná, jako pro Dona Boska. Toužil po tom, aby Ježíš v Nejsvětější svátosti byl všem opravdovým středem srdcí. Vybudujme si svatostánek v srdci a buďme stále spojeni s božským věznem v eucharistii. Stýkejte se důvěrně s Ježíšem a klidně s ním rozmlouvejte. Číst nebo odříkávat pěkné modlitby je nepochybně dobré, ale je nepochybně ještě krásnější hovořit s ním bezprostředně od srdce k srdci, zvláště po svatém přijímání.“

Nejoblíbenějším a nejsnazším projevem jeho úcty k eucharistii byly mu návštěvy Nejsvětější svátosti. „Duše milující Ježíše nepotřebuje žádných knih, aby s ním hovořila. Stačí ji mluva srdce.“ Býval u svatostánku i mnohokrát za den. Přes potíže věku vyhlížel mladě a svěže, když poklekl před svatostánkem. Jeho úklony a poklekání budily vždy obdiv. Býval tak ponořený do rozhovoru s Bohem, že když s ním chtěl mluvit někdo z lidí, musel ho i vícekrát oslovit. V bezesných nocích konával aspoň duchovně návštěvu u Věžně svatostánků. Když přijel na vizitaci domu, po formalitách přivítání odcházel pozdravit nejprve „Pána domu“. Když zaslechl zvonek oznamující udílení požehnání Nejsvětější svátosti, přerušil práci nebo rozhovor a poklekl k modlitbě, ať byla práce nebo návštěva sebedůležitější. Spasitel v Eucharistii byl opravdu centrem jeho života. Když ho Dcery Panny Marie požádaly na exerciciích o exerciční heslo, pozvedl paže a zvolal: „Ale ano, ihned: Ježíš v mém duchu, Ježíš v mých ústech, Ježíš v mém srdci!“ To byl celý on!

Po příkladu Dona Boska měl také nevyčerpatelnou, něžnou úctu a lásku k Panně Marii Pomocnici křesťanů. Kdykoliv se při návštěvě ústavu nebo domu setkal s obrazem Panny Marie, vždy ji slyšitelně pozdravil „Ave Maria!“ a vybízel také jiné k následování!

Dbal také o to, aby se měsíc máj, novény a svátky Panny Marie slavily co nejokázaleji. V Marii viděl privilegovanou dceru Boha Otce a tím už náš životní vzor, neboť i my jsme děti Boží. Dále v ní viděl laskavou a mocnou rozdělovatelku Božích darů, především duchovních.

Tuto důvěru a lásku k Marii také vštěpoval všem, se kterými se setkával. Rodiče vybízel: „Otcové, matky, chcete zanechat svým dětem cenné dědictví? Vštěpujte jim úctu k Panně Marii, Pomocnici křesťanů. V trampotách života u ní hledejte útočiště!“

Salesiánům říkal: „Panna Maria je pomocnicí všech křesťanů, ale především naše. Kdo nemá opravdovou vroucí úctu k Panně Marii Pomocnici, není dobrý salesián. Následujme Dona Boska!“ Na závěr exercicií salesiánských ředitelů zvolal: „Vy jste hlasateli úcty k Panně Marii Pomocnici!“

Dcerám Panny Marie Pomocnice zdůrazňoval: „Musíte být věrným obrazem své Matky. Jako její dcery se musíte snažit pomáhat duším na cestě do nebe.“ Všem pak říkal: „Panna Maria Pomocnice vykonala už nesmírně mnoho pro salesiánské dílo, ale je to nepatrná maličkost proti tomu, co ještě vykoná, budeme-li milovat a tuto lásku vštěpovat druhým tím, že budeme duchem, srdcem, slovem, činem následovat našeho zakladatele.“

Ve škole Dona Boska načerpal don Rua také úctu ke sv. Josefovi. Pozoruhodná událost na jaře 1874 nemálo přispěla k rozmnožení jeho důvěry v tohoto světce. V noci krátce před svátkem sv. Josefa uslyšeli v oratoři nějaký silný hřmot ze strany zahrady. Don Rua s Josefem Buzzettim se hned vydali zjišťovat, co se stalo. Prolomila se a spadla část klenutí nad záchodovou žumpou. Když to prohlížejí, Buzzetti upozoruje cosi jako černou skvrnu tam, kde stojí. Sotva stačí uskočit a strhnout dona Rua k sobě, když se s velkým hřmotem zhroutí i ta část klenby, na které stáli. Stoka byla hluboká přes tři metry a byla vrchovatě plná. Když se o tom dověděl Don Bosco, prohlásil tuto záchranu za dílo sv. Josefa. Don Rua na tuto pomoc nikdy nezapomněl. V každé důležité záležitosti se obracel na svatého Josefa a býval podivuhodně vyslyšen.

Jednou večer přijde k donu Ruovi sekretář vrchního prefekta Rinaldiho, že má druhý den ráno splatit dluh 20 000 lir a nemá ani liru. Don Rua odvětil, že i jeho pokladna je prázdná a vyzval sekretáře, aby se pomodlil Otče náš, Zdravas a Sláva Otci. Sekretář pohleděl udiveně na představeného a řekl: „Pomodlete se to i vy, Done Ruol!“ – „Určitě se pomodlím, buď klidný!“ Druhý den slyší sekretář zvonění – volá don Rua. „Včera jsi mi říkal, že potřebuješ 20 000 lir. Tu máš šek na 20 000 lir.“ Poštovní razítko na šeku bylo z téhož dne. „Měj jen důvěru ve sv. Josefa!“ Hluboce dojatý odvětil sekretář: „Od nynějška budu mít ještě větší důvěru.“

Ve stáří projevoval don Rua také úctu ke Svaté rodině jako nebeskému příkladu lásky a pokoje. Velmi dbal o to, aby se svátky svatých a všechny liturgické slavnosti slavily okázale. Jeho úsilí o slavné a vzorné konání liturgických bohoslužeb bylo neúnavné. Velmi se staral o okrasu i hmotných domů Božích, počínajíc vymalováním chrámu Panny Marie Pomocnice, přes celou řadu kostelů a kaplí, které salesiáni budovali téměř na všech svých působištích. V této věci jako by neuplatňoval slib chudoby. Oltář, kazatelna, zpovědnice jsou tři svaté prameny, ze kterých neustále vytéká tajemná voda očisťující duši, zapalující a rozněcující srdce láskou našeho Pána Ježíše Krista. Don Rua se jich horlivě držel po celý kněžský život. Horlivost o slávu Boží jej přímo spalovala, stejně jako starost o spásu duší.

V udílení svátosti smíření byl jako jeho mistr Don Bosco, který mohl být vpravdě nazýván apoštolem zpovědi. Jen nebe ví, kolik dobra způsobil don Rua touto svátostí v oratoři, v řeholních domech, při hojných exerciciích, kterých se neúnavně zúčastňoval. Právě jako zpovědník byl všemi toužebně očekáván. Nikdy neodmítl slavení této slavnosti, i když to často vyžadovalo krajní vypětí sil. Zpovídal celé dny, často hluboko do noci. Vícekrát omdlel naprostým vyčerpáním. Ale láska k duším byla větší než ohled na vlastní zdraví. Hodinu po překonání mdlob byl už opět ve zpovědnici. Jeho výkony v době výročních exercicií jsou prostě k neuvěření. Od poloviny srpna do konce října se zúčastňoval na všech turnusech duchovních cvičení pro spolubratry, Dcery Panny Marie i pro jiné ze salesiánské rodiny. Brzy ráno sloužil mši svatou a po ní na celé hodiny usedl do zpovědnice. Na to předsedal dlouhým zasedáním kapitul. Po obědě se celou dobu rekreace zdržoval mezi „drahými přáteli“. Po odpoledním zasedání kapituly šel opět do zpovědnice, až do večere, nejednou až do večerní modlitby. Byla-li někdy mezera volného času, naplňoval ji slyšením těch, kdo si přáli mluvit s ním soukromě. Opravdu byl od rána do pozdního večera zavalen prací. Spolubratři ho napomínali, že přetahuje své síly, že by si měl dopřát trochu odpočinku, ale on odpovídal s úsměvem: „Toto je doba mého vinobraní.“ Častější zpověď a velmi časté svaté přijímání považoval jako Don Bosco za hlavní pilíře mravní výchovy. Jeho rady, povzbuzení a napomenutí ve zpovědi byla stručná, ale působivá jako u Dona Boska.

Bylo velmi povzbudivé pozorovat ho, jak se sám zpovídal. Po dlouhá léta se zpovídal pravidelně v úterý. Jeho zpovědníkem byl don Francesia, potom Rua. Když byl na cestách, zpovídal se hned druhý den po uvítání řediteli ústavu, do kterého přijel. Nejednou byli ředitelé ještě „zelenáci“ a zdráhali se přijímat zpovědní vyznání takového představeného a kmeta, ale on nedal jinak.

Láska k bližnímu, pokání ke stále rostoucí horlivosti v činech. Don Bosco, Pius IX. i řada jiných služebníků Božích opakovali, že kněz nejde sám ani do nebe ani do pekla, ale vždy s dušemi, kterým svou horlivostí a příkladem pomohl ke spáse, nebo s dušemi, které svou vlažností, leností a pohoršením svedl na cestu záhuby. Horlivost kněze se projevuje i v jeho apoštolátu Božího slova. Don Rua konal i tento apoštolát po celý kněžský život s velikou horlivostí. Jeho velikou výhodou v tomto ohledu byla vynikající znalost Písma svatého. Slovy a příklady z Písma dokládal napořád svá tvrzení. Studiu Písma se věnoval s velikou pílí a horlivostí po celý život. Jeho promluvy se vyznačovaly jednoduchostí, živostí a přizpůsobením k vyspělosti posluchačů. Kromě Písma užíval často i citáty z církevních otců a ze života svatých. Jeho kázání byla vřelá a praktická. I děti ho rády poslouchaly. Na konferencích a v promluvách pro členy salesiánské rodiny uváděl s oblibou příklady a slova Dona Boska, rodinné dějiny oratoře, příklady ze života Dominika Savia a jiných vzorných chlapců i spolubratrů.

36. kapitola

Jedinečný představený

Když se nově zvolený cisterciácký opat Baldwin tázal svatého Bernarda, jak si má počínat, aby co nejlépe zvládl svou úlohu, poradil mu světec, aby dbal především o to, aby jeho skutky souhlasily vždy s jeho slovy, aby svým příkladem ověřoval své učení.

Toho si byl hluboce vědom také bl. Don Rua. Od chvíle, kdy po Donu Boskovi převzal řízení celého salesiánského díla, byl všem především otcem. A jakým otcem! Všichni, kdo ho znali předtím a potom, doznávali, že zdědil celé otcovství Don Boska. Stálo ho to určitě nemalou prací, protože jak svou povahou, tak svým postavením vrchního prefekta Společnosti, byl vázán přijímat za Dona Boska téměř všechny nepříjemné úkoly, které nezbytně vyvstávají všude, kde je množství lidí a jedni mají co do činění s druhými. Nyní musel jako Don Boskův nástupce odložit vnější i vnitřní projevy přísnosti a všude vnášet jen pohodu a radost.

Celou duší se vložil do svého úkolu vníknout co nejúplněji do salesiánského způsobu myšlení a cítění. Znal dobře stav a potřeby každého domu, povahu jednotlivých spolubratrů a mohl tak udílet každému přiměřené rady. Toto vedení Společnosti i jednotlivců bylo ovšem ovocem jeho unikátní obětavosti. Říkával: „Úřad představeného skýtá nejen možnost vykonat více dobrého, ale také většího pokání za provinění.“ Všichni, kdo ho znali, vzpomínali zvláště na to, že jeho tvář byla vždy ozářená mírným laskavým úsměvem, jeho hubené ruce se poněkud chvěly, ale celý jeho vzhled měl na sobě cosi přitažlivého. Kdekoliv se objevil, všude budil radost. Zpozoroval-li přesto u někoho určitou nejis-

totu a obavy, obracel se k němu se zvláštní pozorností, stiskl mu ruku, mlčky na něj upřel zrak a třeba mu i potřásl rukou jako zvláštní projev přátelství a s úsměvem mu řekl: „Coraggio – odvahu, buď veselý a spokojený. Budeme vždy dobří přátelé – ne? Bůh ti zehnej!“

V době výročních exercicií jeho přítomnost působila už sama sebou potěšení, každý cítil, že je předmětem jeho pozornosti a přízně.

Když se stal nástupcem Dona Boska, udílel také, někdy po celé dopoledne, audience. Přicházeli k němu lidé všeho druhu – od spolubratrů a sester po světské osoby nejrůznějších kategorií a společenského postavení. Velmi rychle se uměl vžít do duševních dispozic návštěvníků a doslova plakával s plačícími a radoval se s radujícími. Někteří návštěvníci k němu docházeli týdně, jiní několikrát za měsíc a prosili o radu, jak vést rodinu a vychovávat děti. Tady jeho rady působily divy. Při hovoru se jeho oči velmi často obracely k nebi. Tón jeho hlasu dával najevo živou účast, s jakou přistupoval k problémům svých návštěvníků. Nejednou z nich zvolal při opouštění jeho skromné pracovny: „Je-li tak krásné hovořit se světci, jak překrásné musí být stýkat se s Bohem?“

Sestra Jindřiška Sorbone, pozdější představená Dcer Panny Marie, o tom říká: „Don Rua chtěl, abychom mu při setkáních předložily své náhledy. On mlčky naslouchal. Pak sepal ruce, pozvedl oči, jako by shora očekával světlo a chvíli přemýšlel. Pak s otcovskou dobrotou pronesl své rozhodnutí, které jsme přijímaly poslušně a ochotně, jako by přicházelo z nebe.“

Spolubratr P. Josef Binelli (později náš zpovědník na Valsalice) se vyjádřil takto: „Vzpomínám zvláště na jeho poctivý zájem o náš duchovní život a pokrok. Kolik rad, povzbuzení, návodů uměl udílet zvláště při rozhovorech. Naslouchal našim důvěrným sdělováním, která někdy bývala i dost choulostivá a projevoval při tom neobyčejné pochopení a schopnost věci správně posoudit. Nikdy jsem nepozoroval, že by měl při to naspěch. Naopak vykládal s velikou láskou a pochopením všechny okolnosti, o nichž měl za to, že na nás zapůsobí silným a uklidňujícím dojmem.“

Byl opatrný a předvídavý při pronášení úsudků a zdrženlivý ve slovech. Ve své otcovské dobrotě dovoloval každému, aby mu otevřeně vylil své srdce. Dokonce k tomu sám vybízel. Snažil se pochopit povahu každého, aby mu mohl dávat přiměřené návody a rady. Ale stejně bděle sledoval i tělesný zdravotní stav jednotlivých spolubratrů a hleděl jim pomoci, jak jen mohl. Vůči Dcerám Panny Marie byl v tom všem ještě mnohem pozornější a laskavější. Uměl se velmi citlivě přizpůsobit požadavkům ženské psychiky. Někdy stačilo jedno slovíčko, coraggio – odvahu, aby na to dotčená nezapomněla po celý život.

V ústavu sester v Sampierdarena se procházel se sestrami po dvoře. Zpozoroval, že některé z nich byly jaksi smutné a sklíčené. Povzbuzoval je, aby byly vždy veselé a začal prozpěvovat písničku, jejíž obsah zněl: „Poraženectví pryč ze mne. Umíš dělat jen mrzutosti. Táhni z mého domu, nechci tě ani cítit!“ A trval na tom, aby sestry zpívaly s ním.

Byl velmi pozorný v udílení zasloužené pochvaly a nikdy nezmenšoval zásluhy svých bližních. Ošklivil si jakýkoliv závan lsti nebo vychytralosti. Chyby druhých omlouval a přikrýval pláštěm opatrnosti a lásky. Se svatým Františkem Saleským a Donem Boskem se držel zásady: „Má-li někdo devětadevadesát stránek stinných a jen jednu dobrou, je třeba vyzvedat tu jednu dobrou a mlčením přikrývat těch devětadevadesát špatných. Je třeba také vzpomenout jeho apoštolát dopisy. Vedoucí spolubratr Cagliari, Vespignani, Costamagna, kteří se stali misijními biskupy, i většina jiných představených v misiích uchovali téměř všechny dopisy, které od dona Ruy dostali. Stačí jen nahlédnout do této kupy dopisů, abychom se přesvědčili, že jeden vedle druhého jsou jasná svědectví jeho umění vládnout a jeho lásky. Bedlivým okem sledoval nejen práci, ale i potřeby vzdálených spolubratrů a staral se, aby jim nechybělo potřebné ani v jídle nebo oblečení, ani v jiných ohledech. Je obecně známé, že don Rua byl stále zavalen spoustou práce. Kde našel čas ještě k tak veliké korespondenci? Po příkladu Dona Boska odešel často o odpoledních hodinách do domu některých blízkých, dobře osvědčených přátel vyměnit si s domácími pár slov, zavětel se do připravené světnice a dal se do psaní. Tak mohl udržovat kontakt s celou společností až do konce života.

Každé svěšené tajemství zachovával s pečlivou opatrností jako zpovědní. V posledních letech života musel kvůli bolavým očím a jiným potížím stáří využívat k vyřizování korespondence písaře. Diktoval své listy svědomitému a mlčenlivému Josefu Balestrovovi nebo Janu Brandovi, případně jiným. Přitom zamlčoval často jméno i adresu adresáta a vpisoval je tam vlastnoručně, když pročetl dopis

před podepsáním. Jindy zase diktoval jednomu písařovi obsah listu a druhému adresy tak, že žádný přesně nevěděl, co komu bylo psáno. Bylo obecně známé, že se na něj obraceli s důvěrou staří i mladí.

S velikou obětavostí navštěvoval don Rua nemocné spolubratry, sestry, spolupracovníky i lidi úplně cizí. Zvláště pozorně se věnoval nemocným spolubratrům. Nemohl-li se k nim dostat během dne, zašel za nimi pozdě večer po večerních modlitbách a s živou účastí sledoval průběh nemoci. Když zjistil, že se stav některého zhoršuje, chodíval na návštěvy častěji, a když se dozvěděl, že lékaři se už vzdali naděje, vstoupily mu do očí slzy, pozvedal oči k nebi a opakoval: „Ať se děje vůle Boží!“ Pak se za umírajícího hned vroucně pomodlil. Za každého spolubratra se snažil osobně celebrovat pohřební mši svatou. A to do posledního stáří, kdy už sám velmi trpěl. Působilo to na všechny přítomné.

I když byl tak vynikajícím stoupencem chudoby, projevoval značnou velkorysost, když šlo o léčení nemocných a chtěl, aby tak postupovali i druzí. Ty, kteří to opravdu potřebovali, nechával převézt do nemocnic nebo sanatorií. Při rozdělení personálu do jednotlivých domů přihlížel také k tomu, aby se tělesně slabí nebo nemocní dostali do ústavů se zdravým ovzduším a dobrým prostředím. Když někdy lékaři naléhavě doporučovali dočasný pobyt v rodném prostředí, snažil se to nejen umožnit, ale také zařídit tak, aby tím rodině dotyčného spolubratra nevznikly nadměrné výlohy. Když se mu podařilo otevřít nedaleko Turína dům pro nemocné, dbal o to, aby nemocným nechybělo nic potřebného, často je navštěvoval a přál si, aby byl takový dům nemocných v každé inspektorii.

O zachování zdraví spolubratrů dbal don Rua opravdu svědomitě a podnikavě. Naléhal na příliš horlivé nemocné spolubratry, aby trochu omezili svou horlivost, chodívali častěji na procházky a opatrovali si, co bylo potřebné k zachování zdraví. Kromě toho jim doporučoval, aby s důvěrou utíkali k Donu Boskovi. Všem spolubratrům zdůrazňoval dvě rady:

Nezaměstnávat se hned po obědě nebo večeri duchovními záležitostmi.

Dopřát si každou noc šest a půl hodiny spánku.

V případech většího oslabení organismu doporučoval nebo dokonce i přikazoval odpočinek v lůžku také po obědě. Jistému inspektorovi, který se zdráhal dělat takové výjimky, řekl: „Nerozrušuj se pro takové výjimky, které musíš dělat. Nikdo se jimi nepohorší, naopak pro mnohé to bude povzbuzením, že naše Společnost umí v případě potřeby povolovat i nutné výjimky.“

Když šlo o otevření nového domu, jeho první starostí byla volba ředitele a personálu. Nejdříve se na ten úmysl modlil, pak sbíral potřebné informace o případných kandidátech a pokračoval s modlením. Jeho modlitba dosahovala někdy podivuhodných výsledků. Jeho druhý nástupce Filip Rinaldi o tom napsal: „Když mě chtěl mít ve své blízkosti a jmenoval mě vrchním prefektem, sdělil mi své rozhodnutí dopisem, ze kterého jsem kromě jiného vyrozuměl, že právě ukončil nověnu k svatému Josefovi na úmysl, aby se mu dostalo vyššího světla v té volbě. Když jsem pak byl po jeho boku, měl jsem dost příležitostí poznávat jeho postup při volbě představených.“ V úřadu představeného právem viděl kříž, protože představený musí předčít spolubratry v plnění všech povinností a věrném zachování pravidel, mít trpělivost, bdělost a lásku.

„Trpělivost! Mějme strpení,“ říkával často don Rua. „Satan se činí všemožně. Usilujme o to, mařit jeho výkony láskou, trpělivostí a modlitbou. Zdůrazňuji hlavně trpělivost. Ta však není na místě vůči vlkům. Tam by byla spíše krutostí vůči beránkům. Jde-li ale o takové, kteří jsou zmítáni pochybnostmi o svém povolání, jednejme s nimi klidně a vlídně. Naslouchejme s účastí, když chtějí vyložit své těžkosti, ukazujme jim, jak je mohou sami překonat, jak mohou téměř nahmatat ďáblovu spádu a potměšilost.“

Jak ředitelům, tak ještě více inspektorům zdůrazňoval nezbytnost velké obětavé lásky k spolubratrům a snahu získávat nová povolání. „Dělejte, co je ve vašich silách, abyste si získali srdce svých podřízených. Jednejte s nimi s otcovskou autoritou a bratrskou láskou. Klidné vystupování a přátelské jednání a především modlitba to jsou věci, kterých je nejvíce třeba.“

Rovněž v úsilí o získávání nových povolání byl Rua věrným synem Dona Boska. Zdůrazňoval to při každé příležitosti. Inspektorům vzkázal: „Zakazuji vám otevírat nové domy nebo oratoře, dokud nemůžete vykázat, že z vašeho noviciátu nebo juvenátu vzešla nová zdárná povolání.“

Jeho zodpovědnost ve využívání peněz byla úměrná jeho lásce k chudobě. A stejnou zodpovědnost žádal i od jiných. Nikdy nezačal nějaké nové dílo, aniž by je projednal se spolupracovníky a dobrodinci. Nedovoloval ani inovace a změny na už stojících budovách bez předchozí dohody a s ním

a jeho písemného povolení. Ještě úzkostlivější byl v děláni dluhů. Když byl nucen udělat nějaký dluh, vždy si napřed výhledově zajišťoval cestu, jak jej splatí. A Boží Prozřetelnost mu přicházela podivuhodně na pomoc. Když umíral, měl to zadostiučinění, že nezanechával Společnosti žádné dluhy.

37. kapitola

Zcela oddaný svému mistrovi a naplněný stejnými ideály

Don Rua zůstane navždy nejkrásnějším pomníkem Dona Boska. Už jako chlapec poznal v Donu Boskovi hrdinného světce a vždy se ho snažil následovat v myšlení i jednání. Proto také od mládí začal sbírat záznamy o Boskových slovech a povzbuzoval své kamarády, aby činili totéž. Od něj se dochovala nejcennější svědectví o projevech svatosti Dona Boska. Považoval to vždy za veliké štěstí, že mohl tak dlouho žít v těsné blízkosti světce a všemožně usiloval o přesné zaznamenání událostí, kterých byl svědkem nebo o nichž dostal spolehlivé informace. Proto jsou také v beatifikačním a kanonizačním procesu Ruovy výpovědi nejen nejčetnější, ale i nejcennější. Věděl toho o něm nejvíce a nejhluběji pronikl do světceva srdce, protože mu osobně šlo o následování. Jako Don Bosco byl i don Rua například neúnavný pracovník, bojovník o svatost a velký ctitel Panny Marie. Byl dobrý a měl laskavé slovo pro každého, kdo se k němu dostal do blízkosti, pociťoval jakousi zvláštní liliovou vůni čistoty a odcházel povzbuzen být lepším. Udivující byla jeho volnost k udílení audiencí. Nikdy se nedal strhnout k netrpělivosti. I když někteří návštěvníci byli nezpůsobní a bezohlední. Dával najevo takovou srdečnost a klid, jako by neměl nic jiného na práci, ač ho vždy čekaly obrovské haldy úkolů.

Rád mluvil o nebi. Vícekrát líčil nebe s takovou vervou a názorností, že posluchači ztráceli smysl pro čas a byli strháváni nadšením, že se tam také jednou dostanou. A mluvil tak nejen při promluvách, ale i v soukromých rozhovorech.

Jako Don Bosco byl i Rua velikým ctitelům Panny Marie. Nebylo téměř proslovu, aby v něm nebyla zmínka o Marii. Zvláště nemocným radil naléhavě, aby se s důvěrou obraceli na Pannu Marii. Rovněž tak všem, kteří zápasili o čistotu. Nemocným a utrápeným věnoval vždy velkou pozornost a dbal, aby jim nechybělo nic potřebného pro duši i pro tělo.

I on, jako Don Bosco, byl nejen udivující pracovník, ale také velmi statečný v každém podniku pro čest Boží a spásu duší. Když nabyl morální jistotu, že to nebo ono je potřebné pro spásu duší, šel kupředu i v nejtěžších situacích a nikým a ničím se nedal zastrašit. Bylo tu už poukázáno, jakým byl Rua stoupencem chudoby. Nejen, že se přímo štítí jakékoliv nádhery a okázalosti v odívání a bydlení, ale i v jídle byl krajně skromný. Sbíral úlomky chleba odložené chlapci, odřezával nepopsané části z dopisů apod. A tuto šetrnost neúnavně vštěpoval i druhým. Ujišťoval, že Společnost salesiánů i její jednotlivé domy budou vzkvétat, dokud se v nich bude zachovávat chudoba.

Jeho láska k bližnímu platila v prvé řadě spolubratrům a pak chlapcům. Mládež ho přitahovala jako Dona Boska a on přitahoval mládež. A využíval každé příležitosti, aby mladé lidi povzbuzoval k ctnostnému životu a častému zbožnému svatému přijímání svátostí smíření a eucharistie.

A jeho oči! Viděl téměř vše, co se kde hnulo. Jednou se ve školním roce 1891 v době rekreace procházel se staršími spolubratry pod podloubím oratoře, zatímco si chlapci hráli na přilehlém dvoře. Najednou nechal společníky a spěchal k jednomu chlapci – Varvellovi, který omdlel na dvoře. Jinak nikdo si toho nevšiml. Don Rua ho ihned vzal do náruče a zanesl do domácí ošetrovny. Tam jej předal ošetřovateli a doporučil péči představených, kteří za ním přispěchali.

Jindy se chystal vyjít z oratoře. V tom zpozoroval, že si jeden chlapec odpykává nějaký přestupek tím, že klečí na dvoře. Hned si nechal zavolat klerika asistenta, který ten trest uložil a šeptem, aby to druzí neslyšeli, mu domluvil, že se takové tresty u salesiánů neukládají. Řekl mu: „Počkej, až vyjdu z brány, pak dovol chlapci vstát, aby to vypadalo, že ty sám jsi mu zmírnil trest. Ale podobné tresty už nikdy neukládej! Don Bosco to nechtěl. Když se jedná o těžký přestupek proti pravidlům, promluv o tom se školním rádcem a ať se uloží nějaký jiný trest.“

Jako don Bosco i Rua viděl do svědomí chlapců a vytvářel kolem sebe ovzduší z druhého světa.

Velkou péči věnoval tzv. Synům Mariiným čili pozdě povoláním. Často k nim promlouval jednotlivě i společně a ukazoval jim, že do nich vkládá veliké naděje. Uváděl příklady četných Marii-

ných synů, kteří ve Společnosti vynikli – jako Unia, apoštol malomocných, Milanesio, horlivý a nadmíru výkonný misionář v Patagonii, Rinaldi, pozdější vrchní představený a jiní.

Široké srdce měl don Rua také pro bývalé chovance, kteří měli vesměs vděčné a krásné vzpomínky na Dona Boska a na léta prožitá v salesiánských ústavěch. Organizace bývalých chovanců vznikla roku 1890 a don Rua jí od začátku věnoval velkou pozornost. Později při vizitacích různých ústavů všude vybízel k zakládání těchto organizací, prohlížel seznamy členů a věnoval svůj zájem i bývalým oratoriánům. Svátek svatého Jana Křtitele, který pokračoval i po smrti Dona Boska, býval dnem sjezdu bývalých chovanců na Valdoccu. Shromažďovali se okolo dona Ruy jako dříve okolo Dona Boska a cítili se všichni opravdu doma, ve vlastní rodině. Opět prožívali krásná léta dětství a mládí u Dona Boska. Od roku 1900 se konávaly schůzky bývalých chovanců téměř ve všech salesiánských ústavěch a přinášely bohaté ovoce povzbuzení k dobrému a překonávání lidských ohledů, formování laických katechetů, pomocníků ve farnostech, zakládání dobročinných spolků a podobně. Především bývala taková shromáždění příležitostí k přijetí svátosti smíření a eucharistie. Mnoho bývalých chovanců vstupovalo do řad salesiánských spolupracovníků. Don Rua nechával těmto iniciativám značně volnou ruku. Jenom dbal, aby sloužily především k dobru duší, zvláště těch, které svět nejvíce ohrožoval. Rovněž při přijímání nových chovanců chtěl, aby se přihlíželo především k situacím, které by mohly ohrožovat věčnou spásu duše a nikoliv k tomu, kolik rodin bude moci za hocha platit. Na svých četných cestách se přesvědčil, jak žalostná je hospodářská i mravní situace v horských končinách jižní Itálie a tam především zakládal nové ústavy a oratoře. Tak předešel téměř o sto let státní programy o povznesení jižní Itálie a Sicílie. Měl srdce i ruku vždy ochotnou k pomoci jak hmotné, tak duchovní. „Budme syny Dona Boska,“ vybízel často spolubratry, „to je velmi čestný titul šlechtický. Ale je v něm povinnost pracovat pro věc Boží a spásu duší, tak jak pracoval on. A první duše, o jejíž spásu musíme usilovat, je naše vlastní. Jako učedníci Dona Boska ho musíme následovat v jeho zbožnosti. Don Bosco byl stále spojen s Bohem. Odtud byla jeho udivující činnost. Od řádně konaných pobožností nejvíce závisí řádné plnění úkolů našich ústavů.“

Inspektorům zdůrazňoval: „Budte přesvědčeni, že nejjistější základem pro úspěšný rozkvět našich ústavů je horlivé podporování modlitby a mravnosti.“ – „Držme se věrně poslání naší instituce.“ – „Vykonáte mnoho dobrého, pokud budete vysoko třimat salesiánský prapor, na jehož jedné straně je heslo „Dej mi duše, vše ostatní si nechej!“ a na druhé „práce a mírnost“. – „Zachovejme ducha Dona Boska beze změn.“ – „Při asistování chlapců musí vládnout oko, jazyk co nejvíce mlčet.“

Při přijímání chovanců doporučel velkou opatrnost, aby nebyli přijímáni takoví, kteří by se stali plevelem v pšenici. Pokud už byli přijati rušitelé kázně, je třeba jim věnovat zvláštní pozornost. Mohou se polepšit dobrým příkladem kamarádů. Nepolepšitelné odeslat domů.

Nedělní oratoře byly svérázným podnikem Dona Boska ve prospěch mládeže. Don Rua v nich pracoval od mládí a velmi na ně držel. Jen naléhal, aby se i v nich věrně zachovávaly tradice Dona Boska. „Aby oratoř vzkvétala, k tomu není nezbytné vhodné místo, totiž budova, rozsáhlé hřiště, divadélko, tělocvičné nářadí, hudební nástroje, oblíbené hry... To všechno jsou nepochybně dobré pomůcky k získání chlapců, abychom jim mohli vštěpovat normy dobrého života. Ale viděl jsem i oratoře, kde horlivost a obětavost spolubratrů nahradila i tyto pomůcky. Kolikrát se už začínalo s „oratoří na louce“, jak to začal Don Bosco, a chlapci přicházeli přitahováni přátelským vystupováním salesiánů. Pravá láska a dobrota spolubratrů táhla daleko více než všechna moderní zařízení zábavních podniků.“

Pravidelné vyučování náboženství je prvním úkolem řádné oratoře. Bez něho je oratoř jen zábavním podnikem a nemá právo nazývat se salesiánskou. Všemožně je třeba v oratoři podporovat zbožnost. Jako Don Bosco i don Rua naléhal, aby bylo v oratoři dost možností slavit svátost smíření a zvláště dbal, aby bylo eucharistické přijímání společné, skutečné společenství okolo Kristova stolu. K tomu měly napomáhat různá tridua, novény a jiné pobožnosti, zvláště pak pravidelně konané měsíční cvičení šťastné smrti. Každoročně se měla konat také krátká duchovní cvičení. Po příkladu Dona Boska chtěl, aby i v oratořích se zakládaly náboženské spolky, „družiny“ a ministrantský „malý klérus“. Tyto společky formovaly chlapce k dobrovolnému konání pobožnosti a k odporu proti hříšným návykům, k vytváření společenství angažovaně dobrých mladých lidí. Značných úspěchů tyto náboženské družiny dosáhly v rozšíření a prohloubení eucharistické zbožnosti, úcty k Panně Marii Pomocnici křesťanů, smyslu pro církevní zpěv, krásné liturgické bohoslužby aj. Podporovalo se i studium latiny, šíření dobrého tisku a dobrých tradic. A nadevše byly hlavně bohatým semeništem duchovních

povolání. Ta měl don Rua stále a všude na zřeteli. Kolikrát opakoval svým spolubratrům: „Jednejte tak, abychom nemuseli těžce vydávat počet ze zanedbaných povolání.“ Dočkal se velké radosti, že mohl vidět nové salesiány z tolika národností: Němce, Poláky, Iry, Angličany, Maďary, Slovince, Chorvaty, Slováky i Čechy (Don Stuchlý) aj. a vidět, jak se jimi dílo Dona Boska šíří do stále dalších států. „Otvírá se nám úžasné široké pole“, opakoval často.

Se zvláštní láskou a radostí sledoval salesiánské misie, které za jeho vedení dosáhly neobyčejného rozkvětu. Jeho láska k misionářům se projevovala zvláště při slavnostech loučení misionářů, které se tradičně konávaly na Valdoccu. Jednotliví misionáři přistupovali k němu před oltářem Pomocnice křesťanů a on jim předával nějakou památečku a radu nebo spíše vůdčí heslo pro celé působení v misích. Jeden takový misionář vzpomíná na slova, která slyšel před 33 lety: „Pamatuj vždy na spásu své duše. Buď vzorem a mistrem pro všechny své spolubratry. Vždy měj na paměti, že pracuješ pro Boha a on bude tvou věčnou odměnou. Buď zbožně oddaný Panně Marii Pomocnici a zůstaň vroucím ctitelem Nejsvětější svátosti oltářní. A rozšiřuj tuto úctu. Snaž se, abys přivedl ke spáse co nejvíce duší. Budou jednou tvou korunou v nebi. Staň se svatým a to velikým svatým, aby měl z tebe Bůh radost. Shledáme se opět u Dona Boska v nebi!“

Velmi soucitné srdce měl don Rua také k zemřelým. Kdykoliv jel nebo šel kolem hřbitovů nebo i dávných bojišť, vždy vzpomínal na tam pohřbené a modlil se za ně.

Jeho soucit se vztahoval i na zvířata. V roce 1907 přišel na návštěvu Dcer Panny Marie Pomocnice v Manfredini d'Este. Ústav byl už nějakou dobu zamořen mravenci. Pronikli i do spižírny a kuchyně. Ovoce, sýry, rýže, cukr, vše bylo zamořeno spoustami mravenců. Sestry využily příležitosti a prosily dona Rua, aby mravence poslal někam jinam. Ve své dobrotě a ochotě požádal, aby mu donesly rituál, že rád splní jejich přání. Sestra sakristiánka šla hledat rituál a don Rua se zatím opřel o zeď plnou lezoucích mravenců. Ředitelka ho na to upozornila. K údivu přítomných mravenci z této zdi zmizeli. Pak přišla sakristiánka a oznamovala, že rituál nemůže nikde najít. „Dobrá, řekl don Rua, zítra požádám ředitele, aby udělil žádané požehnání. Ale kam chcete poslat mravence?“ – „Na konec vinice. Tam nemohou být nikomu na škodu.“ – „A budete jim tam dávat také náležitou potravu?“ – „Ano, ano, ano“, ujistňovaly všechny sestry, „jen když odtud zmizí.“ Sestry, které byly překvapené, jak rychle zmizeli mravenci se stěny, o kterou se don Rua opřel, byly ještě daleko více udiveny, když shledaly, že mravenci do jednoho zmizeli i ze spižírny a z kuchyně a nastěhovali se do jámy za vinicí. Také v promluvách se příležitostně zmiňoval o povinnosti starat se o domácí zvířata a nepůsobit jim zbytečnou bolest. Tak dbal o praktické provádění hymnu lásky Božího chudáčka z Assisi: „Veleben buď, Pane, ve všech svých tvorech.“

38. kapitola

Pokorný a vzorný i v maličkostech

Je obecně uznanou pravdou, že pokora je základem křesťanského života. Don Rua byl už od dětství vychováván k přesvědčení, že je jen služebníkem Pána podle jeho slov: „Jsme pouze služebníci, udělali jsme jen svou povinnost“ (Luk 17, 10). Nefalšovaná pokora vyzařovala z celého jeho vzhledu. Nikdy se nesnažil ve společnosti druhých vyniknout nebo jinak uplatnit a upoutat na sebe pozornost. I jako vrchní prefekt Společnosti vykonával svou práci v tichosti a odloučeně od Dona Boska, jakoby v jeho stínu. Snažil se brát na sebe za Dona Boska zvláště všechny nepříjemné a odízní úkony a služby, bez kterých se život velkých společenských útvarů nikdy neobejde. Jeho vystupování bylo vždy skromné a nenáročné.

Když byl po druhé zvolen vrchním představeným Společnosti, napsal si na lístek papíru předsevzetí, která až do smrti nosil v náprsní tašce: „Zvolili tě za představeného? Nevyvyšuj se proto! Pokora především!“

Všeobecně se mělo za to, že Rua je věrným obrazem Dona Boska. On také ujistňoval opět a opět, že se ve všem ohlíží na svého duchovního Otce a prosil o modlitby, aby se stal aspoň jeho hrubým náčrtem. Když byl při různých příležitostech oslavován, bylo na něm vidět, s jakým utrpením poslouchá oslavné řeči a častěji zvolal: „Vše pro Dona Boska! Kdyby to mělo být pro mne, nemohl bych to strpět.“ Bez zábran vyprávěl o sobě skutečnosti, které ho v očích posluchačů mohly nějak pokořit.

Tak byl v roce 1903 povolán k lůžku mladé ženy, které se brzy po svatbě udělal nádor na mozečku (pozn.: část mozku). Způsoboval jí rostoucí bolesti a nemožnost pohybovat se i mluvit. Když mu ošetřovatelka vyličila to utrpení, řekl: „Dostanete za to velkou odměnu v nebi!“ A tázal se, zda si nemocná, která se už nemohla ani řádně vyjadřovat, přeje svátostné rozehřešení. Sdělila, že ano. On jí udělil rozehřešení a přidal požehnání Panny Marie Pomocnice křesťanů. Pak pronesl k okolostojícím několik slov útěchy a vzdálil se. Asi za 7 – 8 minut přišel domů manžel nemocné a ta hned v tichu skonala. Brzy na to se setkal Rua s P. Aloisem Versigliou, pozdějším apoštolským vikářem a mučedníkem v Číně, který mu vyprávěl o nějakém zázračném vyslyšení na přímluvu Dona Boska a přitom se ho důvěrně otázel, zda už také nedosáhl nějakého zázračného vyslyšení skrze požehnání Panny Marie Pomocnice křesťanů. „Ano“, odpověděl Rua a zmlkl. Versiglia naléhal, aby mu to blíže popsal. Rua pravil: „Podívej se, v tyto dny jsem byl požádán o udělení požehnání Panny Marie Pomocnice křesťanů ženě, která už léta ležela těžce nemocná. Vyhověl jsem žádosti.“ – „A byla náhle uzdravena?“ vpadl Versiglia. „Nikoliv, hned na to zemřela“, odpověděl Rua a zasmál se.

Z důsledné pokory nepřipouštěl ani pro sebe, ani pro jiné salesiánské představené jakékoliv výjimky v jídle, pití, prádle, šatstvu apod. Představenému – i sobě – připouštěl podávat např. kávu k snídani v lepším hrníčku, ale obsah musel být stejný jako pro všechny. Jeho pokora se projevovala také v pozornosti, s jakou přijímal návrhy a rady od koholiv, i od posledního v domě. Přitom se ovšem řídil radou svatého Pavla: „Všechno zkoumejte a co je dobré, toho se držte.“ (1 Sol 5, 21). Občas dostával z různých salesiánských zemědělských škol vzorky ovoce. Přijal, prohlédl, pochválil, ale nikdy neokusil.

Když zemřel Don Bosco, don Rua z moci svého úřadu zařídil, aby bylo vydáno pohřební parte a rozeslal je všem spolupracovníkům a známým dobrodincům. Prohlásil však, že si nepřeje, aby se v případě jeho smrti dělalo cosi podobného. K tomu, aby se udržel „v linii“ usilil o dokonalost mu sloužila jednak vytrvalá a horlivá četba životopisů světců, jednak jeho zvyk konat přesně i drobné maličkosti. Všichni, kdo ho znali po této stránce, kvalifikovali jeho jedinečnou slovy: „Inu, don Rua je don Rua!“ Přestože všichni viděli v donu Ruovi věrný obraz Dona Boska, všichni také viděli, že don Rua je jiný než Don Bosco. Nejen tělesnou strukturou (vysoký, štíhlý až hubený), ale i duševní a charakterovou (mlčenlivý, vážný). Přesto se tato osobní odlišnost nijak neprojevila ve vedení salesiánského díla a v salesiánském duchu. Don Bosco přikryl svým prorockým pláštěm Ruu a Rua rozvinul jeho dílo.

„Každý, kdo koná Boží vůli, to je můj bratr i sestra i matka“, prohlásil Pán Ježíš (Mk 3, 35). Konání Boží vůle viděl don Rua především v přesném plnění předpisů řeholních pravidel. „Kdo přesně zachovává pravidla, zůstává v intimním spojení s Bohem. Kdo chce přesně dbát pravidel, musí ovšem přihlížet i k maličkostem.“ – „Žádný předpis nelze považovat za bezvýznamný, neboť tvoří součást Pravidel.“ – „Kdo není věrný v maličkostech, nebude věrný ani ve velkém“, říkával don Rua.

Jistý inspektor v horlivosti o rozkvět svěcené inspektorie se chtěl zavázat slibem k plnění toho, co mu don Rua poradí. Don Rua mu napsal, že se může na jeden rok zavázat slibem, že bude každé ráno vstávat přesně zároveň s komunitou a to i v případě, že by si z důvodu zdraví musel potom opět lehnout. Tak bude dávat dobrý příklad. Jeho dochvilnost byla někdy odměněna i podivuhodně. Jednou kázal a celebroul v noviciátním domě Dcer Panny Marie. Po bohoslužbě vyšel na vnitřní chodbu u kaple. Hned byl obklopen houfem sester. Srdečně s nimi hovořil. Tu sáhl do kapsy a vyndal malý balíček obrázků. Pro sestry, které už byly kolem něj, to mohlo stačit. Začal rozdávat obrázky. Balíček se rychle tenčil a sestry se bály, že nevystačí. Tu přiběhl s druhé strany houf novicerek s magistrou v čele. Všechny natahovaly ruce po obrázku. Don Rua rozdával dále a zásoba stále stačila. Poslední postulante dal poslední obrázek, pak otřel prázdné ruce jednu o druhou a zvedl s úsměvem oči k nebi. Tu přiběhla ještě jedna sestra a ucházela se také o obrázek. „Přišla jste pozdě, příliš pozdě“, řekl don Rua. „Kdybyste byla na svém místě, dostala byste také obrázek.“ Chtěl tím říct, že rozmnožení obrázků by stačilo i pro ni, kdyby byla přesná.

Velmi dbal na přesné zachovávání mlčení po večerních modlitbách až do konce společné mše svaté ráno, jak to zdůrazňoval Don Bosco, který pověřil Ruu ještě jako prefekta dohledem na tento předpis. Vzprímený, důstojně a usebraně s růžencem v rukou zkřížených na prsou se don Rua procházel po večerní modlitbě po chodbách i dvorech a setkal-li se s někým, kdo právě porušoval toto pravidlo, vyzval jej, aby se modlil růženec s ním. Pak mu řekl: „Dobrou noc, jdi spát, jsi unavený!“ On však pokračoval v procházce a v modlitbě.

Podobně dbal i na to, aby se všichni spolubratři zúčastňovali ráno na společné meditaci. Ústav, oratoř, kde Rua sídlil, byl v těchto ohledech skutečně zářivým vzorem pro všechny ostatní do té míry, že bylo zvykem odůvodňovat nějakou praxi slovy: „V oratoři to tak dělají – musíme to tak dělat i my!“

Don Rua se vskutku držel zuby nehty výzvy, kterou slyšel Don Bosco ve „snu“ o plášti salesiánské společnosti v San Benigno v roce 1881: „Sbírejte i drobtý ctností a postavíte velkou budovu dokonalosti.“ Běda však těm, kdo pohrdají maličkostmi!

39. kapitola

Od všech chválený, od Boha poctěný

Vysoká úroveň duchovnosti se zřetelně projevovala na celém jeho zjevu. Kdo viděl pohybovat se tu štíhlou, vyzáblou postavu, která jako by se skládala jen z kostí, šlach a nervů, musel se prostě divit. Přitom ta strohost nikoho neodstrašovala – nebylo na ní nic nenuceného. Bylo s ním možné hovořit volně a s důvěrou jako s otcem a přitom s jistotou, že co se mu svěří, bude jako v hrobě pohřbeno a v nutnosti lze od něj čekat pomoc. Přes tak úžasný nával úkolů, prací a starostí, na něm nikdy nebylo znát, že k němu přichází nevhod. Na jeho tváři nebylo nikdy vidět podrážděnost nebo unuděnost. Měl jako by dětskou duši. Každému hovoru věnoval plnou pozornost, dokonce i když šlo o žert. Když byl v nějaké společnosti pronesen dobrý, duchaplný vtip, smál se srdečně, nestrojeně. Když naopak vyprávěl někdo nějakou smutnou, bolestnou událost, dalo se pozorovat, jak se ho to živě dotýká. Raději naslouchal, než mluvil. Když mluvil, nešťítel se říct nějaký dobrý vtip nebo vtipné rčení. V Božím domě však buď mlčel, nebo mluvil jen o posvátných věcech. Pro nával práce nikdy nezkracoval modlitbu. Na to doplácel spánek nebo rekreace. Když byli později v beatifikačním procesu žádáni o přísežný posudek četní kardinálové, biskupové, kněží, řeholníci i význační laici, kteří se s ním po léta stýkali a důvěrně ho znali, nejednen hodnotil Ruovu svatost více než svatost Dona Boska nebo aspoň tvrdil, že byla nápadnější. Sám papež Pius X. několikrát prohlásil, že považuje dona Ruu za jedinečného světce, kterého by bylo možné ratifikovat i nezávisle na beatifikačním procesu Dona Boska. Sám Don Bosco smýšlel podobně a nejednou to i řekl: „Kdybych měl položit prst na dona Ruu na označení místa, ve kterém není perfektní, nevěděl bych, kam ukázat.“ – „Kdyby mi Bůh řekl: připrav se, Done Bosco, musíš zemřít. Vyvol si nástupce, aby tebou začaté dílo neutrpělo úhonu a vypros si pro něho tolik milostí, darů a charismat, kolik považuješ za potřebné, aby mohl řádně vést tvůj úřad, a já mu je dám, opravdu bych nevěděl, o co bych v této věci měl ještě žádat, protože vidím, že to vše už don Rua má.“ – „Kdybych měl deset nebo dvanáct donů Ruů, vypravil bych se na dobytí světa.“ Don Rua byl ovšem jedinečný mistr v ukrývání darů, kterých se mu dostávalo od Boha.

Jako Don Bosco i on měl dar číst v budoucnosti. Jistá Dcera Panny Marie Pomocnice mu doporučila duševně nemocného člověka, který pro svou nemoc už pět let nevyšel z domu. Sestra ho prosila o návštěvu a požehnání nemocného. Don Rua se zasmál a pravil: „Řekněte nemocnému, ať dá 100 lir na vydržování jednoho „Syna Mariina“, aby se mohl stát knězem. Nechám se pak za něho modlit v kostele Panny Marie a uzdraví se. Nemocný přijal Ruův návrh. Zahájili za něj nověnu k Panně Marii a už třetího dne nemocný vstal z lůžka, šel na dvůr a úplně normálně se ujal své zemědělské práce. V roce 1935 byl ještě živý a ochotně vyprávěl o svém uzdravení. Stejná sestra při téže příležitosti doporučila donu Ruovi jiného nemocného, který trpěl hroznými bolestmi v důsledku zauzlení stěv. Don Rua se na chvíli zamyslel, pak odpověděl: „Nechám se za něj modlit, ale ať je odevzdaný do vůle Boží!“ Také tento nemocný dal svůj dar a konala se za něj nověna k Panně Marii Pomocnici křesťanů. Po několika dnech se mu střeva rozuzlila a bolesti se zmenšovaly. Asi čtvrt roku pak žil zcela v klidu. Potom zcela odevzdaný do vůle Boží a zaopatřen svátostmi, zemřel.

V roce 1899 navštívil mateřinec Dcer Panny Marie v Nizza Monferrato. Sestra Clelia Arme-longhi ležela už půl roku pro velké bolesti srdce. Don Rua v doprovodu vrchní představené sester, matky Kateřiny Daghero vstoupil do domu ošetřovny, kde nemocná ležela. Matka představená se na něj obrátila slovy: „Otče, sestra Clelia leží už půl roku, uzdravte ji!“ don Rua odvětil: „Ano, ano, dáme jí tak mocné požehnání, aby mohla vstát.“ Na to pohlédl s úsměvem na nemocnou a řekl jí: „Vy však musíte šířit úctu k Panně Marii Pomocnici napravo, nalevo, to znamená všude! Rozumíte?“ Hluboce dojatá a vděčná odpověděla sestra: „Ano!“ Přítomné sestry poklekly a don Rua udělil nemocné požehnání. Vrchní představená na to hned upozornila, že v ošetřovně leží ještě další sestra, u které byla právě její matka. Ta prosila dona Ruu: „Otče, dejte svaté požehnání i mé Emě, aby se uzdravila.“ don Rua

odpověděl: „Ano, ano, aby se všem děla vůle Boží.“ A udělil jí požehnání. Za několik dní tato dobrá sestra odešla do nebe. Sestra Clelia uposlechla výzvy, odebrala se do Turína, i když se ještě necítila zcela dobře, vstoupila do chrámu Panny Marie Pomocnice a od té chvíle byla úplně zdravá. V roce 1935 byla ještě naživu.

Don Rua viděl dopředu i různá řeholní povolání. Nikdy o tom nechtěl hovořit a jen tak mimochodem se něco dostalo na světlo. Tak vypráví například sestra Adela Ferrio: „Byla jsem na duchovních cvičeních u Dcer Panny Marie v Nizza Monferrato. Přijel tam na návštěvu don Rua. Jistá představená mne představila. Políbila jsem mu ruku. Otázal se mne: „Jste postulankou?“ Rychle jsem odpověděla: „Ne, Otče, jsem tu jen na exerciciích.“ Jako by neslyšel mou odpověď, loučil se se mnou slovy: „Dobře, dobře, postulanko, postulanko!“ Toto důrazné opakování „postulanko“ se mi přičilo. Nepomýšlela jsem vůbec na řeholi. Za rok jsem však vstupovala ve stejném domě do čekatelství a musím doznat, že don Rua byl pro mne dobrým prorokem.“ Podobné případy se opakovaly i u jiných sester.

Jistá salesiánská spolupracovnice prosila dona Ruu o přimluvu v nějaké pozemské záležitosti. „Ano, ano“, odpověděl, „ale napřed se musí snížit hory a vyrovnat údolí.“ Dáma pochopila, že jí četl ve svědomí, které v té době neměla, jak doznala, zcela čisté.

Do ústavu markýzy Barolové bylo v nouzové situaci umístěno asi jedenáctileté děvče. Bylo tam proti své vůli a vyvádělo tak, že je některé sestry považovaly za posedlé. Přivedli je do chrámu Pomocnice křesťanů, aby jí don Rua udělil požehnání. Don Rua se k ní velmi srdečně obrátil se slovy: „Ochotně ti udělím požehnání Panny Marie, aby z tebe udělala svatou... Ty se také jednou staneš sestřičkou.“ Udělil jí požehnání a dal jí medailku Panny Marie, aby ji častěji za den uctivě políbila a denně se modlila tří Zdrávasy ke cti Panny Marie, která ji určitě pomůže. Od onoho setkání se děvče změnilo. Všechny sestry ústavu nad tím žasly. Po letech vstoupila do jiné řehole a žila tam spokojeně a šťastně.

Jednou při obědě u biskupa v Santander ve Španělsku byl dotázán biskupovou sestrou, zda mívá ještě nějaké kontakty se zemřelým Donem Boskem. Odpověděl: „Před několika dny jsem měl těžké starosti o vývoji jisté záležitosti. Žádné mé úvahy neukazovaly nějaké řešení. Tu se mi zjevil Don Bosco a řekl mi: „Proč se neobracíš na N? Ten ti určitě pomůže z kaše!“ Uposlechl jsem toho pokynu a vyřešilo se to.

Ani extáze nebyly donu Ruovi zcela cizí. Spolubratr Efisio, který mu byl osobním tajemníkem, ho tak viděl, když mu předčítal kousek z Následování Krista. Celá jeho postava bělostně zářila a vznášel se nad zemí. Přitom bylo slyšet slova: „Jak jsi dobrý, můj Bože! Děkuji ti, Maria!“ Vícekrát se v jeho ruku rozmnožily svaté hostie, obrázky, hrozny, karamely, když je jako Don Bosco rozdělával přítomným. V listopadu 1908 při návštěvě ústavu v Caserta u Neapole celebrou don Rua společnou mši svatou v domácí kapli pro chlapce i cizí příchozí. Mladý spirituál ústavu, který měl na starosti bohoslužby, se zapomněl přesvědčit, zda je ve svatostánku dost proměněných hostií pro více než 200 komunikantů. Když otevřel svatostánek, aby podal ciborium celebrantovi, zpozoroval k svému úleku, že je tam jen asi tucet hostií. V doprovodu dvou ministrantů se svícemi se rychle vydal do blízkého městského kostela, aby odtamtud přinesl konsekrované hostie. Tamní farář mu však sdělil, že ani on nemá dost hostií pro nastávající svátostné přijímání. Jeho rozrušení prudce stoupalo, když se vracel s prázdnou do kaple. Tam zatím don Rua podával klidně hostie, aniž by je lámal nejen chlapcům, ale všem, kdo přistupovali. Když po skončení sv. přijímání katecheta ukládal opět ciborium do svatostánku, viděl, že je v ní tolik hostií, kolik jich tam bylo. V sakristii se rozplakal dojetím a na dotazy přítomných, kteří nic nezpozorovali, vyprávěl, co se stalo. Don Rua se na něj po díval s úsměvem a pokynul mu, aby mlčel. Obrátil řeč jinam. Věc se však rychle roznesla po ústavu i okolí. Totéž se stalo roku 1906 v ústavu Dcer Panny Marie v Giaveno a jinde.

V Barceloně mu na závěr nějakých oslav předala sestra krabici karamel, aby jimi podělil přítomné děti i sestry. Rozdával po hrstkách (průměrně po pěti kouscích) přibližně 80 přítomným. Krabice byla poměrně malá, nemohla stačit pro tolik uchazečů. A přece stačila a ještě zbylo.

Daleko větší však byly divy duchovní, které konal k dobru duší. Osvícen Duchem svatým četl ve svědomí jako Don Bosco, zejména při slavení svátosti smíření. Proto si ho tak mnozí volili za zpovědníka.

VI. část

Nástupcem Dona Boska – druhé desetiletí

40. kapitola

Rok 1899

Posledních 12 let života dona Ruy bylo poznamenáno neobyčejnými triumfálními úspěchy salesiánského díla, rostoucím obdivem Ruovy svatosti, ale i třemi tak mimořádně těžkými zkouškami, že to byl vždy kus křížové cesty.

Hned po svém zvolení za vrchního představeného se don Rua vydal na cesty – navštívit různé salesiánské domy ve Španělsku. Všude byl očekáván a vítán s neobyčejným nadšením i uctivostí, protože ho všude předcházela pověst svatosti. Ve španělské Geroně chtěli jeho přítomnosti využít k velmi slavnostnímu položení základního kamene nového kostela. Ale právě při jeho příjezdu začalo po dlouhé době sucha intenzivně pršet. Salesiáni byli v obavách, že jim toužebný déšť pokazí slavnost. Don Rua je však uklidnil: „Buďte bez starosti. Vynasnažíte-li se dnes večer a zítra vykonat dobře své modlitby, určitě uvidíte, že zítra nebude pršet a budeme mít nádhernou slavnost. Už vícekrát jsem byl v podobné situaci, dal jsem chlapcům tuto radu a vždy to dobře dopadlo.“ A skutečně tomu tak bylo! Ráno se nebe vyjasnilo a po celý den nebylo ani mráčku. Slavnost se konala za neobyčejné účasti věřících. Večer přišel opět déšť a vydatně přšelo i následující den. Ten večer po modlitbách při slůvku na dobrou noc poukázal don Rua, že v tom dešti je třeba vidět celou krajinu. Skutečně se v těch končinách velmi rozšířila úcta k Panně Marii Pomocnici.

Po Barceloně a Geroně navštívil Bilbao, Zaragozu, Santander, Salamancu Bejar. Při zpáteční cestě z Bejar do Salamanky se nezodpovědností výhybkáře srazil vlak, kterým cestoval s deseti vagóny zrní a dříví, odstavenými na slepé koleji. Nákladní vozy byly zcela zdemolované, v osobním vlaku byli cestující vymrštěni jedni proti druhým, zasypáni zavazadly, pohmožděni, lehce zraněni, ale nikdo neutrpěl smrtelný úraz a stroj byl ve stavu dotáhnout vlak do nejbližší stanice, kde přesedli do jiného. Don Rua si všiml, že ke srážce došlo v době, kdy jsou v Turíně spolubratři s chlapci v kostele na společné bohoslužbě a přistupují ke stolu Páně. Obětují své modlitby za cestující představené. Kdekoliv se don Rua objevil, všude se střetával s projevy veliké úcty nejen ze strany prostých lidí, ale i veřejných činitelů a šlechty. Na této vizitační cestě zavítal i do Portugalska. Také tam ho všude vítali se slávou. V Lisabonu mu přišel naproti sám papežský nuncius, nově zvolený arcibiskup z Braga, primátor města a mnoho šlechty. Byl přijat i portugalskou královnou Amélií, která mu představila své dva syny a vyprosila si pro ně požehnání. Jistý hrabě di Siveri ho pozval na slavnostní oběd, kterého se účastnila nejlepší společenská smetánka, a daroval mu pak 100 000 lir na zakoupení pozemku pro nový salesiánský ústav. Při odjezdu jej vyprovodily na nádraží velké zástupy lidí, a když už vstupoval do vozu, byl veřejně vyzván, aby udělil přítomným požehnání, při kterém všichni přítomní padli na kolena. Don Rua děkoval hluboce dojat a řekl svému průvodci: „Věř mi, část mého srdce zůstává v Lisabonu.“

Ve Španělsku navštívil ještě několik míst, mezi nimi i Seville, ze které zajížděl do různých salesiánských ústavů v okolí. A všude ho provázel tak mimořádný obdiv a úcta, že jeden spolubratr řekl donu Rinaldimu: „Bojím se, že don Rua brzy zemře, protože takové mimořádné události jsou asi předešlou blížkého konce.“ Nával kolem něj býval takový, že ho někde musela zachraňovat policie.

Ze Španělska zajel lodí do Oranu v Alžírsku. Moře bylo bouřlivé, don Rua utahaný, takže spolubratři i přátelé ho od té cesty zrazovali. Odložil cestu o den, ale jel. Plavba místo osmi hodin trvala devatenáct hodin, ale dorazili do Oranu bez úrazu. V Alžírsku navštívil několik lokalit, kde působili jeho duchovní synové a Dcery a parníkem se vrátil do Marseille. Dorazili tam 22. dubna 1899. Navštívil salesiánské domy v jižní Francii a 7. května byl už opět v Turíně v oratoři. Byl radostně uvítán a on měl radost z návratu domů. Čekala ho ale obrovská spousta práce nahromaděná za téměř 5 měsíců nepřítomnosti. Přesto se už 26. května 1899 vydal na další vizitační cestu a to po Itálii, kde navštívil asi 17 salesiánských domů v různých městech od Milána až do Ancony.

23. června k oslavě „Nástupce Dona Boska“ byl už opět v Turíně. Den na to byl dnem vzpomínek na Dona Boska. V ty dny došly zarmucující zprávy o živelných pohromách salesiánského díla

v misiích v jižní Americe. Neobyčejně dlouho trvající lijáky a tání sněhu v Kordillerách způsobily obrovské záplavy právě v končinách, kde měli salesiáni nejlepší misie. Přes 30 000 obyvatel muselo všechno opustit a prchat do výše položených míst. Velké množství misijních stanic bylo úplně zničeno. Ztráty na životech však nebyly nikde. Don Rua o tom podal salesiánské rodině i dobrodincům zprávy oběžníkem, v němž prosil o obětavou pomoc postiženým.

5. července 1899 Kongregace posvátného Officia striktně zapověděla vrchním i nižším představeným seminářů, kolejí i řeholních společenství zpovídat své interní členy, spolubratry nebo chovance. Dekret platil původně jen pro Řím, ale byl směrodatný i pro jiné diecéze. A tak dal směrnici i poslušnému stoupenci Říma donu Ruovi i když vzhledem ke staré a původní tradici Dona Boska, která byla součástí jeho preventivního systému, to nebylo nijak snadné. Poslušnost vůči Svaté Stolici se tu dostala do rozporu s věrností duchu Dona Boska, kterého byl věrným strážcem. Jak to řešit? Po dlouhých modlitbách a úvahách poslal 29. listopadu oběžník všem inspektorům a ředitelům o tom, jak dále postupovat s udílením svátosti smíření. V něm nejprve stručně uvedl dosavadní tradici Dona Boska, její jedinečnost v církvi a význam pro vedení duší i bohaté duchovní ovoce, které za 60 let přinesla, pak vybízel k pilnějšímu studiu morální teologie i pravidelnému konání morálních měsíčních konferencí, ale nepředpisoval novou praxi v duchu Dekretu posvátného Officia. Byl by to z poslušnosti rád učinil ihned, ale považoval to zatím za svrchovaně nevhodné, dokonce škodlivé. Uznal za potřebné počkat ještě nějaký čas se zaváděním nové praxe a zatím dobře upravit interní poměry v ohledu svátosti smíření. Svatý Otec Lev XIII. se rozhodl v roce 1899 zasvětit lidstvo Nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu a vyzval všechny věřící, aby se o půlnoci 31. 12. 1899 a 31. 12. 1900 konaly ve všech kostelích a kaplích, kde se uchovává Nejsvětější Svátost, veřejně výstavy a adorace této svátosti a potom se slavila eucharistická liturgie.

Don Rua v měsíčním oběžníku z 28. 11. 1899 vyzval všechny představené a spolubratry zahájit svatý rok krásnou, vroucí slavností spojenou s generálním svatým přijímáním. Salesiánům dal za novoroční heslo ukazovat vděčnost božskému Spasiteli jako oběti za naše hříchy a dokazovat to zvláště poslušností a zřikáním se sobectví. A za druhé působit radost naší nebeské Ochránkyni, nejblahošlavenější Panně Marii Pomocnici křesťanů tím, že budeme velmi pečlivě chránit lilii čistoty.

Chovancům dal za heslo: slavit horlivě první pátky v měsíci ke cti Nejsvětějšího Srdce a za druhé prosit opět a opět Pannu Marii Pomocnici o milost ctnostného života ve svatém roce celého života.

41. kapitola

Zasvěcení salesiánské společnosti Nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu (1900)

Po svátku svatého Františka Saleského a ihned po dvanáctém výročí smrti Dona Boska se don Rua vydal opět na okružní vizitační cestu, jejíž středem byla hlavně Sicílie. Už 31. ledna večer byl v San Pier d' Arena u Janova a další den pokračoval v cestě do Florencie, Říma a do Neapole, kde požehnáním Panny Marie pomocnice okamžitě uzdravil velkého salesiánského spolupracovníka Msgr. Neriho. Odtamtud pokračoval parníkem v cestě na Sicílii, kde byl už dlouho očekáván a vítán s přímo královskými fantastickými počtami. V San Gregorio mu vyšel průvod s kapelou vstříc na stovky metrů, vítal ho starosta města v plné parádě, pak vikář a jiné osobnosti. A po celou cestu až do salesiánského ústavu byl zasypáván květy a byly mu podávány nádherné kytice a palmy. Ve Vizzini byl přijat jako vévoda a světec. Už několik měsíců tam nepršelo a úroda byla vážně ohrožena. I veřejně prosby o déšť zůstaly nevyslyšeny. Když se obyvatelé dověděli o příjezdu „světce“, věřili, že na jeho požehnání se nebe slituje. Před jeho odjezdem ho naložili do kočáru a vyvezli na výšinu, odkud byl krásný pohled na celou krajinu a prosili ho, aby jí požehnal. Při návratu ho ještě kdosi prosil o požehnání pro dvě nemocné ženy. Jedné při tom řekl, aby měla důvěru v Pannu Marii, že bude brzy zdravá. A stalo se tak. Druhé, která nechtěla o smrti slyšet, a proto odpírala svátosti nemocných, se zeptal, zda má ráda Pannu Marii a zda by nechtěla jít k ní do nebe. Po přijetí požehnání Panny Marie Pomocnice tato žena sama prosila o zaopatření a nechtěla slyšet o ničem než o tom, že už brzy přijde k Panně Marii. Opravdu za několik dní zemřela. Sotva don Rua vstoupil do kočáru, který ho měl zavést na nádraží, spustil se velký lijavec, takže četní průvodci v zavřených vozech důkladně promokli. Po vydatném dešti následovala toho roku bohatá žeň a lidé to vše připisovali požehnání dona Ruy.

V Palermu ho chtěl přivítat 86letý kardinál Celestia, ale ležel s velkou chřipkou a vzhledem k věku počítal více se smrtí než s uzdravením. Don Rua ho při návštěvě ubezpečil, že se ještě uzdraví, jak se potom v krátké době stalo.

Ze Sicílie zajel lodí na krátkou vizitaci do Tunisu, kde navštívil několik měst s misijními stanicemi salesiánů a Dcer Panny Marie Pomocnice. 31. března 1900 byl už opět v Marsale na Sicílii. A opět navštěvoval různé stanice salesiánů nebo význačná střediska spolupracovníků, vítaný všude jako zázračný světec nebo slavná osobnost. I když někdy přijel pozdě večer, vítaly ho jásající průvody s lampióny, vyzváněly zvony, střílely mozdíře, v kostelích vyhrávaly varhany a pěvecké sbory zpívaly své nejlepší skladby.

Velikonoční neděli slavil v Messině, ale už v pondělí celebroidal v Alli ve stanové kapli. Po vizitaci dalších ústavů v jižní i severní Itálii, vrátil se 7. 5. 1900 do oratoře. Ještě tentýž den se odebral do noviciátního domu ve Foglizzo, neboť mu velmi záleželo na formaci nových kandidátů. Za několik dní pak odejel na vizitaci mateřského domu Dcer Panny Marie Pomocnice v Nizza Monferrato, aby povzbudil sestry i kandidátky k oslavě Svatého roku. V předvečer svátku Panny Marie Pomocnice mluvil podle zvyku ke spolupracovníkům v Turině. Mluvil především o nových ústavech, které byly otevřeny v poslední době, o těch, které navštívil na Sicílii a v jižní Itálii, ale přiznal také odstrašující zadluženost a prosil o pomoc. O svátku Pomocnice, který připadl na den Nanebevstoupení Páně, navštívilo chrám Pomocnice přes 50 000 věřících a víc než 10 000 jich přistoupilo ke stolu Páně. Velké množství poutníků se ucházelo o požehnání dona Ruy.

V jižní Americe byla už po léta u spolubratrů a spolupracovníků veliká touha po návštěvě dona Ruy. Zvláště živě ji očekávali v roce 1900, protože to bylo 25. výročí příchodu salesiánů do amerických misí. Don Rua váhal a spolubratři se obrátili na Svatou Stolicu, aby ho k tomu povzbudila. Avšak kardinál, státní sekretář, poslal misijnímu kongresu v Buenos Aires pouze zvláštní požehnání Svatého otce bez výslovné zmínky o donu Ruovi. Don Rua pak poslal svého delegáta v osobě P. Pavla Albery. Ten se zdržel v Americe přes 3 roky a navštívil misijní díla v Argentině, Uruguay, Brazílii, Chile, Matto Grosso, Patagonii, v Bolívii, Peru, Ekvádoru, Venezuele i Kolumbii. Navštívil také střediska malomocných v Agua de Dios a Contractacion.

Konec 19. století byl ve znamení velké hospodářské krize a mnoho salesiánských domů bylo silně zadluženo. Proto se ani nečekalo vyslání další skupiny misionářů v tom jubilejním roce. Za 25 let konání misí bylo uskutečněno 36 výprav s 1 100 členy a v tomto jubilejním roce byla uskutečněna výprava 50 misionářů a skupiny misionářek Dcer Panny Marie. Tak oslavili salesiáni své stříbrné jubileum misí.

21. 11. 1900 oznámil don Rua svůj záměr zasvětit na přelomu staletí salesiánské dílo Nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu. O půlnoci 31. prosince 1900 v čele vrchní rady Společnosti a množství spolubratrů a chovanců i spolupracovníků, klečel Rua před svatostánkem v bazilice Panny Marie Pomocnice křesťanů a zasvěcoval dílo salesiánů zásvětnou modlitbou k tomu v Římě zvláště schválenou. Byl to vroucí dík za neobyčejný rozkvět tohoto díla ve století XIX. a důvěryplná prosba o ochranu a požehnání ve století XX.

42. kapitola

Tvrdá zkouška (1901)

Svatý život rozvíjející se před očima všech, neúnavná horlivost v apoštolátu ve prospěch kohokoliv, hrdinná vytrvalost i v nejbolestnějších událostech, to jsou charakteristiky posledních let dona Ruy i při všech svízelných stáří.

Hned po vzpomínce na smrt Dona Boska se don Rua opět vypravil na cesty. Tentokrát byla cílem jeho cest Francie. V Nizza Marittima předsedal oslavám stříbrného jubilea salesiánského díla ve Francii. Zdržel se tam šest dní a byl středem stejně srdečné pozornosti a úcty jako kdysi Don Bosco. Nejen spolubratři, ale i chovanci ho obklopovali v době rekreace v celých houfech. Ale 12. února se vydal místo do Francie na zpáteční cestu do Turína. Bylo to na vyšší vnuknutí. V oratoři věděli všichni, že měl zaměřeno nejen do Francie, ale i do Belgie a do Anglie, takže ho nelze čekat doma dříve než o velikonočních nebo spíše na svátek Panny Marie Pomocnice křesťanů. A tu se najednou objevuje doma. Vzbudilo to všeobecný podiv. Hned po návratu věnoval pozornost a všechen čas především svému zástupci generálnímu prefektovi Dominikovi Belmontemu, který trpěl srdečnými potížemi. Dal

si od něho předložit podrobné zprávy o hospodářské situaci Společnosti, jak se to dělávalo jednou do roka. O první postní neděli, 17. února, se v ústavním divadelku hrála pro osazenstvo ústavu divadelní hra „Pátek“ od P. Lemoyneho. Uprostřed druhého jednání don Belmonte náhle omdlel a spadl. Odnesli ho do jeho pokoje, ale ještě té noci zemřel. Byla to těžká rána pro všechny, ale zvláště pro dona Rua. Prozatím musel sám převzít i funkci prefekta a na cestu do Francie nebylo pomýšlení. Až 25. dubna 1901 sdělil oběžním listem všem salesiánským domům, že na uprázděné místo povolává dosavadního inspektora ve Španělsku a Portugalsku, dona Filipa Rinaldiho, který se později stal jeho druhým nástupcem.

Oslavy Panny Marie Pomocnice křesťanů se v roce 1901 zúčastnilo v Turíně více než 100 000 věřících. Hned na to se don Rua vydal opět na vizitační cesty po Itálii. 25. 6. byl opět ve Valdoccu ke vzpomínkové oslavě Dona Boska. Chovanci mu k tomuto svátku nástupce Dona Boska přislíbili obětování svatých přijímání. Prohlásil, že je to pro něho dar ze všech nejmilejší. Bývalí chovanci mu darovali pěknou olejomalbu jeho matky Jany Marie.

Don Rua dojatě vzpomínal na její ctnosti. Brzy na to se opět vydal na návštěvy ústavů především v Mirabello, ve kterém byl kdysi ředitelem a prožil tam nejkrásnější rok svého působení.

Vnucuje se otázka, proč v této poslední době tolik cestoval a vizitoval tolik salesiánských domů. Souviselo to především s už zmíněným dekretem Posvátného Officia, kterým se zakazovalo představeným zpovídat své podřízené.

Jistý biskup podal v tomto směru stížnost na praxi u salesiánů už v roce 1896 a opět v roce 1900. Také jiní biskupové měli námitky hlavně proti tomu, že představený zpovídal chovance ve všech diecézích, které navštěvuje, a to bez vyžádání jurisdikce od příslušného ordináře. Také některým spolubratrům se nelíbilo, že představený je i zpovědníkem. Hned po svátku Pomocnice křesťanů dostal don Rua předběžné vyrozumění, že dostane brzy dekret datovaný už z 24. 4. 1901, kterým se představeným salesiánů zakazuje zpovídat své podřízené. Dekret brzy přišel. Don Rua odpověděl, že mu byl dekret doručen a bude přesně zachován. Dostalo se mu odpovědi, že zákaz posvátného Officia nebude zveřejněn a s jeho prováděním, že se může počkat až do zahájení generální kapituly salesiánů, která se měla konat v srpnu. Ale po dvou týdnech bylo nařízeno upustit od zpovídání podřízených ihned – „sine mora“. Don Rua tedy pobýval tak často mimo oratoř, aby se co nejdříve vyhnul tradičnímu zpovídání. Na své místo dosadil jako pravidelného zpovědníka svého sekretáře Anděla Lago. Když se mu dostalo z Říma odpovědi, že tam trvají na okamžitém provedení dekretu, svolal valdocké spolubratry do kostela sv. Františka Saleského a vysvětlil jim své počínání. Přitom zdůraznil, že ve šlépějích Dona Boska salesiáni trvají na své velké věrnosti Svaté Stolici a poslouchají bez odmítnutí nejen jejich rozkazů, ale i pouhých pokynů. Proto don Rua už nadále nebude sedávat ve zpovědnici pro příslušníky ústavu a prosí všechny, aby ho nevystavovali těžké zkoušce tím, že by ho individuálně žádali o vyzpovídání. Na to přečetl latinské i italské znění dekretu a bez komentáře rozpustil shromáždění s pokynem, aby se o tom nevedly žádné diskuse. Ihned také rozeslal oběžní list všem ústavům, kterým totéž přikazoval všem inspektorům a ředitelům a vyzýval spolubratry k ochotnému provádění dispozice Posvátného Officia. Ne všude bylo lehké ihned uposlechnout papežského zákazu, protože někde nebylo dost spolubratrů kněží, kteří by mohli obsadit místo řádného zpovědníka spolubratrů i chovanců. Některým spolubratrům se dekret jevil jako křivda. Don Rua pověřil vynikajícího moralistu spolubratra Aloise Piscettu, aby posoudil, jak v některých případech postupovat a rozeslal jeho odpovědi jako směrnice inspektorům. Kromě toho Piscetta sestavil řadu pochybností, které don Rua nechal prostřednictvím svého prokurátora předložit kongregaci Posvátného Officia k rozřešení. Tam však viděli v dotazech jen vytáčky, aby se nemuselo hned uposlechnout dekretu. Přece však slíbili podat podrobnější odpověď. Don Rua přijal odpověď s pokornou ochotou a sdělil ji všem spolubratrům s tím, že odvolal řešení vypracovaná P. Piscettou a odkázal na přislíbené odpovědi Posvátného Officia. Ty také došly 28. srpna, tři dny před zahájením deváté generální kapituly. Hned po zahájení kapituly a pozdravu zaslaném Svatému otci nechal Rua přečíst dekret i odpovědi Officia a prohlásil, že je všichni musejí přijmout bez výhrad a s vděčností, neboť je v nich nejvyšším úřadem církve dáno rozhodnutí, které odstraňuje všechny příslušné morální pochybnosti a staví společnost salesiánů do stejné řady s jinými náboženskými společnostmi. Všichni, kdo byli do té záležitosti trochu zasvěceni, nemohli neobdivovat pokoru a poslušnost dona Ruy.

Devátá generální kapitula byla poslední, na které vedle zvolených delegátů zasedali s platnými hlasy ředitelé všech ústavů. Její zasedání byla důležitá, ale někdy také neobyčejně bouřlivá, protože

několik členů se postavilo do nesmiřitelné opozice proti dosavadnímu vedení salesiánské společnosti. Don Rua tím velmi trpěl. Poslouchal bouřliváky se skloněnou hlavou a slzami v očích. Odpověděl však pevným hlasem, že nedokonalosti jsou ve všech lidských společenstvích a že počínání představených bylo diktováno vždy jen touhou prospět dobru a spásu všech spolubratrů.

Modlitby a starosti v tom roce platily především spolubratrům v těch státech, kde se rozpoutávalo stále nápadnější pronásledování řeholních společností, především ve Francii. Po čas kapituly rokoval zvláště s tamními spolubratry, jak zachránit jejich salesiánské dílo a nakonec se rozhodli žádat Svato Stolicí o povolení sekularizace spolubratrů před státem.

V říjnu 1901 se don Rua vypravil do Polska k zahájení provozu ústavu v Osvětimi. Polské salesiánské dílo ale dávno dříve, hned v začátcích, prodělalo těžkou krizi. Polsko bylo od roku 1795 rozděleno mezi Prusko, Rakousko-Uhersko a Rusko. Řeholní společnosti nedomáčího původu byly připuštěny v rakousko-uherské části a poněkud i v pruské. Prvním květem Polska na salesiánském poli byl kníže August Czartoryski, i když přicházel z vyhnanství. Od roku 1884 přicházely na adresu Dona Boska peněžní příspěvky od Poláků a v roce 1887 také přicházely i žádosti o salesiány v Polsku. To už Don Bosco nechával vyřizovat donu Ruovi. Po příkladu Czartoryského se k salesiánům hlásili i jiní mladí Poláci, někteří při tom překonávali neuvěřitelné překážky. Nejdříve jim bylo vyhrazené místo v ústavu pro misie na Valsalice a brzy byl pro ně zřízen zvláštní dům v Lombriasco. Mezi prvními Poláky, kteří se takto hlásili k Donu Boskovi, byl i starší kněz Bronislaw Markiewicz¹, který už měl za sebou pohnutý život. Narodil se v haličském Pruchneku roku 1842 a v roce 1866 se stal knězem v Przemysli. Po několika letech kaplanství se nechal zapsat na fakultu literatury v Leopoldově, pak v Krakově. Nedokončil studia a v roce 1873 se vrátil do duchovní správy. V roce 1882 byl jmenován profesorem pastorálky v diecézním semináři v Przemysli. V roce 1886 opustil katedru a odešel do Říma, kde vstoupil do řehole teatinů. Jejich téměř poustevnický život se mu brzy znelíbil a přešel k salesiánům. Velmi brzy složil doživotní sliby a působil v několika domech v okolí Turína. V roce 1891 se uvolnila fara v rodném Polsku v Miejsce Piastowe v diecézi Przemysl a tamní laický patron – dávný přítel Markiewiczův se obrátil na dona Ruu, aby mu ho poslal za faráře. Biskup i jeho koadjutor s tím byli velmi srozuměni, protože doufali, že touto cestou dostanou co nejdříve salesiány do Polska. Don Rua přijal nabídku a počátkem roku 1892 poslal Markiewiczze do Polska. Ten se dal hned do práce po svém. Bez nejmenší zmínky turínským představeným začal přijímat do fary, kterou upravil jako malý ústav nejen chlapce, ale i děvčata a zaměstnával je zemědělskými pracemi na polích, která patřila k farnímu beneficiu. Brzy začaly do Turína docházet stížnosti, že pan farář zanedbává farnost, přijímá příliš mnoho chovanců a nepostupuje ve shodě s církevními představenými. Don Rua tam poslal za sebe vizitátora, benátského inspektora Veronesiho. Ten po pohovoru s biskupem, patronem a všemi, kdo měli na věci zájem, vyzval Markiewiczze, aby se dal k dispozici představeným. Po návratu vyložil vše donu Ruovi. Ten vyzval Markiewiczze, aby snížil počet chovanců a zřetelně oddělil ložnice děvčat od ložnic chlapců i jiné prostory ve faře, aby se věnoval lépe farníkům, dbal o čistotu a vzhled kostela a čistotu celé fary. A pozval ho na exercicie do Turína, přičemž si budou moci lépe ujasnit stav věcí. Ten však na dopis neodpověděl, na duchovní cvičení nepřijel, dokonce vyhnal z fary polského salesiánského kněze P. Sikoru i s jinými spolubratry, kteří tu byli předtím posláni na pomoc. Postavil se do odboje a v dopisech posílaných některým salesiánům (nikdy však žádnému představenému), prohlašoval, že se chce držet jen pravé řehole salesiánské společnosti, ne takové, jakou z ní udělali současní představení. Don Rua se pak obrátil na biskupa, aby pomohl řešit tuto záležitost. Ten se však postavil za Markiewiczze a viděl ve schizmatu známku vitality. Na to don Rua podle stanov dopisem z 27. 3. 1898 vyloučil odbojníka ze salesiánské společnosti. Ale tím věc neskončila. P. Markiewicz se odhodlal vytvořit svou vlastní řeholi, ale aby získal finanční prostředky a uchoval dobré jméno svého díla, vydával slovem i tiskem sebe i dílo nadále za salesiánské, ovšem ke škodě a ostudě pravých salesiánů. Získával svými dopisy stoupence také mezi Poláky u salesiánů v Itálii. Získal tak klerika Orlembu, který utekl z Lombriaska a ačkoliv neměl ještě žádné svěcení, Markiewicz ho udělal ředitelem ústavu. Don Rua se musel obrátit na kardinála prefekta papežské kongregace pro biskupy a řeholníky, aby se nějak udělala přítrž propagandě Markiewiczzanů. Na zákrok Říma, provedený přes místního biskupa, se Markiewicz přestal veřejně vydávat za salesiána a své dílo nazval „Společnost umírněnosti a práce

¹ Bronislaw Markiewicz dává v roce 1897 základy ženské a mužské větvi Kongregace svatého Michaela Archanděla (Micha-elin). Tato skupina byla 21. 12. 1999 oficiálně přičleněna k Salesiánské rodině! Bronislaw Markiewicz zemřel 29. 1. 1912 a 20. 6. 2005 ve Varšavě prohlášen za blahoslaveného. (Pozn. editora)

pod ochranou svatého archanděla Michaela“. V soukromí se však vydával i se svými stoupenci za pravé salesiány striktní observance.

Proti salesiánům měl tři námitky:

Zradili původní chudobu Dona Boska ohledně jídla. Jedí přepychově, zatímco by měli jíst tak jako místní chudí venkované. Nebral na vědomí, že sám Don Bosco vydal směrnice pro úpravu jídla, aby jednak vyhovovalo řeholním zvyklostem, ale hlavně stačilo ke krytí energie vynakládané v houževnaté práci.

Proti vůli zakladatele vyžadují plat (penzi) za chovance v ústavech. Rovněž neviděl, že sám Don Bosco přímo v Pravidlech pro domy prohlašuje, že není spravedlivé, aby byl udržován na útraty chudých, kdo má nějaký vlastní majetek. A plat za chovance byl různě odstupňovaný právě podle finančních možností jejich rodičů nebo zástupců. Vcelku byl plat vždy nižší než skutečné výlohy a nikdy nescházeli chovanci udržovaní úplně zdarma.

Salesiáni brali polské peníze, ale nedělali nic pro polskou mládež. Neviděl, protože nechtěl vidět, co vše dělali od roku 1887 turínští salesiáni pro polské mladíky, kteří toužili po kněžství. Přijímali je ve stále větším počtu, zřizovali pro ně nejprve samostatné sekce, potom výlučně pro ně koupili celý dům v Lombriascu a nikdy se neohlíželi, zda a kolik mohou přispívat. Polské salesiánské dílo začalo v té době vyrůstat jinde než Miejsce Piastowe a na jiných kořenech: v Osvětimi – později tak smutně proslulém „Ausschwitz“. Bohužel i toto dílo muselo hned překonat těžkou krizi.

Krakovský biskup, kníže Jan Puryna poslal 11. 11. 1895 donu Ruovi dopis, kterým ho žádá o založení chvalně známého salesiánského díla v jeho diecézi. Don Rua mu odpověděl, že bude třeba nejméně čtyři roky, aby bylo možné formovat vhodné salesiány pro takové dílo. Biskup se chvíli smířil s čekáním, ale už v červnu 1897 psal donu Ruovi znovu a naléhal na urychlené jednání, neboť se prý při kanonické vizitaci Osvětimi a okolí přesvědčil, že ty končiny zrají rychle pro socialismus. Žádal prozatím aspoň o dva salesiány pro Osvětim. A jako poprvé, tak i tentokrát se dovolával přímluvy Czartoryského. Odpověď zněla, že se podnikne všechno možné, aby se dílo uspíšilo. Biskup nabízel v Osvětimi starobylý, gotický kostel s kaplí sv. Jacka a přilehlým konventem, který byl od 14. století majetkem dominikánů. V následujících pohnutých dobách byli dominikáni vypuzeni a celý jejich objekt se dostal do rukou místních Židů. V roce 1894 se utvořil katolický spolek na záchranu tohoto objektu. Především jej ve stavu značně zchátralém vykoupili od Židů, upravili část konventu, aby byla obyvatelná a plánovali postupnou opravu pobořeného kostela. Farářem v Osvětimi byl velký přítel salesiánů Ondrzej Knycz, který se kdysi v těžké nemoci obrátil na ještě žijícího Dona Boska s prosbou o modlitby. Don Bosco mu v odpovědi dával naději na uzdravení a poznamenal: „Prosím Vás, abyste zachoval přízeň mým synům!“ Uzdravil se brzy a byl přeložen do Osvětimi právě v době, kdy vznikl uvedený spolek na záchranu kostela a kláštera. Byl hned zvolen za předsedu spolku. Nabídli objekt nejdříve dominikánům s tím, aby se postarali o dokončení oprav. Ti však rezolutně odmítli. Tehdy si farář Knycz vzpomněl na Dona Boska a navrhl jednat se salesiány. Všichni byli pro a spokojen byl i biskup. P. Knycz pak plnil vždy svědomitě a velmi obětavě prosbu Dona Boska a kdyby první salesiánský ředitel P. František Trawinski pochopil, jaký poklad má v místním faráři, nedělal by tolik trampot sobě i jiným.

Prvním salesiánem poslaným do Osvětimi byl právě zmíněný ředitel František Trawinski, mladý, nedávno na kněze vysvěcený polský spolubratr, který se prozatím ubytoval na faře. Patrně získal v první chvíli biskupův souhlas pro hmotný rozvoj díla a dostavění kostela. Biskup mu dal doporučení pro všechny biskupy rakousko-uherské části Polska a Trawinski se vrhl s obrovským elánem do propagace salesiánského díla.

V říjnu 1898 mu přišly z Itálie první posily: jeden kněz a tři klerici. Jiní polští spolubratři se zastavovali v Osvětimi při návštěvě svých rodin a ředitel zapojoval všechny do propagace. Sám jezdil po celé Haliči, kázal, konal přednášky a sbíral příspěvky. Peníze se hrnuly proudem. Úspěch ho svedl k nerozváznému činu. Po příkladu Dona Boska, který konával loterie, si umínil i Trawinski zřídit obrovskou loterii jednoho milionu losů po jednom rakouském zlatém (dvě koruny) s cenami za půl milionu korun, která by vynesla jeden milion čistého zisku, čímž by byly financovány nejen práce na opravě kostela a ústavu, ale i udržování chovanců. Biskup Puryna se vyznal ve finančních záležitostech, protože býval kdysi před svým kněžstvím vysokým úředníkem na ministerstvu financí a byl proti takovému hazardnímu podniku. Ale Trawinski si nedal říct. Spojil se s podvodným advokátem, dosáhl

bez biskupova souhlasu haličského místokrále hraběte Pininského, pod jehož ochranu postavil celou loterii. V zaslepenosti pak poslal biskupu Puzynovi velký balík losů, čímž ho pochopitelně urazil. Rozjela se obrovská mašinerie propagace loterie, spousty práce, jednání, cest a za vším intriky zvolného advokáta. Věci dospěly brzy tak daleko, že biskup nařídil donu Ruovi, aby rozpustil salesiánskou komunitu v Osvětimi a zařídil likvidaci loterie. Don Rua neměl o věci tušení. Poslal začátkem prosince do Polska italské spolubratry představené – Duranda a Manassera, aby se dohodli s biskupem a aby Manassero převzal další řízení v Osvětimi. Biskup byl krajně pobouřen, ale příslovečný „klid“as“ Durando ho uklidnil a získal si jeho přízeň. Don Manassero našel v Osvětimi velkou oporu v již jmenovaném faráři Knyczovi, který ho zasvěcoval do stavu věcí, a v krakovském světicím biskupovi Nowakovi, který byl oddaným přítelem salesiánů. Biskup Puzyna poslal další list donu Ruovi, ve kterém vymáhal, aby si salesiáni vzali na zodpovědnost zvláště peníze dané na mešní úmysly, ale i jiné přijaté na opravu kostela a špatně prohospodařené. Don Rua odpověděl latinským dopisem vynikajícím krásou latiny a ušlechtilostí myšlení i citění. P. Manasserovi se podařilo poměrně brzy a dost šťastně zlikvidovat zbrklou a podloudnický vedenou záležitost loterie, ve které naštěstí nebyly prodány losy s největšími premiemi. Získal si důvěru i obdiv církevních i státních představených a vytvořil v Osvětimi skutečný mateřinec polského salesiánského díla, který přestál už tolik pohrom a trvá dosud.

Konečně mohl být v říjnu 1901 ústav v Osvětimi také formálně otevřen a na tuto slavnost byl pozván a dostavil se i sám don Rua. Na nádraží ho vítal kromě spolubratrů a prvních chovanců také vynikající příznivec salesiánů farář Knycz. V ústavu mu udělali uvítání italským proslavem a písní. Don Rua odpověděl prostřednictvím tlumočnicka. Stejně tak měl po večerní modlitbě slůvko na dobrou noc. Pak použil i své znalosti němčiny a naučil se několik vět polsky, kterými pak budil příjemný ohlas. Slavnost svěcení se konala 20. října a dostavil se na ni i krakovský metropolitní kardinál Puzina a v zastoupení vlády vládní místopředseda hrabě Pininski. Kardinál celeburoval slavnou bohoslužbu ještě na troskách bývalého dominikánského kostela, jehož opravy nebyly do té doby ukončeny. Přišly nepřehledné zástupy věřících Poláků ze všech tří území rozděleného Polska. Posvěcení ústavu, kterému na věži vévodí mohutná socha Božského Spasitele, bylo vykonáno po mši svaté, kterou celeburoval don Rua. Při mši došlo k nenadálému rozruchu. Zřítila se narychlo postavená tribuna pro muzikanty a zpěváky, protože byla přetížená. Část pěveckého sboru i harmonium se sesunuly na podlahu kostela, ale díky Bohu tak pomalu, že se nikomu nic nestalo a po chvíli se mohlo pokračovat v bohoslužbě. Dirigentem sboru byl mladý klerik August Hlond, pozdější hnězdenský arcibiskup a kardinál.

Na zpáteční cestě z Polska se don Rua zastavil Gorici. I tam se mu dostalo slavného uvítání od kléru i laiků. Další zastávka byla v Terstu, kde byl rovněž vítán nejen jako představený salesiánů, ale jako světec. 28. 10. 1901 večer dorazil don Rua opět do Turína. Tam ho čekalo slavnostní loučení s 85 spolubratry a 12 sestrami, kteří odjížděli do misií. Bylo to slavnostní loučení, protože uplynulo právě čtvrt století od doby, kdy se v bazilice Panny Marie Don Bosco loučil s prvními salesiánskými misijnáři. Za tu dobu vyrostlo v jižní Americe 97 ústavů nebo misijních stanic.

Za heslo pro salesiánskou rodinu na rok 1902 zvolil don Rua, co bylo jeho životním programem: „Láska Kristova nás pohání. Usilujme následovat oba vzory, které nám Pán dal, totiž svatého Františka Saleského a našeho dobrého otce Dona Boska. Ve všech nesnázích pamatujme, že máme v Panně Marii Pomocnici křesťanů matku stejně mocnou jako něžnou.“

43. kapitola

Čestným občanem města Castelnuova

Při výročních oslavách Dona Boska 24. června 1901 darovali chovanci oratoře donu Ruovi mramorovou bystu Dona Boska. Byla umístěna v podloubí za apsidou baziliky a odhalena ve studený den 31. 1. 1902. Don Rua při tom pronesl proslav. Vyzvedl, proč byla bysta umístěna právě tam. „Tu nás má všechny před očima. Základ všeho jeho díla je modlitba. Svému prvnímu ústavu dal název „oratoř“ právě proto, aby zdůraznil modlitbu. Vždy nám připomínal, abychom se v nemoci, těžkostech a protivenstvích utíkali především k modlitbě. Jak často on sám v těžkostech a nedostatku posílal své chovance do kostela, aby se modlili. Měl vždy velikou radost, když hoši navštěvovali Spasitele v Nejsvětější Svátosti i o přestávkách. Bylo-li tomu tak v minulosti, musí tomu tak být ještě více v přítomnosti. Buďte ujištěni, kdykoliv půjdete kolem Dona Boska do chrámu, vždycky mu způsobíte

velkou radost. Bysta Dona Boska tady je vždy připomenutím potřeby zbožnosti a spojení s Bohem. Ale vybízí nás také k lásce, která ze všech rozličných skupin zdejších obyvatel tvoří jedno srdce.“

3. 3. 1901 slavil papež Lev XIII. třiadvadesáté narozeniny a den na to pětadvacáté výročí volby za papeže. Don Rua oslavil tato jubilea konferencí pro spolubratry, chovance i spolupracovníky. Ve slavnostní přednášce vyzvedl především oddanost Dona Boska papeži. Vzpomněl už na jeho vztah k Řehoři XVI., ale zvláště k Piu IX. a Lvu XIII. Připomněl, jak Don Bosco se svými chlapci slavil svátky Pia IX., jak s ním držel, když byl ve vyhnanství v Gaetě a poslal mu tam malý obnos vytvořený z dárek jeho chudých chlapců. Jak byl stále v písemném styku s papežem, jak potom často jezdil k papeži do Říma, jak sepsal dějiny papežů a dějiny Itálie právě na obranu papežství, jak se rmoutil při vpádu Francouzů do papežského státu a jak vynakládal vše možné na odvrácení italského krále od okupace Říma. Jak pro to Don Bosco musel trpět šikanování, výslechy, perzekuce, finanční postihy, ale nikdy se nedal odvrátit od oddanosti papeži. Vzpomněl také prorockého snu Dona Boska o papeži při obsazování biskupských stolců. Vzpomněl i prorocství Dona Boska o volbě Lva XIII., jak se tento papež osobně zajímal o zájmy Dona Boska ve věci duchovních výsad a jak Don Bosco ještě na konci života přijal od tohoto papeže pověření postavit v Římě baziliku Nejsvětějšího Srdce Ježíšova, co pro to učinil a vytrpěl – a mnoho jiných událostí osvětlujících vztahy Dona Boska a papežů. Závěr byl: všichni salesiáni a spolupracovníci musí pokračovat v této linii Dona Boska a zachovávat věrnost i osobním náhledům papeže.

Brzy po velikonicích se don Rua vydal na velikou vizitační cestu do Švýcarska, Belgie a Anglie. Na této cestě ještě na italské půdě v Cammero se zastavil v domě Dcer Panny Marie. Tu mu ředitelka ústavu sdělila, že jsou v nepříjemné situaci: onemocněla chovanka, která měla večer hrát důležitou roli v ústavním divadle. Don Rua jí na to řekl: „Mohla byste mne doprovodit k té nemocné?“ Ihned ho sestry doprovodily do domácí ošetrovny, kde ležela zmíněná chovanka ve vysoké horečce. Don Rua se přiblížil a řekl jí: „Vaše ředitelka je v nepříjemné situaci. Vy máte dnes večer vystupovat v divadle. Dám Vám požehnání Panny Marie Pomocnice křesťanů. Mějte víru a důvěru!“ Požehnal ji a odešel. Za několik minut bylo děvče bez horečky a zcela zdravé. Když to pak ohlásily donu Ruovi, řekl s úsměvem: „Podívejme na Pannu Marii!“ Viděl v tom zřejmě běžný projev dobroty Panny Marie. Zatímco v malém přístavu Cannero čekal na parník, připluli s lodičkou dva místní rybáři. Stěžovali si, že po mnohahodinové práci nic neulovili. Don Rua je zcela prostě vyzval, aby hodili síť na opačnou stranu. Rybáři okamžitě poslechli a k velkému úžasu všech přítomných udělali ihned velký zátah. Zpráva o tom se pochopitelně rychle rozletěla a vyvolal v tamních lidech přesvědčení, že don Rua je světec.

Ve švýcarském Luganu ho 6. dubna vítali v hustém dešti. Přijímal to s úsměvem a řekl: „Jak jsou Boží plány odchylné od lidských. Lidé se všelijak starají, aby přivítali ubohého kněze a Pán, který tomu lépe rozumí, nám pošle takové nadělení vody. Buď za to vždy veleben!“

V belgickém Liège ho zase očekávali o půl jedenácté večer se skupinou mužů ozbrojených holemi a noži, protože tam právě probíhal pokus o socialistický převrat a největší bouře byly právě na nádraží. Vlak, kterým měl don Rua přijet, měl však zpoždění a o tak pozdní hodině bylo již nádraží i okolí prázdné. I v tom viděli všichni projev péče Boží Prozřetelnosti. Don Rua pak vyzval celé osazenstvo ústavu k třídním modlitbám k sv. Josefovi za odvrácení vzbouřenců a skutečně koncem tridua opustili pobuřovači město a byl klid.

1. května 1902 dorazil don Rua se svým sekretářem do Doveru v Anglii. I tam byl salesiánský ústav a v něm slavnostní uvítání. Don Rua to přijímal jako oslavu patřící Donu Boskovi. Navštívil tam pak ještě noviciát i jiné domy salesiánů a před svátkem Panny Marie Pomocnice byl už zase v Turíně na oslavě tohoto svátku pravé zakladatelky díla. Účast věřících byla neobyčejná. Jen svatých přijímání se podalo přes 10 000. Don Rua se zdržoval ponejvíce v sakristii, aby byl k dispozici těm, kdo s ním chtěli mluvit a přijmout jeho požehnání. Při výročních oslavách Dona Boska a jeho nástupce 23. a 24. června se ukázala oddanost turínských spolubratrů i chlapců donu Ruovi. Předali mu skrovný obnos na vydržování prvního kandidáta kněžství z divošských Indiánů Patagonie. Donu Ruovi ležela tato domorodá povolání velmi na srdci a usiloval o založení tamního formačního domu.

3. 10. 1902 uplynulo půl století od chvíle, kdy don Rua oblékl kleriku z rukou faráře Cinzana v Castelnovu d'Asti. Město Castelnovo to považovalo za tak velikou čest, že městská rada

při řádném slavnostním zasedání 19. října přijala dona Ruu za česného občana města a předala mu o tom slavnostně diplom. I tuto poctu přijal don Rua jako poctu Donu Boskovi, kterému vděčil za vše.

Za heslo na rok 1903 vyhlásil spolubratrům: „Úsilí o zachovávání pravidel a o pokoru – Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává svou milost.“ Všem: „Služte Pánu s radostí! Radost je záře čistoty duše a spojení s Bohem.“

44. kapitola

Korunovace Panny Marie Pomocnice křesťanů

Don Rua opět jel do Říma. Jednak tam měl důležité věci k vyřízení, jednak hlavně chtěl předat Svatému otci Lvu XIII. blahopřání salesiánů a jejich chovanců. Přes 70 000 jich podepsalo gratulační archy k tomu jubileu, které pak byly krásně svázané. K archům byl přiložen symbolický dar chovanců ve výši 12 400 lir. Svatý otec přijal dona Ruu 5. ledna 1903. Ten využil příležitosti a vyložil Svatému otci záležitosti, které ho tísnily a nakonec přání salesiánů, aby byla turínská Panna Maria Pomocnice křesťanů byla vyznamenána papežskou korunovací. Oznámil mu také při této příležitosti, že bude uspořádán v Turíně kongres třetí salesiánské rodiny, tedy spolupracovníků, kteří se sjedou ve velkém počtu z celého světa. Svatý otec souhlasil. 17. února 1903 bylo donu Ruovi doručeno papežské breve povolující korunovaci obrazu Panny Marie Pomocnice křesťanů. V Turíně. Papežským legátem k této slavnosti byl jmenován turínský arcibiskup kardinál Richelmy. Ihned byl vytvořen výbor pro přípravu tak velké slavnosti. Přední šlechtičny si vzaly za úkol opatřit zlato a drahokamy na koruny. Jeden z předních turínských zlatníků byl pověřen zhotovením korun. Zpráva o chystané korunovaci se rozletěla do celého světa a všude budila veliký zájem a souhlas. Donu Ruovi tím ovšem přibyla spousta práce. Stále více lidí ho žádalo o slyšení, přibývaly stohy korespondence. Přitom se zúčastňoval všech sezení přípravných výborů pro kongres i korunovaci a vyřizoval všechny běžné úkoly svého úřadu. 19. dubna předsedal generálnímu shromáždění salesiánských spolupracovníků v Bologni. Odtamtud pak jel do Florencie. V Turíně se činili s přípravami kongresu i korunovaci. Za hlavní body kongresového programu byly vytýčeny: „Výchova a výuka mládeže v nedělních i každodenních oratořích, ve večerních školách, v kolejích studentů i v řemeslnických a zemědělských školách. Apoštolát v misiích. Péče o vystěhovalce. Šíření dobrého tisku. Úcta k Panně Marii Pomocnici křesťanů.“ Datum kongresu bylo určeno na 14. – 16. května. Dostavili se 3 kardinálové, 27 biskupů a veliké množství kněží i laiků z různých končin Itálie i ze zahraničí. Byl to opět triumf apoštolátu Dona Boska a jeho srdce jistě poskočilo, když téměř všichni kongresisté připutovali k jeho hrobu na Valsalice. Pak nadešel veliký den salesiánů: 17. květen 1903, den korunovace. Od svítání proudily do kostela tak velké zástupy věřících z okolí, že brzy bylo vše doslova ucpáno. To se dalo předvídat. Aby obrovské zástupy věřících, které se nemohly dostat do kostela, měly alespoň nějaký požitek z obřadu korunování, bylo dohodnuto, že se obřad jaksi zdvojí tím, že kardinál Richelmy bude z vlastního podnětu po korunovaci obrazu v kostele korunovat jinými korunami sochu Panny Marie ustavičné pomoci, která stála po pravé straně vchodu a byla k této příležitosti pozlacená a postavena na stupeň, před nímž byl postaven oltář, u kterého se od svítání konaly eucharistické bohoslužby jedna za druhou. Davy zaplnily nejen náměstí před kostelem, ale i přiléhající ulice, takže nebylo k hnutí. V korunovačním průvodu kráčeli napřed nosiči různých standart a praporů, klérus a nekončící řada církevních prelátů, v jejichž čele byl první salesiánský biskup, Jan Cagliero. Poslední byl kardinál legát a za ním don Rua s členy vrchní rady společnosti salesiánů a představitelé jiných řeholí. V kostele před hlavním oltářem obstavěným lešením, aby papežský legát mohl vystoupit až k hlavě obrazu Panny Marie, předstupuje don Rua a po přečtení papežského breve přísahá, že bude zlaté koruny střežit, aby navždy zůstaly na hlavách svatého obrazu. Na to papežský legát světlí korunky, vystupuje na lešení a připevňuje je na hlavy Panny Marie i Ježíška. Následuje pontifikální mše svatá, kterou celebrique Msgre. Cagliero. Všichni jsou rozechvělí radostí. Oči dona Ruy jsou plné slz. Už v předvečer v pozdní hodině vystoupil na lešení, chvíli se na kolenou modlil, pak vstal a v serafinském zanícení políbil na tvář Matku i Syna. Oči plné slz. Ve chvíli korunovace se rozplakal se vzlykáním. Věděl, že tato oslava Panny Marie Pomocnice křesťanů je zárukou její ještě větší přízně a lásky k rodině Dona Boska.

Když papežský legát sestoupil z lešení, šel k hlavnímu vchodu. Pohled, který se mu tam naskytl, byl strhující: kam jen oko dohlédlo všude hlava na hlavě, tisíce rukou mává šátky, klobouky, praporky, ze všech stran doléhá provolávání slávy. Kardinál legát v doprovodu přítomných biskupů

klade zlaté koruny na hlavy Panny Marie a Ježíška. Při návratu do kostela zní fanfáry a sbor zpívá antifonu: „Zlatá koruna spočívá na její hlavě“ zhudebněnou salesiánským profesorem hudby Doglianim. Večer se pak konal velmi slavný průvod s korunovanou sochou Panny Marie. Slavnosti se zúčastnilo více než 100 000 věřících.

V červnu 1903 uveřejnil don Rua, podle slibu učiněného v roce 1853 v „Katolickém čtení“ pojednání o eucharistickém zázraku v Turíně v červnu 1453. Lupiči vyloupili katedrálu a mezi jinými předměty vzali ze svatostánku monstranci s Hostií. Lup ukryli v pytlích, které naložili na přivedeného osla. Pojednou osel klopýtl, padl předníma nohama na kolena, pytle se skutálely, jeden se otevřel, vypadla i monstrance, ta se otevřela a z ní vypadla Hostie, která se však ihned vznesla do vzduchu a začala zářit jako slunce. Měšťané, probuzení její září, se sběhli i s arcibiskupem k místu, kde byli ohromeni lupiči. Arcibiskup vzal jeden z kalichů a jménem měšťanů prosil Spasitele, aby odpustil tu urážku a na znamení, že nezavrhuje město, aby sestoupil opět dolů. Po delším vzývání a odprošování Hostie začala klesat a ztrácet na září. Sněsela se pomalu do kalichu v rukou arcibiskupa a přestala úplně vysílat světlo. Byla temná noc.

Ve dnech 23. a 24. června předsedal zase výročním oslavám Dona Boska a jeho nástupce pořádaným bývalými chovanci.

20. 7. 1903 zemřel Lev XIII. Don Rua nařídil slavné pontifikální Requiem, který celeburoval biskup Cagliari. 4. 8. 1903 byl zvolen nový papež Pius X. Telegrafickou zprávu dostal don Rua v Aviglianu, kde byl právě na cvičení šťastné smrti s francouzskými kleriky. Byla chvíle odpolední rekreace. Okamžitě se odebral se všemi spolubratry a domácními do kostela a u hlavního oltáře zanotoval Te Deum. V odpolední přednášce mluvil opět o lásce a věrnosti papeži, jak to ostatně činil na všech exercičních turnusech. Po zahájení nového školního roku se odebral opět do Říma a 3. listopadu byl od nového papeže přijat k soukromé návštěvě spolu s několika inspektory, řediteli, vrchní představenou Dcer Panny Marie a několika jejich inspektorkami z Itálie i Ameriky. Svätý otec prohlásil: „Mám velkou radost, že mohu být se syny a dcerami Dona Boska a nyní dona Ruy. Děkuji vám za dobro, které prokazujete církvi. Je patrné, že vaše dílo je dílo Boží a že při něm stojí nebeský anděl, neboť rozvoj vašeho díla a dobro, které konáte, se nedají vysvětlit pouze lidskými silami. Kdyby vás nepodporoval anděl z nebe, nebylo by možné pochopit vaše obrovské výkony.“ dona Ruy pozval papež ještě k soukromé návštěvě o půl šesté večer. Zdržel ho pak u sebe tři čtvrtě hodiny, prokazoval mu velkou laskavost a úctu a udělil mu různé tajné pravomoci jako vrchnímu představenému, které don Rua užíval vždy s krajní opatrností. Nikdo ze spolubratrů nevěděl, co mu papež udělil a don Rua toho používal vždy jen v situacích, kdy to žádala čest Boží a dobro duši.

Padesátileté jubileum vyhlášení dogmatu o Neposkvrněném Početí Panny Marie 8. 12. 1903 oslavila celá salesiánská rodina zvláštními pobožnostmi a don Rua dal všem za novoroční heslo: „Přestovat něžnou úctu k Neposkvrněné, vždy pomáhající Panně Marii s předsevzetím ke cti se chránit nejen velkých, ale i malých hříchů.“

45. kapitola

V Rakousku, v Polsku a v Belgii (1904)

Podobně jako Don Bosco i don Rua byl známý svou mimořádnou láskou k dělníkům. Nesnášel pohled na nouzi a bídu. To osvědčil krásně i při vzniku turínského a pak celoitalského ženského „Spolku pro ochranu a pomoc mladistvým dělnicím v Turíně“, který s přispěním a požehnáním Dona Boska založila v Turíně v letech 1886–91 slečna Cesarina Altesana. Po smrti Dona Boska nastoupil na jeho místo v duchovním vedení vznikajícího díla don Rua. Nejdříve to byla dívčí oratoř v domě zakladatelky, kam don Rua posílal v neděli salesiánské kněze. Povzbuzoval zakladatelku ujišťováním, že si Bůh přeje její dílo. Brzy se oratoř s přispěním zámožných turínských dam přeměnila ve spolek, který se v roce 1904 už nazýval národním spolkem a v roce 1906 měl 1505 přispívajících „Patronek“, které se staraly o 13 168 mladých dělnic. V roce 1910 při smrti dona Ruy evidoval spolek už 3 588 „patronek“ a 38 921 dělnických dívek. Spolek začal prosazovat nedělní volno dělnic, aby nebyly tvrdě vykořisťovány, opatroval zaměstnání nezaměstnaným, ošetřování a lékařskou pomoc nemocným, sociální pojištění v době nemoci, nedělní a večerní školy analfabetům nebo jen s nízkým stupněm vzdělání, pobyt ve zdravotních a rekreačních osadách pro zdravotně ohrožené a jiné výhody. K tomu ovšem patřila plná péče o život duchovní. Don Rua sledoval stále toto dílo a salesiáni pomáhali, kde

jen mohli. O prázdninách roku 1902 dal Spolku k dispozici ústav Dcer Panny Marie v Giavenu, kde se po několik týdnů osvěžoval na těle i duši značný počet dívek. V roce 1903 jim zařídil podobnou, ještě větší rekreaci u moře ve Varazze. Tentýž rok zařídil pro nejmenší členky Spolku i internát v budově salesiánské knihtiskárny, která se přestěhovala do jiných prostor. Za symbolicky minimální poplatek tady nacházely nejkudší dívky ubytování i stravu. V roce 1905 se tento ústav přestěhoval do novějších a větších prostor. Ale i tam docházel denně salesiánský kněz sloužit eucharistickou obětí a případně posloužil jinými svátostmi. To velké sociální dílo vzniklo a rozvíjelo se stále pod dohledem a za přispění dona Ruy.

Brzy po korunovaci Panny Marie se chystal don Rua opět na vizitační cestu, tentokrát do Lombardie, Rakouska, rakouské části Polska i do Belgie. 3. 6. 1904 se náhle bez vítání a oslav objevil ve Vídni. Dva spolubratři ho očekávali na nádraží a tramvají dojeli do ústavu. Když se pak roznesla zpráva o jeho přítomnosti, dostavilo se mnoho spolupracovníků a projevovali milému hostu velikou úctu. Po krátkém pobytu ve Vídni, odcestoval don Rua do polské Osvětimi, která jako celé Krakovsko náležela do rakouské oblasti rozděleného Polska. Cestovalo se vlakem. Dona Ruu doprovázeli dva spolubratři. Sekretáře a tlumočníka mu dělal P. Alexandr Kotula, který ovládal dobře nejen polštinu, ale i němčinu.

V kupé s nimi seděl jistý Němec. P. Kotula s ním navázal hovor o Donu Boskovi a salesiánském díle. Němec se zájmem poslouchal. Došla řeč i na dona Ruu. Ten rozuměl trochu německy. Tá-
zal se italsky svého druhého průvodce: „O čem hovoří ti dva? – „Slyšíte, o Donu Boskovi a jeho díle.“ – „Tedy jsem se nemýlil. Řekni však P. Kotulovi, ať neprozrazuje moji totožnost!“ – „Proč ne? Už mluvil velmi hezky o nástupci Dona Boska – to by nebylo správné!“ – „Ne, ne“, přerušil rezolutně don Rua, „sděl mu okamžitě, že nesmí prozradit, kdo jsem!“ A tak se i stalo. A don Rua se věnoval přerušované četbě. Na pozdější domluvy, proč nedovolil prozradit ho, odpověděl, že po tolika chvalozpěvech P. Kotuly by to bylo pro onoho pána veliké rozčarování vidět před sebou tak ubohou postavu kněze.

Do ústavu v Osvětimi vstoupili večer 4. 6. 1904. Tam ho vítal zástup spolupracovníků a chlapců. Zpívali mu písně složené a zhudebněné k této příležitosti. Druhý den se v přítomnosti svě-
tícího krakovského biskupa Nowaka a četných politických i církevních osobností konala oslava Panny Marie Pomocnice křesťanů. Následující den, 6. června, už byl na vizitační návštěvě v novém ústavu v Daszavě, jižně od Lvova. Také ho tam vítal mezi jinými Lvovský světící biskup, velký příznivec salesiánů. Odtamtud se vrátil do Vídně. Ve Vídni se zdržel opět jen dva dni, ale za tu dobu ho vyhledalo mnoho vynikajících osobností, mezi nimi i hraběnka Zdenka Chotková, švagrová následníka trůnu Františka Ferdinanda. Byla mu předložena žádost, aby v Penango Monferrato otevřel ústav pro německy mluvící salesiánské čekatele. Don Rua ochotně přislíbil. Na zpáteční cestě vizitoval také jiné ústavy. V Lublani se účastnil slavnosti kladení základního kamene nového ústavu i kostela Panny Marie Pomocnice křesťanů. V Conegliano Veneto, v ústavu Dcer Panny Marie, kam dorazil 16. 6. 1904, řádila právě chřipka. Byl zakázán styk s okolím. Do ústavu ji však zanesla jedna dobrodinka, která přes zákaz docházela s pokročilou chřipkou do ústavu. Nakazila se představená sestra Clelia Ghenghini. Tu přišel don Rua. Byl ihned informován o věci i o tom, že se případ infekce přísně tají, aby se nepokazila veselá nálada děvčat. Při obědě don Rua řekl přítomným: „Bude těžké retušovat tento případ chřipky. Ale naše milá sestra Clelia trpí touto nemocí za všechny. Ano, ona musí trpět za všechny ostatní a za to nikdo jiný v ústavu nedostane chřipku. Nejsvětější Panna Maria, vždy ochotná k pomoci, ví velmi dobře, co se tu má dělat.“ A tak se i stalo. Třebaže v městě chřipka řádila ještě dále, v ústavu nebyl postižen už nikdo.

Při návratu do oratoře se setkal s četnými kardinály a biskupy, kteří se sjeli do Turína k oslavám stoleté turínské svaty „Consolata“, která byla velmi milá i Donu Boskovi a donu Cafasso. Po oslavách jmenin Dona Boska se don Rua vydal na vizitaci do Belgie. Vzal to přes Miláno do Švýcarska, kde se zastavil v Luganu, pak v Bazileji, pak do Štrasburgu a Mety až do Bruselu. Ve všech vizitovaných domech naléhal především a opět na srdečnou, bratrskou jednotu. Každý měl v sobě potlačit palčivou touhu po změnách, nedovolovat si ostrou kritiku mravů a způsobů země, ve které pracuje, a místní rodáci nemají zase vystrkovat na odiv své vlastenectví. Křesťanská láska podle příkladu Dona Boska musí spojoval salesiány všech národností v jedno srdce a jednu duši.

V srpnu 1904 se dostalo salesiánům od papeže Pia X. velmi pochvalného uznání. V osobním listu vyzvedá Svatý otec jednotlivé činnosti salesiánů v Evropě i v misiích a zdůrazňuje zvláště dílo salesiánských spolupracovníků. Ti přinášejí velmi časový příspěvek ke kristianizaci lidstva. A to je

také důvod, proč je salesiánská společnost tak oblíbená. A proto ji chválí a doporučuje i papež. Výchova mládeže je nejaktuálnější požadavek doby. Papež vybízí všechny horlivě věřící, aby se připojovali k dílu spolupracovníků a všemožně je podporovali. Salesiánští spolupracovníci se smějí chlubit, že se těšili rozsáhlé přízni papežových předchůdců Pia IX. a Lva XIII. a požívají ještě větší lásky nynějšího Pastýře křesťanského stáda, který byl informovaný, že dílo spolupracovníků čítá již více než 300 000 členů. Papež tomu dílu žehná a doporučí je všem biskupům.

Od 23. srpna do 13. září se konala desátá generální kapitula salesiánů, poslední za života dona Ruy. Zúčastnili se jí i tři salesiánští misijní biskupové Cagliari, Costamagna a Fagnano. Zdůrazňovala se na ní především bratrská láska, klid a ústupnost při rozdílných názorech. Byla to právě doba, kdy se začal projevat modernismus. Don Rua se snažil dusit bludné filosoficko-teologické názory zdůrazňováním základních zásad církve. Díky Bohu nedošlo v salesiánské společnosti k žádnému odpadu, což při smrti dona Ruy veřejně konstatoval sám papež. 3. srpna 1904 došlo na Valsalice k ověřování totožnosti ostatků Dona Boska. Rakev byla přenesena do sálu v přízemí a otevřena za účasti asi 200 osob. Tělo bylo poměrně dobře zachované, ústa pootevřená, oči zapadlé, ale celková podobnost rysů byla ještě patrná. Don Rua už v této době trpěl velkým opucháním a bolestmi nohou. Stále ještě však sloužival mši svatou s velikou vroucností a přesností. Ministrující spolubratr mu podstrkával po nemocnou nohu stoličku, aby na ní mohl klečet. V době, kdy musel pro nemoc nohou ležet, chtěli mu spolubratři podávat lepší stravu, ale on se k tomu nedal pohnout. Nemoc se viditelně zhoršovala. Právě se vrátil z brazilské misie spolubratr P. Josef Solari, který když viděl Ruův zdravotní stav, chtěl nabídnout Bohu svůj život za jeho uzdravení. K takovému slibu však potřeboval jeho souhlas. Don Rua o tom nechtěl slyšet a odpověděl mu: „Buď klidný, don Rua ještě neumírá, je mu ještě dopřáno pár dnů.“ Vědělo se v oratoři, že Don Bosco ho ujistil, že se nejen dožije jeho věku, ale že ho o kousek překoná (Don Bosco 72 let, 5 měsíců, 15 dní). Don Rua věřil, že se ten příslib splní, proto se nenechal rušit nemocí. V říjnu stejného roku bylo ve Foglizzo otevřeno vlastní mezinárodní salesiánské bohoslovecké učiliště, o které už don Rua tolik usiloval. Později byl tento seminář přenesen do Turína na „Crocettu“ v ulici Caboto.

V roce 1904 odjelo v různých výpravách do misí přes 200 misionářů a misionářek. Tradiční slavnosti rozloučení s největší skupinou misionářů 29. 10. se don Rua pro nemoc nemohl zúčastnit. Nechal se však v lenošce přenést do sálu v přízemí, kde se s ním jednotlivě mohli rozloučit.

8. prosince toho roku byl 25. výročí vyhlášení dogmatu o Neposkvrněném Početí Panny Marie. Don Rua na to upozornil už před rokem a vyzval všechny k vroucím oslavám, protože toto datum je v životě Dona Boska a v dějinách salesiánské společnosti spjato vždy s mimořádnými milostmi Panny Marie a až do stavby chrámu Panny Marie Pomocnice křesťanů byl osmý prosinec u salesiánů největším mariánským svátkem. Zdraví don Ruy se zatím natolik zlepšilo, že 8. prosince mohl v bazilice celebrat slavnou eucharistickou bohoslužbu

46. kapitola

Nová zkouška a misie na Dálném východě (1905)

V roce 1905 nepodnikl don Rua žádnou cestu do zahraničí jednak pro bolavé nohy, jednak proto, že se sbíraly nové bouře. 25. 3. 1905 o svátku Zvěstování Páně uplynulo půl století od doby, kdy don Rua jako první salesián složil řeholní sliby. Oslavil toto jubileum docela tiše uprostřed kleriků čili kandidátů kněžství v Ivrei. Jeden novic skládal v tentýž den sliby.

Od jisté doby se musel don Rua intenzivně zabývat úpravou vztahů mezi mužskou a ženskou salesiánskou rodinou. V červnu 1907 zveřejnila Posvátná kongregace pro biskupy a řeholníky „Normae secundum quas“ – normy, podle kterých se měly řídit vztahy nových řeholních společenství s jednoduchými sliby. To se vztahovalo i na salesiány. Don Rua nechal přes svého římského vikáře P. Marenca – který byl jeho zástupcem pro Dcery Panny Marie Pomocnice křesťanů – zjistit v římské kurii, co by se tu mělo dělat, aby instituce ženské salesiánské řeholní rodiny neztratila svůj svéráz a autentického ducha Dona Boska. V kurii však byla formální stránka norem důležitější než vnitřní život a pravý salesiánský duch. Don Rua se radil také se salesiánskými misijními biskupy. Posvátná kongregace žádala předložení stanov institucí a schvalovací listiny, kterými biskupové schvalovali tento institut diecézního práva pro své diecéze. Don Rua nechal vše pečlivě shromáždit a zaslat. O všem průběžně informoval vrchní představenou Matku Daghero. Kongregace trvala na rychlém přepracování sta-

nov podle norem. Don Rua považoval za potřebné vydat se osobně do Říma, tím spíše, že se v červnu na památku pětadvacetiletého trvání ústavu „Sacro Cuore“ pořádala malá výstava toho, čeho za tu dobu dosáhli žáci – učni ústavu. Při té příležitosti ponavštěvoval členy kuriální Kongregace, kteří byli do věci nejvíce zasvěcení, a dověděl se, že jde především o hospodářské osamostatnění instituce Dcer Panny Marie a v tom ohledu, že jsou věci už dalece zařízené; 14. 6. 1905 měl hodinovou soukromou audienci u Svatého otce.

Doba prázdnin byla také dobou exercicií. Četní inspektoři ho prosili o hesla na závěr exercicií. Některá se dochovala: „Doporuč exercitantům, aby vypleli ze své vinice býlí ješitnosti, svévole, lenosti a nečistoty. Pryč s takovými cizopasnými rostlinami! Ježíš v mém smýšlení, Ježíš v mých ústech, Ježíš v mém srdci.“ – „Jsme na zemi poutníky. Jako poutníci potřebujeme stravu. Tady máš přesvatou eucharistii, návštěvy, adorace, svaté přijímání.“ – „Potřebujeme světla v temnotách, které nás obklopují. Světlem mým nohám je tvé světlo. Tady máš Boží slovo: slyšené, čtené, rozjímané!“ – „Má-li se lodička duše udržet ve správném směru, potřebujeme kompas. Polárkou a mořskou hvězdou je Maria – kompasem je úcta k Ní!“

Přepřerování Stanov Dcer Panny Marie bylo svěřeno P. Marencovi, což bylo určitým ohledem na ně, ale příkaz kuriální kongregace žádal stroze zrušení jakékoliv formy závislosti jejich institutu na mužské větvi salesiánů. To sestřám připadalo jako smrtelná rána. Byly o tom informovány velmi ohleduplně na výročních exerciciích samým donem Ruou, ale přesto to na ně zapůsobilo jako odkopnutí. Jednohlasně prohlašovaly, že chtějí žít i umírat jako poslušné a poddané dcery Dona Boska a jeho řádného nástupce. Na generální kapitule Dcer Panny Marie v září 1905 poděkoval don Rua Dcerám za takové projevy věrnosti, ale prohlásil také: „Musíme především a ve všem poslouchat svatou matku církve. Don Bosco, kdyby byl mezi námi, by si nepočínal jinak – i když by šlo o dispozice protivící se jeho dispozicím.“ Když se pak na zasedání četly stanovy v nové úpravě, Dcery jednomyslně trvaly na tom, aby byly stanovy doplněny dodatky, vyjadřující jejich vůli setrvat ve spojení se salesiány předně tím, že budou vrchního představeného mužské větve salesiánů považovat vždy i za svého vrchního představeného. Jen tak by bylo možné, aby uchovaly věrnost duchu Dona Boska. Tak se i stalo. Prohlášení sester zapůsobilo na členy kongregace pro biskupy a řeholníky hlubokým dojmem.

V polovině září byla jižní Itálie – Kalábrie postižena velkým zemětřesením, kterému padlo za obět mnoho životů a mnoho jiných bylo připraveno o přístřeší. Don Rua dal dispozice, aby salesiánské domy v nepostížených oblastech přijímaly sirotky, pokud je jen možné a uspišoval záměr postavit nové salesiánské domy i v této horské, chudé a tak potřebné části Itálie. Jinak ale naléhal don Rua, aby se na pět let zastavilo zřizování nových salesiánských působišť, protože nebylo dost sil. Pokles i příliv nových povolání a rozdělaných věcí bylo příliš mnoho.

23. 11. 1905 bylo v Turíně slavné loučení se skupinkami misionářů, kteří měli prokopávat cesty pro salesiánské dílo v Indii a v Číně. Tak se působiště salesiánů rozšířila na téměř všechny světadíly a plnil se prorocký sen Dona Boska, ve kterém v roce 1886 viděl své duchovní syny a dcery v Chile, v Brazílii, na Mysu Dobré naděje, na Madagaskaru, v Senegal, na Ceylonu, v Hong Kongu, v Číně, v Austrálii, ve všech končinách světa. Do čela skupiny misionářů v Číně postavil don Rua P. Versigliu, který později, v roce 1931, i s P. Caravariou padl v hodnosti apoštolského vikáře jako mučedník pod ranami námořních pirátů. Skupinka misionářů pro Indii směřovala do nejj jižnější Indie do Tenjore, v končinách, kde podle prastaré tradice působil a zahynul mučednickou smrtí apoštol svatý Tomáš.

47. kapitola

Nové cesty do ciziny (1906)

Hned 3. 2. 1906 se vydal don Rua opět na cesty a to do Portugalska. Cestou se zastavoval v těch několika domech, které nebyly v minulém roce zavřeny v rámci tažení proti řeholím. V severní Francii bylo rušení přísnější než v jižní. Spolubratři se museli oblékat jako světští kněží a celý vnější vzhled správy nezrušených domů byl „posvětštěn“. Někteří spolubratři ze zrušených domů odjeli do misií, několik málo jich odešlo ze společenství. Don Rua zaskočil až do Normandie a do Anglie, ale hned se vrátil a pokračoval do Španělska. První zastávka byla v domě pro pozdní povolání – tzv. Synů Mariiných ve Vitoria. Když hoši zanotovali starou hymnu oratoře: „Kupředu, kamarádi, Don Bosco nás čeká...“, nejen zpíval s nimi, ale i radostně dirigoval. 7. 3. 1906 už byl v Portugalsku. Velmi slavnostní uvítání mu připravili v Braga. Ale nejvíce se k němu tlačila velká skupina chudě oblečených

dětí. V jejich doprovodu přišel až do ústavu a řekl spolubratrům: „Musíme se postarat, jak pro tyto chlapce otevřít nedělní oratoř.“ V jiném portugalském domě měli asi čtrnáctiletého krejčovského učně, který trpěl padoucnicí. Záchvaty byly téměř denně. Na radu lékaře ho už chtěli propustit, aby neovlivňoval druhé. Při návštěvě dona Ruy se na něj chlapec s důvěrou obrátil. Don Rua ho uklidnil, že se za něho bude modlit k Panně Marii Pomocnici křesťanů. Od té chvíle neměl ani jediný záchvat. Byl na vojně, zúčastnil se první světové války jako sanitní pomocník, ale nikdy už se mu záchvaty padoucnice neopakovaly.

Rodiče osmiměsíčního dítěte, postiženého ošklivou vyrážkou na celém těle a abnormálně se zvětšující hlavou, ujistil, že jej Panna Maria a Don Bosco uzdraví. Vyrážka zmizela velmi rychle až na nějaké flíčky, které se také ztratily, a hlava přestala růst, zatímco tělo dorůstalo, až byly hlava i tělo v plné souměrnosti.

Jednoho spolubratra kněze, který už dlouho trpěl krvácením z úst i z nosu, uzdravil okamžitě požeňáním Panny Marie Pomocnice křesťanů.

Okolo půlnoci před Květnou nedělí byl už zase v Turíně, ale hned po veliké noci se vydal na Sicílii. Cestou z Říma do Neapole ho zastihla zpráva o velikém zemětřesení v San Franciscu v Kalifornii, kde byl zničen i salesiánský dům pro italské vystěhovalce a přilehlý nový kostel. 21. června dorazil do Messiny a odtamtud do San Gregoria, kde mu přichystali přijetí přímo fantastické, jak umí citově založení Siciliáni: úřední představitelé, standarty, prapory, vyzvánění, střelba z hmoždířů, provolávání slávy, věnce, kytice, házení květů z oken.

Ze Sicílie odskočil nakrátko také na Maltu. I když tam přijel v jednu hodinu v noci, byl slavnostně uvítán i úředními představiteli s vicekrálem v čele. Zase o půlnoci se s Maltou rozloučil a vrátil se na Sicílii. Také na zpáteční cestě se mu dostávalo mnoho ovací. Třeba v jisté Camaratě ho na nádraží očekávaly zástupy jásajících. Musel vystoupit z vlaku. Vystoupila i velká část spolucestujících. Dechová hudba, která cestovala stejným vlakem, spustila pochod a nebylo možné vysvobodit dona Ruu z rukou davu, aby vlak mohl i s ním pokračovat v jízdě. Po dvou nocích strávených ve vlaku se zastavil 12. 5. ráno v Lecce. Tam už několik měsíců nepršelo a na polích i vinicích vznikly velké škody. Místní farář ho moc prosil o přímluvu. Hned se odebral do katedrály a modlil se tam před milostným obrazem místního světce Oroncía. Pak se vrátil k ustanovému faráři a povzbudil ho k důvěře, že na přímluvu sv. Oroncía dostanou brzy dešť. Sotva don Rua odcestoval, obloha se zatáhla a spustil se vydatný déšť v Lecce i v okolí. Don Rua se večer 19. 5. 1906 opět vrátil do oratoře.

V předvečer svátku Pomocnice křesťanů potvrdil papež Pius X. zahájení papežského procesu blahorečení duchovního vůdce Dona Boska a jeho velkého dobrodince v nejtěžších chvílích, dona Josefa Cafassa. Salesiáni tím byli velmi potěšeni. Za dobu nepřítomnosti se nahromadila na stole dona Ruy velká spousta pošty. Aby měl klid k jejímu vyřízení, odebral se do ústavu Dcer Panny Marie Pomocnice křesťanů v Giavenu nedaleko Turína.

Začátkem května 1906 vypukla v turínských průmyslových závodech stávka dělníků, kteří si vymohli úpravu zákona o práci žen a dětí i zvýšení mezd. Stávka však vypukla znovu v jednom textilním závodě, jehož majitel byl dobrý katolík a spolupracovník salesiánů. Když se ukázalo, že stávka nesleduje hospodářské cíle dělníků, ale politické upevnění moci socialistické „komory práce“, don Rua s některými věřícími dělnicemi účinně spolupracoval na zlikvidování stávky a čestném urovnání sporu. Socialisté mu to ovšem měli velmi za zlé.

Od osamostatnění kongregace Dcer Panny Marie od mužské větve salesiánů, nenavštěvoval don Rua mateřinec sester v Nizza. Začátkem srpna se tam vypravil i s biskupem Msgr. Cagliem. Formální důvod byla oslava 25letého jubilea představenství vrchní představené Daghero, ale skutečný důvod bylo vyrozumění sester o jejich osamostatnění podle „Norem“ z Říma. Turínský arcibiskup kardinál Richelmy byl totiž z Říma pověřen předáním opravených stanov sestrám a don Rua dostal za úkol jim tuto úpravu vysvětlit. Don Rua přijal poslušně úkol. Nejen, že dispozice Norem vysvětlil v celém rozsahu a dosahu, ale soukromě i veřejně přestal být vrchním představeným Dcer Panny Marie a vyložil všem salesiánům, jak mají být nadále upraveny vztahy mužské větve salesiánů k ženské samostatné větvi. Ale matka Daghero se s tím nesmířila a po letech jednání dosáhla od Benedikta XV. písemný souhlas, že přímým zástupcem papeže pro Dcery Panny Marie je vrchní představený salesiánů a že Dcery mají k duchovním službám přednostně používat mužskou větev salesiánů. Don Rua, i když si takové řešení ze srdce přál, neučinil nikdy v tom směru ani krůček.

Velkými trny v růžích roku 1906 byly zkáza kostela a fary v San Franciscu v Kalifornii, zrušení ústavů ve Valparaiso a Talco v Chile a požár domů v Londýně. To však byla jen příprava na Kalvárii, která dona Ruu čekala v dalším roce.

48. kapitola

Události ve Varazze (1907)

O svátku Tří králů 1907 prosil don Rua všechny spolupracovníky o finanční pomoc. Hospodářská situace byla zlá; k starým dluhům přibývaly nové, rozestavenost domů i kostelů velká a časté pohromy vytvářely nečekané potřeby. Od 19. výročí smrti Dona Boska vyzýval salesiány k horlivému následování ctností zakladatele, především jeho lásky k chudobě. Lásky k chudobě a její praktikování v životě, to byly věci, které don Rua nejčastěji doporučoval po celý život.

9. března 1907 tomu bylo 50 let, co zemřel Dominik Savio. Chovanci oratoře oslavili tento den jako svátek. V promluvě na konci oslavy don Rua vyzvedl ctnosti tohoto andělského hochy, zvláště zbožnost, bliženeckou lásku, kajícnost, poslušnost, píli a pokoru. Vzpomněl také na vycházku s Dominikem, když ho kdysi doma navštívil a slíbil chlapcům společný výlet do rodiště Dona Boska a k hrobu Dominika Savia před prázdninami. O 2. neděli velikonoční, 7. 4. 1907, bylo založeno v Turíně středisko bývalých salesiánských chovanců. První zapsaní členové se shromáždili v pokojíku Dona Boska, tam pro ně Don Rua slavil eucharistickou obětí a měl při té příležitosti promluvu, ve které vyzvedl, že Don Bosco byl celý láska, trpělivost, přátelskost, zbožnost, úcta k Panně Marii Pomocnici křesťanů a k nejsvětější svátosti oltářní, ale také pravá katolická veselost. Jako student založil spolek veselých a veselosti zůstal věrný po celý život. Měl rád hry, vycházky i drobná pohoštění v dovolených a čestných mezích.

Donu Ruovi se v tu dobu znovu vrátily bolesti nohou, nikoliv však tolik, aby se nemohl pohybovat a hned po oslavách bývalých chovanců se vypravil znovu na vizitační cesty. První zastávka byla v Sanpierdarena, druhá v blízkém Varazze. Tam šel sloužit mši svatou do kaple Dcer Panny Marie Pomocnice. Po mši svaté sestry, aby nezmeškaly setkání s ním, vynechaly obvyklou duchovní četbu a šly ho čekat ke dveřím sakristie. Dostaly však za to od něho výtku, že příliš zkrátily beztak již krátké díkůčinění po svatém přijímání. Don Bosco zavedl tuto četbu po mši svaté právě proto, aby se prodloužila doba díkůčinění. Na oslazení výtky jim však podal každé jednu karamelu. Posnídal v hovorně a v devět hodin měl už být v chlapeckém ústavu. Mezitím se však po Varazze rozneslo, že don Rua je tam, a nahrnulo se tam takové množství lidí, především nemocných, trpících a nezaměstnaných, že v jedenáct hodin se ještě nemohl vzdálit. Nedočkavý ředitel chlapeckého ústavu pro něj přišel, ale musel čekat až do dvanácté.

V následující den 23. 4., slavil v ústavu eucharistickou obětí komunity. Netušil ani on, ani ostatní, že je tam naposled. Odtamtud pak navštívil v krátké době řadu jiných salesiánských pracovišť na italské riviéře a okolí. V tu dobu došla zpráva o velkém zemětřesení v Mexiku. Ačkoliv byla v tamním salesiánském ústavu srovnána se zemí dvě křídla, ve kterých byly ložnice chlapců a velká část středního traktu, nikdo nepřišel o život. Hmotné škody však převýšily 75 000 tehdejších lir.

25. dubna byl již ve Faenze, kde se slavil s velkou okázalostí třetí kongres nedělních oratořů. Byla tam řada biskupů i civilních reprezentantů. Po návštěvách řady míst v Lombardii, Benátsku, Tridentu aj. se vrátil do Turína ke své obvyklé práci. Po slavnosti Panny Marie Pomocnice křesťanů se vydal na další vizitační cesty.

O svátku svatého Jana Křtitele, který se slavíval stále jako jmeniny Dona Boska, podepsal Svatý otec Pius X. Votum o zahájení procesu blahorečení Dona Boska, čímž mu začal příslušet titul „venerabilis – ctihodný“. Kardinál Vives y Tuto donesl příslušnou listinu řediteli ústavu Nejsvětějšího Srdce Ježíšova v Římě a gratuloval všem salesiánům. Brzy po této radosti přišla však nenadále nejtěžší rána na salesiány, která se nejvíce dotkla dona Ruy. A stalo se to právě ve Varazze 29. 7. 1907. V osm hodin ráno se objeví v hovorně ústavu savonský viceprefekt Dominik Silva, poručík Montelesson, velitel policejní stanice ve Varazze, policejní komisař Šuša, pověřenec Favini a osm policistů. Vrátný se jich zeptal, kdo jsou a co hledají. „Jsme představitelé policie. Kde jsou salesiáni a jejich žáci?“ – „Jsou všichni v kapli na ranní bohoslužbě.“ Nechali si ukázat ústavní kapli a přes sakristii do ní hned vstoupili. Seřadili se před oltářní mřížkou, aniž sundali pokrývky hlavy. Byla právě mše svatá za zemřelého. „Dost toho modlení, ihned ven!“ rozkřikl se. Chlapci zbledli strachem. Byli všichni vypuzeni

z kaple. Žáci byli odděleni od vychovatelů a všech představených. Někteří spolubratři asistenti chtěli odejít do jídelny. Byli odstrčeni. „My sami stačíme na dozor chlapců“, zabručeli policisté. Všichni salesiáni byli nahnáni do jedné učebny a pod dozorem policistů museli uvést a podepsat osobní dotazníky. Viceprefekt Silva hledal ředitele Vigliettiho. Ten hned přiběhl a uvedl prefekta do své kanceláře. „Závažné, velmi zlé věci, důstojnosti“, začal prefekt. „Zde se páchají neuvěřitelné hanebnosti.“ Ředitel se cítil takovými slovy uražen a jeho myšlenky zaletěly hned k jisté paní, která ho před krátkou dobou opětovně informovala, že jistá pochybná žena, jménem Besson, šířila hanebné řeči o salesiánech a jejich ústavu. Proto s úsměvem odpověděl: „Ach, Besson! Ale, milý pane, proč jste se neinformoval u kohokoliv ve městě, kdo a jaká je Besson! Mohl jste si ušetřit takový zákrok a nám zbytečný strach. Kdekdo ví, že Besson je velmi nečestná osoba a byl jsem už informován, že nás hanebně pomlouvá. Nevěnoval jsem tomu pozornost. Když se pomluvy opakovaly, nechal jsem jí přes policii pohrozit žalobou. Není na tom zbla pravdy.“ – „Besson i jiní obviňují vás a já jsem tu, abych žaloby vyšetřil“, odpověděl viceprefekt. V ty dny byl v ústavě hostem misijní biskup Msgre. Cagliero. I on dostal jen s nesnází dovolení opustit ústav. Čtyřem kněžím nebylo dovoleno odejít do města slavit eucharistickou oběť, ke které byli sjednáni. Naštěstí byly právě prázdniny a v ústavu bylo ze 700 jen asi 25 chovanců. Ti byli po skupinkách odváděni do policejních kasáren a vyslyšeni v přítomnosti Besson. V poledne byli všichni přivedeni do ústavní jídelny k obědu. Salesiáni k nim nebyli puštěni. Po obědě byli opět odvedeni do kasáren. První byl vyvolán a předveden před školního inspektora Zaglia ředitel. Ten si ho důležitě prohlížel a pak ho vyzval, aby mu přiznal vše jako otcí. Ředitel poděkoval a požádal ho, aby mu laskavě sdělil, jaká obvinění jsou vznášena proti salesiánům. „Černé mše!“ – „Nevím, co tento výraz má znamenat!“ – „Nehrejte naivního. Přiznejte se. Je nebo není pravda, že jste konali černé mše!“ V tom vystoupil komisař Sáša a sdělil řediteli, co je obsahem termínu „černá mše“, kterých se měly účastnit i řeholní sestry a duchovní z města. Slušnost a mravnost nedovoluje člověku opakovat líčení komisaře o těch orgiích, kterých se měly účastnit i řeholní sestry a duchovní z města. „Popírám vše, popírám vše!“ odpověděl ředitel Viglietti. To podráždilo školního inspektora. Vstal a řekl: „Teď jděte. Nechávám vás vašemu osudu.“

Celá tato špinavá akce proti salesiánům byla předem tajně zosnovaná. Jako hlavní žalobce a svědek vystupoval jistý patnáctiletý Karel Marlanio, zvaný Alexandr Besson, protože ho Besson adoptovala jako nalezence. Tento nenormální hoch, později úředně prohlášený za mravně a psychicky nezodpovědného, byl asi půl roku chovancem salesiánského ústavu ve Varazzo, takže znal jména představených i četných spolužáků. Předložil na policii takzvaný deník pořízený v kopiích, ve kterém popisoval, co údajně viděl a slyšel. Ve skutečnosti to byly nejen divoké erotické fantazie, výmysly a lži, ale zlovlné zrůdné kompilace pod vedením Besson a celé skupinky nepřátel kněží a církve, kteří v dohodě s proticírkevním žurnalismem osnovali velký mravní skandál, který by byl důkladně rozmazán v novinách a časopisech a zasadil by těžkou ránu nejen salesiánům, ale všem církevním výchovným institucím. Večer byli chlapi i salesiáni propuštěni až na dva – jednoho spolubratra koadjutora a jednoho klerika, kteří byli zatčeni a uvězněni v Savoně. Ústav pak byl zavřený, chlapi odesláni ke svým rodinám. A ihned se rozpoutala divoká kampaň v tisku. Na prvních stranách byly velkými písmeny dráždivé tituly: „Nemravnosti ve Varazze“ – „Neslychané hanebnosti na koleji salesiánů ve Varazze“ – „Hanebná pohoršení ve Varazze“ – „Nemravnosti kněží“ apod. A v článkách pod nimi se „masnými slovy“ líčily údajné hanebnosti podle deníku Marleria i jinak vybásněné novinářskými zpravodaji. Vlny antiklerikalismu se vysoce zvedly a rozlévaly se po celé Itálii. V okresním městě Savoně se už večer 30. 7. 1907 srotily davy a zle povykovaly před residencí biskupa, následující den pak před seminářem, před byty kanovníků a katolických spolků a zvláště před salesiánským ústavem. Ve Varazze se naopak shromáždili stoupenci salesiánů a hlučně manifestovali proti násilí, které se jim dělo. Ale vlny nenávisti se rozlévaly do šířky. Novinářské kachny a lži se stávaly drzejší. Pomluvy, hrubé protikněžské manifestace a tupení nabývaly na síle. Nepřátelé chtěli vyvolat generální stávkou. Ale po prvním omračení se hned začali organizovat k řádnému odporu i přátelé a spolupracovníci. Po zavření ústavu ve Varazze jmenoval don Rua několik právních zástupců, kteří podali žalobu proti pomluvám a posouvačům. Nejvíce se však angažoval bývalý chovanec, vládní rada Posseto, kterému se nelíbily příliš tiché a mírné způsoby obrany. Jel do Turína a vyhledal dona Ruu. Ten na něho hleděl unavenýma a zaslzenýma očima, bledý a vyčerpaný. „Pane doktore, byl jste vždy dobrý k nám, co jsme po jistou dobu byli vašimi představenými, případně kamarády. Přišel jste mne také potěšit, je to pravda?“ – „Ne, vysocedůstojný otče Ruo, já vám nesu cosi víc než utěšující slovo, které se lehce pronese. Přicházím vlastně s něčím hmatatelnějším a praktičtějším. Řekněte mi především, co jste už podnikli

proti situaci, která se očividně zhoršuje, abyste ochránili čest a dobré jméno druhých ústavů?“ – „Co máme podnikat a jaký postoj zaujmout proti řádění zednářské lóže? Víme už předem, že se nám nevěří a že špína zviřená ďábelskými silami se stále rozšiřuje s klidným přihlížením, i se souhlasem úřadů. Proč nás úřady nechrání? Proč úřady, které přece mají k tomu moc, neučiní přítrž skandálu? A ostatně, věřte mi – to je má největší bolest – vše, co se děje dobrého nebo zlého, se děje vždy s Božím dopuštěním. Co mne postihuje, je vina, která jde výlučně na mé konto. Příliš jsem důvěřoval svým silám, když mi bylo od Dona Boska nabídnuto místo, které nyní obsazují. Neměl jsem tento úřad přijímat. Ujišťuji Vás však, že jsem tak po mnoho naléháních učinil jen a jen z poslušnosti, které jsem byl vázán. Teď mne po tolika letech trestá Bůh za to přijetí. Bohužel jsou se mnou provinilým trestáni i dobří a nevinní. Strávuji se v slzách a modlitbách a prosím Boží dobrotu, abych já sám nesl svůj trest.“ – „Prosím moc za prominutí, drahý done Ruo, ale teď děláte křivdu sobě samému a proviňujete se i proti úctě a uznání k Donu Boskovi. Když si ze všech druhů vašich kamarádů vyvolil právě vás, věděl dobře, co dělá a komu svěřuje řízení svých velkých podniků. Ne, ne, Don Bosco volil dobře. Zárukou a potvrzením této správnosti je obdivuhodný rozvoj, jaký prožívá jeho dílo v Itálii i v cizině pod vašim udivujícím vedením a také úcta a vážnost, jakou vám prokazují všichni vaši podřízení.“ A pan rada trval na tom, že se musí státnímu prefektovi podat rázný protest se žádostí o přísné a podrobné vyšetření jednotlivých domů a až do skončení takového vyšetření nesmí být připuštěno žádné tupení a ponižování. Donu Ruovi se taková gesta nezdála ve shodě s odevzdaností a tichostí požadavků evangelia. Čím více ho však pan rada přesvědčoval, že se to neprotiví evangeliu, zřetelněji ohřival jeho duch, jeho oči se rozzařovaly a celý vzhled okřával. Bylo to opravdové oživení a zmrtvýchvstání. Jeho rty zašeptaly modlitbu díky, pozvedl oči k nebi a jako ve vytržení zvolal: „Ne, ne, brány pekelné ji nepřemohou!“

Prostřednictvím právních zástupců bylo pohroženo žalobou všem časopisům, které by ještě rozšiřovaly hanebné pomluvy. Znovu byl podán protest nejen u místních úřadů, ale i na ministerstvo vnitra s výzvou k případnému podrobnému vyšetření případu. Do té doby, ať se postupuje podle práva a spravedlnosti. Účinek se objevil téměř ihned. Od 4. 8. začaly noviny troubit na ústup. Některé krajně levicové časopisy pokračovaly s pobuřováním proti kléru. Ve Florencii došlo k manifestacím, při kterých byli někteří zraněni. V Římě byli veřejně tupeni kardinálové. Ve Varazze se opětovně konaly velké manifestace na obranu salesiánů. A don Rua? S důvěrou v Pána opakoval: „Nechte je dělat, Pán to dá do pořádku!“ Asi si vzpomněl na sen Dona Boska po tři noci roku 1884 o ďábelském spiknutí ke zničení salesiánské společnosti, který se teď uskutečnil. Uprostřed těchto vzruchů a starostí podává 6. 8. 1907 všem domům zprávu o zahájení papežského procesu blahorečení Dona Boska. Na konci listu se zmiňuje o událostech ve Varazze a píše: „Zloduch se nám chtěl asi pomstít za poctu připravenou Donu Boskovi. Vyvolal nejhroznější bouři proti naší společnosti. Doufáme však, že Pán ve své nekonečné moudrosti vyvodí dobro ze zlého.“ Oblouha se začala vyjasňovat. 29. 8. byl propuštěn z vězení spolubratr koadjutor, žaloba proti němu byla odvolána jako bezdůvodná. 17. září byl propuštěn se stejným odůvodněním i klerik. Ve Varazze byl přivítán s velkou slávou a v jásajícím průvodu doprovázen z nádraží do ústavu, kde bylo zazpíváno radostné Te Deum. Celá kaple hlaholila provoláváním slávy klerikovi, salesiánům, Panně Marii Pomocnici křesťanů a Donu Boskovi. Celé Varazze znělo hudbou a chválou na salesiány. 6. října přinesli zástupci občanů uvězněným dary „na památku na jejich slavné dny“. 2. listopadu 1907 odhlasovala zemská správa jednomyslně znovuotevření koleje. 20. 11. podepsal příslušný dekret ministr vnitra a vítězství bylo dosaženo. Viceprefekt Silva byl sesazen z úřadu. Tři žurnály byly odsouzeny k pokutě a odvolání. Soudní řízení vyvolané žalobou salesiánských právních zástupců se táhlo až do roku 1912, ale v tichosti, aby nebyli veřejně zahanbeni různí představitelé veřejné moci, kteří se lehkomyšlně propůjčili k vyvolání a šíření tak hanebných výmyslů. Karel Marlario byl soudně prohlášen za psychopata s úchylným myšlením v oblasti erotiky, se znaky trvalé nepřístojnosti a nenormálnosti v ohledu jak psychickém, tak tělesném.“

Don Rua potom děkoval Boží Prozřetelnosti za to, že právě salesiánskou společnost učinila terčem tak ohromného útoku zosnovaného na nejvyšších místech evropského zednářství. V té době asi učinil slib, že se vypraví do Svaté země na smírnou kající pouť. Nebyla to od jedenaosmdesátiletého starce s trvale bolavými a opuchlými nohama malá oběť.

29. září, o svátku svatého Michala, uspořádali bývalí chovanci dona Ruy velkou manifestaci věrnosti a oddanosti, aby potěšili jeho zarmoucené srdce. Kolem 4 000 se jich vypravilo pěšky na Val-salice ke hrobu Dona Boska a tam za přítomnosti vysokých církevních i státních představitelů pěli

chvály na zakladatele salesiánů i jeho velké dílo. Podobně se to opakovalo ve Valdoccu při oslavách Neposkvrněné. Byl to velký hymnus díkyčinění. Moc satanova byla opět jednou zlomena.

49. kapitola

Při plnění slibu (1908)

31. 1. 1908 o dvacátém výročí smrti Dona Boska rozeslal don Rua celé salesiánské rodině oběžní list, aby všechny povzbudil v té těžké chvíli. „Události minulého roku jsou Božím napomenutím, abychom dbali na nebezpečí, která jsou spojena s tak choulostivým a nesnadným posláním vychovatelů mládeže. Milujeme-li opravdu Dona Boska, jak to tolikrát prohlašujeme, pak musí být naši první starostí zachovávat tu ctnost, která tolik ležela na srdci našemu Zakladateli,“ stojí kromě jiného v oběžním listu.

Již 3. 2. 1908 se don Rua vydal na pouť do Palestiny. Byla to cesta spojená s vizitací salesiánských domů, ležících na cestě: Miláno, Mogliano Veneto, Gorica, Radna, kde se přesvědčil o krajní chudobě tamních spolubratří, takže sám jim chtěl přispět, dále Zábřeh, Bělehrad, Sofie, Cařihrad. Dlouhá trať přes Jugoslávii a Bulharsko byla krajně vyčerpávající a trvala dva dny a noci. Zvláště první noc byla těžká. Jen s námahou se udržel na malém místečku v koutě vagonu, tak bylo vše přeplněno. 16. února dojeli po velkých strastech do Cařihradu. 18. února se tam konala zádušní bohoslužba v „třicátý den“ za superiora františkánů, který byl tamním salesiánům velice milým a vlivným dobrodincem. Don Rua se této bohoslužbě zúčastnil. I tam se hned svým asketickým, produhovnělým zjevem stal středem pozornosti a všichni přítomní představitelé různých řeholí ho prosili o požehnání.

Kvůli turecké nepřízni byli cařihradští salesiáni už šest let téměř bez činnosti. Don Rua se o vše zajímal a povzbuzoval spolubratry. Aby mohli něco dělat, potřebovali přikoupit kousek pozemku. Ale už do té doby to nebylo možné. Don Rua chtěl pozemek shlédnout. Položil tam několik medailek Panny Marie a potichu se při tom modlil. Už 24. února zmizely nejtěžší překážky. Don Rua se tam opět podíval a požehnal pozemek. V květnu už začalo jednání s vládou o novostavbu. Tamní představený měl obavy, že se vše zvrtně. Sděлил to v červenci v Turíně donu Ruovi. Ten mu klidně odpověděl: „Žádné strachy, do dvou let bude vše v pořádku.“ A opravdu byli do dvou let tamní salesiáni už v novém ústavu.

V Cařihradu nasedl 24. února na parník do Smyrny. Plavba byla naprosto klidná, takže kněží mohli na parníku celebrovat. Brzy na to však přišla bouře, kterou don Rua značně trpěl. Ve Smyrně mu prokázalo všechno tamní duchovenstvo, počínajíc místním arcibiskupem, velkou úctu a zájem. Konec masopustu 2. března trávil už v Efezu. Vydal se na pouť k zříceninám podvojně mariánské baziliky, ve které v roce 431 bylo prvním českým koncilem obhájeno dogma o Božím mateřství Panny Marie. Dlouho se tam zdržel s obdivováním a v modlitbě. Poobědval to málo, co si ráno vzal sebou. 6. března pokračoval v plavbě do Bejrútu. Odtamtud vlakem do Damašku a do Kaify.

Když se dostal na lodičku na Genezaretském jezeře, byl hluboce pohnutý, že se plavil po stejných vodách, po kterých tolikrát plul Spasitel a jeho apoštolové. K večeru dospěl do Tiberiady, kde je očekával představený místních františkánů. Druhý den po mši svaté zajeli loďkou do Kafarna, pak zpět a do Betsaidy i Magdaly. Na ty posvátné končiny byl překrásný pohled, ale donu Ruovi bylo v duši smutno nad tím, že ze všeho, co bylo v počátcích křesťanství tak krásné, obydlené a svaté a kde Spasitel světa osobně učil a vykonal tolik divů, zbyly jen ruiny. 14. března se dostali do Nazaretu, kde byla i nějaká stanice salesiánů. Když byl don Rua v tlačenici spolubratrů i hostů, napadlo jednoho spolubratra ostříhnout mu kousek kleriky na památku. Nepodařilo se mu to, ale poškodil na rukávu na viditelném místě jediné šaty představeného. Don Rua si na to trpce stěžoval řediteli, viděl v tom nezodpovědné počínání proti chudobě a odřekl večerní slůvko, protože klerika musela do opravy a on byl zatím oblečený jen v chatrném, krátkém svrchníku. V Nazaretu pobyl týden a ponavštěvoval památnosti města i okolí. Vypravil se i na Tábor, vzdálený tři hodiny chůze. Jeho průvodci jeli na mulách, ale on šel celou cestu tam i zpět pěšky. V Nazaretu oslavil i svátek svatého Josefa. Pak se vydal na další cestu do Betléma Rovinou esdrelonskou přes Naim a Samařsko stále pěšky. Jeho průvodci na něj opět a opět naléhali, aby sedl na koně nebo mulu. Sjízdné cesty tam nebyly. Konečně poslechl a nasedl na koně. Kůň však po chvíli klopýtl a jeho jezdec padl na zem tak nešťastně, že letěl hlavou napřed a poranil se na čele. Ihned se se smíchem zvedl a řekl, že mu jinak nic není a pokračoval v cestě pěšky.

V Naimu se zastavil u malého památníku, který tam zbudovali františkáni na památku vzkříšení vdovina syna a po chvíli rozjímání se pomodlil i se s svými průvodci Otčenáš, Zdrávas a Sláva Otcí, aby Boží milosrdenství vzkřísilo tolik politováníhodných lidí, kteří smrtelným hříchem ztratili život nadpřirozený. V Nablusa – starodávném Sichemu – se podařilo najmout skromnou bryčku a tak pokračovat v cestě. V Gifue ho prosil místní farář, aby navečer udělil svátostné požehnání spojené s modlitbami za déšť, protože už několik měsíců nepršelo. Don Rua uposlechl a než se výprava dostala do Betléma, přišel vydatný déšť. Don Rua poznamenal s úsměvem: „Prosili jsme za déšť. Tak teď oplachuje i nás.“

Následující den už celebrouval v Betlémě v kostele tamní naší oratoře. Kostel byl doslova „nabitý“ a podávání svatého přijímání trvalo 35 minut. V Betlémě byla také dívčí oratoř Dcer Panny Marie Pomocnice křesťanů. I tu navštívil. Po italském uvítání ze strany děvčat, které obdivoval i co do krásné italštiny, chtěl dát dětem něco na oslazení jazyka. Jeho průvodce vytáhl z kapsy tubičku mátoových lentilek. Mohlo jich být do třiceti. Don Rua řekl pokorně a s důvěrou: „Tak dobrá, začneme rozdělovat. Prozřetelnost nám přijde na pomoc!“ Děvčat i s drobotinou bylo okolo 200 a přece lentilky stačily pro všechny, dokonce každá několik. Když už dostala všechna děvčata, řekl don Rua: „Musím dát i sestřím“, a rozdělil i dvanácti sestřím; poslední dal i tubičku. Z Betléma zašel do Cremisanu, kde byl první salesiánský ústav v Palestině a do Beit-Gemal, kde rovněž působili jeho duchovní synové.

7. dubna sestoupil pěšky k Mrtvému moři. Dlouho rozjímal o pustině kolem, zvedl oči k nebi a hlasitě se modlil: „Dobrý Ježíši, prosím tě, nedovol, aby tě v našich domech uráželi nestydatými hříchy“ a na kolenou se se svými průvodci pomodlil třikrát Otče náš, Zdrávas a Sláva Otcí. Pak se v slzách modlil tiše dále. „Byla to chvíle opravdové bolesti srdce a úzkostné bolesti“, píše jeden z průvodců. Snad právě v tuto chvíli vytryskla z jeho srdce modlitba: „Pane, jsem ve tvých rukou. Sešli na mne jakoukoliv bolest, jakékoliv utrpení, ale nedopusť, aby se opakovaly hanebné pomluvy ve Varazze.“ Potom vystoupil k Jordánu, k místu Engaddi, kde podle tradice sv. Jan Křtitel pokřtil Pána Ježíše. Vyzul boty i punčochy a s pomocí průvodců vstoupil usebraně do vody. Ve svatém týdnu konal všechny obřady v ústavním kostele v Betlémě, ale při tom se účastnil také hlavních liturgických slavností v Jeruzalémě. Na Velký pátek konal s tisícovými zástupy věřících křížovou cestu ulicemi Jeruzaléma a bolelo ho stejně jako i ostatní, že Turci ustavičně rušili a hlučeli, aby tak dali najevo, že oni jsou tam páni a majitelé svatých míst.

Na velikonoční pondělí 20. 4. se v Betlémě rozloučil se všemi a vydal se na zpáteční cestu. V Jaffě přestoupil z vlaku na parník a 21. dorazil s dvěma průvodci do Alexandrie, odtamtud na Sicilii. Také tam mu v jednom městě „ctitelé“ postříhali svrchník tak, že v něm nebylo možné cestovat. Když to zjistil, zvolal: „Za to budou pykat!“ V tomhle nemohu chodit a prosil jednu sestru z místního ústavu, aby mu to narychlo nějak spravila, protože po obědě musí pokračovat v cestě. Díra byla uprostřed pláště a nebylo ji možné v tak krátkém čase vyspravit. Sestra to zalátala, jak se dalo a don Rua s veselou tváří oblékl poláтанý plášť a pokračoval v cestě. Když už byl na cestě z Katánie, přiběhl k němu plačící otec s chlapcem, který byl dosud chovancem ústavu a na lékařský příkaz jej musel opustit, protože měl jakousi infekční nemoc očí. Don Rua vložil chlapci ruce na hlavu a řekl přítomnému řediteli ústavu: „Tento hoch může zůstat v ústavu, protože mu nic není.“ Domácí lékař, který byl také přítomen, vybuchl: „Oho, já jsem tedy hlupák a ničemu nerozumím.“ Don Rua neodpověděl a spěchal na nádraží. Lékař se chtěl hned přesvědčit, prohlédl chlapce a shledal, že oči jsou úplně zdravé. Za to donu Ruovi ubývalo zřetelně sil. Na této pouti ztratil sedm zubů a bylo vidět, s jakou námahou se drží na nohou. Dříve se při sezení nikdy neopíral, teď už musel. 20. května odpoledne se po třech a půl měsících vrátil opět do turínské oratoře.

Po kázání novény k Panně Marii Pomocnici zapěl Te Deum a udělil svátostné požehnání. Tím byla ta druhá vyčerpávající pouť skončena. Jeho oděv byl po návratu z poutě tak sedřený, ošumělý, postříhaný, potrhaný, že už ho nebylo možné nosit. Ale jen s velikou výmluvností se podařilo spolubratrovi v Miláně vyměnit mu vše za nové, aby mohl na návštěvu k místnímu arcibiskupovi. Při návratu do Turína se domáhal vrácení těch svých „hadrů“ a byl nespokojený, že to nemohl dále nosit.

O svátku svatého Jana Křtitele se časně ráno vypravil k hrobu Dona Boska na Valsalice. Tam ho už očekávali četní bývalí chovanci, poprvé ne aby se modlili za zemřelého, ale za uspišení jeho veřejné oslavy na oltářích. Také v obvyklém oběžním listu s tím datem děkoval don Rua za vítězství ve Varazze a za zahájení procesu blahořečení Dona Boska.

V tuto dobu však už byl zahajován v Turíně také diecézní informativní proces o životě, ctnostech a pověsti svatosti eucharistického Dominika Savia. Jako první svědek tu vypovídal arcibiskup Cagliero, protože odjížděl zpět do Ameriky, a jako druhý don Rua, který byl oddaným Dominikovým kamarádem v oratoře.

VII. část

Vždy s Donem Boskem

50. kapitola

Poslední cesta do Říma (1908)

O letních prázdninách 1908 don Rua se bez ohledu na chatrné zdraví zúčastnil asi na všech turnusech duchovních cvičení spolubratrů i sester. 1. srpna světil v oratoři velký sál pro gymnazisty. 26. srpna při návratu z exercičního domu sv. Bernarda mu chtěl na hrbolaté kamenité cestě poskytnout podporu. Přitom jej však bezděky kopl do bolavé nohy a otevřel mu ránu bércevého vředu. Don Rua nic neřekl, nepostěžoval si, nezmínil se o bolesti, která byla patrná v jeho tváři. Ta rána jej pak trápila dlouho – až do smrti. Po exerciciích a obláčkách nových kandidátů si dopřál trochu odpočinku tak, že po několik dní seděl při práci na divanu, místo na židli. Jeho stav se zlepšil a on se tak připravil na poslední cestu do Říma, aby Piu X. předal ke dni zlatého jubilea kněžství nový salesiánský kostel v dělnické čtvrti Říma – kostel Panny Marie Osvoboditelky. Vydal se na tu cestu 10. 11. 1908. 16. listopadu se účastnil v Římě oslav kněžského jubilea papeže a 28. listopadu svěcení kostela Panny Marie Osvoboditelky. Ještě ten večer měl mít soukromou audienci u papeže, ale pro papežovu nemoc z toho sešlo.

V době čekání na audienci ponavštěvoval různé salesiánské ústavy v blízkém i dalekém okolí Říma. V Trevi mu připravili slavnostní vítání za účasti starosty a zástupců města. Chovanci ústavu nosili podle tehdejšího zvyku stejnokroj. Jeden chlapec v novém stejnokroji běžel po schodech, dostal závrať, spadl a narazil hlavou do schodiště. Mezi hosty slavnosti byl lékař, který chlapce ohledal a prohlásil jeho stav za velmi vážný. Také další přivolaný lékař vyslovil stejný názor. Přes úsilí lékařů nebylo možné přivést hoča k vědomí. Přišel také don Rua, položil chlapci na krk medailku Panny Marie, udělil mu požehnání a volal na pomoc Dona Boska. Hoch se začal probouzet, otevřel oči, začal vnímat, co se s ním děje a dal najevo, že chce spát. Druhý den ráno vstával s ostatními a oblékal se. Klerik asistent se ho tázal, co chce dělat. „To je taky otázka“, odvětil hoch. „Chci se obléct a jít s ostatními na mši svatou.“ Byl docela zdrav.

Z Trevi přešel don Rua do Gualdo Tadino, kde mu chovanci i oratoriáni ústavu předvedli tělocvičnou soutěž a on předával vítězům medaile. Přitom měl proslov, že Don Bosco byl mistr tělocviku a přítel tělocviku vůbec. V mládí byl téměř tržištním komediantem, jen aby získal srdce kamarádů, později byl učitelem tělocviku a to tělocviku těla, duše a srdce. Z Gualdo Tadino se vrátil opět do Říma, kde zakončil oktáv svěcení kostela Panny Marie Osvoboditelky a 10. prosince byl přijat papežem k soukromé audienci.

Představil se v početném doprovodu spolubratrů i Dcer Panny Marie. Při loučení s Římem byl dojat vzpomínkou na rok 1887, kdy doprovázel Dona Boska při jeho poslední návštěvě Říma. Uvědomoval si, že teď se i on loučí s „věčným městem“ naposled a že se neodvratně blíží poslední den jeho života. Opět a opět ho při této poslední cestě přepadaly stavy nevolnosti, které však hrdinně přemáhal a sotva se trochu vzpamatoval, hned se ujímal plnění programu. Po krátkých zastávkách v městech, kde byly salesiánské ústavy, dorazil 22. prosince 1908 večer do oratoře. Po celé vánoce se cítil poměrně dobře. Netušil, jak těžká ráno ho opět čeká. Ráno 28. prosince obrovské zemětřesení spojené s mořetřesením způsobilo nečekanou smrt více než 20 000 lidí na Sicílii a na pobřeží Kalábrie. Celá města byla zničena. Spojení postižených oblastí s ostatním světem bylo pochopitelně přerušeno. První zprávy se dostaly do novin teprve 29. prosince. Ani 30. prosince nebyly ještě známy přesnější údaje o rozsahu katastrofy. Don Rua vyslal do postižených oblastí své dva zmocněnce. Poslední den v roce držel telegram odeslaný z Katánie, který oznamoval, že jsou četné oběti i mezi salesiány v Messině. Telegram došel večer. Byl to večer, kdy se po modlitbách vyhlašovalo heslo na příští rok. Don Rua smutný a zdrcený, vystoupil na stupeň jeviště divadla, kde bylo shromážděno všechno osazenstvo oratoře, a strhaným hlasem vyhlásil heslo: „Synu, využij času, a čas bude tvým ziskem.“ Střelná modlitba: „Ježíš v mé mysli, Ježíš v mých ústech, Ježíš v mém srdci!“ Pro spolubratry ještě: „Obracet vše k svému dobru.“

Potom přečetl telegram. Přitom se mu chvěl nejen hlas, ale celá postava. Všichni byli rozrušeni. Chlapci prosili o eucharistickou bohoslužbu za zahynulé kamarády. Don Rua žádal ihned oběžným listem všechny spolupracovníky o totéž. Zatím došel spěšný dopis od vyslaných spolubratrů. Vzhledem na pevnou stavbu budovy ústavu v Messině se doufalo, že vcelku obstál. Ale skutečnost byla taková, že se pod troskami budovy nacházelo ještě 6 kněží, 2 klerici, 1 koadjutor, 38 chovanců a 4 čekatelé. Celkem 51 lidí. Toto číslo 51 už bylo donu Ruovi známo už delší dobu. V roce 1906 byl don Rua také na Sicílii. Jednou v noci cestoval vlakem z ústavu v Bova Marina na straně adriatické do St. Andreas na straně Jónského moře. Bylo kolem devíti večer a don Rua se nacházel ve vlakovém oddělení spolu s tehdejším sicilským inspektorem otcem Františkem Piccollem a dvěma spolubratry kněžími, podřimujícími v koutech. Vlak byl osvětlen jen petrolejovou lampičkou. P. Piccollo využil příležitosti, aby sdělil svému představenému svou divnou předtuchu. Píše o tom sám: „Poslyšte, Done Ruo, už nějakou dobu mne zaměstnává předtucha, že musím zemřít, ale ne sám, nýbrž 50 našich se mnou, dokonce se mi zdá, že jde o 52 kandidátů smrti.“ don Rua se na mne zahleděl a žádal mě o bližší údaje. „Na další nemyslím“, odpověděl jsem, „ani na místo, ani na čas smrti. Vnitřní hlas mi jen říká, že když budu muset zemřít, bude nás 52.“ don Rua mlčel a já jsem se díval z okna na pusté pobřeží Kalábrie a začal myslet na jiné věci. V tom se mně don Rua dotkl lehce na rameně a řekl: „Poslyš, můj drahý otče Františku. Budu se za tebe modlit a to, o čem jsi mluvil, tě nepostihne.“ Nadále jsem na tu rozmluvu nemyslel. Ze zdravotních důvodů jsem se pak musel vzdát úřadu inspektora a vrátil jsem se do Kalábrie do Sovereta. Plánoval jsem návštěvu ústavu v Messině po velikonocích, kratší návštěvu už po vánocích, protože jsem vánoce trávil obyčejně tam. Tu mi došlo od dona Ruy jmenování vizitátorem oblasti Neapolska a jiných. Zdráhal jsem se to přijmout hlavně s ohledem na zdraví, ale don Rua trval neúhybně na svém. Vydal jsem se tedy na vizitační cesty. Na úsvitu 28. prosince jsem byl v Alessio. Stále jsem ještě vzpomínal na Messinu. Jaký byl můj údiv a jaký zármutek, když mi bylo oznámeno: „V Messině bylo dnes zemětřesení, 100 000 lidí tam přišlo o život.“ Pak následovaly přesnější zprávy. Když jsem se dověděl, že v našem ústavu zahynulo 51 lidí, nemohl jsem neprožívat znovu slovo dona Ruy a jeho modlitbu za toho dvaapadesátého, kterým jsem byl já.

51. kapitola

V předvečer zlatého jubilea kněžství (1909)

Čtvrtého a pátého ledna se konaly v chrámu Panny Marie Pomocnice křesťanů slavné bohoslužby za oběti zemětřesení. Don Rua se cítil špatně, nemohl být celebrantem, ale oba dva dny byl při bohoslužbách poblíž katafalku. Byl tak smutný, že pohled na něj budil soustrast. Lásku k potřebným neprojevil jen modlitbou. Mnoho postižených našlo první útulek v různých salesiánských domech. Nový ústav v Borgiu byl pro tento účel dán k dispozici biskupu milétskému a velký počet sirotků byl přijatý zdarma do různých ústavů. Ale i rok 1909 sebou přinášel nové trpkosti a starosti. 31. ledna padl generální ekonom otec Ropa na cestě raněn mrtvicí, právě když spěchal zaopatřovat nemocnou v blízkosti oratoře. Byla to kněžská služba, kterou konával vždy velmi rád a s velkou horlivostí. Bylo mu 55 let. Byl velmi oblíbený a dona Ruu tato zpráva hluboce bolela.

Také don Rusovo zdraví se očividně zhoršovalo. Nohy měl trvale opuchlé a při chůzi ho velmi bolely. Kdo ho však pozoroval při chůzi a nevěděl o jeho nemoci, ani nepoznal, že něčím trpí, tak se zcela přirozeně věnoval výkonu svých povinností. Cítil však sám, že to s ním jde ke konci. Někteří spolubratři nabízeli Bohu svůj život za jeho. Děkoval za takovou velkomyslnost, ale nikdy nabídku nepřijal a zbavil příslušného spolubratra jakéhokoliv závazku v té věci, protože jak říkal, délka našeho života je v ruce Boží. Osobně konal ještě obřady svatého týdne včetně umývání nohou na Zelený čtvrtek. Vybrané chlapce, kteří představovali jednotlivé apoštoly, pozval po obřadech k večeři a dal jim přitom malou upomínku se slovy: „Apoštola, kterého jste představovali, si vezměte za patrona. Doufám, že někteří z vás budou rovněž apoštoly, počínejte si vždy jako apoštolové!“ Po pravici měl v tu chvíli žáka průmyslové školy, který představoval apoštola Petra. Několikrát na něho laskavě promluvil a říkal mu: „I ty budeš jednou hlásat evangelium, ale, ale, ale...“ Jak hoch později doznal, udělalo to na něj velký dojem, ale později na to nemyslel. Na konci školního roku se vrátil domů. Po několika letech se oženil a odjel i se svou manželkou do New Yorku hledat tam štěstí. Zanechal svého řemesla a dal se na obchod. Nenašel však zaměstnání a nakonec donucený bídou přijal nabídku evangelické společnosti hlásat evangelium po ulicích. Bylo mu dobře zapláceno a začal své nové povolání. Večer se vrátil spokojeně domů. Povečeřel a šel spát. Nemohl však usnout. Vzpomínal na minulost a vzpo-

mněl si také na léta prožitá v oratoři. Tu se mu naráz vymanila i postava dona Ruy, jak mu o Zeleném čtvrtku říká: „I ty budeš hlásat evangelium, ale, ale, ale...“ To na něho tak zapůsobilo, že se hned rozhodl vypovědět smlouvu evangelického kazatele. Pak se ještě modlil a zaspal. Druhý den vypověděl smlouvu a hned na to našel výhodnou práci s pěkným výdělkem. Po letech se vrátil s rodinou do Itálie, a s velkou vděčností dojatě vyprávěl tuto událost.

O svátku Panny Marie Pomocnice sloužil don Rua už v půl šesté ráno soukromou mší svatou a večer se naposled účastnil mariánského průvodu. 9. června oslavoval své 72. narozeniny. Byl to především den modliteb za jeho zdraví. 11. června oznamoval s velikou radostí celé salesiánské rodině, že byl zahájen beatifikační a kanonizační proces Dona Boska a sám se ten den dostavil před komisi na biskupském ordinariátu, aby složil své svědectví o novém kandidátovi slávy oltáře. V červnu tak učinil ještě sedmkrát, v říjnu a listopadu vypovídal šestnáctkrát, celkem 32 svědeckých přísahných výpovědí.

29. července začal rok přípravy na zlaté jubileum kněžství dona Ruy a bylo to poznat už 24. června o „svátku vděčnosti“. Don Rua přijímal všechny projevy oddanosti a vděčnosti s velkou pokorou a když šlo o přípravy na příští oslavy, poukazoval s úsměvem na své chatrné zdraví a pravil: „A budu já v té době ještě naživu? Ale, ale, ale...“ A při odchodu z divadla, kde se konaly oslavy, opakoval dobrácky: „Děláte takové přípravy, ale na konec budete slavit svátek svatého bez svatého.“ (italské přísloví). Přípravy byly zahájeny opravdu velkoryse. Ale není růže bez trní. 29. července zemřel velký přítel Dona Boska a dona Ruy, biskup Manacorela, 30. července ráno došlo k velkému zemětřesení v Mexiku, které si přes značné hmotné škody nevyžádalo v salesiánských domech oběti na životech. V Marsale na Sicílii byly pokusy vyvolat protikněžské skandální vření na způsob událostí ve Varazze. Byla to rovněž montáž zloby, která však brzy splaskla. V americké Kolumbii vznikly protesty proti dílu ve prospěch malomocných, které tam vybudoval salesián Rabagliati, protože se mnohým nelíbil ani pohled na takové ubožáky a byli proti tomu shromažďovat je a pečovat o ně.

V září 1909 na závěr duchovních cvičení byl don Rua naposledy v Ivrei. Jeden mladý spolubratr mu tam ošetřoval bolavé nohy. Dělal to s láskou a pečlivostí a divil se, jak je možné s takovými nohama ještě chodit. Don Rua mu jednou s úsměvem řekl: „Hleď, abys tu samaritánskou službu nekonal jen z lásky ke mně, ale z lásky k Bohu.“ A opakoval ta slova vícekrát.

Don Rua se ve volných chvílích procházel se spolubratry podloubím, jako by byl zcela zdravý. Kdo nevěděl o jeho chorobě, nic na něm nepozoroval. Tak se stalo, že ředitel ústavu zapomněl při odchodu dona Ruy sjednat bryčku, která by ho dovezla na značně vzdálené nádraží. Don Rua se neozval ani slovem a došel tam pěšky. Také v oratoři pokračoval v pravidelných promluvách a konferencích, jak pro žáky vyšších gymnaziálních tříd, tak pro žáky škol průmyslových, tak pro členy různých náboženských družin. 24. října si nechal dát seznam žáků nejvyšších tříd gymnázia, aby je měl na paměti při modlitbách. Stejný den projevil při obědě radost, že dosáhl věku Dona Boska. Když byl odpoledne upozorněn, že Don Bosco žil 72 roků, 5 měsíců a 15 dní, kdežto on má právě o jeden měsíc méně, odpověděl: „Jo, jo, zbývá mi ještě jeden měsíc.“ – „Ještě mnoho let aspoň do sta!“ bylo mu řečeno. Jeho odpovědí byl nepopsatelný úsměv a jedinečně přátelský pohled.

28. října se konala slavnost rozloučení se 40 misionáři. Don Rua seděl mlčky v křesle v chrámu Panny Marie a každého odcházejícího s velkou láskou objal. Jeden odcházející se chtěl vzdát tohoto loučení, aby nepůsobil milovanému Otci novou bolest. Po chvíli za ním přišel don Rua v sekretář se vzkazem, aby se k němu dostavil do pokoje. Když tam přišel, don Rua mu hrozil ukazovákem a pravil s úsměvem: „Chytráček, špekulant. Ty ses nechtěl se mnou ani rozloučit!“ a vroucně ho přitiskl na svá prsa. Dal mu požehnání a propustil ho. Četl v srdcích.

Od jisté doby mu třes ruky znemožňovalo psaní. Vzal si cihlu, zabalil ji a položil na papír a ruku na cihlu. Tak se mu dařilo psát čitelně až do posledních dnů. Nedalo se však zakrýt, že byl u konce svých sil, jeho stav budil starosti, zvláště když se vypravil na zasedání vrchní rady Společnosti v San Benignu. Musel na radu lékařů před časem opustit zasedání a vrátit se do Turína. Bylo to právě 24. listopadu v den, kdy dovršoval věk Dona Boska a on byl v domnění, že nadešel konec jeho života, protože opravdu se ve všem dělil s Donem Boskem na půl. Na radu lékařů mu přinesli do pokoje skutečnou postel a musel ležet i ve dne. Přesto pokud možno ráno vstal, oblékl se a odpočíval raději na starém divanu, na kterém lehával 23 let. Tak mohl také udílet audience. Pod lopatky si dával tlustou knihu, pak prkýnko, protože podušky ho příliš hřály a způsobily mu katar průdušek, ale nepochybně i proto, že chtěl i v poslední nemoci činit pokání. Zpráva o jeho těžké nemoci se rychle roznesla do

světa a začaly proudy návštěvníků, kteří ho chtěli ještě vidět živého, případně s ním ještě něco naléhavého projednat. A mnozí byli neodbytní. Tak právě když mu bylo velmi špatně a všechny návštěvy byly zakázány, jistý kněz, který byl ředitelem výchovného ústavu, se cestou přes Turín zastavil v oratoři a chtěl za každou cenu hovořit s donem Ruou. Byl dvakrát odmítnut, ale po třetí se vtlačil do světnice. Don Rua po obvyklých zdvořilostních otázkách, jaké je zdraví, jak je na tom ústav, jak se chovají chlapci, zda chodí často ke sv. zpovědi a jak pěstují přiměřené pobožnosti, mu řekl doslova: „Vzdal ze svého domu ďábla, jinak se ti v lednu přihodí něco zlého.“ Ředitel odešel a pak přemýšlel, proč se nezeptal, co myslel don Rua slovy o odstranění ďábla. V lednu se snesla na jeho ústav mravnostní bouře vyvolaná jedním sluhou. Tu si pan ředitel vzpomněl na varování dona Ruy a hned mu napsal. Dostal velmi stručnou odpověď: „Přece jsem ti to řekl!“

Zvyklý žít ustavičně v Boží přítomnosti měl za životní ideály spásu duší a boj proti satanovi. I v noci, kdy často nemohl spát, byl myslí i srdcem spojen s Božským Poustevníkem svatostánků. Pro síval ho o požehnaní pro spolubratry, chovance, dobrodince a pro všechny, kdo potřebovali pomoci. Uměl mluvit s Ježíšem od srdce k srdci a toužil tuto lásku vštěpovat i druhým.

52. kapitola

Poslední naučení

Blahoslavený don Rua znal den své smrti. V novoročním oběžním listu psal mezi jiným: „Modlete se i za mne, protože cítím, že se obřími kroky blížím k věčnosti. Rád bych strávil ten krátký zbytek života v plné odevzdanosti do vůle Boží.“ Rovněž z prosebného listu spolupracovníkům z 6. ledna vysvětluje toto jeho přesvědčení o blízkém konci života. Už v předchozích letech sdělil soukromě docela přesně, jak dlouho bude ještě živý. V roce 1901 řekl svému novému sekretáři: „Budeš mým sekretářem devět roků, devět roků“, a několikrát to opakoval. V roce 1886 byl don Rua v Randazzu na Sicílii. Měl tam uzavřít dlouhodobou smlouvu na své jméno. Šlo o 30 let. Odmítnul podpis s odůvodněním, že v tuto dobu už nebude živý. Když se ho v soukromí tázal jeden spolubratr, jak to ví, že se nedožije konce smlouvy, odpověděl, že zná od Boska docela přesně rok, měsíc i den své smrti. Při jiných příležitostech prohlašoval rovněž zcela jistě, že nepřežije rok 1910. Od prvního ledna začal opět chodit k obědu do společné jídelny spolubratrů. Prefekt P. Filip Rinaldi zařídil v kuchyni, aby mu byl dáván talíř zvláštní silné polévky z hovězího vývaru. Několik dní to přijímal, ale pak se vzeprel a nechtěl to přijímat za žádnou cenu a opětovně prohlašoval, že má nemocné jen nohy a proto nepotřebuje zvláštní jídla. Když ho nebylo možné přesvědčit, zařídil prefekt, aby se podávala silná polévka všem představeným. Několik dní jedl, ale pak přišel věci na kloub. Zavolal si osobního pečovatele Balestru a řekl mu: „Jdi do kuchyně, naber plný talíř polévky, kterou dostávají chlapci a přines mi ji.“ Když zjistil, že tomu bylo opravdu tak, prohlásil laskavě, ale zcela rozhodně: „To nejde! Don Bosco chtěl, aby polévka byla stejná pro všechny – pro chlapce i pro představené s výjimkou nemocných.“

10. 1. 1910 oznámil oběžním listem celé Společnosti, že v srpnu téhož roku končí období jeho představenství i šestileté volební období členů vrchní rady a proto tímto oznámením zároveň svolává devátou generální kapitolu Společnosti na závěr duchovních cvičení večer 24. 7. 1910 v ústavu na Valsalice, poblíž hrobu Dona Boska, který bude jistě duchovně přítomný. Zatím se však zdravotní stav don Ruy viditelně zhoršoval. Celebroval sice ještě denně eucharistickou bohoslužbu v přílehlé kapličce, kde ji celebroval i Don Bosco, ale díkyčinění konával pro slabost již vsedě v lenošce. Dostával někdy závratě a musel být podpírán při chůzi do světničky. Jednou však v nově před dnem smrti Dona Boska sestoupil ještě do baziliky Panny Marie Pomocnice a celebroval mši svatou v kůru za hlavním oltářem. Bylo to naposled. Pak ještě 3. února 1910 se setkal s bohoslovci arcibiskupského semináře pod podloubím za bazilikou a bysty Dona Boska. Zástupy chlapců z oratoře jej shlédly naposled v tutéž dobu v masopustní úterý, když se ukázal v okně bytu, aby projevil účast na jejich nevinném karnevalu. Byl však opravdu na konci sil. Lékař, který měl péči o jeho život, ho 14. února shledal tak slabého, že naléhavě radil, aby aspoň po pět nejbližších dní upustil od celebrování mše svaté vůbec. Usmál se, nic neřekl. Druhý den ráno se však nedal zdržet, vstal, oblékl se a celebroval v kapličce u bytu. Byla to jeho poslední mše svatá. Byla to bohoslužba poděkování za téměř 50 let, co směl přinášet nejsvětější obět'. Byla to jeho tichá zlatá eucharistická bohoslužba. Den na to se nechal aspoň obléct do kleriky a tak se účastnit na mši svaté, kterou pro něj celebroval přítel z mládí Francesia. Při-

stoupil při ní ke svatému přijímání. Kolem poledne vstal z lože, ale po necelé hodině musel opět ulehnout. Přitom řekl pečovateli: „Vezmi poštu a zanes ji donu Rinaldimu (prefektovi a zástupci). Řekni mu, aby ji i nadále vyřizoval. Já už to nemůžu.“

Už i různé noviny se začaly zajímat o zdravotní stav velkého nemocného a přicházely významné návštěvy na rozloučenou. Jeden z prvních byl turínský arcibiskup kardinál Richelmy. Dopisy a telegramy účasti na utrpení a přání opětovného uzdravení se hrnuly z různých stran, nejprve z Říma. 25. února bylo výročí smrti bratra dona Ruy Ludvíka Tomáše a on měl pocit, že je to také jeho úmrtní den. Řekl o tom donu Rinaldimu, ale nechtěl, aby se o tom mluvilo. Byl zcela oddán do Boží vůle.

Velikou radost mu způsobil zvláště papežský provikář pro Patagonii P. Pagliere, který mu ukázal řadu fotografií z tamních misí. Přiznal se pak, že následující noc vůbec nespal, jak se mu opět a opět promítaly před očima obrázky z misí. Podobně ho rozrušila zpráva, že chovanci řemeslnických škol v San Benignu nedaleko Turína konají za jeho uzdravení každý večer po společné modlitbě půlhodinovou adoraci. Tento neustávající příval soukromých i veřejných modliteb dosahoval určitého zlepšení stavu dona Ruy a působil mnoho nadějí. Od 2. do 4. března se konávala v oratoři čestná stráž Panně Marii. Tentokrát byla konána mnohem vroucněji za velkého nemocného, který ji konal, jak mohl s ostatními. Přitom počítal stále s brzkou smrtí. Když ho ředitel ústavu školských bratří zdvořile žádal, aby po zlaté mši celebroidal další v jejich ústavu, odpověděl italským příslovím: „Třeba však dělat účet s hostinským.“

14. března se jeho stav poněkud zlepšil. Využil toho, aby pořídil přesný písemný inventář všech listin a vůbec všeho, co se nalézalo v jeho pokoji. Pořídil to s naprostou jasností ducha jako by byl docela zdravý.

13. března uplynul měsíc, co trvale ležel. Velmi ho bolelo, že v tom stavu se nemohl účastnit všech společných modliteb a pobožností a zachovávat pořádek dne. Protože byl horlivým milovníkem denního pořádku, snažil se vytvořit pro sebe a pro svého ošetřovatele Balestru jakýsi nový řád přizpůsobený okolnostem. „5, 20 – mše svatá se svatým přijímáním a díkůčiněním; 6, 15 – rozjímání; 6, 45 – odpočinek; 8–9 – návštěvy lékařů, snídaně, případně nějaká audience hostů podle rady a možnosti, potom odpočinek. 12 – oběd a trochu zábavy; 14 – odpočinek; 15, 30 – modlitba, duchovní četba a trochu rozptýlení; 20 – večeře, večerní modlitba a příprava na noční odpočinek. Poznámka: Dohled na dodržování tohoto denního pořádku je svěřen spolubratrovi Balestrovi.“ Také vysvědčení jeho přesnosti! Večerní modlitbu konával zpravidla se svým zpovědníkem otcem Francesiou a na konec od něj chtěl také obvyklé salesiánské večerní slůvko. Před tím naslouchal usebraně zpěvu a modlitbám chlapců ve studovně pod jeho světničkou, někdy se přidával k jejich zpěvu.

7. března došla do oratoře zpráva o smrti vzácného spolubratra, kamaráda ze studií a školního rádce celé Společnosti P. Josefa Lazzera. Aby nemocného na noc příliš nerozrušili, sdělili mu tu zprávu až ráno druhého dne. Zvolal: „Drahý don Lazzero už dotrpěl! Teď jsou už bolesti za ním. Prošel dlouhotrvajícím očištěním!“ Pak se usebral k modlitbě. Také následující noc probděl téměř celou v modlitbách za zemřelého. Pak zvolal: „Don Lazzero mne volá! Don Lazzero mne čeká!“ O svátku svatého Josefa věnoval své modlitby a utrpení především tomuto zemřelému a pak všem zemřelým i živým spolubratrům a spolupracovníkům, kteří nesli jméno Josef, v přední řadě Svatému otci Josefu Sartovi, kterému nechal poslat jménem celé salesiánské rodiny telegrafickou gratulaci. Na Květnou neděli nechal poslat předním spolupracovníkům a dobrodincům ozdobenou palmovou větev a přáním: „Kéž můžete překonávat všechny těžkosti života tak, abyste mohli jednou dosáhnout palmy nebeské.“

Když se jeho zdravotní stav stále zhoršoval, žádal, aby mu bylo na Zelený čtvrtek 24. 3. podáno svaté přijímání slavnostně jako „viaticum“. Průvod s Nejsvětějším se konal ráno před liturgií Večeře Páně. Nejsvětější nesl prefekt don Rinaldi a všichni spolubratři jej doprovázeli se svícemi. Když se pomodlili úvodní smírné modlitby, dal don Rua znamení, že chce něco říct. Především poděkoval za modlitby, které za něho konali. „Ale chci vám říct ještě několik jiných slov, neboť nevím, zda toto není poslední příležitost, kdy vás mohu vidět takto spolu. Prosím vás, abyste tato má slova potom sdělili i nepřítomným. Budu se za vás vždy přimlouvat u Pána Ježíše. Doufám, že Pán vyslyší prosbu, kterou mu teď přednáším za všechny, kdo jsou nyní i v budoucnu v domě. Leží mi na srdci, abychom všichni byli hodnými syny Dona Boska teď i v budoucnosti. Don Bosco na smrtelné posteli dojednal s námi setkání slovy: „Nashledanou v nebi!“ To je památka, kterou nám zanechal. Don Bosco chce opravdu všechny své syny mít u sebe. Doporučoval nám proto tři věci: 1) velkou lásku k svátostnému Ježíši; 2)

živou úctu k Panně Marii Pomocnici křesťanů; 3) úctu, poslušnost a lásku k pastýřům církve, především k nejvyššímu pastýři. – Tuto památku vám zanechávám také já. Dbejte, abyste byli hodnými syny Dona Boska. Nikdy se za vás nepřestanu modlit. Až mě Pán přičlení k Donu Boskovi v nebi, jak se odvažují doufat, budu se přimlouvát za všechny členy všech našich domů, především tohoto.“ Přítomní byli v tu chvíli jen spolubratři, několik Dcer Panny Marie a profesor Bettazzi, který si to vyprosil jako zcela zvláštní milost a zapsal do knihy návštěv: „Šťasten, že jsem mohl být přítomen podávání viatika světců.“ Po přijetí svátosti se nemocnému trochu ulevilo. Také následující noc spal klidně. To dalo podnět nadějším, že se jeho zdravotní stav opět zlepší. On se však nedal klamat. Rozloučil se jednotlivě také se synovci, z nichž jeden přijel až z Říma. Každému dal myšlenku do dalšího života a „Nashledanou v nebi“.

O velikonocích, v pondělí 28. 3. mu byla na návrh prefekta Rinaldiho i jeho přání udělena v největší tajnosti svátost pomazání nemocných. Toho obřadu se zúčastnili jen členové vrchní rady a olej byl přinesen z kostela ve městě, rocheta a štola zabalené v papíře, aby v ústavu nevzniklo ani tušení o udělení této svátosti, což by mohlo v ústavu vyvolat velký rozruch, že smrt už nadchází. Teprve když už skutečně nastávala agónie, prohlásili členové rady, že don Rua byl už zaopatřen svátostí „posledního pomazání“. Opuchliny a bolesti nohou se zvětšovaly, takže nohy od kolen byly jedna rána.

53. kapitola

„Done Bosco, jdu k tobě!“

Protože posledního března 1910 bylo zřejmé, že konec života dona Ruy se neodvratně blíží, bylo usneseno konat v bazilice Panny Marie od 1. 4. zvláštní třídní pobožnost s vystavenou Nejsvětější svátostí za záchranu nemocného. Lékařský nález zněl, že v přítomnou chvíli není sice akutní nebezpečí, ale celkové vyčerpání organismu je takové, že smrt může nastat i v nejbližších dnech. Nemocný si toho byl vědom a se všemi návštěvníky se loučil slovy: „Nashledanou v nebi!“

Řediteli valdického ústavu Marchiettimu doporučoval, aby vštěpoval chovancům ústavu vědomí, že je to pro ně veliká milost z nebe, že jsou v takovém domě a musí si to zasloužovat studiem, prací, zbožností, častým přijímáním svátostí a láskou k Panně Marii Pomocnici. Dlouho a docela vesele se zdržel zvláště se svým vikářem prefektem Filipem Rinaldim, kterému dával poslední směrnice pro spolubratry, Dcery Panny Marie i spolupracovníky. Nepřál si, aby po jeho smrti bylo rozesíláno okružní „parte“, ale aby se spolupracovníkům sdělilo, že don Rua jim bude vždy vděčný za pomoc a spolupráci, kterou mu prokázali. Jestli už Don Bosco prohlašoval, že bez nich by nevykonal nic, o co více to doznává on. Je proto jeho povinností na ně zvláště pamatovat a prosit, aby jim Bůh odplatil všechny ty služby. Zvláště pak doporučil prefektově péči své synovce a jejich rodiny. Vzpomněl si také, že v roce 1858 papež Pius IX. udělil plnomocné odpustky v hodině smrti všem, kteří tenkrát bydleli v oratoři a že Pius X. rozšířil tyto odpustky na všechny, kdo prohlásí, že budou ochotní přijmout z Boží ruky jakýkoliv způsob smrti. Žádal proto prefekta: „Pomoz mi získat tyto odpustky! Šeptej mi v umírání střelnou modlitbu. I když se bude zdát, že už nevím o sobě, udělujte mi co chvíli rozhřešení.“

V ty dny bylo v Piemontě velmi nepříjemné počasí, zima a sníh s deštěm den co den. To také znemožnilo 3. 4. plánovanou společnou pouť k hrobu Dona Boska na Valsalice. P. Francesia mu vytkl: „Proč ses nemodlíš za tvé uzdravení s námi?“ Odpověděl: „Tady neplatí situace svatého Martina, abych mohl říkat jako on: „Jsem-li ještě tvému lidu potřebný“, protože je tady dost vůdců, kteří mne mohou zastoupit.“

4. dubna se cítil zcela vyčerpáný a opětovně prohlašoval: „Už je konec – už je konec.“ Novinám byla předána tisková zpráva, že se stav nemocného zhoršil a smrt lze očekávat v nejbližší době. Na tuto zprávu přiběhl ihned vládní rada Possetto. Jakmile ho nemocný spatřil, oči se mu rozzářily, přivolał ho těsně k sobě a řekl: „Přicházíš i ty se soucitnou lží, jak to dělají tito moji synové? Díky, dobrý Jene, díky za tuto návštěvu. Vůči vám mám, drahý pane doktore, veliký dluh vděčnosti. Bylo to v této světnici – narážel tím na události ve Varazze v roce 1907. Vždy jsem se modlil za vás a vaši rodinu. Teď se s vámi loučím navždy. Ještě bych vám rád něco svěřil. Jakmile budu v nebi spojen s naším drahým otcem Donem Boskem, hned vám budu vyprošovat požehnání z nebe. S Bohem, náš dobrý, věrný příteli!“

Pak si nechal zavolat svého zpovědníka a chtěl, aby si vzal rituál a začal se modlit za umírající. To ovšem vzbudilo všeobecný rozruch. Seběhli se všichni představení, poklekli a modlili se nahlas litanie za umírající. Nemocný odpovídal klidně s nimi. Ale brzy po skončené modlitbě na něj padla hrůza Getseman. Začal se celý chvět a prosil přítomné, aby zadrželi smrt nebo ji alespoň učinili méně strašnou. „Bojím se předstoupit před soudnou Boží stolicí, bojím se, že nebudu mít dost síly přestát úzkost smrti.“

Don Albera ho začal povzbuzovat k důvěře. Ta úzkost duše trvala jen krátce. Snad se mu znovu vynořila vzpomínka na „události ve Varazze“ v roce 1907, kdy propadal malomyslnosti a vyčítal si přílišnou odvahu, že převzal po Donu Boskovi řízení celého salesiánského díla. Ta vzpomínka ho vždy mučila. Brzy se však uklidnil a tvář se mu rozjasnila úsměvem.

V ústavu i v oratoři sv. Anděly se navečer konalo „cvičení šťastné smrti“. Prostory okolo světlice umírajícího se začaly opět plnit spolubratry. Lékař odhadoval, že umírající to vydrží ještě asi tři hodiny. Kolem půlnoci se nemocný zklidnil a usnul. Od druhé hodiny po půlnoci 2. 4. začalo celebrování mši svatých v sousední kapliče. Druhou mši svatou celebrouvanou zpovědníkem Francesiou nemocný opět sledoval. Po ní ho prosil otec Rinaldi, aby opět udělil požehnání přítomným i nepřítomným spolubratrům, chovancům, spolupracovníkům a celému salesiánskému dílu. Hlasem poměrně silným a slavnostním pronesl formuli požehnání, které užíval Don Bosco. „Pokoj a hojné požehnání všemohoucího Boha Otce i Syna i Ducha svatého ať sestoupí na vás všechny salesiány, chovance a spolupracovníky a zůstává vždycky s vámi.“ Ruka se mu při tom trásla, ale vydržela. Pak opět zdřímkl a většina přítomných se odebrala na lože. On také usnul. Kolem osmé posílal přítomné, aby šel každý za prací. O desáté žádal vykonat společné rozjímání, pomodlil se úvodní modlitby a sledoval čtení rozjímané látky i navržená předsevzetí. Prostě, dokud dýchal, dotud chtěl být věrný všem svým povinnostem. Vícekrát se tázal prefekta Rinaldiho, zda je nebo není ještě naděje na nějaké, byť jen přechodné uzdravení. Když mu bylo řečeno, že je v koncích a není naděje, odpověděl: „Nuže dobrá. Dejte mi teď už pokoj s hmotnými starostmi a podobnými věcmi, nechte mě myslet výlučně na svou duši. Chci se dobře připravit na nejdůležitější krok do věčnosti.“

Přijel Msgre. Morganti, arcibiskup ravenský, bývalý chovanec a velký přítel dona Ruy. Ten sotva jej spatřil, vytáhl ruce zpod příkrývek a vroucně milého hosta objal se slovy: „Teď jsem spokojen!“ Tříkrát to opakoval. Arcibiskup žádal umírajícího o požehnání a bylo mu uděleno. Na to obráceně přijal nemocný požehnání od biskupa. Před večerní modlitbou 6. 4. zanotovali chlapi píseň k Donu Boskovi, která končila slovy: „Done Bosco, jdu k tobě!“ Tato slova byla slyšet i ve světnici dona Ruy. Ten otevřel hasnoucí, ale úsměvem oživené oči a opakoval: „Ano, Done Bosco, i já jdu k tobě.“

Kolem desáté v noci nastala agónie. Don Rua ležel klidně bez velkých bolestí a při vědomí. Don Rinaldi ho asi za hodinu znovu prosil o požehnání všem přítomným i nepřítomným. Bezvládnou ruku podpírali nejbližší přítomní a žehnací formuli umírající opakoval už jen zajíkávě. Tvář však byla stále ozařována úsměvem otce, který se těší, že i v takové chvíli je mezi svými syny. Otec Francesia, který mu byl nejbližší, mu přátelsky vyčítal, že se nechtěl připojit k modlitbám tolika lidí za své uzdravení. Odpověděl: „Ale ano, já jsem se modlil s vámi, ale ne jako vy. Vy jste chtěli prosadit svou vůli, já jsem chtěl, aby se stala vůle Boží.“ Hned na to cítil závrat' a říkal Francesiovi: „Teď potřebuji tvou pomoc. Neopouštěj mne. Šeptej mi až do poslední chvíle dobré myšlenky – budu je u sebe opakovat aspoň v duchu, když nebudu moci ústy. Tak umřu skutečně v Pánu Bohu.“

7. dubna v noci o půldruhé hodině se probрал ze spánku. P. Francesia mu šeptal do ucha: „Modlíme se k Pánu, aby ti otevřel nebe.“ Umírající naslouchal s pozorností. „Pozdravíš od nás Dona Boska, není-li pravda?“ Při slovech Don Bosco tvář umírajícího oživila. Francesia pokračoval: „On pro nás má určitě připraveno něco krásného. Pozdravíš od nás i Dominika Savia, P. Alasonattiho, Ruffina...“ a vyjmenoval řadu významných zemřelých spolubratrů. Při každém jménu byl na tváři umírajícího patrný pohyb radosti a souhlasu. Francesia pokračoval ve střelných modlitbách. Když říkal tu, co se Rua už v dětství naučil od Dona Boska: „Sladké srdce Mariino, dej, ať spasím svou duši!“, umírající zašeptal: „Ano, spasit duši – toť vše! Hlavní je spasit duši!“ To byla jeho poslední slova. Až do svítání poslouchal střelné modlitby, ale už nepromluvil. Od druhé hodiny začala zase série mši svatých v sousední kapliče. Umírající už svatě přijímání nemohl přijmout. O čtvrté hodině zpozoroval ošetřovatel, že se umírajícímu zrychluje puls. Zavolal na něj hlasitě. Ten otevřel oči dávaje znamení, že slyšel. Při zvonění ranního „Anděl Páně“ otevřel opět oči a s úsměvem obhlédl všechny přítomné.

7. dubna, asi o půl deváté ráno se přišli s donem Ruou rozloučit spolubratři, chovanci, Dcery Panny Marie a všechen personál domu. V dlouhém smutečním průvodu přicházeli do světnice umírajícího a naposled mu políbením bezvládné pravice vzdali hold vděčnosti a oddanosti. Smutný průvod trval déle než hodinu a právě když končil, v 9, 57 hodin dopoledne, vydechl don Rua naposledy. Odešel tiše bez vzdychání, že jeho odchod nebyl bezmála ani zpozorován. Přítomný lékař Battistini konstatoval smrt. Pak se znovu schýlil nad mrtvým a políbil ho na čelo. Všichni poklekli a pomodlili se k andělům, aby převedli zemřelého do nebeského domova. Na to propukli v hlasitý pláč. Hned na to tupé tóny velkých zvonů na bazilice Panny Marie oznamovaly smutnou zprávu do turínského okolí.

54. kapitola

Posmrtné oslavy (1910)

Už v den smrti byla mrtvola oblečena do kleriky, rochetu a štoly, přenesena do kostela svatého Františka Saleského a tam na rychle pořízeném katafalku vystavena k veřejnému uctění. Hned tam začaly proudit davy lidí. Hned také začaly docházet soustrastné dopisy a telegramy od předních představitelů církve i politického života. Četné noviny měly zvláštní vydání věnované zesnulému. I městská rada měla zvláštní zasedání, na kterém byly proneseny velmi oslavné řeči, zvláště od členů rady, kteří byli bývalými chovanci. V nepřetržitém proudu lidí okolo zesnulého se spousty lidí po italském mravu snažily dotýkat rukou nebo i tváře zemřelého šátkem, kapesníkem, obrázkem, růžencem, křížkem aj., aby si odnesli nejen památku, ale i jakýsi druh z ostatků otce Ruy. Zatím byl upraven v bazilice Panny Marie Pomocnice katafalk pro slavnou bohoslužbu rozloučení. Brzy ráno 8. dubna 1910 byla mrtvola uložena do dvojité rakev. Uzavřená rakev byla přenesena do baziliky. Dopoledne pak za velmi početné účasti různých církevních i politických představitelů sloužil salesiánský biskup Marengo za asistence dalších dvou biskupů slavné Requiem. Nejen bazilika, ale i všechny okolní prostory byly přeplněny ctiteli dona Ruy.

O čtvrté hodině odpoledne začal podle italské tradice oslavný pohřební průvod, který však nekončil na hřbitově, ani u připravené hrobky po boku Dona Boska na Valsalice, ale návratem do baziliky Panny Marie Pomocnice, odkud byla rakev teprve následujícího dne 9. 4. odpoledne ve vší tichosti převezena na Valsalice a tam pohřbena v připravené hrobce. Oslavného pohřebního průvodu se zúčastnily delegace a představitelé církevních i městských institucí, stovky kleriků, seminaristů, kněží, kanovníci, biskupové a přes 100 000 věřících tvořilo četný špalír v ulicích, kudy se průvod ubíral.

Opět a opět bylo slyšet volání: „Zemřel světec!“ Skutečný soukromý pohřeb spojil opět tělesné pozůstatky Dona Boska a dona Ruy, duchovního otce a syna. Oslava uspořádaná den předtím ukázala, jak oblíbený byl nejvěrnější následovník a první nástupce velkého apoštola mládeže. Snad nejnáročněji to vyjádřil už v den smrti profesor novodobých dějin na turínské univerzitě Petr Fedele: „Kdybychom byli ve středověku, tak bychom už zítra časně ráno sloužili mši svatou ke cti svatého Michaela Ruy, který byl ke cti oltářů povznesen veřejným míněním a voláním věřícího lidu.“

55. kapitola

„Jeho památka bude trvat v požehnání.“

Jestli don Rua požíval pověsti svěťce už za života, mnohem více se toto přesvědčení šířilo u věřících po jeho smrti. Spousty lidí, kteří ho znali, se k němu začali hned utíkat a po románském způsobu používali různých předmětů a kousků látek, které byly nějak v doteku s Božím služebníkem jako příslibů, že budou vyslyšeni ve svých potřebách a trampotách. A skutečně tu byla nápadná vyslyšení byť ne taková, aby případ mohl být považovaný za skutečný zázrak. Ale i tak se zprávy o tom šířily a úcta k donu Ruovi vzrůstala. Vzrůstal také zájem o jeho obrázky a různé modlitby a jeho přímlyvy. Mnohá z těch při nejmenším podivuhodných uzdravení pak byla publikována v Salesiánském věstníku. Pozoruhodné bylo také to, že větší část těchto vyslyšení patřila spolubratřům dona Ruy a sestřím – Dcerám Panny Marie Pomocnice křesťanů.

Třeba jistý spolubratr Josef Colombo onemocněl před koncem roku zánětem oční rohovky. Působilo mu to takové bolesti, že nemohl používat ani druhé zdravé oko a nemohl se připravovat na závěrečné zkoušky na Biblickém ústavu. Když všechny prostředky selhaly, obrátil se s důvěrou na

přímluvy dona Ruy, protože si vzpomněl, že on za pozemského života trpěl často chorobou očí. Hned po prvních modlitbách nemoc zmizela a Colombo se stačil připravit na zkoušky a dobře v nich obstál.

Podobných případů bylo mnoho. V únoru 1928 těžce onemocněl učen řemeslnických škol na Valdoccu Jindřich Schiavi. Lékaři zjistili brzy oboustranný zápal plic s krajně vysokými horečkami. Telefonicky byl povolán otec, který hned přispěchal. Když nic nepomáhalo a chlapec v bezvědomí téměř umíral, poradili mu spolubratři začít nověnu k donu Ruovi. Otec ji začal ihned. Už po dvou dnech začala horečka k údivu lékařů klesat, pátý den zmizela docela a do konce novény byl hoch opět zdravý.

Také zakladatel díla pro pomoc mrzáčkům, dnes už blahoslavený don Orione, který byl chovancem oratoře v posledních letech života Dona Boska a prvních letech představenství dona Ruy, měl s tím do činění ještě po jeho smrti. Po onom obrovském zhoubném zemětřesení 28. 12. 1908 byl Orione generálním vikářem biskupa v Messině. Tam dostal zprávu, že don Rua je smrtelně nemocný. Ihned se telegraficky dotázal, zda by ho mohl ještě navštívit. Na kladnou odpověď přijel a mohl ještě hovořit s nemocným, který brzy na to zemřel. V létě téhož roku byl zavalen těžkými starostmi. Jak by mu tu pomohly rady dona Ruy. Jistý den, kdy touha po radě byla zvláště palčivá, po modlitbě breviáře kolem dvou hodin po poledni vycházel z kostela. Tu uviděl před sebou dona Ruu oblečeného v rochetě, jak svižně kráčí před ním. Poznal jej okamžitě, nemohlo jít o iluzi. Pospíšil tedy také a dohnal ho v aleji. Don Rua na něj laskavě a otcovsky pohlédl, jak to činil za života. Tímto dobrotivým otcovským pohledem, plným života a pohody ducha, mu řekl vše, co Orione potřeboval, aniž by při tom otevřel ústa a pronesl slovo. S přátelským úsměvem pak zmizel. Orione nikdy nezapomněl na radost a posilu, kterou mu toto zjevení dona Ruy způsobilo a utíkal se k němu i později, kdykoliv ho trápily veliké starosti.

Jak jsme již viděli na předchozích stránkách, don Rua často předpovídal blízkou i vzdálenou budoucnost. Ať šlo o proctví nebo o podivuhodná uzdravení na jeho přímluvy, vždy si dával hodně záležet, aby událost pokud jen možno zůstala utajena nebo alespoň aby nebyla patrná jeho účast na tom. Vždy se před mimořádnou událostí dlouho a vroucně modlíval a k uzdravení docházelo často po uplynutí určitého času nebo na vzdálenost. Také ke splnění předpovědi docházelo často až po delší době.

17. 9. 1892 dívka Clerici doprovázela ke hrobu Dona Boska na Valsalice svou sestřenicí, Dceru Panny Marie Pomocnice. Na dvoře ústavu se náhodou setkaly s donem Ruou. Byla mu představena, dostala od něho medailku Panny Marie a slyšela slova: „Milá dcerko, stanete se mou sestřičkou, odjedete do misíí a vykonáte tam mnoho dobrého.“ Ona to však považovala za nevěrohodné, protože byla příliš navázaná na svou rodinu a neměla nejmenšího přání stát se řeholnicí. A přece. Po 14 letech vstoupila do noviciátu Dcer Panny Marie a hned po slibech odjela do Albánie, kde se 15 let horlivě věnovala mládeži.

Stejného roku byl raněn mrtvicí turínský profesor De Magistris, který jistou dobu vyučoval v salesiánském ústavu v Alessio. Bylo mu 42 let a záchvat byl beznadějný. Don Rua byl k němu zavolán. Pospíšil ihned a našel nemocného v bezvědomí. Usebral se k modlitbě, jak činil v takových případech a dlouho se vroucně modlil. Pak s jistotou víry, která vlévala odvahu, řekl domácím: „Nebojte se. Neumřete. Mějte jen takovou důvěru, jakou mám já!“ Pohládl nemocného po hlavě a pravil mu: „Buď klidný, drahý Josefe, uzdravíš se a přijdeš ještě ke mně na oběd.“ Po 38 letech, v roce 1930 vyprávěl profesor De Magistris toto své zázračné uzdravení v oratoři.

V témž roce 1892 byl don Rua v Marsale na Sicílii, kde měl přednášku pro spolupracovníky, ve které se jednalo o otevření ústavu. Na shromáždění spolupracovníků byl i jistý profesor Gambino. Po přednášce představil Gambino své dva malé synky. „Jak se jmenujete?“ tázal se don Rua. „Michal a Alois.“ – „Jaká podivuhodná shoda. I já se jmenuji Michal a měl jsem bratra Aloise. Ale osiřeli jsme ještě v dětství.“ Pak chvíli vážně přemýšlel a na to položertem pravil chlapcům: „Chcete jít se mnou do nového ústavu?“ Stíkl profesorovi vřele ruku a loučil se s ním nezvyklým pozdravem: „Na shledanou! Na shledanou v nebi.“ Někteří přítomní se pozastavili nad tímto chováním dona Ruy, ale za několik dní náhlá smrt profesora Gambiniho osvětlila slova a počínání blahoslaveného Ruy.

Nejen splněné předpovědi a podivuhodná uzdravení na jeho přímluvy, ale hlavně jeho hrdinské ctnosti vytvořily kolem něj ještě zaživa hluboké přesvědčení, že jde o skutečného světce. Toho názoru bylo i mnoho biskupů a kardinálů, kteří s ním měli do činění, dokonce i sám papež Pius X.

Toto obecné přesvědčení o svatosti dona Ruy bylo hlavním důvodem, proč turínský arcibiskup, kardinál Augustin Richelmy 2. května 1922 ustanovil církevní soud k zahájení procesu blahořečení dona Ruy. Výslech svědků se protáhl na pět let.

V roce 1936 papež Pius XI. zahájil papežský proces blahořečení. Vichřice války zdržela jednání a tak teprve 26. 6. 1953 vydal Pius XII. dekret o hrdinských ctnostech dona Ruy. V době, kdy končil výslech o hrdinských ctnostech, začalo v biskupství Crema šetření o zázračném uzdravení kněze salesiána Ondřeje Pagliariho na přímluvy dona Ruy. A za dva roky na to následovalo ve Ferrare a v Turíně šetření o zázračném uzdravení Benedetty Vaccarino. 10 let trvaly technické výzkumy a teologické diskuse o těchto dvou vybraných zázracích.

Další velmi přísné výzkumy ukázaly v letech 1960–70, že jsou to opravdu dvě zázračná uzdravení a že se staly na přímluvu Božího služebníka Michaela Ruy.

A 19. listopadu 1970 vydal Svatý otec Pavel VI. dekret o zázracích, že totiž dva zázraky předložené tribunálu projednávajícímu proces blahořečení P. Michaela Ruy, jsou autentické a dostačující k jeho slavnému blahořečení.

Náhlé uzdravení P. Ondřeje Pagliariho v roce 1951, který trpěl těžkým zánětem pohrudnice, se stalo způsobem vědecky nevysvětlitelným a zcela náhle. Bylo církví uznáno za zázračné a představiteli vědy za nevysvětlitelné.

Také druhé zázračné uzdravení se stalo v roce 1954. Jedenáctiletá dívka Benedetta Vaccarino už čtyři roky trpěla těžkou epilepsií (padoucnicí). Lékařská péče i léky zůstávaly bezmocné. Jediná přirozená, snad možná cesta byla choulostivá operace mozku, který by odstranila „ohnisko“ choroby. Jak děvče, tak i jeho rodiče se raději svěřili péči dona Ruy, u jehož hrobu se často modlili. 24. 5. 1951 byli také na pouti v bazilice Panny Marie. Po mši svaté a svatém přijímání sestoupili všichni do krypty a nad hrobem dona Ruy se vroucně modlili za uzdravení. „I já jsem se modlila,“ vypovídá děvče, „a vstala jsem s vnitřní jistotou, že jsem uzdravena.“ Od té doby jsem vysadila všechny léky a léčebné procesy. Záchvat se už nikdy nedostavil. Uplynulo více než 20 let, Benedetta Vaccarino se vdala, je matkou a na epilepsii zůstala jen nemilá vzpomínka. Za to děkuje donu Ruovi.

Jako ve všem se don Rua dělil s Donem Boskem napůl, tak je tomu i v posmrtné oslavě u Boha i u lidí.

OBSAH

I. část	2
Jsem ochoten vás následovat (1837–1850)	2
Prvopočátky apoštolátu (1850–1852).....	5
Rua obléká kleriku (1852–1853).....	7
První salesián (1853–1854).....	9
Bohoslovec (1855–1858).....	12
Doprovází Dona Boska na první cestě do Říma (1858)	15
Michal Rua se stává knězem (1859–1860).....	16
II. část	21
První pomocník Dona Boska	21
Ředitel škol a oratoře ve Vanchiglio (1860–1863).....	21
Ředitel prvního ústavu pro studenty.	22
Prefektem salesiánské společnosti a oratoře (1865–1872).....	24
Zosobněná pravidla	28
První vizitátor salesiánských domů (1875–1877).....	29
Vždy obdivuhodný (1877–1879).....	31
III. část	33
Zcela k dispozici Donu Boskovi	33
Po boku duchovního Otce (1880–1883).....	33
Don Rua se stává generálním vikářem Dona Boska (1884–1885).....	35
V posledních letech (1886–1887).....	37
Při smrti otce (1887–1888).....	39
IV. část	42
Nástupce Dona Boska	42
Papežské potvrzení	42
Rok smutku (1888–1889).....	44
Důvěra ve spolupracovníky	46
První cesty za hranice	49
Muž Boží (1891).....	52
Stále kupředu! (1892).....	53
Da mihi animas (1893).....	55
Ve Svaté Zemi (1895)	57
Velká sláva (1895).....	59
Nové, mimořádné události (1896).....	62
Všem vším (1897)	63
Znovuzvolení za vrchního představeného (1898).....	64
V. část	68
Ve šlépějích Dona Boska	68
Předpovědi dona Ruy	68
Vždy vzorný	68
Zcela pro Boha	70
Služebník věrný a moudrý	72
Statečný stoupenec umrtvování	74
Vzorný řeholník.....	76
Vzor kněze.....	78
Jedinečný představený.....	80
Zcela oddaný svému mistrovi a naplněný stejnými ideály	83
Pokorný a vzorný i v maličkostech.....	85
Od všech chválený, od Boha poctěný.....	87

VI. část	89
Nástupcem Dona Boska – druhé desetiletí	89
1899.....	89
Zasvěcení salesiánské společnosti Nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu (1900)	90
Tvrdá zkouška (1901).....	91
Čestným občanem města Castelnova	95
Korunovace Panny Marie Pomocnice křesťanů	97
V Rakousku, v Polsku a v Belgii (1904)	98
Nová zkouška a misie na Dálném východě (1905)	100
Nové cesty do ciziny (1906).....	101
Události ve Varazze (1907)	103
Při plnění slibu (1908).....	106
VII. část	109
Vždy s Donem Boskem	109
Poslední cesta do Říma (1908).....	109
V předvečer zlatého jubilea kněžství (1909)	110
Poslední naučení.....	112
„Done Bosco, jdu k tobě!“	114
Posmrtné oslavy (1910).....	116
„Jeho památka bude trvat v požehnání.“	116